

Nr. 3
Side 363-524

NORSK LOVTIDEND

Avd. I

Lover og sentrale forskrifter mv.

Nr. 3
Utgitt 20. april 2016

Innhold

	Side
Lover og ikrafttredelser. Delegering av myndighet	
2015	
Des. 22.	Deleg. av myndighet etter Stortingets årlige avgiftsvedtak, særavgiftsloven § 4 tredje punktum og merverdiavgiftsloven § 19–3 første ledd (Nr. 1898)..... 364
2016	
Feb. 12.	Deleg. av Kongens myndighet etter straffeloven § 38 til Justis- og beredskapsdepartementet (Nr. 153)..... 417
Feb. 16.	Deleg. av myndighet etter forvaltningsloven § 13d første ledd til Norges vassdrags- og energidirektorat (Nr. 156)..... 418
Feb. 19.	Ikrafts. av lov 18. desember 2015 nr. 118 om endringer i lov 19. juni 2009 nr. 58 om merverdiavgift (merverdiavgiftsloven) (Nr. 164)..... 422
Feb. 19.	Deleg. av myndighet til Landbruks- og matdepartementet etter lov om næringsberedskap (næringsberedskapsloven) (Nr. 183) 439
Mars 4.	Ikrafts. av lov 4. september 2015 nr. 85 om gjennomføring av konvensjon 19. oktober 1996 om jurisdiksjon, lovvalg, anerkjennelse, fullbyrdelse og samarbeid vedrørende foreldremyndighet og tiltak for beskyttelse av barn (lov om Haagkonvensjonen 1996) samt undertegning og ratifikasjon av konvensjonen og utpeking av sentralmyndighet (Nr. 217)..... 521
Forskrifter	
2016	
Feb. 12.	Forskrift om særskilte beskyttelsestiltak ved import av paanblader fra India (Nr. 149)..... 408
Feb. 12.	Forskrift om forlengelse av prøveordning med narkotikaprogram med domstolskontroll (Nr. 152)..... 415
Feb. 16.	Forskrift om regulering av fisket etter tobis i 2016 (Nr. 157) 418
Feb. 19.	Forskrift om tilskudd til lokale lyd- og bildemedier (Nr. 166)..... 431
Feb. 16.	Forskrift om elektronisk oppgaveinnlevering for næringsdrivende (Nr. 181)..... 438
Feb. 25.	Forskrift om busspassasjerrettigheter (Nr. 193) 468
Feb. 26.	Forskrift om tilskudd til sysselsetting av arbeidstakere til sjøs (Nr. 204) 472
Feb. 26.	Forskrift om tildeling av utdanningsstøtte for undervisningsåret 2016–2017 (Nr. 205) 476
Mars 4.	Forskrift om domssogns- og lagdømmeinndeling (Nr. 213) 509
Mars 4.	Forskrift om regulering av forsøksfisket etter makrellstørje (<i>Thunnus thynnus</i>) i 2016 (Nr. 218)..... 521
Endringsforskrifter	
2014	
Des. 2.	Endr. i forskrift for graden bachelor ved Universitetet i Stavanger (Nr. 1972)..... 363
2015	
Sep. 15.	Endr. i forskrift om gjennomføring av forordning (EF) nr. 273/2004 og forordning (EF) nr. 1277/2005 om narkotikaprekursorer (Nr. 1897) 363
Nov. 5.	Endr. i bestemmelser om økonomistyring i staten (Nr. 1902)..... 364
Nov. 26.	Endr. i forskrift om opptak, studier, vurdering og grader ved Universitetet i Bergen (Nr. 1904)..... 397
2016	
Jan. 25.	Endr. i forskrift om særskilte beskyttelsestiltak mot spredning av munn- og klovsyke til EØS-området (Nr. 146) 403
Feb. 9.	Endr. i forskrift for graden philosophiae doctor (ph.d.) ved Universitetet i Oslo (Nr. 147).. 403
Feb. 11.	Endr. i forskrift om regulering av fangst av kongekrabbe i kvoteregulert område øst for 26° Ø mv. i 2016 (Nr. 148) 407
Feb. 12.	Endr. i forskrift om offentlig kontroll med etterlevelse av regelverk om forvarer, næringsmidler og helse og velferd hos dyr (kontrollforskriften) mfl. (Nr. 150) 412
Feb. 12.	Endr. i forskrift om tildeling av utdanningsstøtte for undervisningsåret 2015–2016 (Nr. 151)..... 414
Feb. 15.	Endr. i forskrift om regulering av fisket etter kolmule i 2016 (Nr. 154) 417
Feb. 16.	Endr. i forskrift om omregistreringsavgift (Nr. 155)..... 418
Feb. 17.	Endr. i forskrift om bokføring (Nr. 158) 420

Feb.	18.	Endr. i forskrift om Omsetningsrådets myndighet vedrørende markedsregulering for jordbruksråvarer (Nr. 162)	421
Feb.	19.	Endr. i forskrift om instruks for Norsk Naturskadepool mv. (Nr. 163)	421
Feb.	18.	Endr. i forskrift til lov om toll og vareførsel (tollforskriften) (Nr. 165)	422
Feb.	19.	Endr. i forskrift om endring i forskrift til utfylling og gjennomføring mv. av skatteloven av 26. mars 1999 nr. 14 (Nr. 167)	433
Feb.	19.	Endr. i forskrift av 11. desember 2015 nr. 1446 om inndeling i jordskiftesokn og tilordning til lagmannsrettene (Nr. 168)	434
Feb.	19.	Endr. i forskrift om fravær og permisjon ved nyankomne innvandreres deltakelse i introduksjonsordning (Nr. 169)	434
Feb.	19.	Endr. i forskrift om opplæring i norsk og samfunnskunnskap for nyankomne innvandrere (Nr. 170)	434
Feb.	22.	Endr. i forskrift om byggesak (Nr. 171)	435
Feb.	22.	Endr. i forskrift om gjenvinning og behandling av avfall (Nr. 172)	435
Jan.	29.	Endr. i regler for valg av Kirkeråd (Nr. 179)	435
Feb.	12.	Endr. i forskrift om helseforetaksfinansierte reseptlegemidler til bruk utenfor sykehus (Nr. 180)	438
Feb.	16.	Endr. i forskrift om leveringsfrist for selvangivelse på papir (Nr. 182)	438
Feb.	23.	Endr. i forskrift om infrastruktur for geografisk informasjon (geodataforskriften) (Nr. 185)	442
Feb.	23.	Endr. i forskrift til merverdiavgiftsloven (merverdiavgiftsforskriften) (Nr. 186)	443
Feb.	24.	Endr. i forskrift om tilskudd til siidaandeler og tamreinlag (Nr. 187)	444
Feb.	24.	Endr. i forskrift om elektronisk rapportering av fangst- og aktivitetsdata ved utlendingers fiske og fangst i Norges økonomiske sone, territorialfarvann og i fiskerisone ved Jan Mayen (Nr. 188)	445
Feb.	29.	Endr. i forskrift om utlendingers adgang til riket og deres opphold her (utlendingsforskriften) (Nr. 189)	445
Feb.	19.	Endr. i vinforskriften (Nr. 190)	447
Feb.	22.	Endr. i forskrift om omsetning av akvakulturdyr og produkter av akvakulturdyr, forebygging og bekjempelse av smittsomme sykdommer hos akvatiske dyr (Nr. 191)	466
Feb.	24.	Endr. i forskrift om sikkerhet ved leketøy (fastsettelse av grenseverdier for tre isothiazolinoner og formamid) (Nr. 192)	468
Feb.	25.	Endr. i forskrift om klagenemnd for fly- og jernbanepassasjerer (transportklagenemndforskriften) (Nr. 194)	469
Feb.	25.	Endr. i forskrift om yrkestransport med motorvogn og fartøy (yrkestransportforskriften) (Nr. 195)	470
Feb.	25.	Endr. i forskrift om gebyr for bruk av piggdekk og tilleggsgebyr (Nr. 196)	471
Feb.	26.	Endr. i forskrift om særskilt fartsområde for fartøyer og flyttbare innretninger i petroleumsvirksomhet registrert i norsk internasjonalt skipsregister (Nr. 197)	471
Feb.	29.	Endr. i samleforskrift om tredjeparters opplysningsplikt (Nr. 206)	498
Mars	1.	Endr. i forskrift til utfylling og gjennomføring mv. av skattebetalingsloven (skattebetalingsforskriften) (Nr. 208)	498
Mars	1.	Endr. i forskrift om krav til gjennomstrømningsmålere (for væsker unntatt vann) (Nr. 209)	499
Mars	1.	Endr. i forskrift om krav til ikke-automatiske vekter (Nr. 210)	506
Mars	3.	Endr. i forskrift om gjennomføring av EØS-regler om vedtatte internasjonale regnskapsstandarder (Nr. 211)	507
Mars	4.	Endr. i forskrift om jakt, felling, fangst og fiske i statsallmenning (Nr. 212)	507
Feb.	22.	Endr. i forskrift om tilsetningsstoffer til bruk i fôrvarer (Nr. 214)	515
Mars	4.	Endr. i forskrift til lov om toll og vareførsel (tollforskriften) (Nr. 215)	517
Mars	4.	Endr. i forskrift for verdsetting av skog (Nr. 216)	520
Mars	7.	Endr. i forskrift om utøvelse av jakt, felling og fangst (Nr. 221)	523

Diverse 2015

Des.	11.	Etablering av og vedtekter for Regelrådet (Nr. 1903)	396
2016			
Feb.	17.	Opph. av forskrift om nedsatt tollsats for konserverindustrien (Nr. 159)	420
Feb.	18.	Opph. av forskrift om frysing av midler tilhørende tidligere president Slobodan Milosevic og personer tilknyttet ham (Nr. 160)	420
Feb.	18.	Opph. av forskrift om sanksjoner mot Liberia (Nr. 161)	421
Feb.	19.	Instruks om utredning av statlige tiltak (utredningsinstruksen) (Nr. 184)	439

Mars	1. Opph. av forskrift om bibliotekareksamen ved Statens bibliotekskole (Nr. 207).....	498
Mars	4. Opphevelse av instruks for sysselmanen på Svalbard (Nr. 219)	523

Rettelser

Oversikt over rettelser	3. omslagsside
Bestillinger, adresseendringer m.v.	4. omslagsside

NORSK LOVTIDEND

Avd. I Lover og sentrale forskrifter mv.

Utgitt i henhold til lov 19. juni 1969 nr. 53.

Utgitt 20. april 2016

Nr. 3

---

2. des. Nr. 1972 2014

Forskrift om endring i forskrift for graden bachelor ved Universitetet i Stavanger

Hjemmel: Fastsatt av Styret ved Universitetet i Stavanger 2. desember 2014 med hjemmel i lov 1. april 2005 nr. 15 om universiteter og høyskoler (universitets- og høyskoleloven) § 3–9 og § 3–10. Kunngjort 19. februar 2016 kl. 15.10.

I

I forskrift 6. desember 2005 nr. 1400 for graden bachelor ved Universitetet i Stavanger gjøres følgende endring:

§ 3 4. ledd skal lyde:

Gjennomførte tre første studieår (180 studiepoeng) av fireårig allmennlærerutdanning eller grunnskolelærerutdanning etter rammeplan fastsatt av departementet tilfredsstiller kravet til bachelorgrad.

II

Endringen trer i kraft straks.

15. sep. Nr. 1897 2015

Forskrift om endring i forskrift om gjennomføring av forordning (EF) nr. 273/2004 og forordning (EF) nr. 1277/2005 om narkotikapreksorer

Hjemmel: Fastsatt av Helse- og omsorgsdepartementet 15. september 2015 med hjemmel i lov 4. desember 1992 nr. 132 om legemidler m.v. (legemiddeloven) § 25a jf. delegeringsvedtak 21. desember 2000 nr. 1362.

EØS-henvisninger: EØS-avtalen vedlegg II kap. XIII nr. 15x (forordning (EF) nr. 273/2004 som endret ved forordning (EU) nr. 1258/2013) og nr. 15ze (forordning (EF) nr. 1277/2005). Kunngjort 19. februar 2016 kl. 15.10.

I

I forskrift 12. februar 2010 nr. 156 om gjennomføring av forordning (EF) nr. 273/2004 og forordning (EF) nr. 1277/2005 om narkotikapreksorer gjøres følgende endringer:

Forskriftens tittel skal lyde:

Forskrift om gjennomføring av forordning (EF) nr. 273/2004 (som endret ved forordning (EU) nr. 1258/2013), og forordning (EF) nr. 1277/2005 om narkotikapreksorer

EØS-henvisninger skal lyde:

EØS-avtalen vedlegg II kap. XIII nr. 15x (forordning (EF) nr. 273/2004 som endret ved forordning (EU) nr. 1258/2013), og nr. 15ze (forordning (EF) nr. 1277/2005).

§ 1 skal lyde:

§ 1. *Gjennomføring av forordning (EF) nr. 273/2004 (som endret ved forordning (EU) nr. 1258/2013)*

EØS-avtalen vedlegg II kapittel XIII nr. 15x, forordning (EF) nr. 273/2004 (som endret ved forordning (EU) nr. 1258/2013) om narkotikapreksorer, gjelder som forskrift med de tilpasninger som følger av vedlegg II, protokoll 1 til avtalen og avtalen for øvrig .

II

Forskriften trer i kraft fra det tidspunkt Helse- og omsorgsdepartementet bestemmer.

Forordninger

Nytt vedlegg skal lyde:

Forordning (EU) nr. 1258/2013

For å lese forordning (EU) nr. 1258/2013 se her:
Engelsk versjon.

22. des. Nr. 1898 2015

Delegering av myndighet etter Stortingets årlige avgiftsvedtak, særavgiftsloven § 4 tredje punktum og merverdiavgiftsloven § 19–3 første ledd

Hjemmel: Fastsatt av Finansdepartementet 22. desember 2015 med hjemmel i Stortingets årlige avgiftsvedtak, lov 19. mai 1933 nr. 11 om særavgifter § 4 tredje punktum og lov 19. juni 2009 nr. 58 om merverdiavgift (merverdiavgiftsloven) § 19–3 første ledd. Kunngjort 19. februar 2016 kl. 15.10.

I

Finansdepartementets myndighet til å fatte vedtak om fritak for eller nedsettelse av avgiftskrav, herunder tilleggsavgift og renter, etter Stortingets årlige avgiftsvedtak, lov 19. mai 1933 nr. 11 om særavgifter § 4 tredje punktum og merverdiavgiftsloven § 19–3 første ledd delegeres til Tolldirektoratet.

Myndighetene kan videredelegeres.

II

Delegeringen trer i kraft 1. januar 2016, og gjelder til og med 31. desember 2016.

5. nov. Nr. 1902 2015

Endringer i bestemmelser om økonomistyring i staten

Hjemmel: Fastsatt av Finansdepartementet 5. november 2015. Kunngjort 3. mars 2016 kl. 14.25.

I

I bestemmelser 12. desember 2003 nr. 1939 om økonomistyring i staten er det gjort en rekke endringer:

Under «Forord» tilføyes:

Endringene fastsatt i 2015 gjelder særlig kapitlene 2, 3 og 4 i Bestemmelsene om økonomistyring i staten. Nye krav til vurdering av internrevisjon i statlige virksomheter er tatt inn i punkt 2.2. Krav om at virksomhetene skal føre regnskapet etter enten kontantprinsippet eller periodiseringsprinsippet iht. SRS er tatt inn i punkt 3.3.2. På bakgrunn av dette er det også gjort tilpasninger i punkt 3.4 Virksomhetens årsregnskap. I punkt 3.4 er det også gjort redigeringsmessige justeringer, blant annet ved at punktene 3.4.4–3.4.6 nå gir en samlet framstilling av spesielle tilpasninger for henholdsvis forvaltningsorganer med særskilte fullmakter, forvaltningsbedrifter og statlige fond. Det tidligere punkt 3.6 Statlige fond er nå lagt inn som underpunkt (3.6.4) til nytt punkt 3.6 Forvaltning av finansielle eiendeler og midler (tidligere punkt 3.7). Spesielle tilpasninger for blant annet årsregnskap og rapportering for statlige fond er lagt til egne punkt (3.4.6 og 3.5.6).

I bestemmelsene punkt 4.4 er det gjort tilpasninger som følge av endringer i bokføringsloven med tilhørende forskrifter, og som følge av innføringen av nettoføringsordningen for merverdiavgift i statsforvaltningen. Endringene omfatter særlig spesifikasjonskravene i punkt 4.4.3, men det er også gjort enkelte tilpasninger i terminologi og omtale. Punkt 4.4.9.3 om sikkerhetskopier og punkt 4.4.10.2 om oppbevaring av regnskapsmateriale er endret noe, med utgangspunkt i bokføringslovens regler. Kravet om 10 års generell oppbevaringsplikt av regnskapsmateriale er opprettholdt, men det gis adgang til å unnlate å oppbevare papirfakturaer fra før 1.1.2011.

I kap. 1, 5, 6, 7 og 8 er det bare gjort mindre justeringer. Det er generelt gjort enkelte presiseringer og språklige forbedringer.

Bestemmelser om økonomistyring i staten («bestemmelsene») trer i kraft 1. januar 2016.

Finansdepartementet, november 2015.

Bestemmelsene for øvrig under del I skal lyde:

Kapitlene i bestemmelser om økonomistyring i staten («bestemmelsene») må leses i sammenheng, herunder med reglement for økonomistyring i staten («reglementet»).

Kapittel 1. Departementets styring av virksomheter

1.1. Innledning

Kapitlet omhandler departementets styring av underliggende virksomheter, herunder beskrivelse av departementets ansvar og styringsdialog med den enkelte virksomhet.

Bestemmelsene i kapitlet gjelder for styring av alle statlige forvaltningsorganer, herunder styring av forvaltningsorganer med særskilte fullmakter og forvaltningsbedrifter.

1.2. Myndighet og ansvar

Departementet har overordnet ansvar for at

- a) virksomheten gjennomfører aktiviteter i tråd med Stortingets vedtak og forutsetninger og departementets fastsatte mål og prioriteringer
- b) virksomheten bruker ressurser effektivt
- c) styringsdialogen mellom departementet og virksomheten fungerer på en hensiktsmessig måte
- d) virksomheten rapporterer relevant og pålitelig resultat- og regnskapsinformasjon
- e) det gjennomføres kontroll med virksomheten og at virksomheten har forsvarlig internkontroll
- f) evalueringer gjennomføres.

Departementet skal sørge for at det foreligger instruksjer som beskriver myndighet og ansvar mellom departementet og virksomheten, herunder de innbyrdes forhold mellom departementet, eventuelt styre og virksomhetslederen.

Departementet skal ha kompetanse samt interne systemer og rutiner slik at underliggende virksomheter kan følges opp på forsvarlig vis. Departementets systemer og rutiner skal være tilpasset risiko og vesentlighet.

1.3. Generelt om styringsdialogen

Departementet skal i samråd med virksomheten fastsette styringsdialogens form og innhold, herunder definere styringsdokumenter, møtefrekvens, rapporteringskrav med mer.

Styringsdialogen mellom departementet og virksomheten skal dokumenteres.

Departementet skal planlegge sin styring av virksomheten med både ettårig og flerårig perspektiv. Styring og oppfølging skal tilpasses virksomhetens egenart samt risiko og vesentlighet.

1.4. Tildelingsbrevet

Departementet skal følge opp Stortingets vedtak og forutsetninger i det årlige tildelingsbrevet til virksomheten.

Tildelingsbrevet skal blant annet inneholde

- a) overordnede mål med angivelse av strategiske utfordringer og satsingsområder
- b) styringsparametere for å kunne vurdere måloppnåelse og resultater, som skal være mest mulig stabile over tid
- c) tildelt beløp fordelt på kapitler og poster og beløp som forutsettes inntjent
- d) administrative fullmakter og budsjettmessige fullmakter i henhold til Stortingets vedtak og forutsetninger
- e) krav til innholdet i årsrapporten og til annen rapportering
- f) omtale av eventuelle evalueringer som skal igangsettes.

Departementet kan holde deler av bevilgningen tilbake som reserve for senere disponering gjennom året.

Departementet skal sende tildelingsbrev til underliggende virksomheter så snart Stortinget har fattet sitt bevilgningsvedtak. Eventuelle tilleggstildelinger i budsjettåret skal utformes som supplerende tildelingsbrev. Gjenpart av tildelingsbrev og supplerende tildelingsbrev skal sendes Riksrevisjonen.

Departementet skal i samråd med virksomheten vurdere behovet for et foreløpig tildelingsbrev.

Departementet skal publisere tildelingsbrev for underliggende virksomheter på departementets nettsider så snart brevet er sendt.

Mottar virksomheten bevilgninger fra flere departementer, skal det departementet som har det overordnede administrative ansvaret for virksomheten, samordne styringssignalene. De øvrige departementene skal oversende nødvendig informasjon om bevilgningene til dette departementet.

1.5. Oppfølging av virksomheten

1.5.1. Rapportering

Departementet skal i samråd med virksomheten definere behov og avtale omfang og innhold i rapporteringen. Rapporteringen skal beskrive måloppnåelse og resultater. Rapportering om resultater kan omfatte innsatsfaktorer, aktiviteter, produkter og tjenester samt effekter i forhold til brukere og samfunn, innenfor hele eller deler av virksomhetens ansvarsområde.

Departementet skal stille nærmere krav til innholdet i årsrapporten fra virksomheten, jf. pkt. 1.4. Kravene må utformes innenfor rammen av bestemmelsene om virksomhetens årsrapport omtalt i dette kapitlet og i kap. 2 og 3.

Årsrapporten skal inneholde seks deler, med følgende benevnelse og rekkefølge:

- I. Leders beretning
- II. Introduksjon til virksomheten og hovedtall
- III. Årets aktiviteter og resultater

- IV. Styring og kontroll i virksomheten
- V. Vurdering av framtidssikter
- VI. Årsregnskap.

Frist for virksomhetens oversendelse av årsrapporten til departementet er 15. mars. Departementet kan fastsette en tidligere frist.

Departementet skal publisere årsrapportene fra underliggende virksomheter på departementets nettsider innen 1. mai eller så snart rapporten er behandlet i styringsdialogen mellom departementet og virksomheten.

Departementet skal sørge for at gjenpart av årsrapporten sendes til Riksrevisjonen.

1.5.2. Departementets overordnede kontroll

Departementets kontroll av underliggende virksomheter skal inngå i den ordinære styring og oppfølging av virksomheten. Behovet for eventuelle tilleggskontroller skal vurderes ut fra virksomhetens egenart, risiko og vesentlighet samt virksomhetens internkontroll.

Departementet skal sikre seg at alle virksomheter har tilfredsstillende internkontroll slik at fastsatte mål og resultatkrav følges opp, ressursbruken er effektiv og virksomheten drives i samsvar med gjeldende lover og regler.

Departementet skal sikre seg at bruk av særskilte fullmakter ikke fører til en utilsiktet prioritering i forhold til målene.

1.5.3. Evalueringer

Departementet skal sørge for at det gjennomføres evalueringer for å få informasjon om effektivitet, måloppnåelse og resultater innenfor hele eller deler av departementets ansvarsområde og aktiviteter. Evalueringer kan vektlegge innsatsfaktorer, aktiviteter, produkter og tjenester eller effekter i forhold til brukere og samfunn.

Frekvens og omfang av evalueringer skal bestemmes ut fra virksomhetens egenart, risiko og vesentlighet. Behovet må vurderes opp mot kvalitet og omfang av øvrig rapportering. Organisering og innretning av de ulike evalueringene skal departementet drøfte med den underliggende virksomhet som en del av styringsdialogen.

Evalueringer kan utføres av interne eller eksterne fagmiljøer.

Kapittel 2. Virksomhetens interne styring

2.1. Innledning

Kapitlet omhandler virksomhetens interne styring, herunder krav til myndighets- og ansvarsstrukturer, styringsprosesser, internkontroll og kontroll av transaksjoner.

Bestemmelsene i kap. 1 om departementets styring av underliggende virksomheter kan så langt de passer benyttes for virksomhetens styring av driftsenheter innenfor virksomheten. Dersom virksomheten finner det hensiktsmessig å stille de tildelte midlene til disposisjon for driftsenheter innenfor virksomheten, skal dette skje skriftlig.

2.2. Myndighet og ansvar

Virksomhetens ledelse har ansvaret for å

- a) gjennomføre aktiviteter i tråd med Stortingets vedtak og forutsetninger og fastsatte mål og prioriteringer fra departementet
- b) fastsette mål og resultatkrav og foreta prioriteringer med ettårig og flerårig perspektiv innenfor eget ansvarsområde
- c) sørge for planlegging, gjennomføring og oppfølging, herunder resultat- og regnskapsrapportering
- d) definere myndighet og ansvar og fastsette instruksjoner innenfor eget ansvarsområde for å sikre oppfyllelse av reglementet og bestemmelsene, herunder ansvarsforhold mellom virksomhetslederen og øvrig ledelse, eventuelt styre
- e) etablere internkontroll.

Systemer og rutiner skal være tilpasset risiko og vesentlighet.

Virksomheten kan bruke internrevisjon som en del av virksomhetens system for styring og kontroll. Virksomheter som har samlede utgifter eller samlede inntekter over 300 mill. kroner, skal vurdere om de bør bruke internrevisjon. Kravet om slik vurdering gjelder ikke for departementene. Nærmere krav til virksomhetens vurdering og krav til innretning av internrevisjoner i statlige virksomheter er fastsatt av Finansdepartementet i rundskriv R-117 [R-2015-117].

Virksomhetens ledelse har innenfor rammene som stilles i tildelingsbrevet, andre vedtak og gjeldende lover og regler, myndighet til å iverksette nødvendige tiltak innenfor sitt ansvarsområde.

2.3. Styringsprosessen

2.3.1. Planlegging

Virksomhetens ledelse skal planlegge og utarbeide strategier med ettårig og flerårig perspektiv tilpasset virksomhetens egenart. Planene skal dokumenteres gjennom interne styringsdokumenter. For å dokumentere virkningen av vesentlige forhold i planene, skal det fastsettes styringsparametere som er mest mulig stabile over tid.

2.3.2. Gjennomføring og oppfølging

Virksomheten har ansvar for at mål og resultatkrav fastsatt i tildelingsbrev, andre vedtak og interne styringsdokumenter følges opp og gjennomføres innenfor rammen av tildelte ressurser. Virksomheten skal publisere tildelingsbrevet på sine nettsider så snart det er mottatt.

Det må etableres løpende informasjons- og kommunikasjonsrutiner for rapportering og gjennomføring av planer. Den interne styringen skal være innrettet slik at

- a) den tilfredsstillende kravene til resultat- og regnskapsrapportering gitt av overordnet myndighet og andre
- b) virksomheten har nødvendig styringsinformasjon og beslutningsgrunnlag til å følge opp aktivitetene og resultatene
- c) virksomhetens økonomisystem sammen med statistikk, analyser og andre relevante systemer belyser om virksomheten drives effektivt i forhold til kostnader og fastsatte mål og resultatkrav
- d) utgifter følges opp mot bevilgning for å sikre at det ikke skjer uhjemlede overskridelser og at forutsatte inntekter kommer inn.

Resultatinformasjonen skal benyttes i virksomhetens planlegging for de påfølgende år.

Virksomheten skal informere departementet om vesentlige avvik i forhold til vedtatte planer eller tildelingsbrev straks virksomheten får kjennskap til slike avvik. Virksomheten skal videre fremme forslag om mulige korrigerende tiltak.

2.3.3. Rapportering

Virksomheten skal sikre at rapportering som virksomheten har plikt til å avgi etter gjeldende lover og regler, skjer i henhold til fastsatte krav og frister.

Virksomheten skal utarbeide en årsrapport til departementet. Årsrapporten skal være i henhold til krav i pkt. 1.5.1 og skal også inneholde annen informasjon av betydning for departementets styring og oppfølging.

Årsrapporten skal gi et dekkende bilde av virksomhetens resultater og gi departementet grunnlag for å vurdere måloppnåelse og ressursbruk.

Virksomhetsleder skal signere årsrapportens del I Leders beretning. Nærmere krav til årsrapportens del VI Årsregnskap er omtalt i pkt. 3.4.

Frist for virksomhetens oversendelse av årsrapporten til departementet er 15. mars. Departementet kan fastsette en tidligere frist. Årsrapporten skal publiseres på virksomhetens nettsider innen 1. mai eller så snart den er behandlet i styringsdialogen mellom departementet og virksomheten.

Plikten til å utarbeide årsrapport gjelder ikke departementene. Det enkelte departement skal likevel utarbeide og avlegge et årsregnskap i tråd med bestemmelsene i pkt. 3.4. Årsregnskapet skal publiseres på departementets nettsider innen 15. mars.

2.4. Internkontroll

Alle virksomheter skal etablere internkontroll. Virksomhetens ledelse har ansvaret for å påse at internkontrollen er tilpasset risiko og vesentlighet, at den fungerer på en tilfredsstillende måte og at den kan dokumenteres. Internkontroll skal primært være innebygd i virksomhetens interne styring.

Internkontrollen skal forhindre styringssvikt, feil og mangler slik at

- a) beløpsmessige rammer ikke overskrides og at forutsatte inntekter kommer inn
- b) måloppnåelse og resultater står i et tilfredsstillende forhold til fastsatte mål og resultatkrav, og at eventuelle vesentlige avvik forebygges, avdekkes og korrigeres i nødvendig utstrekning
- c) ressursbruken er effektiv
- d) regnskap og informasjon om resultater er pålitelig og nøyaktig
- e) virksomhetens verdier, herunder fast eiendom, materiell, utstyr, verdipapirer og andre økonomiske verdier, forvaltes på en forsvarlig måte
- f) økonomistyringen er organisert på en forsvarlig måte og utføres i samsvar med gjeldende lover og regler, herunder at transaksjoner er i samsvar med underliggende forhold
- g) misligheter og økonomisk kriminalitet forebygges og avdekkes.

For å kunne utøve nødvendig internkontroll, skal virksomhetens ledelse etablere systemer, rutiner og tiltak med vekt på blant annet følgende faktorer:

- a) ledelsens og tilsattes kompetanse og holdning til resultatoppfølging og kontroll
- b) identifisering av risikofaktorer som kan medvirke til at virksomhetens mål ikke nås, og korrigerende tiltak som med rimelighet kan redusere sannsynligheten for manglende måloppnåelse
- c) sikring av kvaliteten i den interne styringen, herunder forsvarlig arbeidsdeling, og produktivitet i arbeidsprosessene
- d) informasjonsrutiner som sikrer at viktig og pålitelig informasjon av betydning for måloppnåelsen kommuniseres på en effektiv måte
- e) rutiner for behandling og lagring av vesentlig informasjon som sikrer konfidensialitet, integritet og tilgjengelighet.

Internkontrollen skal også ha til hensikt å forebygge og avdekke tilsiktede handlinger utført i strid med gjeldende lover og regler, som eksempelvis manipulasjon, forfalskning eller endring av regnskapsdata eller annen

resultatinformasjon. Det vises til Statens personalhåndbok for retningslinjer for behandling av saker om underslag, tyveri, bedrageri og utroskap i statstjenesten.

Dersom virksomheten benytter en tjenesteyter, jf. pkt. 4.5, skal virksomhetens internkontroll være tilpasset arbeidsdelingen mellom virksomheten og tjenesteyteren.

Ved etablering av kontrolltiltak skal virksomhetens ledelse vurdere hvilke kostnader tiltaket medfører, målt opp mot den nytte og de fordeler som kan oppnås. Alle tiltak skal forankres på overordnet nivå for å sikre relevans og fullstendighet i risikobildet. For spesielt viktige rutiner skal virksomhetens ledelse vurdere om det er behov for tilleggssrapportering og spesielle analyser for å avdekke eventuelle fremtidige avvik.

2.5. Kontroll av utgifts- og inntektstransaksjoner

2.5.1. Generelt om transaksjonskontroller

Kontroll av utgifter og inntekter er et element i internkontrollen. Kontrollen skal sikre at inntekter, anskaffelser, tilskudd og lønn og andre lønnsopplysningspliktige ytelser blir håndtert i samsvar med gjeldende lover, regler og avtaler, og at inntekter og utgifter følges opp i forhold til virksomhetens budsjetter og fastsatte planer. På inntektsområdet er formålet videre å sikre at virksomhetens inntekter blir korrekt fastsatt og innbetalt, og at utestående krav blir fulgt opp.

Virksomheten skal etablere systemer og rutiner som sikrer kontroll med transaksjonene (transaksjonskontroller). Kontrollene skal dokumenteres med manuelle signaturer eller elektroniske signaturer/aktivitetsregistreringer. Dersom økonomisystemet har funksjonalitet for å utføre kontrollene angitt i pkt. 2.5, kan kontrollene utføres maskinelt.

For store utbetalingsstrømmer kan transaksjonskontroller og dokumentasjon av disse foretas på grunnlag av rapporter (sammendrag) fra hjelpesystem eller andre deler av økonomisystemet. Det forutsettes at virksomheten fører kontroll med at systemløsningene fungerer som forutsatt, og at data sikres mot uautoriserte endringer, jf. pkt. 4.3. Tilsvarende gjelder for store innbetalingsstrømmer.

2.5.2. Transaksjonskontroll av utgifter

2.5.2.1. Budsjett disponeringsmyndighet

Alle disposisjoner som medfører økonomiske forpliktelser for virksomheten skal bekreftes av en som har budsjett disponeringsmyndighet. Før en tilsatt med budsjett disponeringsmyndighet gjennomfører disposisjoner, skal vedkommende

- påse at det er hjemmel for disposisjonen i stortingsvedtak, tildelingsbrev eller andre vedtak og at disposisjonen ellers er i overensstemmelse med gjeldende lover og regler
- påse at det er budsjettmessig dekning for utbetalingen
- påse at disposisjonen er økonomisk forsvarlig.

Kravet om bekreftelse av en tilsatt som har budsjett disponeringsmyndighet, gjelder også ved utbetalinger som følge av tilbakebetaling av skatter, avgifter, gebyrer, feilinnbetalinger m.m.

Virksomhetslederen har budsjett disponeringsmyndighet og kan delegere denne helt eller delvis til tilsatte på lavere nivåer. Delegert budsjett disponeringsmyndighet kan delegeres videre. Delegering av budsjett disponeringsmyndighet skal være skriftlig.

Virksomheten skal ha rutiner for tilfredsstillende oppfølging av delegert budsjett disponeringsmyndighet.

Den som har budsjett disponeringsmyndighet kan ikke godkjenne godtgjørelser eller andre utbetalinger til seg selv. Departementet kan gjøre unntak for leder av virksomhet og driftsenhet. Slike unntak skal være skriftlige og det skal etableres nødvendige kontroller.

Gjennom dokumentasjon på bestilling, ordrebekreftelse, faktura, tilskuddsbrev eller lignende, skal det være bekreftet hvem som har utøvet budsjett disponeringsmyndighet for hver enkelt transaksjon. Ved grupper av transaksjoner, som avrop på avtaler, delfakturering av avtaler, faste avtaler (for eksempel husleie, strøm) eller tilskudd som utbetales i flere terminer, kan dokumentasjonen knyttes til avtalen eller tilskuddsbrevet og omfatte flere enkelttransaksjoner.

2.5.2.2. Attestasjon

Alle utgifter skal være attestert før utbetaling kan finne sted. Den tilsatte som attesterer, skal påse at følgende kontroller er utført:

- at en vare eller tjeneste er mottatt i samsvar med bestilling eller avtale
- at dokumentasjonen for leveransen er i overensstemmelse med gjeldende lover og regler
- at lønnsberegningsbekreftelsen med antall personer og beløp, samt utførte kontroller, er i henhold til pkt. 5.2.4
- at utbetaling av et tilskudd er i overensstemmelse med vedtaket om tilskudd, og at tilskuddsmottaker har sendt inn eventuell dokumentasjon og/eller aksept av vilkår
- at utbetaling som følge av tilbakebetaling av skatter, avgifter, gebyrer, feilinnbetalinger m.m. skjer på korrekt grunnlag
- at beløpet er riktig kontert, eventuelt registrere korrekt konteringsinformasjon.

Attestasjonen skal utføres av en annen tilsatt enn den som har budsjett disponeringsmyndighet og har godkjent transaksjonen. Tilsatte kan ikke attestere godtgjørelser eller andre utbetalinger til seg selv.

Ved transaksjoner som gjelder små beløp, kan vedkommende med budsjett disponeringsmyndighet også attestere. Dette kan være aktuelt eksempelvis for små anskaffelser, overtid og tjenestereiser.

2.5.2.3. *Kontroll ved bokføring*

Ved bokføringen skal det kontrolleres at dokumentasjonen er kontert og attestert, og at disposisjonen er foretatt av en tilsatt med budsjett disponeringsmyndighet.

Nærmere krav til systemer og rutiner for transaksjoner som gjelder lønn og lønnsopplysningspliktige ytelser og anskaffelser er omtalt i kap. 5, mens tilskudd er omtalt i kap. 6. Kontroll av betalingsoppdrag er omtalt i kap. 3.

2.5.3. *Transaksjonskontroll av inntekter*

Det skal normalt utføres transaksjonskontroller i tilknytning til

- a) fastsettelse av krav; rettet mot identifikasjon av aktuelle krav
- b) utstedelse av faktura; rettet mot korrekt fakturering av identifiserte krav
- c) bokføring; rettet mot bokføringsgrunnlag, koter og postering
- d) innbetaling; av reskontroføring av innbetalinger
- e) oppfølging; rettet mot innkreving og regnskapsmessig behandling av opphørte krav.

Transaksjonskontrollene for overføring av data eller kontroll av elektroniske signaturer kan være maskinelle (automatiske). Stikkprøvekontroller kan gjennomføres som alternativ til fullstendig kontroll av enkeltkrav, basert på en vurdering av risiko og vesentlighet.

Nærmere krav til systemer og rutiner for inntektstransaksjoner er omtalt i kap. 5.

2.5.4. *Aggregerte kontroller*

I tillegg til transaksjonskontrollene, skal det utføres kontroller på aggregert nivå, som avstemminger og oppfølging av budsjett.

Ved avvik skal oppfølging omfatte kontroll av enkelttransaksjoner. Gjennomførte kontrollaktiviteter skal være dokumentert.

2.5.5. *Etterkontroll*

Virksomhetens ledelse skal etablere rutiner for etterkontroll, eksempelvis ved gjennomføring av nødvendig budsjettoppfølging og kontroll basert på stikkprøver. Etterkontrollen må sammen med transaksjonskontrollene tilpasses virksomhetens egenart, risiko og vesentlighet slik at man foretar en avveining mot kostnader ved kontrollene. Gjennomførte kontrollaktiviteter skal være dokumentert.

2.6. *Evalueringer*

Virksomheten skal sørge for at det gjennomføres evalueringer for å få informasjon om effektivitet, måloppnåelse og resultater innenfor hele eller deler av virksomhetens ansvarsområde og aktiviteter. Evalueringer kan vektlegge innsatsfaktorer, aktiviteter, produkter og tjenester eller effekter i forhold til brukere og samfunn.

Frekvens og omfang av evalueringer skal bestemmes ut fra virksomhetens egenart, risiko og vesentlighet. Behovet må vurderes opp mot kvalitet og omfang av virksomhetens øvrige rapportering internt og til overordnet departement.

Evalueringer kan utføres av interne eller eksterne fagmiljøer.

Evalueringer som er gjort tilgjengelig for allmenheten, skal sendes til Nasjonalbiblioteket i tråd med pliktavleveringsloven § 4. Virksomheten ivaretar denne innsendingsplikten ved å registrere gjennomførte evalueringer i Evalueringsportalen.

Kapittel 3. Felles standarder og systemer for budsjettering, regnskapsføring og betalingsformidling

3.1. *Innledning*

Kapitlet omhandler felles standarder og systemer for budsjettering, regnskapsføring og betalingsformidling i staten.

Formålet med kap. 3 er å sikre at virksomhetene anvender fullstendige og konsistente budsjett- og regnskapsprinsipper og standarder. Formålet er videre å sikre at virksomhetene har en effektiv og sikker betalingsformidling.

3.2. *Statsbudsjettet og virksomhetens gjennomføring av vedtatt budsjett*

3.2.1. *Felles system for utarbeidelse av forslag til statsbudsjett*

Stortinget er bevilgende myndighet og vedtar statsbudsjettet, jf. Grunnloven § 75. Regjeringen legger fram forslag til statsbudsjett for Stortinget i tråd med bevilgningsreglementet.

Etter bevilgningsreglementet § 3 gjelder følgende grunnleggende prinsipper for statsbudsjettet:

- a) Budsjettet vedtas for kalenderåret.

- b) Budsjettet skal inneholde alle statlige utgifter og inntekter knyttet til virksomheter og tiltak som får sine utgifter og inntekter fastsatt ved Stortingets bevilgningsvedtak. Bevilgningene skal være basert på realistiske anslag over utgiftene og inntektene.
- c) Utgifter og inntekter skal tas med i budsjettet for det året de antas å bli kontant betalt.
- d) Utgifter og inntekter skal føres opp i budsjettet med brutto beløp.

Departementet og underliggende virksomheter skal utarbeide budsjettforslag til Stortinget i samsvar med prinsippene fastsatt i bevilgningsreglementet § 3–9, jf. reglement for økonomistyring i staten § 5. Budsjettforslaget skal følge statens kontoplan med inndeling i kapitler og poster, jf. Finansdepartementets rundskriv R–101 [R–2014–101]. Arbeidet med budsjettforslaget inklusive budsjettproposisjonen skal utføres i samsvar med retningslinjer fastsatt av Finansdepartementet i årlige rundskriv.

Stortingets vedtak om statsbudsjettet er rettet til det enkelte departement, som får utgifts- og inntektsbevilgninger stilt til disposisjon. Departementet kan tildele disse midlene til underliggende virksomheter og skal i slike tilfeller føre kontroll med virksomhetenes disposisjoner, jf. reglement for økonomistyring i staten § 6, § 7 og § 15 og bestemmelsene pkt. 1.5.2.

3.2.2. Virksomhetens gjennomføring av vedtatt budsjett

Virksomheten disponerer utgifts- og inntektsbevilgninger stilt til disposisjon i tildelingsbrev eller ved belastningsfullmakt. Utgiftsbevilgninger kan ikke overskrides eller brukes til andre formål enn forutsatt av Stortinget, jf. bevilgningsreglementet § 5. Det er ikke adgang til å bruke merinntekter gjennom året eller overføre ubrukte midler til etterfølgende budsjettår, med mindre dette er hjemlet i andre bestemmelser, jf. bevilgningsreglementet § 3, § 5 og § 11. Forpliktelser utover budsjettåret krever særskilt fullmakt, jf. bevilgningsreglementet § 6.

Virksomheten har fullmakt til og pålegg om å bruke de bevilgninger som er stilt til disposisjon, i tråd med Stortingets vedtak og forutsetninger. Virksomheten skal også sikre at forutsatte inntekter kommer inn i tråd med Stortingets vedtak og forutsetninger. Nærmere krav til gjennomføring av budsjettet er omtalt i pkt. 2.2 og 2.3.

3.3. Statsregnskapet og virksomhetsregnskapet

3.3.1. Felles system for utarbeidelse av statsregnskapet

Finansdepartementet legger fram melding om statsregnskapet og oversender denne til Stortinget. Statsregnskapet skal inneholde et bevilgningsregnskap og et kapitalregnskap, jf. bevilgningsreglementet § 13.

Bevilgningsregnskapet skal under hver post vise regnskapsførte utgifter eller inntekter. For utgiftspostene vises overført beløp fra forrige år, total bevilgning i budsjettåret og overført beløp til neste år. Kapitalregnskapet skal gi en oversikt over statens finansielle eiendeler og forpliktelser og vise sammenhengen med bevilgningsregnskapet.

Statsregnskapet utarbeides på grunnlag av regnskapsopplysninger som rapporteres fra departementer og virksomheter månedlig og årlig. Rapporteringen skal følge de grunnleggende prinsipper og den inndeling Stortinget har fastsatt i vedtatt statsbudsjett, jf. bevilgningsreglementet § 3, § 4 og § 13 og bestemmelsene pkt. 3.2.1.

Statsregnskapet forvaltes av Direktoratet for økonomistyring som mottar virksomhetens rapportering til statsregnskapet, jf. pkt. 3.5.

3.3.2. Virksomhetens plikt til å føre regnskap

Alle virksomheter har plikt til å føre regnskap. Regnskapsføringen omfatter bokføring og pliktig regnskapsrapportering. Regnskapet skal gi grunnlag for kontroll med disponeringen av gitte bevilgninger og grunnlag for analyser av virksomhetens aktiviteter, jf. reglement for økonomistyring i staten § 12.

Virksomhetene skal føre regnskapet etter enten kontantprinsippet eller periodiseringsprinsippet i henhold til de statlige regnskapsstandardene (SRS). Valg av regnskapsprinsipp skal skje i samråd med overordnet departement. Det valgte prinsipp skal framgå av tildelingsbrev eller instruks. Forvaltningsorganer med særskilte fullmakter til bruttoføring utenfor statsbudsjettet skal føre regnskapet etter periodiseringsprinsippet i henhold til de statlige regnskapsstandardene (SRS).

Virksomhetens regnskapsprinsipper skal være dokumentert og konsistent over tid. Departementet må vurdere behovet for å samordne regnskapsprinsipper innenfor sitt område for å få fram sammenlignbare data.

Pliktig regnskapsrapportering er avgivelse av historiske regnskapsopplysninger til eksterne parter, gitt i skriftlig form til fastsatt tidspunkt og med et forhåndsdefinert innhold. For statlige virksomheter omfatter dette rapportering til statsregnskapet, med bevilgningsregnskapet og kapitalregnskapet, oversendelse av avlagt årsregnskap til departementet og annen rapportering fastsatt i eller med hjemmel i lov.

Virksomhetens ledelse skal sikre at pliktig regnskapsrapportering

- a) har tilfredsstillende kvalitet både periodevis og ved årets slutt
- b) følger de til enhver tid gjeldende bestemmelser og eventuelle standarder for regnskapsføring fastsatt av Finansdepartementet i disse bestemmelsene og i rundskriv, herunder overholder fastsatte tidsfrister og krav til form og innhold
- c) er i samsvar med krav fra overordnet departement, belastningsfullmakter og andre vedtak
- d) er i henhold til bestemmelser om bokføring og økonomisystem, jf. kap. 4.

3.3.3. Virksomhetens kontoplan

Finansdepartementet har fastsatt standard kontoplan for statlige virksomheter på et obligatorisk siffernivå med en inndeling av virksomhetens utgifter, inntekter, eiendeler og gjeld gruppert etter art, jf. rundskriv R-102 [R-2015-102]. Virksomhetene skal bokføre på artskontoene i standard kontoplan. Det skal ikke bokføres på kontoer som er reservert.

Virksomheter som har behov for å spesifisere artskontoene utover det obligatoriske nivået, kan gjøre dette ved å legge til siffer på aktuelle kontoer. Dersom virksomheten velger å bruke flere siffer enn det obligatoriske siffernivået, skal de kontoene som spesifiseres med flere siffer, innholdsmessig passe inn under det overordnede obligatoriske nivået.

Departementet må vurdere behovet for å samordne virksomhetenes tilpasninger av kontoplanen under obligatorisk siffernivå, for å få fram konsoliderte og sammenlignbare data innenfor sitt område.

3.4. Virksomhetens årsregnskap

3.4.1. Generelt om årsregnskap

Virksomheten skal ved årets slutt utarbeide og avlegge et årsregnskap med noter i tråd med disse bestemmelsene, rundskriv R-115 [R-2015-115] fra Finansdepartementet og krav fra overordnet departement. Årsregnskapet skal gi et dekkende bilde av virksomhetens disponible bevilgninger og av regnskapsførte utgifter, inntekter, eiendeler og gjeld. Årsregnskapet skal vise regnskapstall for hele virksomheten samlet.

Virksomhetens årsregnskap skal inneholde tre deler:

- ledelseskommentarer
- oppstilling av bevilgningsrapportering
- oppstilling av artskontorapportering.

I tillegg skal årsregnskapet inneholde en oppstilling av virksomhetsregnskapet dersom virksomheten fører regnskapet etter periodiseringsprinsippet i henhold til de statlige regnskapsstandardene (SRS), jf. pkt. 3.3.2.

Forvaltere av statlige fond skal, uavhengig av valgt prinsipp, utarbeide en oppstilling av fondsregnskapet, jf. pkt. 3.4.6.

Virksomhetens årsregnskap skal inngå som en del av årsrapporten, men skal også kunne leses som et selvstendig dokument. Årsregnskapet avlegges ved virksomhetsleders signatur på ledelseskommentarer til årsregnskapet. Avlagt årsregnskap skal oversendes departementet med kopi til Riksrevisjonen innen 15. mars, jf. pkt. 2.3.3.

Plikten til å utarbeide og avlegge et årsregnskap i tråd med disse bestemmelsene gjelder også for departementene. Spesielle tilpasninger for forvaltningsorganer med særskilte fullmakter, for forvaltningsbedrifter og ved forvaltning av statlige fond fremgår av punktene 3.4.4–3.4.6.

3.4.2. Grunnleggende prinsipper for årsregnskap

Årsregnskap skal utarbeides i samsvar med følgende grunnleggende prinsipper:

- a) Regnskapet skal følge kalenderåret.
- b) Regnskapet skal inneholde alle utgifter og inntekter for regnskapsåret.
- c) Utgifter og inntekter skal føres opp i regnskapet med brutto beløp.
- d) Regnskapet skal utarbeides i tråd med kontantprinsippet.

Dersom virksomheten skal stille opp virksomhetsregnskapet som del av årsregnskapet, jf. pkt. 3.4.1, skal virksomhetsregnskapet utarbeides etter periodiseringsprinsippet i henhold til de statlige regnskapsstandardene (SRS), jf. Finansdepartementets rundskriv R-114 [R-2015-114].

3.4.3. Årsregnskapets innhold og oppstilling

3.4.3.1. Ledelseskommentarene

Ledelseskommentarene skal inneholde virksomhetsleders vurderinger av vesentlige forhold ved årsregnskapet og knyttes til innholdet i alle oppstillinger som inngår i årsregnskapet. Det skal opplyses om revisjonsordningen for virksomheten.

Virksomhetsleder skal bekrefte at årsregnskapet gir et dekkende bilde, jf. pkt. 3.4.1, og er avlagt i henhold til bestemmelsene, rundskriv fra Finansdepartementet og krav fra overordnet departement.

3.4.3.2. Oppstilling av bevilgningsrapporteringen

Oppstillingen av bevilgningsrapporteringen med noter skal vise alle bevilgninger virksomheten har hatt til disposisjon og alle opplysninger som er rapportert til statsregnskapet etter statens kontoplan i regnskapsåret. Oppstillingen skal også vise alle finansielle eiendeler og forpliktelser som virksomheten står oppført med i kapitalregnskapet, jf. pkt. 3.5.

Opplysningene skal stilles opp etter de kapitler og poster i bevilgningsregnskapet og kontoer i kapitalregnskapet som virksomheten har rapportert til statsregnskapet, og følge aktuell oppstillingsplan i Finansdepartementets rundskriv R-115 [R-2015-115].

3.4.3.3. Oppstilling av artskontorrapporteringen

Oppstillingen av artskontorrapporteringen med noter skal vise hva som er rapportert til statsregnskapet etter standard kontoplan i regnskapsåret. Oppstillingen skal også vise mellomværende med statskassen fordelt på grupper av kontoer. Det skal for hver regnskapslinje presenteres sammenligningstall for foregående regnskapsår.

Virksomheter som skal presentere en oppstilling av virksomhetsregnskapet, jf. pkt. 3.4.1, skal ikke utarbeide noter til oppstilling av artskontorrapporteringen.

Oppstillingen skal presenteres med beløp i henhold til Finansdepartementets rundskriv R-115 [R-2015-115].

3.4.3.4. Oppstilling av virksomhetsregnskapet

Virksomheter som fører regnskapet etter periodiseringsprinsippet i henhold til de statlige regnskapsstandardene (SRS), jf. pkt. 3.3.2, skal utarbeide en oppstilling av virksomhetsregnskapet, med resultat- og balanseoppstilling med noter, etter krav i Finansdepartementets rundskriv R-114 [R-2015-114]. Oppstillingen av virksomhetsregnskapet skal inneholde alle bokførte beløp i virksomhetens kontospesifikasjon.

3.4.4. Spesielle tilpasninger for forvaltningsorganer med særskilte fullmakter

Forvaltningsorganer med særskilte fullmakter til bruttoføring utenfor statsbudsjettet («nettobudsjetterte virksomheter») har en forenklet rapportering til statsregnskapet og rapporterer ikke på kapittel og post eller standard kontoplan. Virksomhetene skal følge bestemmelsene som er gitt i pkt. 3.4.1–3.4.3 om regnskapsføring og årsregnskap, med følgende tilpasninger:

- Oppstillingen av bevilgningsrapporteringen skal settes opp etter en forenklet oppstillingsplan.
- Oppstillingen av artskontorrapporteringen skal ikke inngå i årsregnskapet.
- Oppstillingen av virksomhetsregnskapet skal utarbeides og presenteres etter de statlige regnskapsstandardene (SRS).

3.4.5. Spesielle tilpasninger for forvaltningsbedrifter

Forvaltningsbedrifter rapporterer til statsregnskapet med noen tilpasninger som fremgår av pkt. 3.5.5. Virksomhetene skal følge bestemmelsene som er gitt i pkt. 3.4.1–3.4.3 om regnskapsføring og årsregnskap, med følgende tilpasning:

- Oppstillingen av bevilgningsrapporteringen skal utarbeides slik at post 24 med underposter og beregning av driftsresultat presenteres samlet.

3.4.6. Spesielle tilpasninger for statlige fond

Virksomheter som forvalter statlige fond, jf. pkt. 3.6.4, skal avlegge et eget årsregnskap for hvert fond.

Forvaltningen av statlige fond skal følge bestemmelsene som er gitt i pkt. 3.4.1–3.4.3 om regnskapsføring og årsregnskap, med følgende tilpasninger:

- Oppstillingen av bevilgningsrapporteringen skal settes opp etter en forenklet oppstillingsplan med tilhørende note.
- Oppstillingen av artskontorrapporteringen skal ikke inngå i årsregnskapet.
- Oppstillingen av fondsregnskapet skal vise alle fondets utgifter, inntekter, eiendeler, fondskapital og eventuell gjeld.

3.5. Rapportering til statsregnskapet

3.5.1. Generelt om rapporteringen til statsregnskapet

Virksomheten skal månedlig og ved årets slutt rapportere regnskapsopplysninger til statsregnskapet, med bevilgningsregnskapet og kapitalregnskapet. Finansdepartementet fastsetter frister i årlig rundskriv om rapportering. Samme rapporteringsfrister gjelder ved forvaltning av statlige fond og andre midler som skal inngå i rapporteringen til statsregnskapet, jf. pkt. 3.5.6 og 3.6.

Regnskapsopplysninger som rapporteres til statsregnskapet skal følge de grunnleggende prinsipper og den inndeling Stortinget har fastsatt i vedtatt statsbudsjett, jf. bevilgningsreglementet § 3, § 4 og § 13 og bestemmelsene pkt. 3.2.

Departementet har overordnet ansvar for bevilgningsregnskapet og kapitalregnskapet for departementet og underliggende virksomheter.

Den enkelte virksomhet er ansvarlig for å dokumentere sin rapportering til statsregnskapet. Virksomheten skal i ettertid kunne dokumentere hva som er registrert i statsregnskapet, sammenholdt med transaksjoner som er bokført i virksomhetens kontospesifikasjon og med avstemming av oppgjørskontoer i Norges Bank.

Virksomheten skal etter oversendelse av regnskapsrapport, hente avstemmingsliste fra statsregnskapet og kontrollere at posteringene i statsregnskapet er i samsvar med innrapportert regnskap. Avstemmingen skal dokumenteres.

Avvik og feilposter som avdekkes i den årlige rapporteringen til statsregnskapet, skal rettes i tråd med retningslinjer fra Finansdepartementet.

Departementet kan etter søknad til Direktoratet for økonomistyring få korrigert uoppklarte differanser og feilposter i tidligere års statsregnskap. Nærmere bestemmelser om behandling av uoppklarte differanser og feilføringer er fastsatt av Finansdepartementet i rundskriv R-107 [R-2013-107].

Finansdepartementet fastsetter nærmere retningslinjer for rapporteringen til statsregnskapet i årlig rundskriv.

3.5.2. Bevilgningsregnskapet

Virksomhetens rapportering til bevilgningsregnskapet skal inneholde regnskapsopplysninger om utgifter og inntekter etter inndelingen i det vedtatte statsbudsjettet på kapittel og post. Rapportering skal også inneholde regnskapsopplysninger etter inndelingen i standard kontoplan på obligatorisk siffernivå.

Ut- eller innbetalinger som ikke er ført på kapittel og post, eller hvor det er gjort postering på kapittel og post uten tilhørende ut- og innbetaling, skal inngå i den saldo som rapporteres som mellomværende med statskassen.

Ved salg av eiendeler som er oppført i kapitalregnskapet, skal inntekten rapporteres brutto på en 90-post til bevilgningsregnskapet, jf. pkt. 3.5.3.

Departementet vil ved periodeavslutning motta en rapport fra statsregnskapet som viser bevilgningsregnskapet på departementets budsjettkapitler. Departementet skal ved årets slutt bekrefte sitt bevilgningsregnskap overfor Direktoratet for økonomistyring i henhold til årlig rundskriv fra Finansdepartementet. Departementet skal også gi Riksrevisjonen forklaringer på ikke uvesentlige avvik mellom bevilgnings- og regnskapstall, jf. bevilgningsreglementet § 13. Forklaringene sendes med kopi til Finansdepartementet.

3.5.3. Kapitalregnskapet

Virksomheter som gir lån, har eller anskaffer finansielle eiendeler som eksempelvis aksjer eller gir kapitalinnskudd i statsforetak o.l. i henhold til stortingsvedtak, skal rapportere transaksjonene til kapitalregnskapet. Transaksjoner som representerer formuesomplussinger og som rapporteres på 90-post til bevilgningsregnskapet, skal oppføres i kapitalregnskapet.

Virksomheten skal ha oversikt over alle kapitalposter virksomheten står oppført med i kapitalregnskapet. Kapitalpostene skal fremgå som eiendeler eller forpliktelser i virksomhetens kontospesifikasjon.

I kapitalregnskapet skal eiendeler føres til kostpris på transaksjonstidspunktet. Normalt foretas ikke omvurderinger i kapitalregnskapet, med unntak for plasseringer og gjeld i utenlandsk valuta som omvurderes og justeres for valutakursendringer.

Avskrivning ved tap på fordringer og andre formuesverdier som er oppført i kapitalregnskapet, kan bare foretas i medhold av Stortingets bevilgningsvedtak eller romertallsvedtak, lov, forskrift, kongelig resolusjon eller kjennelse ved en domstol. Herunder skal tap på lån avskrives ved bevilgning, med mindre annet er bestemt ved Stortingets vedtak.

Virksomheten skal rapportere nye plasseringer og andre endringer til statsregnskapet, inkludert endringer som ikke medfører en likviditetstransaksjon.

Ved årets slutt skal virksomhetens kapitalposter avstemmes mot statsregnskapet, og mot relevante offentlige registre, depot o.l. Hvert departement skal samlet rapportere eiendeler og forpliktelser for alle underliggende virksomheter til kapitalregnskapet.

3.5.4. Spesielle rapporteringskrav for forvaltningsorganer med særskilte fullmakter

Nettobudsjetterte virksomheter har en forenklet rapportering til statsregnskapet og skal ikke rapportere på kapittel og post eller standard kontoplan. Virksomhetene skal følge bestemmelsene gitt i pkt. 3.5.1–3.5.3 om rapportering til statsregnskapet, med følgende tilpasninger:

- Månedlig rapportering skal skje ved at virksomheten sender inn en likvidrapport. Likvidrapporten skal inneholde regnskapsopplysninger om inngående og utgående saldo og endringer i perioden på virksomhetens oppgjørskonto i Norges Bank. Likvidrapporten skal avstemmes med virksomhetsregnskapet før rapporten sendes til statsregnskapet.
- Ved årets slutt skal virksomheten rapportere saldo på oppgjørskonto i Norges Bank til kapitalregnskapet via overordnet departement.

3.5.5. Spesielle rapporteringskrav for forvaltningsbedrifter

Forvaltningsbedrifter skal følge bestemmelsene som er gitt i pkt. 3.5.1–3.5.3 om rapportering til statsregnskapet, med følgende tilpasninger:

- Forvaltningsbedrifter skal for post 24 driftsresultat rapportere på underposter for driftsinntekter, driftsutgifter, avskrivninger, renter av statens kapital, renter av mellomværende, investeringer og reguleringsfond.
- Realinvesteringer, som eksempelvis fast eiendom, maskiner og utstyr, skal oppføres i kapitalregnskapet når de er belastet postene 30–49 på forvaltningsbedriftenes eget kapittel i bevilgningsregnskapet.
- Rapporteringen til kapitalregnskapet skal inneholde oppstillinger som viser endringen i den faste kapitalen og virksomhetens balanse.

3.5.6. Spesielle rapporteringskrav for statlige fond

Virksomheter som forvalter statlige fond, jf. pkt. 3.6.4, skal for fondet følge bestemmelsene gitt i pkt. 3.5.1–3.5.3 om rapportering til statsregnskapet, med følgende tilpasninger:

- Månedlig rapportering skal skje ved innsending av en likvidrapport. Likvidrapporten skal inneholde regnskapsopplysninger om inngående og utgående saldo og endringer i perioden på fondets oppgjørskonto i Norges Bank. Likvidrapporten skal avstemmes med fondets regnskap før rapporten sendes til statsregnskapet.
- Ved årets slutt skal virksomheten rapportere saldo på fondets oppgjørskonto i Norges Bank til kapitalregnskapet via overordnet departement.

3.6. Forvaltning av finansielle eiendeler og midler

3.6.1. Forvaltning av finansielle eiendeler

Virksomheter som gir lån, har eller anskaffer finansielle eiendeler som eksempelvis aksjer eller gir kapitalinnskudd i statsforetak o.l. i henhold til stortingsvedtak, skal sikre seg at

- a) det inngås skriftlig avtale om transaksjonen beskrevet ovenfor
- b) statens risiko om mulig begrenses ved tinglysning av pant eller lignende
- c) transaksjonen gjennomføres som avtalt
- d) innbetaling av avkastning, renter og utbytte mottas i overensstemmelse med avtaler, og vedtak på foretaksmøte og/eller generalforsamling følges opp
- e) det ved manglende oppfyllelse av avtalen straks iverksettes nødvendige tiltak for å rette opp forholdet.

Forvaltning av finansielle eiendeler skal følge bestemmelsene pkt. 5.4.7 Erverv, forvaltning og oppbevaring av verdipapirer.

3.6.2. Forvaltning av midler for private og internasjonale organisasjoner

Virksomheter som forvalter midler på vegne av private og internasjonale organisasjoner, skal etablere regnskapsrutiner som dokumenterer alle inn- og utbetalinger, og føre regnskap for disse.

Virksomhetens forvaltning av slike midler skal omtales i virksomhetens årsregnskap. Midlene skal inngå på virksomhetens oppgjørskonto i Norges Bank og i rapporteringen til statsregnskapet som del av mellomværende, jf. pkt. 4.4.6.

3.6.3. Forvaltning av midler for virksomheter med koordinatorfunksjon

Virksomheter som har en koordinatorfunksjon i prosjekter som finansieres helt eller delvis av EU, skal etablere regnskapsrutiner som dokumenterer alle inn- og utbetalinger, og føre regnskap for disse. Virksomhetens forvaltning av slike midler skal omtales i virksomhetens årsregnskap.

Midler som oppbevares i norske kroner, skal inngå på virksomhetens oppgjørskonto i Norges Bank og i rapporteringen til statsregnskapet som del av mellomværende.

Virksomheten kan oppbevare EU-midler på valutakonto. Virksomheten skal da benytte avtale om valutakontoer som Direktoratet for økonomistyring har inngått med enkelte banker. Midler som står på valutakontoer, inngår ikke på virksomhetens oppgjørskonto i Norges Bank, men midlene og forpliktelsen knyttet til disse skal inngå i mellomværende med statskassen.

3.6.4. Forvaltning av statlige fond

Et statlig fond er en formuesmasse som regnskapsmessig er atskilt fra statens øvrige midler, og der anvendelsen er bundet til et nærmere fastsatt formål med varighet utover ett budsjettår. Et statlig fond er ikke en egen virksomhet.

Fond opprettes ved bevilgning eller avsetning av avgifter. Fondets midler skal plasseres på oppgjørskonto i Norges Bank. Fond som er statsmidler, skal oppføres i kapitalregnskapet.

Virksomheter som forvalter fond, skal sikre at det føres et eget fullstendig regnskap for hvert fond. Innbetaling av eventuell bevilgning over 50-post på statsbudsjettet skal inntektsføres i fondsregnskapet.

Forvaltningen av statlige fond skal følge bestemmelser om regnskapsføring som gitt for virksomheter, med tilpasningene som fremgår av pkt. 3.4.6 og 3.5.6.

3.6.5. Forvaltning av ikke-statlige midler og ikke-statlige fond

Virksomheter som forvalter ikke-statlige midler i form av legater, ikke-statlige fond, midler tilhørende innsatte, pasienter m.m., skal fastsette regelverk om budsjett, regnskapsføring og kontrollordninger innenfor sitt ansvarsområde når slikt regelverk ikke følger av annet lovverk eller andre bestemmelser.

Virksomheten skal regnskapsføre transaksjonene og dokumentere verdiene i virksomhetsregnskapet, dersom regnskapsplikt og dokumentasjonskrav ikke er regulert i annet lovverk.

Ikke-statlige midler og fond inngår ikke på virksomhetens oppgjørskonto i Norges Bank eller i rapporteringen til statsregnskapet.

3.7. Betalingsformidling

3.7.1. Statens konsernkontoordning

Virksomhetens betalingsformidling i form av inn- og utbetalinger skal skje gjennom statens konsernkontoordning, slik at alle statlige likvider daglig samles i Norges Bank.

Statens konsernkontoordning forvaltes av Direktoratet for økonomistyring, som inngår avtale med enkelte banker om betalingsformidling og kontohold. Virksomheten skal benytte disse avtalene og velge bank for betalingsformidling og kontohold.

Retningslinjer for virksomhetens tilgang til oppgjørskontoer i Norges Bank og arbeidskontoer i banken er fastsatt av Finansdepartementet i rundskriv R-104 [R-2015-104].

3.7.2. Innbetalinger

3.7.2.1. Overføring til virksomhetens arbeidskonto

Når betaler benytter mottatt faktura, godskrives innbetalingene virksomhetens arbeidskonto. Virksomheten skal benytte informasjon fra banken om den enkelte innbetaling til å oppdatere økonomisystemet, jf. pkt. 5.4.2.

3.7.2.2. Betaling ved virksomhetens kontorsted

Innbetalinger ved virksomhetens kontorsted kan skje ved bruk av kontanter eller sjekk, eller via betalingsterminal. Rutiner for håndtering av kontanter og sjekker, bokføring av innbetalinger og kasseoppgjør er omtalt i pkt. 5.4.6.

3.7.3. Utbetalinger

3.7.3.1. Elektronisk overføring

Utbetalinger skal normalt skje ved elektronisk overføring mellom bankkontoer uten bruk av særskilt melding fra banken til mottaker. Alle utbetalinger skal foretas til rett tid og kredittid skal utnyttes.

3.7.3.2. Produksjon og overføring av betalingsoppdrag

Betalingsoppdrag skal produseres i virksomhetens økonomisystem. Betalingsoppdraget overføres banken i elektronisk form og på en sikker måte.

3.7.3.3. Autorisasjon av betalingsoppdrag

Før betaling kan utføres av banken, skal den autoriseres av en person i virksomheten med slik fullmakt. Overordnet departement kan for små virksomheter godkjenne at en annen statlig virksomhet eller en statlig tjenesteyter gis fullmakt til å autorisere på vegne av virksomheten. Den eller de som autoriserer skal foreta en kontroll av at det som ligger i virksomhetens system, er i overensstemmelse med antall transaksjoner og totalsum i bankens system. Den som autoriserer skal ikke kunne endre beløp eller kontonummer i betalingsoppdraget.

3.7.3.4. Avregningsretur

For gjennomførte utbetalinger leverer banken elektronisk avregningsretur.

Virksomheten skal benytte informasjonen i avregningsreturen til oppdatering av økonomisystemet og kontroll mot utbetaling i bank. Dersom oppdateringen av økonomisystemet gjøres manuelt, skal det sikres at avregningsreturen er i samsvar med overført oppdrag til banken.

3.7.3.5. Bruk av håndkasse, betalingskort og sjekk

Virksomheten kan opprette en fast håndkasse med en samlet kassebeholdning begrenset oppad til 2 000 kroner. Kassebeholdningen kan utvides utover avtalt beløp etter skriftlig godkjenning av overordnet departement.

En håndkasse skal bare benyttes til dekning av mindre, tilfeldige utgifter, og skal ikke benyttes til utbetaling av forskudd (lønn, reise) eller godtgjørelser av noen art.

Ansvar for håndkassen skal være tillagt en person (kasserer), og det må etableres forsvarlige rutiner for oppgjør, kontroll og oppbevaring av håndkassen.

Det skal ikke knyttes betalingskort til virksomhetens arbeidskonto, slik at kontoen blir belastet for betalinger direkte (debetkort/bankkort). Betalingskort som står på virksomhetens navn og som ikke er tilknyttet virksomhetens arbeidskonto (kredittkort m.m.), kan benyttes etter bestemmelser i Finansdepartementets rundskriv R-105 [R-2015-105].

Virksomheten kan unntaksvis bruke sjekk ved utbetalinger. Sjekken skal undertegnes av to personer med fullmakt.

3.7.4. Kontoutskrift

Virksomhetens tilgang til opplysninger og annen informasjon om arbeidskontoer i banken og oppgjørskontoer i Norges Bank er regulert i rammeavtale med bank og i retningslinjer for oppgjørskontoer i Norges Bank.

Bevegelsene på kontoutskriftene skal kontrolleres, og eventuelle ikke bokførte bevegelser skal bokføres mot en interimskonto slik at det muliggjør avstemming i henhold til kap. 4.

Kapittel 4. Felles standarder for bokføring og økonomisystem

4.1. Innledning

Kapitlet inneholder bestemmelser om virksomhetens økonomisystem, bokføring, registrering, avstemminger og oppbevaring av regnskapsmateriale. Det inneholder videre bestemmelser om virksomhetens organisering av økonomioppgavene.

Bestemmelsene er basert på grunnleggende forutsetninger for bokføring, spesifisering, dokumentasjon og oppbevaring. Formålet med bestemmelsene er å sikre at virksomheten har systemer og rutiner som ivaretar rapporteringskrav, innsyn og kontroll, samt at økonomioppgavene er organisert på en forsvarlig måte.

4.2. Grunnleggende forutsetninger for bokføring

Bokføring, spesifisering, dokumentasjon og oppbevaring av regnskapsopplysninger skal skje i samsvar med følgende grunnleggende forutsetninger:

- a) *Tilgang til økonomisystem:* Det skal foreligge et elektronisk økonomisystem som muliggjør produksjon av pliktig regnskapsrapportering, jf. pkt. 3.3.2, og spesifikasjoner, jf. pkt. 4.4.3.
- b) *Fullstendighet:* Alle transaksjoner og andre regnskapsmessige disposisjoner skal bokføres på en fullstendig måte i regnskapssystemet.
- c) *Realitet:* Bokførte opplysninger skal være resultat av faktisk inntrufne hendelser eller regnskapsmessige vurderinger og skal gjelde virksomheten.
- d) *Nøyaktighet:* Opplysninger skal bokføres og spesifiseres korrekt og nøyaktig.
- e) *Ajourhold:* Opplysninger skal bokføres og spesifiseres så ofte som opplysningenes karakter og virksomhetens art og omfang tilsier.
- f) *Dokumentasjon av bokførte opplysninger:* Bokførte opplysninger skal være dokumentert på en måte som gjør etterprøving og kontroll mulig.
- g) *Sporbarhet:* Det skal foreligge toveis kontrollspor mellom dokumentasjon, spesifikasjoner og pliktig regnskapsrapportering.
- h) *Oppbevaring:* Dokumentasjon, bokførte opplysninger og pliktig regnskapsrapportering skal oppbevares i henhold til pkt. 4.4.9 og 4.4.10.
- i) *Sikring:* Regnskapsmaterialet skal sikres på en forsvarlig måte mot urettmessig endring, sletting eller tap.

4.3. Funksjonalitet i økonomisystemet

4.3.1. Generelt

Virksomheten skal bruke et elektronisk økonomisystem for registrering og regnskapsføring (bokføring og pliktig regnskapsrapportering) og for betalingsformidling. Systemet skal ha funksjonalitet som ivaretar de oppgavene en virksomhet er pålagt i henhold til dette regelverket og andre gjeldende lover og regler, herunder funksjonalitet som muliggjør en forsvarlig økonomistyring.

Et økonomisystem omfatter:

- regnskapssystem, med hovedbok og reskontro
- lønnsystem
- fakturabehandlingssystem
- hjelpesystem.

Et hjelpesystem produserer eller påvirker innholdet i bokførte transaksjoner og andre regnskapsmessige disposisjoner.

Økonomisystemet skal gi grunnlag for å

- a) sammenstille økonomisk informasjon slik at virksomheten kan foreta budsjettkontroll og eventuelt oppfølging mot mål og resultater, samt bidra med nødvendig styringsinformasjon til virksomhetsledelsen og overordnet departement
- b) levere rapporter til overordnet departement om regnskapsførte utgifter og inntekter i forhold til bevilgning, som grunnlag for departementets overordnede ansvar for budsjettkontroll
- c) rapportere informasjon til overordnet departement om kapitalposter som skal oppføres i kapitalregnskapet, jf. pkt. 3.5.3
- d) avgi pliktig regnskapsrapportering, jf. pkt. 3.3.2.

Fra alle modulene som inngår i økonomisystemet (regnskapssystem, lønnsystem og hjelpesystemer), skal det være mulig å produsere spesifikasjoner i overensstemmelse med pkt. 4.4.3.

4.3.2. Funksjonalitet for bokføring og registrering

I økonomisystemet skal det kunne registreres data tilknyttet hver enkelt bokført transaksjon eller regnskapsmessig disposisjon og i faste register, som sikrer hensiktsmessig oppfølging og rapportering av økonomisk informasjon. Det må kunne registreres informasjon som ivaretar krav til pliktig regnskapsrapportering, jf. pkt. 3.3.2. Virksomheten skal legge standard kontoplan inn i regnskapssystemet slik at bokføring i kontospesifikasjonen følger de angitte artskontoene, jf. krav til virksomhetens kontoplan i pkt. 3.3.3.

Økonomisystemet skal ha funksjonalitet som tilrettelegger for

- a) kontroller som sikrer korrekt bokføring
- b) at bokførte transaksjoner og andre regnskapsmessige disposisjoner er nummerert eller identifisert på en annen måte, jf. pkt. 4.4.4.

Når økonomisystemet består av flere moduler, skal systemet sikre korrekt overføring mellom modulene og gjenbruk av registrerte data.

Systemfunksjonalitet knyttet til retting av opplysninger er omtalt i pkt. 4.4.7.

4.3.3. Betalingsformidling

Økonomisystemet skal ha funksjonalitet for betalingsformidling som er i overensstemmelse med krav som stilles i avtalene mellom Direktoratet for økonomistyring og banker, jf. pkt. 3.7.

4.3.4. Rapporteringsfunksjonalitet

Fra økonomisystemet skal det kunne utarbeides pliktig regnskapsrapportering i overensstemmelse med pkt. 4.3.1 d, spesifikasjoner i overensstemmelse med pkt. 4.4.3, og andre rapporter ut fra behov for styringsinformasjon, budsjettkontroll, analyser m.m. jf. pkt. 4.3.1 a–c.

Det skal kunne utarbeides oppstilling som viser eventuelle forskjeller mellom bokførte beløp og rapportering til statsregnskapet.

4.3.5. Dokumentasjon av økonomisystemet

Det skal foreligge en systemdokumentasjon som gjør det mulig å sette seg inn i alle deler av økonomisystemets oppbygging og virkemåte. Dette omfatter dokumentasjon av alle funksjoner og registre for datainnsamling, datalagring og behandling av transaksjoner i økonomisystemet, herunder danning av systemgenererte poster, behandling av faste data, oppsettsparametere, tilgangskontroller og tilgangsrettigheter, maskinelle og manuelle avstemminger og generering av spesifikasjoner av pliktig regnskapsrapportering. Det skal være en oversiktlig og fullstendig beskrivelse av kontrollsporet fram og tilbake fra innsamling av regnskapsdata gjennom alle behandlinger og til pliktig regnskapsrapportering.

Brukerdokumentasjonen skal være utformet slik at en regnskapskyndig kan sette seg inn i systemets virkemåte for alle funksjoner og prosesser.

Systemdokumentasjonen og brukerdokumentasjonen skal oppdateres ved endringer av økonomisystemet.

Dokumentasjonen av økonomisystemet skal være på norsk, svensk, dansk eller engelsk.

4.3.6. Sikkerhet i økonomisystemet

Økonomisystemet skal ha et sikkerhetsnivå som er tilpasset virksomhetens aktiviteter og der det tas hensyn til risiko og vesentlighet knyttet til aktiviteten.

Økonomisystemet skal ha tilgangskontroller som sikrer systemets funksjoner og data mot uautorisert endring (dataintegritet). Tilgangskontrollene skal være basert på at alle brukere har en personlig identifikasjon som er sikret med passord eller lignende, og det skal kunne tildeles tilgangsrettigheter tilpasset brukernes oppgaver. Systemet skal tilfredsstille lovmessige krav til beskyttelse mot innsyn i data.

Økonomisystemet skal ha funksjonalitet som for alle vesentlige funksjoner som medfører oppdatering av regnskapsdata eller generering eller importering av filer med elektronisk signatur/segl (eksempelvis betalingsfiler), logger personlig identifikasjon, dato og klokkeslett for handlingen. Loggrutinene skal være utformet slik at det er enkelt å lese og søke i loggdataene. Det skal etableres sikre prosedyrer, herunder logging, knyttet til endring av lagrede data når endringen gjøres uten bruk av applikasjonenes normale funksjoner.

Det skal etableres rutiner for applikasjonsforvaltning og drift av økonomisystemet som sikrer tilfredsstillende tilgjengelighet til systemets funksjoner og data.

Ved anskaffelse av nytt økonomisystem eller vesentlige oppgraderinger i systemer, skal systemet testes og formelt godkjennes av virksomheten før det settes i drift. Riksrevisjonen skal orienteres når systemet tas i bruk.

Ved godkjenning eller attestasjon av elektronisk dokumentasjon, skal dokumentasjonen tilknyttes elektronisk signatur som viser hvilken tilsatt som har godkjent eller attestert dokumentasjonen. Det skal være mulig å vise om dokumentasjonsdataene eventuelt er blitt endret etter dette.

Finansdepartementet kan fastsette nærmere bestemmelser om sikkerhet i økonomisystemet.

4.4. Bokføring, spesifikasjon, dokumentasjon og oppbevaring

4.4.1. Generelt

Kravene til bokføring, spesifikasjon, dokumentasjon og oppbevaring skal sikre fullstendighet, realitet og nøyaktighet ved utarbeidelse av regnskapsrapportering og grunnlaget for å kunne kontrollere rapportering og bokføring i ettertid.

4.4.2. Bokføring, registrering og ajourhold

Virksomheten skal bokføre alle opplysninger som er nødvendige for å kunne utarbeide pliktig regnskapsrapportering som nevnt i pkt. 3.3.2 og spesifikasjoner av pliktig regnskapsrapportering som nevnt i pkt. 4.4.3.

Bokføring skal skje så ofte som virksomhetens og transaksjonenes art og omfang tilsier. Bokføringen skal være å jour innen fristene for den aktuelle pliktige regnskapsrapportering, jf. pkt. 3.3.2.

Bank- og kontanttransaksjoner skal registreres daglig, med mindre det foreligger særskilte grunner for at det tar lenger tid.

4.4.3. Spesifikasjoner av pliktig regnskapsrapportering

Virksomheten skal være i stand til å kunne utarbeide spesifikasjon av pliktig regnskapsrapportering i punkt a til g under. Dato for utarbeidelse skal fremgå av spesifikasjonen.

Spesifikasjonene i punkt a til e skal kunne utarbeides månedlig:

a) Bokføringsspesifikasjon

Alle bokførte opplysninger pr. periode, der alle poster skal fremgå i ordnet rekkefølge med dokumentasjonsdato og dokumentasjonshenvisning, tilordningskoder og andre relevante behandlingskoder. Systemgenererte poster kan fremkomme som totaler dersom de er lett kontrollerbare. Det samme gjelder for poster som er spesifisert i underliggende journaler eller lignende (eksempelvis fakturajournal). Disse journalene er i slike tilfeller en del av bokføringsspesifikasjonen.

b) Kontospesifikasjon

Alle kontoer pr. periode, der det for hver konto skal angis kontokode og kontonavn, alle poster i ordnet rekkefølge med dokumentasjonsdato og dokumentasjonshenvisning, andre relevante behandlingskoder og inn- og utgående saldo. Virksomheter som har avgiftspliktig omsetning, skal kunne spesifisere inngående og utgående merverdiavgift pr. transaksjon.

Virksomheter som inngår i nettoføringsordningen for budsjettering og regnskapsføring av merverdiavgift i statsforvaltningen, skal kunne spesifisere merverdiavgiften pr. transaksjon.

Poster i kontospesifikasjonen kan fremkomme som totaler når de er spesifisert i underliggende journaler eller lignende (eksempelvis fakturajournal). Disse journalene er i slike tilfeller en del av kontospesifikasjonen.

I tillegg skal det ved årets slutt kunne utarbeides en saldoliste som inneholder en oversikt over alle kontoer. Hver konto skal vise kontokode og kontonavn og utgående saldo.

c) Rapporteringsspesifikasjon

Alle rapporterte opplysninger i s-rapporten til statsregnskapet, der det for hver kombinasjon av konto i bevilgningsregnskap/kapitalregnskap (kapittel/post, oppgjørskonto i Norges Bank eller mellomværende med statskassen) og artskonto skal fremgå alle poster i ordnet rekkefølge med beløp og dokumentasjonshenvisning.

Poster i rapporteringsspesifikasjonen kan fremkomme som totaler når de er spesifisert i underliggende journaler eller lignende (eksempelvis fakturajournal). Disse journalene er i slike tilfeller en del av rapporteringsspesifikasjonen.

d) Kundespesifikasjon

Alle transaksjoner med kunder pr. periode, der kundens kode og navn, alle poster i ordnet rekkefølge med dokumentasjonsdato og dokumentasjonshenvisning og inn- og utgående saldo skal fremgå.

e) Leverandørspesifikasjon

Alle transaksjoner med leverandører pr. periode, der leverandørens kode, navn og organisasjonsnummer, alle poster i ordnet rekkefølge med dokumentasjonsdato og dokumentasjonshenvisning og inn- og utgående saldo skal fremgå.

Spesifikasjonene i punkt f og g skal kunne utarbeides for hver periode med pliktig regnskapsrapportering:

f) Spesifikasjon av merverdiavgift – avgiftspliktig omsetning

Virksomheter som har avgiftspliktig omsetning, skal kunne spesifisere grunnlaget for inngående og utgående merverdiavgift fordelt på de forskjellige avgiftssatsene spesifisert pr. termin. Spesifikasjonen skal vise beløp pr. konto og totalt. Spesifikasjonen skal også vise avgiftsfri omsetning og uttak, omsetning som omfattes av reglene om omvendt avgiftsplikt samt omsetning og uttak som faller utenfor bestemmelsene i merverdiavgiftsloven kap. 3. For utgående merverdiavgift skal avgiftsgrunnlaget også kunne spesifiseres pr. transaksjon. Spesifikasjonen skal dessuten vise eventuelle forskjeller mellom beregnet grunnlag i henhold til kontospesifikasjonen og innberettet avgiftsgrunnlag, spesifisert pr. transaksjon for hver avgiftssats.

g) Spesifikasjon av lønnsopplysningspliktige ytelser

Lønnsopplysningspliktige ytelser skal spesifiseres pr. periode etter kontoene i regnskapssystemet (konteringsammendrag). Arbeidsgiveravgiftspliktige ytelser skal dessuten kunne gjengis samlet, pr. avgiftssats og kommune.

4.4.4. Sporbarhet

Bokførte opplysninger skal lett kunne følges fra dokumentasjon via spesifikasjoner fram til pliktig regnskapsrapportering. Det skal likeledes på en lett kontrollerbar måte være mulig med utgangspunkt i pliktig regnskapsrapportering å kunne finne tilbake til dokumentasjonen for de enkelte bokførte opplysningene.

Dokumentasjon av bokførte opplysninger skal være nummererte eller identifisert på annen måte som gjør det mulig å kontrollere at den er fullstendig, jf. krav til økonomisystemet i pkt. 4.3.2 og 4.3.5.

4.4.5. Dokumentasjon av bokførte opplysninger

Bokførte opplysninger skal være dokumentert på en måte som gjør etterprøving og kontroll mulig. Dokumentasjonen skal etter utstedelse være forsvarlig beskyttet mot endring. Dersom dokumentasjonen består av flere dokumenter, skal det være referanse fra primærdokumentet til de øvrige dokumentene.

4.4.6. Dokumentasjon av balansen (avstemminger)

For hver måned og ved årets slutt skal virksomheten foreta avstemminger og spesifiseringer av regnskapsførte tall som benyttes ved rapportering til statsregnskapet, intern styring og rapportering til overordnet departement. Avstemmingene og spesifiseringene skal omfatte alle balansekontoaer, herunder interimskontoer. Videre skal det foreligge kommentarer til eldre, uidentifiserte poster. Den som utfører avstemminger, skal signere og datere for utført arbeid på dokumentasjonen som oppbevares. Avhengig av virksomhetens kompleksitet og størrelse, skal det vurderes behov for å etablere rutiner med at en annen signerer for ettersyn av avstemmingene eller spesifiseringene.

Bokføring på interimskontoer ved ut- eller innbetalinger som ikke er postert på kapittel og post, eller hvor det er gjort postering på kapittel og post uten tilhørende ut- eller innbetaling, skal fremgå av kontospesifikasjonen og inngå i saldoen som rapporteres som mellomværende med statskassen.

Ved utarbeidelse av årsregnskapet skal det foreligge dokumentasjon for alle balanseposter.

4.4.7. Retting av bokførte opplysninger og andre registrerte opplysninger

Det skal være etablert rutiner og systemfunksjonalitet som sikrer at feil og mangler som oppstår ved bokføring, registreringer og overføringer, blir oppdaget og rettet. Feil skal rettes i det systemet de oppstod, med mindre dette er svært vanskelig å gjennomføre.

Bokførte opplysninger skal ikke endres eller slettes. Etter bokføring skal retting skje med ny, dokumentert postering (korreksjon). Slike korreksjoner skal skje ved at den opprinnelige posteringen i sin helhet reverseres og det skal på dokumentasjon av korreksjonen henvises til opprinnelig dokumentasjon med mindre dette er upraktisk.

Retting eller endring av andre registrerte opplysninger (enn de bokførte), som direkte eller indirekte påvirker bokførte opplysninger og andre regnskapsmessige disposisjoner, skal dokumenteres for å kunne kontrollere riktigheten av rettingen eller endringen i ettertid.

4.4.8. Krav til språk

Spesifikasjoner og dokumentasjon som nevnt i pkt. 4.4.10.2 c), d) og e), som er utarbeidet av virksomheten, skal være på norsk, svensk, dansk eller engelsk.

4.4.9. Oppbevaring og elektronisk tilgjengelighet

4.4.9.1. Generelt om oppbevaring av regnskapsmateriale

Oppbevaringspliktig regnskapsmateriale skal oppbevares ordnet og være forsvarlig sikret mot ødeleggelse, tap og endring. Regnskapsmaterialet skal kunne fremlegges for kontroll i hele oppbevaringstiden i en form som muliggjør etterkontroll.

Regnskapsmateriale og regnskapsdata skal være tilgjengelig i lesbar form og skal kunne skrives ut på papir i hele oppbevaringsperioden.

Originalt regnskapsmateriale kan erstattes ved overføring av regnskapsinformasjon til andre media hvis muligheten til å etterprøve pliktig regnskapsrapportering i regnskapsmaterialets oppbevaringstid ikke svekkes.

Arkiv som ikke lenger er i bruk for administrative formål (eldre arkiv), og arkiv etter organ som er nedlagt eller har avsluttet virksomheten sin (avsluttede arkiv), skal avleveres til arkivverket, jf. § 5–1 i forskrift 11. desember 1998 nr. 1193 om offentlige arkiv.

4.4.9.2. Elektronisk tilgjengelighet

Bokførte opplysninger skal være tilgjengelig elektronisk slik at de kan brukes av applikasjonen i minst 3 år og 6 måneder etter regnskapsårets slutt.

4.4.9.3. Sikkerhetskopi

Det skal foreligge en sikkerhetskopi av bokførte opplysninger og regnskapsmateriale som oppbevares elektronisk. Sikkerhetskopiering skal skje så ofte som virksomhetens og transaksjonenes art og omfang tilsier og innen ajourholdsfristene i pkt. 4.4.2. Sikkerhetskopien skal oppbevares atskilt fra originalen. Testing av sikkerhetskopien skal skje minimum en gang i året.

Dersom regnskapsmateriale er erstattet ved overføring av regnskapsinformasjon til elektronisk medium, skal originalt regnskapsmateriale oppbevares til det er tatt sikkerhetskopi av det elektroniske regnskapsmaterialet.

Det skal foreligge en fortegnelse over regnskapsmateriale som er sikkerhetskopiert, hvor ofte sikkerhetskopiering gjennomføres og hvor originalen og sikkerhetskopien oppbevares. Fortegnelsen skal oppbevares i 10 år etter regnskapsårets slutt.

Reglene i pkt. 4.4.9 og 4.4.10 om oppbevaringspliktig regnskapsmateriale, oppbevaringstid, sikring og elektronisk tilgjengelighet gjelder tilsvarende for sikkerhetskopien som for originalen.

4.4.9.4. Lukking av regnskapsperioder

Regnskapsperioder skal lukkes innen 1 måned etter fristene for pliktig regnskapsrapportering. Lukkingen skal skje på en måte som gir betryggende sikring mot endring eller sletting av bokførte opplysninger.

Det skal foreligge en beskrivelse av regnskapssystemets funksjonalitet for lukking av regnskapsperioder, herunder hvordan lukkingen gir betryggende sikring mot endring eller sletting av bokførte opplysninger. Beskrivelsen skal oppbevares i 10 år etter regnskapsårets slutt.

Bestemmelsene om lukking over gjelder ikke for virksomheter som oppbevarer utarbeidede spesifikasjoner av pliktig regnskapsrapportering, jf. pkt. 4.4.10.2 c).

4.4.9.5. Andre bestemmelser om oppbevaring

Riksarkivaren kan fastsette bestemmelser om at enkelte regnskapsserier helt eller delvis skal oppbevares for senere avlevering til arkivverket.

Det vises ellers til arkivloven 4. desember 1992 nr. 126 med tilhørende forskrifter.

4.4.10. Krav til oppbevaringstid

4.4.10.1. Regnskapsmateriale som skal overleveres Riksarkivet eller statsarkivet

Følgende regnskapsmateriale skal bevares av virksomheten og avleveres til arkivverket (Riksarkivet eller statsarkivene) når det er om lag 25–30 år gammelt, jf. forskrifter om offentlige arkiv:

- a) virksomhetens årsrapport med årsregnskap, jf. pkt. 2.3.3 og pkt. 3.4
- b) virksomhetens saldoliste, en oppstilling over alle kontoer i regnskapssystemet, der det for hver konto skal vises kontokode og kontonavn og utgående saldo.

4.4.10.2. Regnskapsmateriale som skal oppbevares i 10 år

Følgende regnskapsmateriale skal oppbevares i minst 10 år etter regnskapsårets slutt:

- a) pliktig regnskapsrapportering som ikke dekkes i pkt. 4.4.10.1
- b) instruksjer
- c) spesifikasjoner av pliktig regnskapsrapportering som nevnt i pkt. 4.4.3, eller bokførte opplysninger som er nødvendig for å kunne utarbeide slike spesifikasjoner av pliktig regnskapsrapportering
- d) dokumentasjon av bokførte og slettede opplysninger, herunder:
  - dokumentasjon som lages ved oppdatering av økonomisystemet i forbindelse med innlesing av avregningsretur og konteringsdata fra banken
  - kontoutskrift fra bank, med underdokumentasjon som eksempelvis giro- og overføringsblanketter som dokumenterer innbetalinger
  - lønnsjournal, spesifikasjon av samtlige transaksjoner pr. tilsatt pr. periode
  - konteringslister
  - egedeklarasjoner
  - dokumentasjon som viser hvem som har benyttet budsjett disponeringsmyndighet, ved bestilling, ordrebekreftelse, faktura, tilskuddsbrev eller på annen hensiktsmessig måte
- e) dokumentasjon av balansen (avstemming) ved årets slutt
- f) avtaler som gjelder virksomheten, med unntak av avtaler av mindre betydning
- g) korrespondanse som gir vesentlig tilleggsinformasjon i tilknytning til en bokført opplysning
- h) logg av endringer i økonomisystemet
- i) systemdokumentasjon for økonomisystemet, jf. pkt. 4.3.5, herunder historiske versjoner.

Virksomheter kan likevel unnlate å oppbevare papirfakturaer og andre utbetalingsdokumenter i papirform som er knyttet til anskaffelser, dersom transaksjonene er bokført før 1.1.2011. For papirfakturaer knyttet til store anskaffelser som omtalt i pkt. 5.3.8 (prosjekter), må virksomheten i denne forbindelse vurdere oppbevaringsbehovet spesielt ut fra hensynet til dokumentasjon av prosjektrengskap.

4.4.10.3. Regnskapsmateriale som skal oppbevares i 3 år og 6 måneder

Følgende regnskapsmateriale skal oppbevares i minst 3 år og 6 måneder etter regnskapsårets slutt:

- a) fullmakter
- b) utgående pakksedler eller tilsvarende dokumentasjon som følger varen eller sendes til kjøper på annen måte
- c) prisoversikter som kreves utarbeidet ifølge lov eller forskrift.

4.4.10.4. Øvrig dokumentasjon og regnskapsmateriale

Øvrig dokumentasjon og regnskapsmateriale oppbevares til Riksrevisjonens Dokument 1 med resultatene av regnskapsrevisjonen er behandlet av Stortinget. Makulering av regnskapsmateriale kan ikke foretas hvis ikke revisjonen er avsluttet, selv om tidsfristene i punktene 4.4.10.2 og 4.4.10.3 inntreffer.

4.5. Organisering av økonomioppgaver

4.5.1. Myndighet og ansvar

Virksomheten bestemmer hvordan organiseringen av økonomioppgavene legges opp, innenfor rammen av reglement for økonomistyring i staten og foreliggende bestemmelser samt eventuelle instruksjoner fra overordnet departement (jf. kap. 1).

Følgende oppgaver skal som hovedregel utføres av tilsatte i virksomheten:

- a) utøvelse av budsjett disponeringsmyndighet og påse korrekt fastsetting av inntektskrav, jf. pkt. 2.5
- b) attestasjon av utgifter inklusive lønnsberegning, jf. pkt. 2.5
- c) godkjenning av rapportering til Finansdepartementet og overordnet departement
- d) autorisasjon av betalingsoppdrag, jf. også omtale i pkt. 3.7.3.

4.5.2. Arbeidsdelingsmodeller

Virksomhetsleder har et selvstendig ansvar for økonomioppgavene, uavhengig av om deler av oppgavene utføres av andre.

Følgende tre hovedmodeller for arbeidsdeling mellom virksomheten og andre i eller utenfor staten kan benyttes:

- I. Andre statlige virksomheter under eget eller et annet departementsområde kan utføre deler av økonomioppgavene for virksomheten. Virksomheten skal utføre oppgavene a til d i pkt. 4.5.1 selv.
- II. Private eller statlige tjenesteytere kan gi tilgang for virksomheten til og drifte IKT-infrastruktur og økonomisystem, herunder hjelpesystemer for elektronisk fakturering. Virksomheten skal sende skriftlig melding til Finansdepartementet når slik avtale er inngått, herunder om hvilke tjenester avtalen omfatter.
- III. Private eller statlige tjenesteytere godkjent av Finansdepartementet kan utføre integrerte lønns- og økonomitjenester for virksomheten.

Overordnet departement kan for små virksomheter godkjenne at en annen statlig virksomhet eller en statlig tjenesteyter gis fullmakt til å autorisere betalingsoppdrag på vegne av virksomheten.

Alle modeller skal reguleres i en avtale for blant annet å sikre klare oppgave- og ansvarsforhold, avtalt tjenestekvalitet og tilstrekkelig datasikkerhet. For modell I kan det etter en helhetlig vurdering av kontrollen også avtales at attestasjon (oppgave b) kan utføres av en annen virksomhet.

Arbeidsdelingen mellom virksomheten og tjenesteyter skal være lagt opp på en slik måte at virksomheten har tilstrekkelig innsikt og kompetanse for å ivareta sitt selvstendige ansvar for økonomistyringen, samt grunnlag og dokumentasjon for å utføre de oppgavene som virksomheten selv er pålagt å utføre (jf. ovenfor). Arbeidsdeling som fraviker kravene i reglementet og bestemmelsene, må godkjennes av Finansdepartementet.

Kapittel 5. Rutiner for behandling av lønn, anskaffelser og inntekter

5.1. Innledning

Kapitlet inneholder bestemmelser om systemer og rutiner for behandling av lønn, anskaffelser og inntekter samt kontrollaktiviteter i den forbindelse.

Formålet med bestemmelsene er å sikre at lønn, anskaffelser og inntekter blir håndtert i samsvar med gjeldende lover, regler og avtaler, og at inntekter og utgifter følges opp. Formålet er videre å sikre at virksomhetenes inntekter blir korrekt fastsatt og innbetalt, og at utestående krav blir fulgt opp.

5.2. Lønn og lønnsopplysningspliktige ytelser

5.2.1. Generelt

Virksomheten skal etablere systemer og rutiner som sikrer at lønn og andre lønnsopplysningspliktige ytelser blir korrekt registrert, beregnet, bokført, utbetalt og rapportert. Virksomheten skal bruke et elektronisk økonomisystem med funksjonalitet slik at virksomheten kan hente ut nødvendig informasjon fra systemet for budsjettkontroll, rapportering m.m., jf. pkt. 4.3.

Fullmakter og organisering av arbeidet skal være dokumentert, og det skal være etablert metoder og tiltak for å forebygge, avdekke og korrigere feil og mangler i systemene og rutineene, jf. pkt. 2.4.

Dersom økonomisystemet har funksjonalitet for å utføre kontrollene angitt i pkt. 5.2, kan kontrollene utføres maskinelt.

5.2.2. Transaksjonskontroll

For lønn og andre lønnsopplysningspliktige ytelser skal transaksjonskontroll i henhold til pkt. 2.5.2 ivaretas ved at

- budsjett disponeringsmyndighet skal foreligge ved tilsetninger og pålegg eller godkjenninger av personellmessige disposisjoner som medfører lønnsopplysningspliktige ytelser
  - attestasjon skal foreligge ved lønnsberegningsskjema
- I tillegg vil det være kontrollaktiviteter knyttet til produksjon av lønnsberegningsskjema.

5.2.3. Budsjett disponering

5.2.3.1. Tilsetting, lønnsfastsettelse og lønnsendring

Avtale om tilsetting skal inngås av en tilsatt som har budsjett disponeringsmyndighet.

Fastsettelse av lønn ved tilsetting samt lønnsendringer fastsatt lokalt med hjemmel i tariffavtale eller annen avtale, kan bare foretas dersom det foreligger budsjettmessig dekning. Lønnsendringer fastsatt i sentrale forhandlinger mellom staten og hovedsammenslutningene eller frittstående forhandlingsberettigede organisasjoner og hvor det er avsatt midler til lokale forhandlinger, skal imidlertid gjennomføres.

5.2.3.2. Lønnsopplysningspliktige ytelser

Pålegg om og godkjenning av personellmessige disposisjoner som medfører lønnsopplysningspliktige ytelser, skal bekreftes av en tilsatt som har budsjett disponeringsmyndighet. Vedkommende skal påse at det er budsjettmessig dekning for utgiftene og at det foreligger et behov.

5.2.4. Behandling av lønn og andre lønnsopplysningspliktige ytelser

5.2.4.1. Registrering

Virksomheten skal registrere data i systemet som er nødvendig for å kunne foreta korrekt utbetaling og rapportering av lønn og andre lønnsopplysningspliktige ytelser. Det skal foreligge dokumentasjon som viser opplysningenes berettigelse før registrering kan skje. Det skal foreligge et toveis kontrollspor mellom dokumentasjon, spesifikasjoner og pliktig regnskapsrapportering. Grunnlaget som benyttes ved registrering, kan enten være på papir eller i elektronisk form.

5.2.4.2. Beregning, kontroll og attestasjon

Det skal produseres et lønnsberegningsskjema (lønnsforslag) før endelig lønnsberegningsskjema (lønnsbekreftelse) kan skje. Lønnsberegningsskjemaet skal gi grunnlag for å avdekke eventuell feilregistrering eller feilbehandling.

Følgende skal kontrolleres opp mot lønnsberegningsskjemaet:

- eventuelle feillister
- endringer i sentrale faste data siden forrige lønnsperiode (minimum satser, lønnstrinn og bankkontonummer)
- antall lønsmottakere som mottar utbetaling
- totalbeløp til utbetaling
- store nettobeløp til utbetaling
- negative nettobeløp
- forslag til konterings sammendrag (spesifikasjon av brutto utgifter pr. konto)
- forslag til lønnsjournal (stikkprøvekontroll).

Avdekkede feil og mangler skal korrigeres og nytt lønnsberegningsskjema skal produseres. Ved korrigerings skal de samme rutineene følges som ved opprinnelig registrering.

På grunnlag av det kontrollerte lønnsberegningsskjemaet, utarbeides en lønnsberegningsskjema som skal attesteres før lønnsutbetaling. Dersom virksomheten benytter andre i eller utenfor staten til å ivareta kontroll knyttet til lønnsberegningsskjemaet, jf. pkt. 4.5.2, må virksomheten sikre at den har tilstrekkelig grunnlag og dokumentasjon til å foreta en rimelighetskontroll ved attestasjonen av lønnsberegningsskjemaet.

5.2.4.3. Bokføring og utbetaling

Brutto lønn og andre lønnsopplysningspliktige ytelser, inklusive avsatte trekk, bokføres i regnskapet på grunnlag av bekreftet lønnsberegning. Virksomheten skal etter bokføring kontrollere og korrigere eventuelle posteringer på feilkontoer.

Lønnsberegningsskjemaet skal danne grunnlag for betalingsoppdrag til bank. Ved utbetaling av lønn og andre lønnsopplysningspliktige ytelser, følges rutineene og kontrollaktivitetene som er beskrevet i pkt. 3.7.3.

5.2.4.4. Rapportering

Virksomheten skal registrere og bokføre lønn og andre lønnsopplysningspliktige ytelser slik at gjeldende lov- og avtaleverk om rapportering blir ivaretatt, herunder rapportering til skatteoppkrever, Statens pensjonskasse og arbeids- og velferdsetaten, samt trukket medlemskontingent og andre trekk som virksomheten gjør. Rapporterte data skal kunne avstemmes mot tilsvarende registrerte og bokførte data i økonomisystemet.

5.2.4.5. Avstemming

Det skal foretas en periodisk spesifikasjon av bokførte lønnsopplysningspliktige ytelser pr. konto, som skal avstemmes mot tilsvarende beløp som skal rapporteres. Videre skal det utarbeides en periodisk balansespesifikasjon av lønnsrelaterte balanseposter og skyldige trekk og avgifter.

Periodens lønnsberegningseksempel skal være avstemt mot periodens lønnsutbetaling.

5.3. Anskaffelser

5.3.1. Generelt

Virksomheten skal etablere systemer og rutiner som sikrer at anskaffelser av varer og tjenester skjer på en effektiv og forsvarlig måte.

Fullmakter og organisering av arbeidet skal være dokumentert, og det skal være etablert metoder og tiltak som har til hensikt å forebygge, avdekke og korrigere feil og mangler i systemene og rutinene, jf. pkt. 2.4.

Transaksjonskontrollene i henhold til pkt. 2.5.2 ivaretas for anskaffelser normalt i forbindelse med bestilling og fakturabehandling. Dersom økonomisystemet har funksjonalitet for å utføre kontrollene angitt i pkt. 5.3, kan kontrollene utføres maskinelt.

5.3.2. Annet regel- og avtaleverk på området

Det vises særlig til lov 16. juli 1999 nr. 69 om offentlige anskaffelser, med tilhørende forskrifter.

På en del områder har staten inngått rammeavtaler om innkjøp. Virksomheten kan være forpliktet til å bruke slike avtaler.

Det foreligger merverdiavgiftsplikt når virksomheten kjøper fjerntleverbare tjenester fra utlandet (innførsel av tjenester). Plikten til å beregne og betale merverdiavgift påhviler virksomheten, jf. merverdiavgiftsloven § 11–3. Dette betyr at virksomheten vil være pliktige til å beregne og betale merverdiavgift i slike tilfeller.

5.3.3. Budsjett disponering og bestilling

Bestilling av varer og tjenester skal bekreftes av tilsatt som har budsjett disponeringsmyndighet. Før bestilling gjennomføres, skal den som har budsjett disponeringsmyndighet

- påse at det er hjemmel for anskaffelsen i stortingsvedtak, tildelingsbrev eller andre vedtak og at disposisjonen ellers er i overensstemmelse med gjeldende lover og regler
- påse at det er budsjettmessig dekning for anskaffelsen
- påse at anskaffelsen er økonomisk forsvarlig.

Effektivering av bestillingen kan foretas av en annen tilsatt i virksomheten.

Det skal dokumenteres hvem som har utøvet budsjett disponeringsmyndighet for en transaksjon, jf. omtale i pkt. 2.5.2.1.

5.3.4. Varemottak

Virksomheten skal ha rutiner for kontroll av at mottatte varer er i henhold til bestilling, pakkseddel eller annen relevant dokumentasjon, og for hvilke tiltak som skal settes i verk dersom det er avvik. Omfanget av kontrollrutinene skal være tilpasset anskaffelsens størrelse og kompleksitet.

5.3.5. Fakturabehandling

Virksomheten skal ha rutiner og system for elektronisk fakturabehandling som sikrer oversikt over og enhetlig behandling av fakturaer og andre utbetalingsdokumenter.

5.3.5.1. Fakturamottak

Fakturaer skal ved mottak kontrolleres for om de vedrører virksomheten.

Virksomheten skal kunne ta imot elektroniske fakturaer og andre utbetalingsdokumenter på fastsatt standardformat. Dersom virksomheten mottar elektroniske fakturaer eller andre utbetalingsdokumenter på et annet format enn standardformatet, kan disse omgjøres til standardformatet. Omgjøringen må foretas på en slik måte at den sikrer at innholdet ikke endres.

Dersom virksomheten mottar papirfakturaer, skal fakturaene omgjøres til elektronisk form. Andre utbetalingsdokumenter som mottas på papir, skal omgjøres til elektronisk form med mindre dette ikke er effektivt for virksomheten. Omgjøringen må foretas på en slik måte at den sikrer at innholdet ikke endres.

5.3.5.2. Attestasjon

Alle utgifter skal være attestert før utbetaling kan finne sted. Den tilsatte som attesterer, skal påse at følgende kontroller er utført:

- at fakturaen inneholder opplysninger som viser hva anskaffelsen gjelder, eventuelt med referanse til hvor slik dokumentasjon finnes, og opplysninger for riktig betaling, registrering og kontroll
- bestillingsdokumentasjonen, eventuelt avtale, med henblikk på pris, betalingsforpliktelse og andre relevante bestemmelser

- c) eventuell dokumentasjon for varemottak eller tjenesteleveranse mot fakturaen, for å sikre at bestilt vare eller tjeneste er mottatt i henhold til de spesifikasjoner som er bestilt. Ved kjøp av tjenester, skal det om mulig kontrolleres at tjenesten er bestilt og utført i henhold til avtale, og at resultatet er tilfredsstillende
- d) at beløpet er riktig kontert, eventuelt registrere korrekt konteringsinformasjon.

Dersom det er behov for å endre på innholdet i fakturaen, må det sendes en ny eller korrigert faktura.

5.3.6. Bokføring og utbetaling

Den enkelte faktura skal bokføres med følgende informasjon:

- kontering
- identifikasjon av leverandør
- identifikasjon av krav (fakturadato, fakturanummer)
- kundeidentifikasjon (KID) der det er oppgitt
- forfallsdato
- beløp
- leverandørens bankkontonummer.

Virksomhetens systemer og rutiner skal sikre at bokføring skjer på rett leverandør, til rett tid og med korrekt beløp og at utbetaling skjer til rett tid. Ved bokføringen skal det kontrolleres at dokumentasjonen er kontert og attestert og at disposisjonen er foretatt av en tilsatt med budsjettdisponeringsmyndighet.

Rutinene og kontrollaktivitetene for utbetaling er beskrevet i pkt. 3.7.3.

5.3.7. Registrering av eiendeler

Driftsmidler som enkeltvis har en anskaffelsesverdi over 30 000 kroner, skal registreres. Virksomheten skal vurdere behovet for å registrere også andre eiendeler og fastsette rutiner for registreringen.

5.3.8. Store anskaffelser

Enkelte anskaffelser er store både ved de samlede utgiftene og den tiden det tar fra bestilling til ferdig leveranse (prosjekter), slik at det kreves egne rutiner og metoder for å sikre kontroll med fremdrift, kvalitet og utgifter.

Ved store anskaffelser der kostnadene påløper over tid, skal det utarbeides et eget regnskap (prosjektregnskap). Det skal jevnlig utarbeides oppstillinger som viser forventede resterende utgifter til ferdigstillelse mot budsjett og bevilgning.

Ved store anskaffelser eller omfattende spesialproduksjoner med lang tilvirkningstid, skal det være en fortløpende kvalitetssikring av delleveransene eller enkeltelementene for å sikre at det endelige produktet har tilfredsstillende kvalitet. Kvalitetssikringen må tilpasses risikoen forbundet med leveransen eller spesialproduksjonen.

Det skal foretas en ekstern kvalitetssikring av kostnadsoverslag og styringsopplegg for alle statlige prosjekter med en anslått samlet investeringskostnad på over 750 mill. kroner, før prosjektene fremmes for Stortinget. Finansdepartementet har inngått rammeavtale med leverandører av slike tjenester som er obligatorisk å benytte. Det er ansvarlig fagdepartement og Finansdepartementet som i fellesskap foretar avrop på rammeavtalen.

5.4. Inntekter

5.4.1. Generelt

Virksomheten skal etablere systemer og rutiner som sikrer at inntektskrav blir juridisk bindende og at krav blir fastsatt, utstedt og innbetalt med riktige beløp. Videre skal systemene og rutinene sikre at innbetalingene kan skje innen betalingsfristen og at utestående krav følges opp på en forsvarlig måte. Dersom økonomisystemet har funksjonalitet for å utføre kontrollene angitt i pkt. 5.4, kan kontrollene utføres maskinelt.

Fullmakter og organisering av arbeidet skal være dokumentert, og det skal være etablert metoder og tiltak for å forebygge, avdekke og korrigere feil og mangler i systemene og rutinene, jf. pkt. 2.4.

Virksomheter som har avgiftspliktig omsetning, skal innrette sin bokføring på en slik måte at kravene til innbetaling og rapportering av avgiften blir ivaretatt.

5.4.2. Behandling av krav der betaling skal skje i etterhånd

5.4.2.1. Fastsettelse av krav

Kravgrunnlaget for inntekter kan etableres på ulike måter. Kravet kan være basert på leveranse etter avtale, egendeclarasjon, ved avgift- og gebyrpliktig hendelse eller på annen måte.

For krav der betaling skal skje i etterhånd, skal virksomheten ha etablert systemer og rutiner som sikrer at kravene blir fastsatt med korrekt beløp og slik at kravet er juridisk bindende.

5.4.2.2. Utstedelse av faktura

Ved utstedelse av faktura skal det kontrolleres at fakturajournal eller tilsvarende er i samsvar med fastsatte krav. Kontrollen skal sikre samsvar mellom faktura og kravgrunnlag. Stikkprøvekontroller kan gjennomføres som alternativ til kontroll av enkeltkrav, basert på en vurdering av risiko og vesentlighet. Manuelt utførte kontroller skal signeres for utført kontroll.

Fakturaer skal innholdsmessig tilfredsstillende til kravene i gjeldende lover og regler.

Ved utstedelse av faktura skal virksomheten vurdere om denne skal produseres med en entydig identifikasjon av kunde og/eller krav, en såkalt KID.

5.4.2.3. Bokføring av krav

Fakturerte eller egendeklarerte beløp bokføres på bakgrunn av signert fakturajournal eller tilsvarende. Det skal kontrolleres at bokførte beløp er i samsvar med fakturajournal.

For andre krav, som tilfeldige inntekter og refusjoner, skal virksomheten vurdere om det er hensiktsmessig å bruke reskontro for oppfølging.

5.4.2.4. Innbetaling

Innbetaling til bank er grunnlaget for utligning av reskontroførte krav. Virksomhetens systemer og rutiner skal sikre at det foretas korrekt oppdatering og bokføring med identiske beløp i reskontro og hovedbok, og at det er tilfredsstillende kontrollspor i og mellom systemene for etterkontroll.

Det skal etableres rutiner for tilbakebetaling av beløp som ved en feil blir innbetalt til virksomheten og for eventuelle beløp som skal tilbakebetales på annet grunnlag.

5.4.2.5. Oppfølging av krav som ikke betales som forutsatt

Virksomheten skal ha rutiner for oppfølging av krav som ikke betales ved forfall. Slike rutiner kan inneholde følgende hovedaktiviteter:

- purring på kravene
- sikring av krav gjennom utlegg
- realisering av pant.

Innkrevningen må fortsette så lenge det er mulighet for at kravet kan dekkes, helt eller delvis. Det skal blant annet vurderes om det finnes egnede formuesgoder som det kan tas utlegg i, mulighet for utleggstrekk i lønn eller motregning i debitors krav mot staten. Videre skal det vurderes om debitors bo bør begjæres konkurs.

5.4.3. Stille innkrevningen i bero

Dersom det etter en grundig vurdering blir klart at det for tiden ikke er mulig å inndrive kravet, kan innkrevningen stilles i bero. Det samme gjelder dersom kostnadene ved fortsatt innkreving overstiger forventet innbetaling. Innkrevningen skal gjenopptas dersom det senere blir grunnlag for det.

Dersom det er lite sannsynlig at et krav vil bli gjort opp, dvs. at det foreligger et forventet tap, skal kravet føres ut av reskontro og regnskapet. Det skal dokumenteres hva som har vært gjort for å få kravet innfridd. Kravet vil fortsatt bestå overfor debitor og kan gjøres gjeldende igjen på et senere tidspunkt dersom mulighetene for å kunne oppnå dekning endrer seg. Så lenge et krav fortsatt kan gjøres gjeldende overfor debitor, skal virksomheten ha oversikt over kravet, selv om det er ført ut av reskontro og kostnadsført i regnskapet. Virksomheten kan benytte reskontrofunksjonalitet til å holde slik oversikt.

Hvis kravet på et senere tidspunkt blir gjort opp, skal det innbetalte beløpet inntektsføres i virksomhetsregnskapet.

I tilfeller der innkrevningen er stilt i bero, skal de fremtidige innkrevmulighetene nøye vurderes før utløpet av foreldelsesfristen for kravet, jf. lov 18. mai 1979 nr. 18 om foreldelse av fordringer. Dersom det fortsatt er muligheter for dekning av kravet i fremtiden, skal foreldelsesfristen avbrytes. I motsatt fall kan virksomheten la kravet bli foreldet. Virksomheten skal gi retningslinjer om hvem som kan beslutte å unnlate å avbryte en foreldelsesfrist og vilkårene for dette, herunder eventuelle beløpsgrenser for fullmakten.

For oppfølging av krav som har oppstått gjennom skatter, avgifter, bidrag, utlån og lignende, kan det være gitt egne regler i særlov, forskrift, avgiftsvedtak mv.

5.4.4. Ettergivelse av krav

Når et krav er ettergitt, er det ikke lenger rettslig bindende overfor debitor. Ettergivelse av statlige krav krever som utgangspunkt hjemmel i stortingsvedtak. Dersom det ikke er gitt en generell hjemmel i lov eller plenarvedtak, skal spørsmålet om ettergivelse forelegges Stortinget som egen sak. I mindre saker kan også Kongen og Finansdepartementet samtykke i at krav ettergis. Alle saker om ettergivelse, der det ikke foreligger hjemmel til dette i lov eller plenarvedtak, skal forelegges Finansdepartementet.

5.4.5. Regnskapsmessig behandling av opphørte krav

Et krav kan opphøre slik at det ikke lenger er rettslig adgang til å gjøre det gjeldende. Dette gjelder for eksempel krav som er foreldet, ettergitt eller hvor ansvarssubjektet er falt bort. Slike krav skal føres ut av reskontro og regnskapet, dersom dette ikke allerede er gjort.

5.4.6. Kontantsalg og kontante innbetalinger av krav

Virksomheten kan opprette kasse for kontantsalg eller betaling av utstedte krav ved kontorstedet. Ved opprettelse av kasse, skal det etableres rutiner for registrering og bokføring av betalingene, sikker oppbevaring og transport av kontanter og sjekker, samt oppgjør av kassen.

Registrering av betalingene skal skje på et kasseapparat, terminal eller tilsvarende system. Betaler skal gis kvittering. Dersom virksomheten mottar betalinger sporadisk, kan dokumentasjonen skje ved forhåndsnummererte bilag. Registrerte betalinger skal som hovedregel bokføres i virksomhetens økonomisystem daglig, jf. omtale i pkt. 4.4.2. Ved betaling av utstedte krav, skal beløpene registreres og bokføres slik at det er fullstendighet mellom krav og betaling.

Kontanter og sjekker skal som hovedregel settes inn på virksomhetens arbeidskonto daglig. Dersom de kontante betalingene er av et begrenset omfang og det er muligheter for forsvarlig oppbevaring, kan kontantene og sjekkene settes inn på arbeidskontoen sjeldnere enn daglig.

Kassen skal som hovedregel gjøres opp daglig. Dersom omfang eller andre hensyn tilsier det, kan kassen gjøres opp sjeldnere. Oppgjøret av kassen skal minst vise sum inntekter, avstemt mot mottatte kontanter, sjekker og betalinger via betalingsterminal. Dokumentasjon av registrerte opplysninger i kassen sammenholdt med kasseoppgjøret, skal signeres og dateres. Eventuelle kassedifferanser skal forklares.

5.4.7. Erverv, forvaltning og oppbevaring av verdipapirer

Virksomheten skal registrere verdipapirer. Virksomheten skal utarbeide egne rutiner for erverv, forvaltning og oppbevaring av verdipapirer, herunder kontroll med at oppgaver mottatt fra Verdipapirsentralen er i overensstemmelse med de transaksjoner som er utført og for øvrig at virksomheten har sikret hjemmel for verdipapirene.

Verdipapirer skal forvaltes i tråd med Stortingets vedtak og forutsetninger.

Fysiske verdipapirer skal oppbevares i det enkelte departement. Departementet kan delegere oppgaven til underliggende virksomhet.

Forsendelse av fysiske verdipapirer med post skal foretas rekommandert. Annen forsendelse skal foretas på en forsvarlig måte og mot kvittering fra mottaker.

5.4.8. Mottak av verdipost

Virksomheten skal ha rutiner som sikrer en forsvarlig behandling av verdipost. Rutinene skal sikre at all verdipost straks registreres i en verdiprotokoll og at mottatte beløp snarest settes inn på arbeidskonto i bank og bokføres.

Kapittel 6. Forvaltning av tilskuddsordninger

6.1. Innledning

Kapitlet inneholder bestemmelser om etablering og forvaltning av tilskuddsordninger og for enkeltstående tilskudd.

Formålet med bestemmelsene er å sikre effektiv og hensiktsmessig utforming og oppfølging av tilskuddsordninger.

Tilskuddsbevilgninger skal være identifisert i det vedtatte statsbudsjettet ved bruk av postnummer 60–85. Tilskudd til kommuner (postnummer 60–69) er spesielt omtalt i pkt. 6.4.1. Bestemmelsene i kap. 6 gjelder også for eventuelle tilskudd som forvaltes av forvaltningsorganer som mottar bevilgninger over postnummer 50–59 og tilskudd som finansieres ved midler fra statlige fond.

6.2. Utarbeidelse av en tilskuddsordning

6.2.1. Utforming av en tilskuddsordning og presentasjon for Stortinget

6.2.1.1. Hovedelementer

Utforming og vektlegging av hovedelementene i en tilskuddsordning omtalt nedenfor skal skje etter en konkret vurdering for den enkelte ordningen. Hovedelementene skal vurderes i nøye sammenheng.

a) Mål for ordningen

Departementet skal i tilknytning til bevilgningsforslag utarbeide formuleringer som tydeliggjør hva staten ønsker å oppnå med tilskuddsordningen (målet) og hvilken målgruppe den tar sikte på.

b) Kriterier for måloppnåelse

Departementet skal fastsette hvilke opplysninger som skal innhentes fra tilskuddsmottaker eller eventuelt andre kilder for å belyse måloppnåelsen.

c) Tildelingskriterier, herunder beregningsregler

Departementet skal utarbeide kriterier for tildeling. For tilskuddsordninger der tildeling gis på grunnlag av kvantifiserbare kriterier eller med en prosentandel av budsjett eller regnskap, skal det fastsettes beregningsregler.

d) Oppfølging og kontroll

Departementet skal sørge for at det blir fastsatt regler om nødvendig kontroll med opplysninger som legges til grunn for tildeling og som inngår i den etterfølgende rapporteringen, jf. pkt. 6.3.8.

e) Evaluering

Departementet har ansvar for at tilskuddsordninger blir evaluert, jf. pkt. 6.5.

6.2.1.2. Regelverk

Departementet skal fastsette bestemmelser som regulerer punktene a til d, og eventuelt e. Noen av bestemmelsene vil ha karakter av forskrift i henhold til forvaltningsloven § 2 c. Det gjelder:

- regler om betingelser for å få tilskudd som regnes som enkeltvedtak
- regler som gir mottakeren rettskrav eller trekker opp rettslige rammer for forvaltningens skjønnsutøvelse
- prosedyreregler som private kan påberope seg, og som det medfører ugyldighetsvirkninger å bryte.

Slike bestemmelser bør holdes atskilt fra regler som inneholder administrative instruksjoner og organisatoriske bestemmelser, hvis departementet ikke vil fastsette alle bestemmelsene som en forskrift.

For enkle tilskuddsordninger der tildelingen ikke har karakter av enkeltvedtak, kan bestemmelsene omtales i tildelings- eller oppdragsbrev.

6.2.1.3. Presentasjon for Stortinget

Departementet skal gi en presentasjon overfor Stortinget av hovedelementene nevnt i pkt. 6.2.1.1 og av sammenhengen mellom dem når det fremmes forslag om en ny tilskuddsordning. Omfanget av omtalen for Stortinget skal vurderes ut fra hvor omfattende og viktig en tilskuddsordning er.

Ved forslag om ny årlig bevilgning til en eksisterende tilskuddsordning, kan det alternativt vises til premissene for tidligere bevilgningsvedtak (i budsjettproposisjonen og stortingskomiteens innstilling). Hovedelementene må imidlertid vurderes og presenteres på nytt med jevne mellomrom.

Departementet skal rapportere i sin budsjettproposisjon til Stortinget om resultater som er oppnådd ved tilskuddsordningen i forhold til fastsatte mål.

6.2.2. Etablering av en forvaltningsorganisasjon

Departementet skal påse at forvaltning av tilskuddsordninger er organisert på en effektiv og hensiktsmessig måte.

6.2.2.1. Tilskuddsforvaltere innenfor statsforvaltningen

Departementet kan være tilskuddsforvalter eller det kan delegere forvaltningen til et underliggende forvaltningsorgan. Departementet kan delegere myndighet til å fastsette nærmere regler for hvordan en ordning skal forvaltes, til å behandle søknader og til å fatte vedtak om tildeling. Departementet skal ved delegering i nødvendig utstrekning presisere kravene som følger av punktene a til e i pkt. 6.2.1.1. Presisering skal foretas i tildelingsbrevet eller i et særskilt regelverk for tilskuddsordningen, jf. pkt. 6.2.1.2. Departementet skal føre kontroll med at virksomheten forvalter tilskudd på en forsvarlig måte, jf. pkt. 1.5 og pkt. 6.3.8.

Et departement som er tilskuddsforvalter kan delegere kontrollmyndighet til underliggende virksomhet(er).

Ved delegering av tilskuddsforvaltning til statlige forvaltningsorganer under et annet departement, har det delegerende departementet ansvar for å avklare ansvarsfordelingen mellom de to departementene.

6.2.2.2. Kommunale og fylkeskommunale tilskuddsforvaltere

Et departement kan i samråd med Kommunal- og regionaldepartementet overlate til kommuner eller fylkeskommuner å være tilskuddsforvalter for statlige tilskudd.

Departementet skal utarbeide oppdragsbrev der kravene som følger av punktene a til d og eventuelt e i pkt. 6.2.1.1 omtales for den enkelte tilskuddsordning, eventuelt med henvisning til særskilt regelverk for ordningen jf. pkt. 6.2.1.2. Departementet skal føre kontroll med at forvaltningen utføres på en forsvarlig måte, jf. bestemmelsene i pkt. 6.3.8.

6.2.2.3. Tilskuddsforvaltere eid av staten

Departementet kan overlate forvaltning av statlige tilskudd til statsaksjeselskaper, statsforetak, særlovselskaper og andre selvstendige rettssubjekter som staten eier fullt ut. Spørsmål om å overlate forvaltningsansvar skal forelegges Finansdepartementet på forhånd. Det skal utarbeides oppdragsbrev og føres kontroll tilsvarende bestemmelsene i pkt. 6.2.2.2.

6.2.2.4. Tilskudd forvaltet av stiftelser, private mv.

Når det ikke er aktuelle offentlige instanser å overlate forvaltningsansvar til (jf. punktene 6.2.2.1–6.2.2.3), kan forvaltningen av statlige tilskudd overlates til en annen instans (stiftelse, privat instans, selvstendig rettssubjekt som staten eier delvis, mv.) når dette anses som forsvarlig og vedkommende instans er villig til det. Når tilskuddene fordeles på flere nivåer innenfor en organisasjon, må departementet ha vurdert om det sentrale leddet i organisasjonen skal stå som tilskuddsforvalter eller som tilskuddsmottaker.

Vedtak om å overlate forvaltningsansvar for nye tilskuddsordninger til stiftelser, private mv. må godkjennes av Finansdepartementet og omtales i bevilgningsforslaget fra departementet. Det vises til annet gjeldende lover og regler, herunder forvaltningsloven, offentlighetsloven og regelverk om offentlige anskaffelser.

Departementet skal utarbeide et oppdragsbrev der kravene som følger av punktene a til d og eventuelt e i pkt. 6.2.1.1 omtales for den enkelte tilskuddsordning, eventuelt med henvisning til særskilt regelverk for ordningen, jf. pkt. 6.2.1.2. Departementet skal føre kontroll med at forvaltningen utføres på en forsvarlig måte, jf. bestemmelsene i pkt. 6.3.8.

6.3. Tilskuddsforvaltning

6.3.1. Generelt

Tilskuddsforvalter skal følge bestemmelsene som er nedfelt i tildelings- eller oppdragsbrev og i eventuelt særskilt regelverk for tilskuddsordningen.

6.3.2. Kunngjøring og søknadsbehandling

Kunngjøring skal foretas på en slik måte at man når hele målgruppen som tilskuddsbevilgningen tar sikte på. Kunngjøring er ikke nødvendig når tilskuddsbevilgningen tar sikte på en eller noen få navngitt(e) mottaker(e) i tråd med pkt. 6.4.2.

Behandlingen av søknader skal følge reglene i forvaltningsloven og i eventuell særlov om tilskuddsordningen.

6.3.3. Tilskuddsbrev

Tilsagn om tilskuddsbeløp på grunnlag av innvilget søknad skal bekreftes med et tilskuddsbrev. Tilskuddsbrev skal sendes hver enkelt mottaker, eller til en instans som er legitimert til å formidle opplysninger om tilsagn videre.

Tilskuddsbrevet med eventuelle vedlegg skal beskrive

- formål og hva slags tiltak tilskuddet forutsettes benyttet til
- tilskuddsbeløp
- utbetalingsordning
- eventuelle vilkår for bruken av midlene og eventuell frist for mottakeren til å akseptere vilkårene
- krav til rapportering
- kontrolltiltak som kan bli iverksatt, med henvisning til bevilgningsreglementet § 10 annet ledd
- mulige reaksjonsformer dersom mottaker ikke opptrer i samsvar med forutsetningene for tilskuddet.

Tilskuddsbrev skal hos statlige tilskuddsforvaltere normalt undertegnes av en person med budsjettdisponeringsmyndighet for den aktuelle tilskuddsbevilgningen, jf. pkt. 2.5. Når budsjettdisponeringsmyndigheten tilligger et kollegialt styre, råd eller tilsvarende, eller det gjelder masseutsending av tilskuddsbrev, kan vedtaket meddeles av bemyndiget medarbeider.

Alle tilskuddsbeløp skal være attestert før utbetaling kan skje. Den som attesterer skal kontrollere at utbetalingsforslaget er i overensstemmelse med vedtaket om tilskuddet (tilskuddsbrevet), og at tilskuddsmottaker har sendt inn dokumentasjon eller aksept av vilkår dersom det er stilt krav om det.

For store utbetalingsstrømmer kan transaksjonskontroller og dokumentasjon av disse foretas på grunnlag av rapporter (sammendrag) fra hjelpesystem eller andre deler av økonomisystemet, jf. pkt. 2.5.1. Dette innebærer også at tilskuddsbrev kan sendes ut uten underskrift.

For tilskuddsordninger der det inngås avtale med den enkelte tilskuddsmottaker eksempelvis på grunnlag av anbudskonkurranse, kan hele eller deler av innholdet i et tilskuddsbrev omtalt ovenfor, i stedet tas inn i avtalen.

6.3.4. Registrering av tilsagn m.m.

Tilsagn om tilskuddsbeløp skal registreres slik at tilskuddsforvalter har oversikt over inngåtte forpliktelser.

Tilskuddsforvaltere innenfor statsforvaltningen skal følge bestemmelsene om bokføring og økonomisystem i kap. 4. Øvrige tilskuddsforvaltere skal følge krav til bokføring, dokumentasjon og oppbevaring som vedkommende departement har fastsatt.

6.3.5. Utbetaling og eventuell tilbakebetaling

Tilskuddsbeløp skal utbetales etter hvert som mottakeren har behov for å dekke de aktuelle utgiftene, i henhold til stortingsvedtak 8. november 1984:

- a) Tilskudd til driften av en virksomhet skal utbetales i terminer (pr. måned, kvartal eller halvår), avpasset etter størrelsen av tilskuddet og de formålene som skal tilgodeses.
- b) Tilskudd til lønn skal utbetales så nær tidspunktet for lønnsutbetaling som mulig.
- c) Tilskudd til større anskaffelser skal utbetales så nær oppgjørstidspunktet som mulig.
- d) Tilskuddene skal utover dette ikke nyttes til å regulere virksomhetens likviditet. Det skal ikke være anledning til å fremskynde utbetalinger, slik at mottakeren kan plassere tilskudd som rentebærende innskudd eller lån for å oppnå inntekter i tillegg til det bevilgede beløpet.

For investeringstiltak som det tar tid å gjennomføre, kan utbetaling skje i flere deler etter hvert som det mottas rapport om fremdriften.

Tilskuddsforvalter skal etablere innkrevingsrutiner som sikrer tilbakebetaling, dersom en sluttavregning medfører at mottakeren skal tilbakebetale for mye utbetalt beløp. Der det er utbetalt for mye i fast årlig tildeling under en tilskuddsordning som videreføres i etterfølgende år, kan tildelingen for etterfølgende år reduseres med et beløp tilsvarende det som er for mye utbetalt.

Tilskuddsforvaltere innenfor statsforvaltningen skal følge bestemmelsene om standarder og systemer for budsjettering, regnskapsføring og betalingsformidling i kap. 3. Øvrige tilskuddsforvaltere skal følge kravene til utbetaling som vedkommende departement har fastsatt.

6.3.6. Informasjon om måloppnåelse

Tilskuddsforvalter skal innhente rapporter fra tilskuddsmottakere som gjør det mulig å vurdere graden av måloppnåelse. Kriteriene for måloppnåelse skal være i samsvar med Stortingets vedtak og forutsetninger. Kriteriene skal være så konkret og presist utformet at det kan foretas oppfølging uten uforholdsmessig store kostnader. Tilskuddsmottakere må pålegges å sende inn rapport i henhold til disse kriteriene. Kravene til rapportering skal ikke gis større omfang enn det som er rimelig i forhold til den nytten tilskuddsmottaker har av tilskuddet. Det skal også tas hensyn til de praktiske mulighetene som hver enkelt mottaker har for å fremskaffe informasjon.

Rapportering fra tilskuddsmottaker kan erstattes eller suppleres med informasjon fra andre kilder hvis disse gir relevant og tilfredsstillende informasjon.

6.3.7. Rapportering til departementet

Tilskuddsforvaltere innenfor statsforvaltningen skal rapportere i tråd med kravene som er fastsatt av departementet i tildelingsbrevet eller i særskilt regelverk for tilskuddsordningen.

Øvrige tilskuddsforvaltere skal rapportere i tråd med kravene som er fastsatt av departementet i oppdragsbrevet eller i særskilt regelverk for tilskuddsordningen.

6.3.8. Oppfølging og kontroll

6.3.8.1. Internkontroll hos tilskuddsforvalter

For å sikre korrekt saksbehandling ved tildeling og utbetaling av tilskudd, skal tilskuddsforvalter ha etablert systemer, rutiner og tiltak som blant annet har til oppgave å forebygge, avdekke og korrigere feil og mangler, jf. pkt. 2.4 om internkontroll.

Tiltakene skal bidra til å sikre korrekt

- registrering av faste data
- søknadsbehandling, herunder dokumentasjon av beregningsresultater
- registrering av gitte tilsagn om tilskudd
- utbetaling av tilskudd til rett mottaker og til rett tid
- registrering i regnskapet
- behandling av dokumentasjon fra tilskuddsmottaker.

6.3.8.2. Kontroll av informasjon fra tilskuddsmottaker

Tilskuddsforvalter skal kontrollere informasjonen mottakeren sender inn som har betydning for tilskuddsforvalters beregning av tilskuddsbeløp og tildeling. Gjennomførte kontrolltiltak skal dokumenteres på en tilfredsstillende måte. Tilskuddsforvalter skal videre kontrollere rapporter som tilskuddsmottakeren senere sender inn om måloppnåelsen, jf. pkt. 6.3.6.

Kontrollen skal tilpasses den enkelte tilskuddsordning og skal vurderes i forhold til målet med ordningen. Kontrollen skal ha et rimelig omfang i forhold til nytten og kostnadene ved kontrollen.

Tilskuddsforvalter skal kartlegge henholdsvis risiko for at det oppstår feil på grunn av problemer med fortolkning av tilskuddsvilkårene og risiko for uregelmessigheter. Ut fra en vurdering av det samlede risikonivå og hva som er de vesentligste risikomomentene, skal det fastsettes hvilke kontrollpunkter som er mest aktuelle, og hvem som skal foreta kontrollen.

6.3.8.3. Revisorattestasjon

Det enkelte departement må vurdere i hvilken utstrekning informasjon i rapporter fra tilskuddsmottaker skal være attestert av statsautorisert eller registrert revisor.

6.4. Avvik fra normalprosedyren

6.4.1. Tilskudd til kommuner og fylkeskommuner

For forvaltning av rammetilskudd under statsbudsjettets kap. 571 og kap. 572 gjelder kravene og forutsetningene som fastsettes i de årlige budsjettproposisjonene og i de årlige kommuneproposisjonene, i stedet for de generelle bestemmelsene i dette kapitlet. Bestemmelsene om intern styring i virksomheten i kap. 2 og om betalingsformidling i kap. 3, gjelder imidlertid også her.

For øremerkede tilskudd til kommuner og fylkeskommuner gjelder i utgangspunktet de vanlige bestemmelsene i kap. 6, herunder pkt. 6.2.1. For øremerkede tilskudd som utgjør mindre enn 100 000 kroner for tilskuddsmottakeren (kommunen eller fylkeskommunen), skal imidlertid krav til rapportering fra mottakeren som hovedregel frafalles (jf. pkt. 6.3.6).

Videre er det for øremerkede tilskudd aktuelt med avvik fra normalprosedyren på følgende punkter, jf. at både kommuner og fylkeskommuner er klart avgrensede målgrupper:

- kunngjøring og annen informasjon
- utforming av søknader
- reglene om klagebehandling.

6.4.2. Andre avvik fra normalprosedyren

Den prosedyren som er beskrevet ovenfor i kap. 6 er fastsatt for en normalsituasjon der en tilskuddsbevilgning skal fordeles på en rekke søkere. Det vil forekomme tilfeller der enkelte av punktene ikke er aktuelle ut fra tilskuddsbevilgningens karakter:

- a) Når tilskuddsmottaker er navngitt i selve bevilgningsvedtaket eller er omtalt i budsjettproposisjonen på en slik måte at tilskuddsbevilgningen må anses øremerket for vedkommende, kan departementet gjøre unntak fra hovedelementene i prosedyrebestemmelsene på følgende punkter:
  - pkt. 6.2.1.1 c, krav om å formulere tildelingskriterier, herunder beregningsregler
  - pkt. 6.2.1.2, krav om utforming av regelverk
  - pkt. 6.3.2, krav om kunngjøring.
- b) Bestemmelsene i pkt. 6.2.1 skal også tilpasses tilskuddsbeløpets størrelse. Relativt små bidrag kan tilskuddsforvalter gi etter en kortfattet saksbehandling og uten fullstendig tilskuddsbrev eller utførlige kontrolltiltak.
- c) For tilskudd som staten gir som medlem av en internasjonal organisasjon, etter avtale med andre land om samarbeidstiltak eller etter avtale med internasjonale frivillige organisasjoner, faller krav til kunngjøring, søknad og utforming av tilskuddsbrev bort.
- d) For tilskuddsordninger til landbruksområdet som ikke er tiltaksrettede, vil det i nødvendig utstrekning kunne avvikes fra bestemmelsene i pkt. 6.2 og 6.3. Det skal gjøres rede for slike avvik i departementets budsjettproposisjon.

6.5. Evaluering av tilskuddsordninger

Departementet og tilskuddsforvalter skal sørge for at det gjennomføres evalueringer for å få informasjon om tilskuddsordninger er effektive i forhold til ressursbruk, organisering og fastsatte mål.

Frekvens og omfang av evalueringer skal ta utgangspunkt i en vurdering av risiko og vesentlighet for den enkelte tilskuddsordning, herunder hvor omfattende og viktig tilskuddsordningen er, kvalitet og omfang av øvrig rapportering og i hvilken grad det er mulig å beskrive de årlige resultatene. Evalueringer må vurderes i sammenheng med kravene som stilles til rapportering, jf. pkt. 6.3.6.

Ressursene som benyttes på evalueringer skal ha et rimelig omfang i forhold til den nytten man vil ha av informasjonen som fremkommer.

Evalueringer som er gjort tilgjengelig for allmenheten, skal sendes til Nasjonalbiblioteket i tråd med pliktavleveringsloven § 4. Innsendingsplikten ivaretas ved å registrere gjennomførte evalueringer i Evalueringsportalen.

Departementet skal ved utgangen av hvert år sende Riksrevisjonen en oversikt over tilskuddsordninger som er blitt evaluert.

Kapittel 7. Forvaltning av stønadsordninger til privatpersoner

7.1. Innledning

Kapitlet inneholder bestemmelser om etablering og forvaltning av stønadsordninger til privatpersoner.

Formålet med bestemmelsene er å sikre effektiv og hensiktsmessig utforming og oppfølging av stønadsordninger.

Bevilgninger til stønader til privatpersoner skal være identifisert i det vedtatte statsbudsjettet ved bruk av postnummer 70–85. Bevilgninger under disse postnumrene som tilfaller privatpersoner, faller normalt inn under bestemmelsene i kap. 7 om forvaltning av stønadsordninger. I mange tilfeller er stønadsordninger til privatpersoner fastsatt i lov, til dels som rettighetsbaserte ordninger. Bevilgninger under postnumrene 70–85 som tilfaller enkeltpersoner i forbindelse med næringsvirksomhet eller i annen yrkessammenheng, faller imidlertid inn under bestemmelsene i kap. 6 om forvaltning av tilskuddsordninger.

Bestemmelsene i kap. 7 gjelder også for eventuelle stønader som forvaltes av forvaltningsorganer som mottar bevilgninger over postnummer 50–59 og eventuelle stønader som finansieres ved midler fra statlige fond.

7.2. Utarbeidelse av en stønadsordning

7.2.1. Utforming av en stønadsordning og presentasjon for Stortinget

7.2.1.1. Hovedelementer

Utforming og vektlegging av hovedelementene i en stønadsordning omtalt nedenfor skal skje etter en konkret vurdering for den enkelte ordningen. Hovedelementene skal vurderes i nøye sammenheng.

a) Mål for ordningen

Departementet skal utarbeide formuleringer som tydeliggjør hva staten ønsker å oppnå med stønadsordningen (målet) og hvilken målgruppe den tar sikte på. For stønadsordninger som blir fastsatt ved lov, omtales målformuleringene i tilknytning til lovforslaget, mens de for øvrige ordninger omtales i tilknytning til bevilgningsforslaget.

b) *Kriterier for måloppnåelse*

Departementet skal fastsette hvilke opplysninger som skal innhentes fra stønadsforvalter for å belyse måloppnåelsen.

c) *Tildelingskriterier, herunder beregningsregler*

Departementet skal utarbeide kriterier for tildeling, og presentere disse enten i lov, forskrift eller annet regelverk for ordningen. For stønadsordninger der tildeling gis på grunnlag av kvantifiserbare kriterier, skal det fastsettes beregningsregler.

d) *Oppfølging og kontroll*

Departementet skal sørge for at det blir fastsatt regler om nødvendig kontroll med opplysninger som legges til grunn for tildeling og som inngår i den etterfølgende rapporteringen, jf. pkt. 7.3.9.

e) *Evaluering*

Departementet har ansvar for at stønadsordninger blir evaluert, jf. pkt. 7.4.

7.2.1.2. Regelverk

For stønadsordninger vil bestemmelser som regulerer punktene a til d og eventuelt e normalt være nedfelt i lov eller i forskrift. Departementet skal fastsette eventuelle nærmere regler for ordningen.

7.2.1.3. Presentasjon for Stortinget

Departementet skal gi en presentasjon overfor Stortinget av hovedelementene nevnt i pkt. 7.2.1.1 og av sammenhengen mellom dem når det fremmes forslag om en ny stønadsordning. Omfanget av omtalen for Stortinget skal vurderes ut fra hvor omfattende og viktig en stønadsordning er.

Ved forslag om ny årlig bevilgning til en eksisterende stønadsordning, kan det alternativt vises til premissene for lovvedtak eller tidligere bevilgningsvedtak (i budsjettproposisjonen og stortingskomiteens innstilling). Hovedelementene må imidlertid vurderes og presenteres på nytt med jevne mellomrom.

Departementet skal rapportere i sin budsjettproposisjon til Stortinget om resultater som er oppnådd ved stønadsordningen i forhold til fastsatte mål.

7.2.2. Etablering av en forvaltningsorganisasjon

Departementet skal påse at forvaltning av stønadsordninger er organisert på en effektiv og hensiktsmessig måte.

7.2.2.1. Stønadsforvaltere innenfor statsforvaltningen

Departementet kan være stønadsforvalter eller det kan delegere forvaltningen til et underliggende forvaltningsorgan. Departementet kan delegere myndighet til å fastsette nærmere regler for hvordan en ordning skal forvaltes, til å behandle søknader og til å fatte vedtak om tildeling. Departementet skal ved delegering i nødvendig utstrekning presisere kravene som følger av punktene a til e i pkt. 7.2.1.1. Presisering skal foretas i tildelingsbrevet eller i et særskilt regelverk for stønadsordningen, jf. pkt. 7.2.1.2. Departementet skal føre kontroll med at virksomheten forvalter stønader på en forsvarlig måte, jf. pkt. 1.5 og pkt. 7.3.9.

Et departement som er stønadsforvalter kan delegere kontrollmyndighet til underliggende virksomhet(er).

Ved delegering av stønadsforvaltning til statlige forvaltningsorganer under et annet departement, har det delegerende departementet ansvar for å avklare ansvarsdelingen mellom de to departementene.

7.2.2.2. Kommunale og fylkeskommunale stønadsforvaltere

Et departement kan i samråd med Kommunal- og regionaldepartementet overlate til kommuner eller fylkeskommuner å være stønadsforvalter for statlige stønader.

Departementet skal utarbeide oppdragsbrev der kravene som følger av punktene a til d i pkt. 7.2.1.1 omtales for den enkelte stønadsordning, eventuelt med henvisning til lov, forskrift eller særskilt regelverk for ordningen jf. pkt. 7.2.1.2. Departementet skal føre kontroll med at forvaltningen utføres på en forsvarlig måte, jf. bestemmelsene i pkt. 7.3.9.

7.2.2.3. Stønadsforvaltere eid av staten

Departementet kan overlate forvaltning av statlige stønader til statsaksjeselskaper, statsforetak, særlovselskaper og andre selvstendige rettssubjekter som staten eier fullt ut. Spørsmål om å overlate forvaltningsansvar skal forelegges Finansdepartementet på forhånd. Det skal utarbeides oppdragsbrev og føres kontroll tilsvarende bestemmelsene i pkt. 7.2.2.2.

7.2.2.4. Stønader forvaltet av stiftelser, private mv.

Når det ikke er aktuelle offentlige instanser å overlate forvaltningsansvar til (jf. punktene 7.2.2.1–7.2.2.3), kan forvaltningen av statlige stønader overlates til en annen instans (stiftelse, privat instans, selvstendig rettssubjekt som staten eier delvis, mv.) når dette anses som forsvarlig og vedkommende instans er villig til det.

Vedtak om å overlate forvaltningsansvar for nye stønadsordninger til stiftelser, private mv. må godkjennes av Finansdepartementet og omtales i bevilgningsforslaget fra departementet. Det vises til annet gjeldende lover og regler, herunder forvaltningsloven, offentlighetsloven og regelverk om offentlige anskaffelser.

Departementet skal utarbeide et oppdragsbrev der kravene som følger av punktene a til d i pkt. 7.2.1.1 omtales for den enkelte stønadsordning, eventuelt med henvisning til lov, forskrift eller særskilt regelverk for ordningen, jf. pkt. 7.2.1.2. Departementet skal føre kontroll med at forvaltningen utføres på en forsvarlig måte, jf. bestemmelsene i pkt. 7.3.9.

7.3. Stønadsforvaltning

7.3.1. Generelt

Stønadsforvalter skal følge bestemmelsene som er nedfelt i tildelings- eller oppdragsbrev, i eventuell lov og forskrift for stønadsordningen og i eventuelt særskilt regelverk for stønadsordningen.

7.3.2. Kunngjøring og søknadsbehandling

For stønadsordninger der utløsning av stønad er avhengig av at det sendes inn krav eller søknad, skal kunngjøring foretas på en slik måte at man når hele målgruppen som stønadsordningen tar sikte på.

For ordninger der stønad utløses av stønadsforvalter uten at det sendes inn krav eller søknad, skal det med jevne mellomrom gis informasjon overfor målgruppen om de ordningene som eksisterer.

Behandlingen av eventuelle søknader skal følge reglene i forvaltningsloven og i eventuell særlov om stønadsordningen.

7.3.3. Stønadsbrev

For stønadsordninger der det kreves søknad, skal innvilget søknad bekreftes med et stønadsbrev. Stønadsbrev kan utformes som standardbrev.

Stønadsbrevet med eventuelle vedlegg skal beskrive

- formål
- stønadsbeløp
- utbetalingsordning
- krav til rapportering ved stønad med tilbakerapportering
- konsekvenser hvis fremlagt informasjon fra mottakeren er falsk, misvisende eller mangelfull, eller eventuelle andre betingelser ikke overholdes.

Stønadsbrev skal hos statlige stønadsforvaltere normalt undertegnes av en person med budsjettdisponeringsmyndighet for den aktuelle stønadsbevilgningen, jf. pkt. 2.5. Når budsjettdisponeringsmyndigheten tilligger et kollegialt styre, råd eller tilsvarende, eller det gjelder masseutsending av stønadsbrev, kan vedtaket meddeles av bemyndiget medarbeider.

Alle stønadsbeløp skal være attestert før utbetaling kan skje. Den som attesterer skal kontrollere at utbetalingsforslaget er i overensstemmelse med lov, forskrift eller eventuelt stønadsbrev og at eventuelt krav om dokumentasjon er oppfylt.

For store utbetalingsstrømmer kan transaksjonskontroller og dokumentasjon av disse foretas på grunnlag av rapporter (sammendrag) fra hjelpesystem eller andre deler av økonomisystemet, jf. pkt. 2.5.1. Dette innebærer også at stønadsbrev kan sendes ut uten underskrift.

For stønadsordninger der det ikke kreves søknad, er de 3 første strekpunktene omtalt ovenfor aktuelle å ta med i et informasjonsbrev.

7.3.4. Registrering av tilsagn m.m.

Tilsagn om stønadsbeløp skal registreres slik at stønadsforvalter har oversikt over inngåtte forpliktelser.

Stønadsforvaltere innenfor statsforvaltningen skal følge bestemmelsene om bokføring og økonomisystem i kap. 4. Øvrige stønadsforvaltere skal følge krav til bokføring, dokumentasjon og oppbevaring som vedkommende departement har fastsatt.

7.3.5. Utbetaling

Stønadsforvaltere innenfor statsforvaltningen skal følge bestemmelsene om standarder og systemer for budsjettering, regnskapsføring og betalingsformidling i kap. 3. Øvrige stønadsforvaltere skal følge kravene til utbetaling som vedkommende departement har fastsatt.

7.3.6. Eventuell innberetningsplikt

For utbetalinger som skal innberettes til likningsmyndighetene som skattepliktige, skal det være etablert systemer og rutiner som sikrer korrekt behandling.

7.3.7. Rapportering fra mottaker

Normalt kreves det ikke tilbakerapportering fra personlige stønadsmottakere. I de tilfellene hvor det stilles visse betingelser for tildeling av stønad, er det aktuelt å kreve en kort rapport eventuelt med dokumentasjon for at betingelsene er oppfylt.

7.3.8. Rapportering til departementet

Stønadsforvaltere innenfor statsforvaltningen skal rapportere i tråd med kravene som er fastsatt av departementet i tildelingsbrevet eller i særskilt regelverk for stønadsordningen.

Øvrige stønadsforvaltere skal rapportere i tråd med kravene som er fastsatt av departementet i oppdragsbrevet eller i særskilt regelverk for stønadsordningen.

7.3.9. Oppfølging og kontroll

7.3.9.1. Internkontroll hos stønadsforvalter

For å sikre korrekt saksbehandling ved tildeling og utbetaling av stønad, skal stønadsforvalter ha etablert systemer, rutiner og tiltak som blant annet har til oppgave å forebygge, avdekke og korrigere feil og mangler, jf. pkt. 2.4 om internkontroll.

Tiltakene skal bidra til å sikre korrekt

- registrering av faste data
- tildeling og søknadsbehandling, herunder dokumentasjon av beregningsresultater
- utbetaling av stønad til rett mottaker og til rett tid
- registrering i regnskapet
- behandling av eventuell dokumentasjon fra stønadsmottaker.

7.3.9.2. Kontroll av grunnlaget for stønad som utbetales uten søknad

For ordninger der det utbetales stønad med grunnlag i offentlige register, eller ved beregninger fra andre register, skal det være etablert systemer og rutiner som sikrer kvaliteten på det materialet som benyttes.

7.3.9.3. Kontroll av dokumentasjon fra stønadsmottaker

For ordninger der stønad gis direkte til privatpersoner etter søknad, skal krav til dokumentasjon og selvdeklarasjoner være utformet på en slik måte at det kan foretas en rimelig grad av kontroll av opplysningene som gis. Så langt mulig skal kontrollen utføres før stønad godkjennes for utbetaling. I de tilfellene hvor det kreves innsendt rapport om at visse betingelser skal oppfylles etterskuddsvis, skal denne rapporten kontrolleres (jf. pkt. 7.3.7). Gjennomførte kontrolltiltak skal dokumenteres på en tilfredsstillende måte.

7.4. Evaluering av stønadsordninger

Departementet og stønadsforvalter skal sørge for at det gjennomføres evalueringer for å få informasjon om stønadsordninger er effektive i forhold til ressursbruk, organisering og fastsatte mål.

Frekvens og omfang av evalueringer skal ta utgangspunkt i en vurdering av risiko og vesentlighet for den enkelte stønadsordning, herunder hvor omfattende og viktig stønadsordningen er, kvalitet og omfang av øvrig rapportering og i hvilken grad det er mulig å beskrive de årlige resultatene.

Ressursene som benyttes på evalueringer skal ha et rimelig omfang i forhold til den nytten man vil ha av informasjonen som fremkommer.

Evalueringer som er gjort tilgjengelig for allmenheten, skal sendes til Nasjonalbiblioteket i tråd med pliktavleveringsloven § 4. Innsendingsplikten ivaretas ved å registrere gjennomførte evalueringer i Evalueringsportalen.

Departementet skal ved utgangen av hvert år sende Riksrevisjonen en oversikt over stønadsordninger som er blitt evaluert.

Kapittel 8. Forvaltning av garantiordninger

8.1. Innledning

Kapitlet inneholder bestemmelser om etablering og forvaltning av garantiordninger. Formålet med bestemmelsene er å sikre effektiv og hensiktsmessig utforming og oppfølging av garantiordninger.¹

Kapittel 8 gjelder for såkalte reelle garantiordninger, dvs. forhold der staten garanterer for at juridisk person (låntaker) oppfyller sitt avtaleforhold overfor juridisk person (långiver). Garanti i henhold til kapittel 8 er ikke aktuelt dersom enten långiver eller låntaker er et statlig forvaltningsorgan.

¹ Om grunnlaget for kapitlet vises blant annet til generelle retningslinjer for nye garantier omtalt i Nasjonalbudsjettet 1983 (jf. Budsjettinnst.S. I (1982–1983)), forslag om behandlingsmåten for garantisaker i St.prp.nr.1 (1985–1986) og Riksrevisjonens Dok.nr.3:06 (1995–1996) om forvaltningen av statlige garantiordninger (jf. Innst.S.nr.218 (1995–96)).

8.2. Utarbeidelse av en garantiordning

8.2.1. Utforming av en garantiordning og presentasjon for Stortinget

8.2.1.1. Hovedelementer

Utforming og vektlegging av hovedelementene i en garantiordning omtalt nedenfor, skal skje etter en konkret vurdering for den enkelte ordningen.

a) Mål for ordningen

Departementet skal i tilknytning til forslag om ny garantifullmakt utarbeide formuleringer som tydeliggjør hva staten ønsker å oppnå med garantiordningen (målet) og hvilken målgruppe den tar sikte på.

b) Hovedvilkår og spesifiserte standardvilkår

Departementet skal utarbeide hovedvilkår for garantitilsagn. Utgangspunktet er de normalvilkår Stortinget har godkjent for garantiordninger i sin alminnelighet (jf. pkt. 8.2.2) med eventuelle unntak fra disse. Dersom garantier skal kunne gis for lån i utenlandsk valuta, må dette omtales, herunder hvilke konsekvenser det skal ha. Departementet skal også sørge for at det blir fastsatt spesifiserte standardvilkår for ordningen, jf. pkt. 8.2.4.

c) Kriterier for tilsagn

Departementet skal utarbeide kriterier for tilsagn om garanti.

d) Oppfølging og kontroll

Departementet skal sørge for at det blir klargjort hvilken informasjon som skal innhentes fra avtalepartene og nødvendig kontroll med korrekthet og fullstendighet av informasjonen som legges til grunn ved garantitilsagn og som inngår i den etterfølgende rapporteringen, jf. punktene 8.3.2, 8.3.3 og 8.3.5.

e) Innfrielse av garanti

Departementet skal sørge for at det blir fastsatt regler for garantiforvalters behandlingsmåte ved krav om innfrielse av statens garantiansvar, jf. pkt. 8.4.

f) Evaluering

Departementet har ansvar for at garantiordninger blir evaluert, jf. pkt. 8.5.

8.2.1.2. Regelverk

Departementet skal fastsette bestemmelser som regulerer punktene a til e og eventuelt f.

8.2.1.3. Presentasjon for Stortinget

Departementet skal gi en presentasjon overfor Stortinget av hovedelementene nevnt i pkt. 8.2.1.1 og av sammenhengen mellom dem når det fremmes forslag om en ny garantiordning.

Ved forslag om ny garantifullmakt under en eksisterende garantiordning, kan det alternativt vises til premisserne for tidligere garantivedtak (i budsjettproposisjonen og stortingskomiteens innstilling). Hovedelementene må imidlertid vurderes og presenteres på nytt med jevne mellomrom.

Forslag om garantifullmakt skal legges fram for Stortinget i tilknytning til forslag til statsbudsjett, jf. bevilgningsreglementet § 6 første ledd. Garantitilsagn under en garantifullmakt kan bare gis innen utløpet av vedkommende budsjettår.

En garantifullmakt skal begrenses med en beløpsramme.

Departementet skal i sin budsjettproposisjon rapportere til Stortinget om resultater som er oppnådd ved garantiordningen. Garantier løper normalt over flere år og det kan derfor være vanskelig å gi en grundig vurdering av måloppnåelse og risiko for utbetaling under garantiordningen i tilknytning til den årlige rapporten. Opplegget for evaluering av ordningene må vurderes i lys av dette, jf. pkt. 8.5.

8.2.2. Hovedvilkår for statsgaranti

Hovedvilkårene i en garantiordning skal normalt ha følgende innhold, i henhold til Stortingets behandling i 1982 og 1985:

- En garantiordning skal være selvfinansierende ved innkreving av garantiprovisjon/-gebyr. Det innbetales på et fond som skal dekke både forventede utgifter pga. tap og administrative utgifter.
- Garantiformen skal bestå i at staten stiller seg som simpel kausjonist, dvs. at statens garanti forfaller først når långiver kan dokumentere manglende betalingsevne hos låntaker.
- Det skal etableres en risikofordeling på pro rata basis mellom staten og øvrige långivere og garantister. Statens garantiansvar begrenses normalt til maksimalt 50 pst. av tapene.

En pro rata-fordeling innebærer at det vil være en tapsfordeling i samsvar med den fastsatte pro rata-fordeling, som normalt vil fordeles mellom partene i forhold til den maksimale risiko den enkelte part har påtatt seg. Dette medfører at alle sikkerheter som er stilt for lånet må stilles til gode for alle som deltar i den aktuelle pro rata-fordelingen og i samme forhold. Ingen av deltakerne kan ha tilgang på særskilte sikkerheter som de andre ikke har tilgang til. Staten

skal sikres likeverdig adgang til eventuelle fremtidige sidesikkerheter som låntaker eventuelt stiller overfor medgarantistene i den perioden garantien løper.

I forslaget til garantifullmakt må det redegjøres for hvilken type garantiprovisjon som skal betales. Garantiprovisjon betales normalt som en engangspremie, som et resultat av en neddiskontering av en løpende premie, basert på en vurdering av tapsrisiko. Administrasjonsgebyr fastsettes normalt som et engangsbeløp etter en skjønnsmessig beregning av garantiforvalters administrative utgifter.

Garantien skal normalt ikke gjøres gjeldende før garantiprovisjon og administrasjonsgebyr er betalt.

Dersom garantien knytter seg til lån tatt opp i utenlandsk valuta, bør statens ansvar settes til en fast andel av fordringen dersom kursen på den utenlandske valutaen synker i forhold til valutakursen på det tidspunktet garantien gis, og begrenses oppad til et gitt kronebeløp dersom kursen stiger.

Stortinget skal godkjenne hovedvilkårene for den enkelte garantiordningen, normalt som premiss for selve garantivedtaket, jf. pkt. 8.2.1.3. Dersom regjeringen mener at det er nødvendig med avvik fra de ovennevnte normalvilkårene, må nødvendigvis unntak innarbeides og begrunnes når saken forelegges Stortinget.

8.2.3. Eventuelt unntak fra normalvilkåret om selvfinansiering

Eventuelt unntak fra normalvilkåret om selvfinansiering må godkjennes ved uttrykkelig stortingsvedtak. Når staten aksepterer å dekke en differanse mellom forventet tap og det som kan dekkes av oppsamlet garantiprovisjon, skal støtten bevilges på egne utgiftsposter (tilskuddsposter) i statsbudsjettet. Det vises til nærmere omtale i Veileder i statlig budsjettarbeid.

8.2.4. Fastsetting av spesifiserte standardvilkår

I tillegg til hovedvilkårene i pkt. 8.2.2, skal det spesifiseres standardvilkår i reglene for den enkelte ordningen. Dersom departementet ikke selv er garantiforvalter, kan det delegere til garantiforvalter å fastsette standardvilkår. I reglene skal det også angis hva slags tilleggsvilkår det kan være aktuelt å stille overfor enkelte låntakere.

8.2.5. Etablering av en forvaltningsorganisasjon

Departementet skal påse at forvaltning av garantiordninger er organisert på en effektiv og hensiktsmessig måte.

Departementet kan være garantiforvalter selv eller det kan delegere forvaltningen til et underliggende forvaltningsorgan. Departementet kan delegere myndighet til å fastsette nærmere regler om hvordan en ordning skal forvaltes og til å behandle søknader og gi garantierklæringer m.m.

8.3. Forvaltning av garantiordninger

8.3.1. Generelt

Garantiforvalteren skal følge bestemmelsene som er nedfelt i tildelingsbrev og i øvrig regelverk for garantiordningen.

8.3.2. Kunngjøring og søknadsbehandling

Kunngjøring skal foretas på en slik måte at man når hele målgruppen som garantiordningen tar sikte på.

Behandlingen av søknader skal følge reglene i forvaltningsloven og i eventuell særlov om garantiordningen.

Alle dokumenter skal oppbevares så lenge garantien gjelder.

8.3.3. Garantierklæring/inngåelse av avtale

Vilkår som settes for garantien skal fortrinnsvis nedfelles i en avtale som undertegnes av garantiforvalter, låntaker(e) og långiver(e). Det skal settes en frist for å benytte tilsagn om garanti, hvoretter ubenyttet del av tilsagnet faller bort.

Garantierklæringen/avtalen skal inneholde:

- a) Garantiorrdningens formål samt de vilkår og forutsetninger som staten har fastsatt, jf. pkt. 8.2.2 og 8.2.4.
- b) Andre vilkår og bestemmelser som er vanlig å ta inn i den aktuelle type garantier, enten ved henvisning eller direkte innarbeidelse.
- c) En løpende informasjonsplikt og krav til periodisk rapportering fra långiver. Låntaker skal normalt pålegges å sende inn regnskap, med revisors beretning og attestasjon, årsberetning og driftsrapporter.
- d) Klausuler om konsekvensene av eventuelt mislighold av vilkårene. Det må blant annet angis hvilken aktsomhetsgrad som skal legges til grunn.

Det skal vurderes om det er grunn til å presisere at statens rett til regress reguleres av forutsetningene for stortingsvedtaket og av garantivilkårene, og ikke påvirkes av om det eventuelt gis bevilgninger til å dekke et eventuelt tap.

En garantierklæring/avtale skal undertegnes på vegne av garantiforvalter av en medarbeider som er spesielt bemyndiget til å undertegne slike.

8.3.4. Registrering av tilsagn/garantiansvar

Tilsagn skal registreres slik at garantiforvalter har oversikt over disse. Garantiforvalter skal ha systemer og rutiner som sikrer oversikt med hvordan garantirammen er utnyttet og at den ikke overskrides. Det må kunne utarbeides periodiske rapporter om i hvilken grad utstedte garantitilsagn er benyttet, og om alle senere endringer i form av nedtrapping eller bortfall.

8.3.5. Rapportering fra avtalepartene

Garantiforvalter skal følge opp hvordan et garantitilsagn benyttes og utviklingen i det underliggende avtaleforholdet mellom långiver og låntaker. Hvor store ressurser som brukes på oppfølgingen, må tilpasses hvilken risiko som garantitilsagnet innebærer.

Garantiforvalter skal løpende sette seg inn i den informasjonen avtalepartene sender inn og etterlyse informasjon som ikke kommer til rett tid. Det skal foretas en kontroll som er tilpasset den enkelte avtalesituasjon og som har et rimelig omfang i forhold til den nytte kontrollen gir.

Dersom mislighold inntreffer, skal garantiforvalter umiddelbart ta nødvendige skritt for å minimere statens tap, herunder vurdere oppsigelse av garantien eller inngåelse av ny avtale om partenes adgang til å avhjelpe manglene.

8.3.6. Rapportering til departementet

Dersom garantiforvalter ikke er et departement, må vedkommende rapportere til overordnet departement i tråd med kravene som er fastsatt i tildelingsbrevet eller regelverk for garantiordningen. Omfang, innhold og hyppighet av slik rapportering bestemmes av departementet i samråd med garantiforvalter, jf. pkt. 1.5.

Ved eventuelle vesentlige avvik i forhold til vedtatte planer for garantiordningen og forutsetninger i tildelingsbrevet, skal garantiforvalter, straks vedkommende har fått kjennskap til avviket, informere departementet.

8.3.7. Internkontroll hos garantiforvalter

For å sikre en kvalitativt god forvaltning av garantiordninger i tråd med fastsatte mål og regelverk for ordningen, skal garantiforvalter etablere internkontroll, jf. omtale i pkt. 2.4.

8.4. Innfrielse av garanti, regress

Når långiver fremmer krav om at staten innfrir sitt ansvar, må garantiforvalter vurdere långivers grunnlag for kravet. Ved simpel kausjon vil det blant annet innebære at långiver kan dokumentere manglende betalingsevne hos låntaker.

Dersom staten unntaksvis har påtatt seg selvskyldnerkausjon, må garantiforvalter opptre i samsvar med det som er avtalt når låntaker ikke betaler ved forfall.

Når garantiforvalter betaler långiver, får staten rett til regress. For å hindre misforståelser, må dette likevel presiseres i avtalen.

- Etter at garantien er innfridd må garantiforvalter blant annet ta stilling til
- om regressen skal inndrives eller om det skal inngås nedbetalingsavtale
  - hvilke sikkerheter som bør realiseres
  - anmeldelse av krav innen særskilt fastsatte foreldelsesfrister.

8.5. Evaluering av garantiordninger

Departementet og garantiforvalter skal sørge for at det gjennomføres evalueringer for å få informasjon om garantiordninger er effektive i forhold til ressursbruk, organisering og fastsatte mål.

Frekvens og omfang av evalueringer skal ta utgangspunkt i en vurdering av risiko og vesentlighet for den enkelte garantiordning, herunder hvor omfattende og viktig garantiordningen er, risiko for mislighold og tap, kvalitet og omfang av øvrig rapportering og i hvilken grad det er mulig å beskrive de årlige resultatene (jf. pkt. 8.2.1.3).

Ressursene som legges ned på evalueringer skal ha et rimelig omfang i forhold til den nytten man vil ha av informasjonen som fremkommer.

Evalueringer som er gjort tilgjengelig for allmenheten, skal sendes til Nasjonalbiblioteket i tråd med pliktavleveringsloven § 4. Innsendingsplikten ivaretas ved å registrere gjennomførte evalueringer i Evalueringsportalen.

Departementet skal ved utgangen av hvert år sende Riksrevisjonen en oversikt over garantiordninger som er blitt evaluert.

II

Endringene trer i kraft 1. januar 2016.

11. des. Nr. 1903 2015

Etablering av og vedtekter for Regelrådet

Hjemmel: Fastsatt ved kgl.res. 11. desember 2015. Fremmet av Nærings- og fiskeridepartementet. Kunngjort 3. mars 2016 kl. 14.25.

I

Etablering av Regelrådet.

*II**Vedtekter for Regelrådet***§ 1. Formål**

Regelrådet skal bidra til at næringslivet ikke påføres unødvendige byrder gjennom nytt eller endret regelverk.

§ 2. Oppgaver

Regelrådet skal vurdere utformingen av forslag til nytt eller endret regelverk, både lover og forskrifter, som påvirker næringslivets arbeidsbetingelser og øvrige relevante forhold. Rådet skal ta stilling til om det er gjennomført konsekvensvurderinger etter de krav som utredningsinstruksen stiller, og om virkningene for næringslivet er tilstrekkelig kartlagt. Rådet kan vurdere hvorvidt nytt eller endret regelverk er utformet slik at målene oppnås til en relativt sett lav kostnad for næringslivet.

Rådet gir rådgivende skriftlige uttalelser ved høring.

Ved utarbeidelse av EØS-relevant regelverk som kan ha vesentlig betydning for norsk næringsliv, skal rådet bistå ansvarlig departement, dersom dette begjæres, med å granske konsekvensutredningene som medfølger forslag fra Den europeiske union. Ved eventuell bruk av Regelrådet i EØS-relaterte saker skal rådets arbeid skje innenfor de tidsfrister og prosedyrer som er etablert for EØS-arbeidet.

Rådet skal følge den faglige utvikling og praksis på områdene regelforenkling og regulering, og det skal gi informasjon og generell veiledning som fremmer effektiv regulering.

Rådet skal årlig offentliggjøre en rapport om resultater og vurderinger tilknyttet sin virksomhet.

§ 3. Regelrådets behandling av hørings saker

Regelrådet får forslag til behandling idet de legges ut på høring. Utredningsinstruksen gir nærmere regler for hvordan forvaltningen innhenter Regelrådets uttalelser.

§ 4. Status og organisasjon

Regelrådet er et forvaltningsorgan underlagt Nærings- og fiskeridepartementet. Rådet har en fri og uavhengig stilling, og departementet har ingen instruksjonsrett i faglige spørsmål.

Rådet består av en leder, en nestleder og to øvrige rådsmedlemmer; rådet har to varamedlemmer. Rådsmedlemmer har normalt en funksjonstid på fire år med mulighet for forlengelse én periode.

Rådet oppnevnes av Kongen. Ved fratreden i funksjonsperioden kan Nærings- og fiskeridepartementet supplere rådet for resten av funksjonstiden.

Til rådet er det knyttet et sekretariat med fast ansatte tjenestemenn. Sekretariatet lokaliseres til Hønefoss. Inntil halvparten av personalet i sekretariatet kan knyttes opp ved fjernarbeid.

§ 5. Forretningsorden og virksomhet

Regelrådets leder skal i samarbeid med sekretariatsleder tilrettelegge for rådets virksomhet.

Rådet skal fatte beslutninger om uttalelser så ofte som leder av rådet finner det nødvendig. Rådet er beslutningsdyktig når minst tre medlemmer og enten leder eller nestleder deltar i avstemninger om uttalelser. I tilfeller av stemmelikhet gjelder det som leder, eller nestleder dersom leder ikke deltar, har stemt for. Hvem som har deltatt i avstemningen, og eventuell uenighet om uttalelsen, skal fremgå av uttalelsen.

Rådet står fritt til å prioritere hvilke saker man gir uttalelser i.

Frist for rådets uttalelse i en sak er halvparten av kunngjort høringsfrist, men minst tre uker. Uttalelsene skal offentliggjøres uten ugrunnet opphold.

Rådet skal i sine merknader tilstrebe konkrete påpekninger av hva som eventuelt anses som svakheter, eller hva som kan forbedres i forslaget eller i konsekvensvurderingen.

§ 6. Endring av vedtekter

Nærings- og fiskeridepartementet kan foreta endringer i vedtektene. Forslag til endringer skal forelegges alle departementer.

§ 7. Ikrafttredelsestidspunkt

Denne vedtekt trer i kraft fra det tidspunkt departementet bestemmer.

26. nov. Nr. 1904 2015**Forskrift om endring i forskrift om opptak, studier, vurdering og grader ved Universitetet i Bergen**

Hjemmel: Fastsatt av styret for Universitetet i Bergen 26. november 2015 med hjemmel i lov 1. april 2005 nr. 15 om universiteter og høyskoler (universitets- og høyskoleloven) § 3-2, § 3-3, § 3-5, § 3-6, § 3-7, § 3-8, § 3-9, § 3-10, § 3-11, § 4-2, § 4-7, § 4-8, § 5-1 og § 5-2. Kunngjort 8. mars 2016 kl. 14.45.

I

I forskrift 16. februar 2012 nr. 872 om opptak, studier, vurdering og grader ved Universitetet i Bergen gjøres følgende endringer:

Endring nr. 1:

I § 1–1 (4), tilføyes i slutten av første setning ordene «også for doktorgradskandidater», slik at hele setningen nå skal lyde:

Forskriften gjelder ikke for doktorgradsutdanninger, likevel slik at i den grad doktorgradsutdanningen inkluderer emner, emnegrupper eller lignende som tilhører studieprogram på andre studienivå, gjelder reglene her også for doktorgradskandidater.

Endring nr. 2:

I § 2–2 (2) oppheves all tekst etter ordene «Bachelor of Science», slik at hele § 2–2 (2) skal lyde:

Tilleggsbetegnelsen for graden bachelor på grunnlag av et treårig studieprogram ved Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet angis som følger:

Bachelor i naturvitenskap

Engelsk oversettelse:

Bachelor of Science

Endring nr. 3:

§ 2–4 (3) oppheves, og tidligere § 2–4 (4) blir nytt § 2–4 (3).

Endring nr. 4:

I § 2–5 (2) tilføyes en ny bestemmelse om toårig master i rettsvitenskap, samt at bestemmelsen splittes i et punkt a og et punkt b. Den samlede bestemmelsen skal lyde:

(2) *Master i rettsvitenskap*

Ved Universitetet i Bergen kan graden master i rettsvitenskap tildeles på grunnlag av

- a. et femårig studieprogram, tilsvarende studier av 300 studiepoengs omfang, hvorav 30 til 60 studiepoeng utgjøres av et selvstendig vitenskapelig arbeid (masteroppgave), utarbeidet under veiledning. Examen philosophicum og et innføringsemne skal inngå i grunnlaget for graden.
- b. et toårig studium av 120 studiepoengs omfang, hvorav 30 til 60 studiepoeng utgjøres av et selvstendig vitenskapelig arbeid (masteroppgave), utarbeidet under veiledning.

Endring nr. 5:

I § 2–5 (6), første setning endres formuleringen «studieprogram på 11/2–2 år» til «1,5–2 år», slik at hele setningen nå skal lyde:

Ved Universitetet i Bergen kan erfaringsbasert mastergrad tildeles på grunnlag av et studieprogram på 1,5–2 år, tilsvarende fullførte og beståtte emner på 90/120 studiepoeng etter nærmere bestemmelser i studieplanen.

Endring nr. 6:

I § 2–8 (1), andre setning, utgår ordene «det vil si en spesialisering». Disse erstattes med ordene «og være», slik at andre setning nå skal lyde:

Den nye graden må ha en annen spesialisering enn den tidligere graden, og være på minst 90 studiepoeng.

Endring nr. 7:

I § 3–1 (2) splittes andre og tredje setning opp, og omredigeres, slik at de to setningene skal lyde:

En studieplan er en beskrivelse av studieprogrammet med eventuelle studieretninger. Studieplanen gjør greie for hvordan programmet er bygget opp, hvordan emnene faglig hører sammen og som angir regler for studiet i samsvar med forskriften her.

Endring nr. 8:

I § 3–2 (1), punkt d, tilføyes ordet «selv», slik at punkt d skal lyde:

- d) Saker om emner vedtas av fakultetet selv

Endring nr. 9:

§ 3–4 (3) endres slik at den skal lyde:

Examen philosophicum og examen facultatum/innføringsemner avlagt ved annen institusjon, godkjennes i grad ved Universitetet i Bergen. I disse tilfellene godkjennes tilsvarende antall studiepoeng de avlagte emnenes studiepoeng.

Endring nr. 10:

I § 4-1 (5) endres første setning, samt at det tilføyes en ny andre setning. Bestemmelsen skal lyde:

(5) Ved søknad om opptak til studier med krav til dokumentasjon må søker levere dette innen fastsatt frist. Studenter som ikke fremviser de forespurte originaldokumentene for kontroll kan miste studieretten.

Endring nr. 11:

I § 4-1-1 (1) siste setning, gjøres to endringer:

Krysshenvisningen til forskriftens § 2-5 nr. 2 (den første i listen av krysshenvisninger) endres til «§ 2-5 nr. 2a».

Henvisningen til «forskrift om opptak til universiteter og høyskoler» endres til «forskrift om opptak til høyere utdanning».

Endring nr. 12:

I § 4-2 (2) oppheves siste setning, slik at bestemmelsen skal slutte med ordene « ... grad og vitnemål, jf. kap. 8.

Endring nr. 13:

I § 4-2 tilføyes et nytt tredje ledd, som skal lyde:

(3) En utdanningsplan kan maksimalt være gyldig det doble av studieprogrammets normerte studietid, i tillegg til eventuelt innvilgede rettighetsbaserte permisjoner.

Endring nr. 14:

§ 4-2, tidligere (3) og (4) blir nye (4) og (5).

Endring nr. 15:

I § 4-2 (4) (tidligere § 4-2 (3), jf. endring nr. 14) tilføyes en ny andre setning, som skal lyde:

Søkere som allerede fyller kravet til en grad vil ikke innvilges internovergang til et annet bachelorprogram.

Endring nr. 16:

I § 4-2-2 (1) oppheves ordene «er felles for alle studentene ved Universitetet i Bergen», slik at andre setning skal lyde:

Den generelle delen synliggjør retter og plikter mellom studentene og Universitetet i Bergen.

Endring nr. 17:

I § 4-2-2 (2) f) erstattes ordene «MiSide» med ordene «institusjonens læringsplattform»

Endring nr. 18:

I § 4-4-1 (1) a) tilføyes på slutten, etter ordene «forskrift om studentsamskipnader, ordene «, eller forevise dokumentasjon på at semesteravgift er betalt ved annen institusjon.»

Endring nr. 19:

I § 4-4-1 (1) etter punkt b), tilføyes to nye setninger, og disse, sammen med den eksisterende setningen, redigeres som kulepunkter, slik:

Dette gjelder også for studenter som:

- oppholder seg ved et annet lærested som ledd i et utvekslingsprogram,
- har permisjon fra sitt studieprogram for å studere emner utenfor dette programmet,
- har foreldrepermisjon og som ønsker å følge undervisning og/eller avlegge eksamen eller å benytte velferdstjenester. Se § 4-4-2.

Endring nr. 20:

I § 4-4-2, tilføyes et nytt ledd (1), som skal lyde:

(1) Studenter som er i permisjon, skal som hovedregel ikke betale semesteravgift.

Eksisterende ledd (1) blir nytt ledd (2).

Endring nr. 21:

I § 4-4-2 tilføyes et nytt ledd (3), som skal lyde:

Studenter som er i foreldrepermisjon og som ikke ønsker å avlegge eksamen eller benytte velferdstjenester, jf. universitets- og høyskolelovens § 4-5, skal som hovedregel ikke betale semesteravgift

Endring nr. 22:

I § 4–4–3 (1) tilføyes en ny andre setning, som skal lyde:

Dette gjelder også studenter i foreldrepermisjon som ønsker å følge undervisning og/eller avlegge eksamen.

Endring nr. 23:

I § 4–7 (6) tilføyes to nye setninger til slutt, slik:

Unntak kan gjøres dersom det er tale om et studierelatert praksisopplegg. Slike permisjoner innvilges maksimalt for ett semester.

Endring nr. 24:

I § 4–7 (8) oppheves den første setningen, og erstattes med setningen:

Studenter som er i permisjon skal ikke bekrefte utdanningsplanen.

I andre setning erstattes ordet «Utdanningsplanen» med ordet «Den».

Endring nr. 25:

I § 4–7 tilføyes et nytt ledd (9), som skal lyde:

(9) For betaling av semesteravgift se § 4–4–1 og § 4–4–3.

Endring nr. 26:

I § 4–8 (2) tilføyes et nytt punkt e), som skal lyde:

e) utdanningsplanens maksimale gyldighetsperiode er over, jf. § 4–2 (3)

Gjeldende punkt e) blir nytt punkt f).

Endring nr. 27:

I § 4–9 (1), punkt d) erstattes ordet «muligheten» med ordet «adgang», slik at punktet skal lyde:

d) innen fastsatt frist søke om adgang til å fremstille seg, og betale fastsatt gebyr.

Endring nr. 28:

I § 5–2 (1) utgår ordet «og» i første setningen, og erstattes med et komma. Videre tilføyes en tekst på 13 ord til slutt (etter ordet «universitetsundervisning»), slik at hele (1) skal lyde:

(1) Undervisningsstedet er Universitetet i Bergen, herunder Universitetet i Bergens datanettverk, sykehusene med universitetsundervisning, forskningsstasjoner, forskningsfartøy eller forskningsinstitusjoner som er tilknyttet til eller har avtale med universitetet.

Endring nr. 29:

I § 5–3 (1) erstattes ordene «MiSide» med ordene «institusjonens læringsplattform».

Endring nr. 30:

I § 5–5 (8) gjøres en tilføyelse mellom ordene «ikke blir godkjent» og ordene «kan gjennomføres på ny». Hele (8) skal lyde:

(8) Obligatorisk undervisningsaktivitet som ikke blir godkjent og der det ikke foreligger dokumentasjon på gyldig fravær, jf. pkt. 6 over, kan gjennomføres på ny, med mindre det er særskilt fastsatt i emnebeskrivelsen at dette ikke er tillatt.

Endring nr. 31:

I § 5–6 (1) oppheves gjeldende første setning, og erstattes med tre nye setninger, slik:

(1) Tilrettelagt undervisning kan innvilges på grunnlag av sykdom, skade eller annen funksjonsnedsettelse. Tilretteleggingen skal vurderes i forhold til studentens mulighet til å oppnå læringsutbyttet i emnet og programmet. Søknad rettes til fakultetet før semesterstart, eller snarest mulig etter at behovet oppsto.

Gjeldende andre og tredje setning beholdes uendret.

Endring nr. 32:

I § 6–1 (1) tilføyes et nytt punkt d), som skal lyde:

d) Besvarelser som leveres som obligatoriske arbeider eller til vurdering, skal ikke ha vært levert tidligere i samme eller andre emner, heller ikke utenfor UiB, uten at det er særskilt avtalt.

Endring nr. 33:

I § 6–1 tilføyes et nytt ledd (6), som skal lyde:

(6) Universitetet kan kreve at studenter skal ha tilgang til egen bærbar datamaskin for bruk i undervisning og vurdering.

Endring nr. 34:

I § 6–2–2 (1) tilføyes en ny setning, som blir andre setning. Den skal lyde:

Skriftlig skoleeksamen skal som hovedregel avvikles digitalt, men kan også avvikles med penn og papir.

Endring nr. 35:

I § 6–2–3 (1) gjøres disse endringene:

I starten av første setning endres ordene «som også omfatter presentasjon» til «som også kan omfatte presentasjon».

I første setning, mellom ordene «selvstendig» og «vektet» tilføyes ny tekst, jf. nedenfor.

Hele § 6–2–3 (1) skal etter endringene lyde:

(1) Muntlig eksamen, som også kan omfatte presentasjon og lignende, gis enten som selvstendig vurderingsform, som selvstendig vektet vurderingsdel med karakterfastsetting, eller som justerende muntlig prøve, jf. § 7–9.

Endring nr. 36:

I § 6–2–6 (2) tilføyes en ny andre setning, som skal lyde:

Særskilt om klage på gruppevurdering, se § 7–5 (3).

Endring nr. 37:

I § 6–4–1 (2), andre setning, endres ordet «eksamensoppgaver» til «eksamensoppgåver».

Endring nr. 38:

I § 6–6 (1), første setning, etter siste komma, gjøres disse endringene:

Dagens tekst: «... anses eksamen påbegynt idet kontrollen begynner» endres til «anses kontrollen som en del av eksamen.»

Endring nr. 39:

I § 6–8 (4) omarbeides første setning, og skal lyde:

(4) En masteroppgave kan leveres på nytt én gang som et nytt vurderingsforsøk, men da i vesentlig bearbeidet form og innen avtalt tidspunkt.

I andre setning endres «utfyllende regler» til «andre regler».

Tredje setning beholdes uendret.

Endring nr. 40:

§ 6–10–2 (2), innledningen (dvs. før oppregningen i punkt a)–e)) omarbeides, og skal lyde:

(2) Attesten må dokumentere at studenten av helsemessige årsaker ikke har kunnet gjennomføre den aktuelle vurderingen og at den gjelder for følgende tidspunkt/tidsrom:

Endring nr. 41:

I § 6–11, første setning, tilføyes ordene «i undervisningssemesteret», mellom ordene «skriftlig skoleeksamen» og ordene «har rett til», slik at setningen fram til andre komma lyder:

Studenter som har gyldig fravær etter § 6–10–1 ved avsluttende skriftlig skoleeksamen i undervisningssemesteret, har rett til ett nytt forsøk tidligst mulig i påfølgende semester,

Endring nr. 42:

I § 6–12 (1), punkt c), tilføyes ordet «smartklokker» i oppregningen mellom «musikkspillere» og «og annet elektronisk utstyr», slik at hele første setning i punkt c) lyder:

Mobiltelefon, musikkspillere, smartklokker og annet elektronisk utstyr med eller uten sender som ikke er tillatte hjelpemidler, kan ikke tas med til eksamensbordet.

Endring nr. 43:

I § 6–12 (1), punkt e) skal andre setning lyde:

Ved skoleeksamener utført med penn og papir gis det i tillegg 15 minutter til å klargjøre/ordne papirene for innlevering.

Endring nr. 44:

I § 6–13–1 (2), første setning (før oppregningen i punkt a) – k)) tilføyes et komma, samt ordene «og at læringsutbyttet kan oppnås» til slutt i setningen.

Endring nr. 45:

I § 6–13–1 (2), oppregningen i underpunkt a)–k), gjøres tre endringer.

I punkt f) fjernes ordene «med egen inspektør».

I punkt g), innledningen, fjernes ordene «bruk av skrivemaskin».

I punkt g), slutten, tilføyes et komma, samt ordene «eller bruk av penn og papir».

Endring nr. 46:

I § 7–1 (3), til slutt (etter de tre tabellene som beskriver karaktertrinnene) tilføyes en ny setning, som skal lyde:

Karakterbeskrivelsene følger UHRs generelle kvalitative beskrivelser.

Endring nr. 47:

I § 7–2–2 (1), andre setning, slutten, fjernes ordene «og underskriftene skal foreligge i original». Punktum settes etter «protokollen».

I samme bestemmelse tilføyes to nye setninger, som blir tredje og fjerde setning. Disse skal lyde:

Underskriftene kan enten foreligge i original eller digitalt. Digital signatur må tilfredsstillende krav som fremgår av § 8 og § 9 i lov om elektronisk signatur.

Endring nr. 48:

§ 7–3. Sensor

I § 7–3–1 tilføyes et nytt ledd (5), som skal lyde:

(5) Fakultetet skal som hovedregel ha ordninger for sensorveiledning, nivåkontroll eller andre tiltak som har til formål å sikre upartisk og faglig betryggende prøving.

Endring nr. 49:

I § 7–5 (2), slås første og andre setning sammen, og skal lyde:

(2) Krav om begrunnelse for å klage over karakterfastsettelsen samt klage på formelle feil ved eksamen, skal sendes til fakultetet.

Gjeldende andre setning oppheves, og gjeldende tredje setning blir ny andre setning.

Endring nr. 50:

I § 7–5 (3), andre setning, erstattes ordene «gis anledning til å uttale seg» med ordet «varsles», slik at hele andre setning skal lyde:

De øvrige studentene som har deltatt i gruppen, skal varsles om alle innkomne klager.

Endring nr. 51:

I § 7–5 tilføyes et nytt ledd (4), som skal lyde:

(4) Når en vurdering er en kombinasjon av en muntlig og en skriftlig del, kan den muntlige delen ikke påklages, mens den skriftlige delen kan påklages. Dersom karakteren på den skriftlige delen endres, skal det avholdes ny muntlig prøve til fastsetting av endelig karakter, jf. UH-loven § 3–9 (5).

Endring nr. 52:

I § 7–7 oppheves det gjeldende ledd (3), og erstattes med et nytt ledd (3), som skal lyde:

(3) Ved klagesensur skal den påklagde karakteren, eksamenskandidatens begrunnelse for klagen eller eventuell skriftlig begrunnelse for den påklagde karakteren ikke gjøres kjent for klagesensorene. Universitetsdirektøren gir nærmere retningslinjer for hva slags informasjon som skal eller kan gjøres kjent for klagesensorene.

Endring nr. 53:

I § 7–9 (1) tilføyes en ny andre setning, som skal lyde:

Karakteren på det skriftlige arbeidet skal være protokollert.

Endring nr. 54:

I § 8–1 (9) omarbeides første setning, slik at den skal lyde:

Vitnemål utstedes enten på bokmål eller på nynorsk og for engelskspråklige studieprogrammer på engelsk.

Endring nr. 55:

I § 8–1 tilføyes et nytt ledd (11), som skal lyde:

(11) Vitnemål utstedes ikke ved mangelfull eller uriktig dokumentasjon, jf. § 4–1–5.

II

Forskriften trer i kraft 26. november 2015.

25. jan. Nr. 146 2016

Forskrift om endring i forskrift om særskilte beskyttelsestiltak mot spredning av munn- og klovsyke til EØS-området

Hjemmel: Fastsatt av Mattilsynet 25. januar 2016 med hjemmel i lov 19. desember 2003 nr. 124 om matproduksjon og mattrygghet mv. (matloven) § 23 tredje ledd, jf. § 19 tredje ledd.

EØS-henvisninger: EØS-avtalen vedlegg I kap. I innledende del nr. 8 (beslutning (EU) 2015/2217). Kunngjort 19. februar 2016 kl. 15.10.

I

I forskrift 4. november 2014 nr. 1396 om særskilte beskyttelsestiltak mot spredning av munn- og klovsyke til EØS-området gjøres følgende endringer:

I EØS-henvisningsfeltet erstattes henvisningen til beslutning 2014/689/EU med:
beslutning (EU) 2015/2217

§ 2 skal lyde:

Forskriften gjelder kjøretøyer og fartøyer som brukes, har vært brukt eller skal brukes til transport av levende landdyr eller fôr mellom EØS-området og Libya eller Marokko.

§ 4 andre ledd skal lyde:

Før dyrehelsesertifikat for eksport til Libya eller Marokko utstedes skal Mattilsynet kontrollere rengjøringen og desinfeksjonen visuelt før dyr lastes på kjøretøyet eller fartøyet.

§ 5 første og andre ledd skal lyde:

Mattilsynet kan pålegge at hjul eller andre deler av kjøretøyer som har transportert fôr fra eller til Libya eller Marokko og som kommer til Norge som første land i EØS-området, blir desinfisert på kontrollstedet.

Mattilsynet kan pålegge at hjul eller andre deler av kjøretøyer som har transportert dyr av hestefamilien fra Marokko, blir desinfisert på kontrollstedet.

Vedlegg I skal erstattes med følgende vedlegg:

Vedlegg II skal erstattes med følgende vedlegg:

II

Endringene trer i kraft straks.

9. feb. Nr. 147 2016

Forskrift om endring i forskrift for graden philosophiae doctor (ph.d.) ved Universitetet i Oslo

Hjemmel: Fastsatt av universitetsstyret 9. februar 2016 med hjemmel i lov 1. april 2005 nr. 15 om universiteter og høyskoler (universitets- og høyskoleloven) § 3–3, § 3–9 og § 4–13. Kunngjort 19. februar 2016 kl. 15.10.

I

I forskrift 22. juni 2010 nr. 4998 for graden philosophiae doctor (ph.d.) ved Universitetet i Oslo skal følgende bestemmelser lyde:

§ 3. Ansvar for doktorgradsutdanningen

Universitetsstyret har det overordnede ansvaret for ph.d.-utdanningen ved Universitetet i Oslo. Universitetsstyret selv oppretter og nedlegger program for ph.d.-utdanningen ved det enkelte fakultet.

Rektor kan fastsette regler om utforming av programbeskrivelser. Fakultetet selv fastsetter og endrer programbeskrivelsen for det enkelte ph.d.-programmet. Med fakultetet selv menes organer på fakultetsnivå.

Fakultetet selv kan vedta utfyllende regler til denne forskriften, særlig om tema knyttet til opptakskrav, opptaksvedtak og opptaksperiode.

Fakultetet selv fatter vedtak om opptak til ph.d.-program, om innlevert avhandling er verdig til å forsvares for ph.d.-graden og om doktorgradsprøven kan godkjennes.

Ph.d.-kandidater ved tverrfakultære utdanningstilbud skal knyttes til et ph.d.-program ved ett av universitetets fakulteter.

§ 5.1. Opptakskrav

For opptak til ph.d.-programmene ved Universitetet i Oslo kreves det at søkeren har en femårig mastergrad, eller en tilsvarende utdanning som fakultetet har godkjent som grunnlag for opptak. Fakultetet kan stille ytterligere krav til opptak.

Fakultetet selv fastsetter hvilken dokumentasjon som skal følge søknaden.

Søknad om å bli tatt opp på ph.d.-program skal sendes fakultetet på fastsatt skjema.

§ 5.2. Opptaksvedtak

Vedtaket om opptak fattes av fakultetet selv. Vedtaket baseres på en samlet vurdering av søknaden. Fakultetet kan rangere kvalifiserte søkere når antall søkere overstiger opptakskapasiteten.

Opptak skal nektes om:

- avtaler med ekstern tredjepart er til hinder for offentliggjøring og offentlig forsvar av avhandlingen
- søkeren ikke vil kunne oppfylle kravet om at minimum ett år av doktorgradsprogrammet skal gjennomføres etter at vedkommende er tatt opp på doktorgradsprogrammet, jf. § 5.3

Fakultetet selv kan fastsette ytterligere vilkår for opptak.

Opptaksvedtaket skal fastsette opptaksperioden og oppnevne minst en veileder.

§ 5.3. Opptaksperiode

Ph.d.-utdanningen er normert til 3 års fulltidsstudier. Det er ikke anledning til å planlegge gjennomføring av ph.d.-utdanningen med en progresjon som gir lengre studieløp enn 6 år. Fakultetet selv kan fastsette strengere krav til progresjon.

Det skal normalt søkes om opptak på et ph.d.-program innen 3 måneder etter oppstart av det forskningsprosjekt som skal lede frem til ph.d.-graden. Dersom det gjenstår mindre enn 1 års fulltidsarbeid med doktorgradsprosjektet, skal søkeren avvises, jf. § 5.2.

Ved lovhjemlede avbrudd forlenges opptaksperioden tilsvarende.

Opptaksperioden kan etter søknad forlenges på annet grunnlag. I søknaden må det redegjøres for hva som er gjort og hva som gjenstår av doktorgradsarbeidet. Søknaden kan innvilges dersom fakultetet finner at prosjektet vil kunne gjennomføres i forlengelsesperioden. Bekreftelse fra veileder og grunnenhet på veiledning i forlengelsesperioden må foreligge.

Ved innvilgelse av forlengelse kan fakultetet selv sette ytterligere betingelser.

Etter opptaksperiodens utløp opphører partenes rettigheter og plikter i henhold til doktorgradsavtalen, slik at ph.d.-kandidaten mister rett til veiledning, kursdeltagelse og tilgang til universitetets infrastruktur. Kandidaten kan likevel søke fakultetet om å få levere inn avhandlingen til bedømmelse for ph.d.-graden.

§ 5.4. Avslutning før avtalt tid

Kandidaten og fakultetet kan avtale at ph.d.-utdanningen avsluttes før avtalt tid (frivillig avslutning). Ved frivillig avslutning skal det fastsettes skriftlig hvordan spørsmål knyttet til eventuelle tilsettingsforhold, finansiering, rettigheter til resultater mv. skal ordnes.

Ved frivillig avslutning som skyldes kandidatens ønske om å skifte prosjekt eller overgang til annet program, skal kandidaten søke nytt opptak på grunnlag av det nye prosjektet.

Fakultetet selv kan vedta tvungen avslutning av ph.d.-utdanningen ved vitenskapelig uredelighet etter forskningsetikkloven § 5 annet ledd, jf. universitets- og høyskoleloven § 4–13 (1).

Fakultetet selv kan vedta tvungen avslutning av ph.d.-utdanningen når en kandidat i vesentlig grad ikke oppfyller sine forpliktelser etter doktorgradsavtalen, jf. universitets- og høyskoleloven § 4–13 (2).

Ph.d.-kandidater som er tilsatt ved Universitetet i Oslo kan sies opp fra sin stilling når det har saklig grunn i virksomhetens eller tjenestemannens forhold, jf. lov om statens tjenestemenn m.m. § 9 og § 10, eller avskjediges i medhold av § 15.

§ 6. *Ph.d.-avtalen*

Opptak på ett av universitetets ph.d.-programmer formaliseres ved at skriftlig avtale underskrives av ph.d.-kandidat, veileder, grunnenhet og fakultet. Avtalen regulerer partenes rettigheter og plikter i opptaksperioden. Veileder som oppnevnes etter opptakstidspunktet skal underskrive avtalen umiddelbart etter oppnevning. Minst én veileder skal være oppnevnt ved opptakstidspunktet, jf. § 7.2.

For ph.d.-kandidater med finansiering fra, tilsetning hos eller som mottar andre bidrag fra en ekstern part, skal det inngås egen avtale mellom kandidaten, universitetet og den eksterne parten i tråd med UiOs retningslinjer for slikt samarbeid. Avtalen skal normalt foreligge sammen med opptaksavtalen.

I tilfeller hvor ph.d.-kandidaten skal ha tilknytning til utenlandske institusjoner, skal det inngås en egen avtale for samarbeidet i tråd med UiOs retningslinjer for slikt samarbeid. Avtalen skal normalt foreligge sammen med opptaksavtalen.

I tilfeller hvor ph.d.-kandidaten skal ha tilknytning til flere fakulteter, museer eller sentre ved UiO, skal det inngås en egen avtale for samarbeidet i tråd med UiOs retningslinjer for slikt samarbeid. Avtalen skal normalt foreligge sammen med opptaksavtalen.

§ 7.1. *Veiledningens innhold*

Arbeidet med doktorgradsavhandlingen skal foregå under individuell veiledning. Fakultet, grunnenhet og veilederne skal sammen sikre at ph.d.-kandidaten deltar i et aktivt forskningsmiljø.

Kandidat og veiledere skal ha jevnlig kontakt.

Veilederne plikter å holde seg orientert om fremdriften i kandidatens arbeid og vurdere den i forhold til prosjektbeskrivelsens fremdriftsplan.

Veilederne plikter å følge opp faglige forhold som kan medføre forsinket gjennomføring av forskerutdanningen, slik at denne kan fullføres innenfor normert tidsramme.

Veilederne skal gi råd om formulering og avgrensning av tema og problemstillinger, drøfte og vurdere hypoteser og metoder, drøfte resultater og tolkningen av disse, drøfte opplegg og gjennomføring av fremstillingen, herunder disposisjon, språklig form, dokumentasjon mv., og gi hjelp til orientering i faglitteratur og datagrunnlag i forhold til bibliotek, arkiv, etc. Videre skal veilederne gi kandidaten veiledning i forskningsetiske spørsmål knyttet til avhandlingen.

§ 7.2. *Oppnevning av veiledere*

Kandidaten skal som hovedregel ha to veiledere. Veilederne oppnevnes av fakultetet selv og minst en veileder skal være oppnevnt på opptakstidspunktet. Alle veiledere skal ha doktorgrad eller tilsvarende kompetanse innenfor fagfeltet.

Hovedveilederen har det faglige hovedansvaret for kandidaten. Hovedveilederen skal normalt være tilsatt ved det fakultetet ph.d.-kandidaten er opptatt ved, eller ved annen enhet ved universitetet som fakultetet har godkjent.

Fakultetet selv kan oppnevne ekstern hovedveileder. I slike tilfeller skal det oppnevnes en medveileder tilsatt ved Universitetet i Oslo.

Medveiledere er fagpersoner som gir veiledning og som deler det faglige ansvaret for kandidaten.

Habilitetsreglene i forvaltningsloven gjelder for veilederne.

§ 7.3 oppheves og fjernes fra forskriften.

§ 7.4 oppheves og fjernes fra forskriften.

§ 8. *Opplæringsdel*

Opplæringsdelen skal, sammen med avhandlingsarbeidet, gi utdanning på høyt faglig nivå, med gjennomføring av et vitenskapelig arbeid, trening i faglig formidling og innføring i forskningsetikk, vitenskapsteori og vitenskapsmetode.

Opplæringsdelen skal tilsvare minst 30 studiepoeng, hvorav minst 20 studiepoeng skal avlegges etter opptak. Elementer som skal inngå i opplæringsdelen kan ikke være eldre enn 2 år ved opptaksdato.

Fakultetet selv kan godkjenne at kurs og andre faglige aktiviteter gjennomført utenfor Universitetet i Oslo inngår i opplæringsdelen.

Fakultetet selv fastsetter hvilke elementer som kan inngå i opplæringsdelen, krav til dokumentasjon og rangeringsregler for opptak til kurs eller emner på ph.d.-nivå som tilbys ved fakultetet.

Eksamener i opplæringsdelen er regulert av bestemmelsene om eksamen i lov om universiteter og høyskoler samt forskrift om studier og eksamener ved Universitetet i Oslo.

Ph.d.-kandidater som har foreldrepermisjon fra ph.d.-programmet kan likevel følge undervisning og avlegge eksamener i emner og kurs som skal inngå som en del av kandidatens opplæringsdel under permisjonstiden, i tråd med lov om folketrygd (folketrygdloven), kapittel 14, § 14–10, fjerde ledd og NAVs rundskriv til § 14–10, fjerde ledd av 18. desember 2006, sist endret 30. juni 2009.

§ 8.1 oppheves og fjernes fra forskriften.

§ 8.2 oppheves og fjernes fra forskriften.

§ 9. Rapportering

I opptaksperioden skal ph.d.-kandidaten og oppnevnte veiledere på fastsatt måte og innen fastsatte frister rapportere om fremdriften i forskerutdanningen. Fakultetet selv fastsetter retningslinjer for rapporteringen.

§ 10.1. Krav til avhandlingen

Avhandlingen skal være et selvstendig, vitenskapelig arbeid som oppfyller internasjonale standarder med hensyn til etiske krav, faglig nivå og metode.

Avhandlingen skal bidra til å utvikle ny faglig kunnskap og ligge på et faglig nivå som tilsier at den vil kunne publiseres som en del av fagets vitenskapelige litteratur.

Avhandlingen kan være en monografi eller en sammenstilling av flere mindre arbeider. Dersom avhandlingen består av flere mindre arbeider, skal det redegjøres for sammenhengen mellom dem.

En avhandling kan innleveres til bedømmelse av flere i fellesskap dersom de individuelle bidragene kan identifiseres.

Dersom et skriftlig arbeid er blitt til i samvirke med andre forfattere, skal ph.d.-kandidaten følge de normer for medforfatterskap som er allment akseptert i fagmiljøet og Universitetet i Oslos retningslinjer for medforfatterskap.

I avhandling hvor det inngår arbeider med flere forfattere skal det følge en underskrevet erklæring som beskriver kandidaten og den enkelte medforfatters innsats i hvert enkeltarbeid.

Ved bruk av publiserte arbeider kan disse ordinært ikke godtas som del av et doktorgradsarbeid hvis de ved kandidatens opptakstidspunkt er eldre enn 5 år fra publiseringsdato.

Fakultetet bestemmer hvilke språk som kan benyttes i en avhandling.

§ 11. Meldeplikt om arbeidsresultater som har potensial for næringsmessig utnyttelse

Ph.d.-kandidater som er tilsatt ved Universitetet i Oslo har meldeplikt om arbeidsresultater med næringsmessig potensial som gjøres i arbeidsforholdet etter lov 17. april 1970 nr. 21 om arbeidstakeroppfinnelser, åndsverkloven 12. mai 1961 nr. 2 og kreftmønsterloven 15. juni 1990 nr. 27, samt andre arbeidsresultater som er omfattet av UiOs politikk for immaterielle rettigheter. I forbindelse med inngåelse av ansettelsesavtale skal det også inngås en egen avtale mellom Universitetet i Oslo og arbeidstaker om overtakelse av rettigheter til arbeidsresultater, som gir en nærmere regulering av arbeidstakers og arbeidsgivers plikter i tilknytning til utnyttelsen, inntektsfordeling, mv.

For ph.d.-kandidater med ekstern arbeidsgiver skal tilsvarende meldeplikt nedfelles i avtale mellom Universitetet i Oslo, ph.d.-kandidaten og den eksterne arbeidsgiver.

For ph.d.-kandidater uten arbeidsgiver, skal tilsvarende meldeplikt nedfelles i opptaksavtalen mellom Universitetet i Oslo og ph.d.-kandidaten.

§ 12. Innlevering

Søknad om å få avhandlingen bedømt rettes til fakultetet. Søknaden kan først leveres når opplæringsdelen er godkjent.

Fakultetet selv fastsetter i programbeskrivelsen hvilken dokumentasjon som skal følge søknaden.

Fakultetet selv behandler søknad om å få avhandlingen bedømt. Søknad som ikke fyller kravene skal avvises.

§ 14.4. Retting av formelle feil i avhandlingen

Et innlevert arbeid kan ikke trekkes tilbake før det er endelig avgjort om det er verdig til å forsvares for doktorgraden.

Ph.d.-kandidaten kan etter innlevering søke om tillatelse til å rette formelle feil i avhandlingen. Søknaden skal vedlegges en fullstendig oversikt over de feil som ønskes rettet. Fakultetet fastsetter frist for søknad om retting av formelle feil.

§ 15. Fakultetets behandling av bedømmelseskomiteens innstilling

Fakultetet selv fatter, på grunnlag av bedømmelseskomiteens innstilling, vedtak om hvorvidt en doktorgradsavhandling er verdig til å forsvares.

Dersom fakultetet selv finner at det foreligger begrunnet tvil om komiteens innstilling eller dersom komiteen avgir delt innstilling, kan fakultetet selv søke nærmere avklaring fra bedømmelseskomiteen og/eller oppnevne to nye sakkyndige som avgir individuelle uttalelser om avhandlingen.

Eventuelle tilleggsuttalelser eller individuelle uttalelser skal forelegges ph.d.-kandidaten, som gis anledning til å komme med merknader.

§ 17.1. Fakultetets krav til den trykte avhandlingen

Når avhandlingen er funnet verdig til å forsvares, skal ph.d.-kandidaten levere avhandlingen til fakultetet i standardisert format og i henhold til fakultetets bestemmelser.

Doktorgradsavhandlingen skal trykkes etter fakultetets mal og i henhold til øvrige bestemmelser om publisering av doktorgradsavhandling.

Fakultetet selv kan fastsette krav om levering av sammendrag av avhandlingen.

§ 18.1. *Prøveforelesning*

Etter at fakultetet har funnet avhandlingen verdig til å forsvares, skal ph.d.-kandidaten prøveforelese. Prøveforelesningen er en selvstendig del av doktorgradsprøven. Hensikten er å prøve kandidatens evne til å tilegne seg kunnskaper utover avhandlingens tema, og evnen til å formidle disse i en forelesningssituasjon.

Tittel for prøveforelesning fastsettes av bedømmelseskomiteen og kunngjøres for ph.d.-kandidaten 10 arbeidsdager før forelesningen.

Prøveforelesningen avholdes som hovedregel ved Universitetet i Oslo, og skjer på avhandlingsspråket med mindre bedømmelseskomiteen godkjenner et annet språk.

Prøveforelesningen skal vurderes av bedømmelseskomiteen. Komiteen meddeler fakultetet om prøveforelesningen er bestått eller ikke bestått. Innstillingen skal begrunnes dersom prøveforelesningen anbefales ikke bestått.

Prøveforelesningen skal være bestått før disputas kan avholdes.

§ 18.2. *Offentlig forsvar av avhandlingen (disputas)*

Disputas skal normalt finne sted innen to måneder etter at fakultetet har funnet avhandlingen verdig til å forsvares.

Tid og sted for disputas skal kunngjøres minst 10 arbeidsdager før den avholdes.

Disputas skal avholdes ved Universitetet i Oslo. For fagmiljøer der det er særlig relevant kan fakultetet likevel avholde disputaser ved Oslo universitetssykehus, Akershus universitetssykehus, UNIS og Simula.

Den komiteen som opprinnelig har bedømt avhandlingen, bedømmer også disputasen.

Disputasen skjer på avhandlingsspråket med mindre fakultetet selv, etter forslag fra bedømmelseskomiteen, godkjenner et annet språk.

Det skal normalt være to ordinære opponenter. De to ordinære opponentene skal være medlemmer av bedømmelseskomiteen og oppnevnes av fakultetet selv.

Disputasen skal avvikles i tråd med rammer for disputaser ved UiO. Disputasen ledes av dekanen eller den denne bemyndiger. Ph.d.-kandidaten skal gis anledning til å forsvare avhandlingen. Øvrige tilstedeværende skal gis anledning til å kommentere *ex auditorio*.

Bedømmelseskomiteen avgir innstilling til fakultetet om disputasen bør godkjennes. Innstillingen skal begrunnes dersom disputasen anbefales ikke godkjent.

Disputasen skal være godkjent før diplom kan tildeles.

§ 21. *Vedlegg til diplom*

Fakultetet selv skal utstede vedlegg til doktorgradsdiplomet i standardisert format. Vedlegget skal følge UiOs retningslinjer for vitnemålsutforming så langt de passer.

§ 22. *Klage*

(1) Klage på søknad om opptak og søknad om godkjenning av elementer i opplæringsdelen kan påklages etter reglene i forvaltningsloven § 28 flg.

(2) Klage på tvungen avslutning kan påklages etter reglene i universitets- og høyskoleloven § 4–13.

(3) Eksamener i opplæringsdelen kan påklages etter reglene i universitets- og høyskoleloven § 5–3 om klage over karakterfastsetting og § 5–2 om klage over formelle feil ved eksamen.

(4) Avslag på søknad om å få avhandlingen bedømt og vedtak om ikke godkjent avhandling, prøveforelesning eller forsvar kan påklages etter reglene i forvaltningsloven § 28 flg.

II

Endringene trer i kraft straks.

11. feb. Nr. 148 2016

Forskrift om endring i forskrift om regulering av fangst av kongekrabbe i kvoteregulert område øst for 26° Ø mv. i 2016

Hjemmel: Fastsatt av Nærings- og fiskeridepartementet 11. februar 2016 med hjemmel i lov 6. juni 2008 nr. 37 om forvaltning av villlevande marine ressurser (havressurslova) § 11, § 12, § 16, § 34, § 36, § 37, § 43 og § 59 og lov 26. mars 1999 nr. 15 om retten til å delta i fiske og fangst (deltakerloven) § 20 og § 21, jf. delegeringsvedtak 11. februar 2000 nr. 99. Kunngjort 19. februar 2016 kl. 15.10.

I

I forskrift 18. desember 2015 nr. 1782 om regulering av fangst av kongekrabbe i kvoteregulert område øst for 26° Ø mv. i 2016 gjøres følgende endringer:

§ 4 tredje ledd (nytt) skal lyde:

Den som første gang ble registret som eier av et fartøy i Fiskeridirektoratets merkeregister i perioden 1. mai til 31. desember 2015 og som oppfylte vilkårene for å delta i fangst av kongekrabbe, kan søke om at fangst av andre arter enn kongekrabbe omsatt på sluttседdel før 1. april 2016, blir lagt til grunn for beregning av forhøyet kvote i 2016. Søknaden sendes til Fiskeridirektoratet region Nord innen 18. april 2016.

§ 4 fjerde ledd (nytt) skal lyde:

Fiskeridirektoratet region Nord kan dispensere fra kravet til omsetning dersom eier av fartøyet på grunn av sykdom har vært forhindret fra å delta i fiske i 2015. Det må fremlegges dokumentasjon på sykemelding og fangstinntekter fra annet fiskeri i 2012, 2013 og 2014. Kvoten kan da baseres på et gjennomsnitt av fartøyeiers sluttseddelførte omsetning av annen fisk enn kongekrabbe med fartøyet i disse årene. I slike tilfeller skal det ellers gjelde tilsvarende vilkår som nevnt i annet ledd for hvilken omsetning som kan legges til grunn.

§ 4 tredje ledd blir etter dette femte ledd.

II

Forskriften trer i kraft straks.

12. feb. Nr. 149 2016

Forskrift om særskilte beskyttelsestiltak ved import av paanblader fra India

Hjemmel: Fastsatt av Mattilsynet 12. februar 2016 med hjemmel i lov 19. desember 2003 nr. 124 om matproduksjon og mattrygghet mv. (matloven) § 23 tredje ledd, jf. § 16.

EØS-henvisninger: EØS-avtalen vedlegg I kap. I del 7.1 nr. 13 og vedlegg II kap. XII nr. 54zzzc (forordning (EU) 2016/166). Kunngjort 19. februar 2016 kl. 15.10.

§ 1. Virkeområde

Forskriften gjelder kontroll ved import av paanblader (Piper Betle), eller næringsmidler som inneholder dette produktet, med opprinnelse i eller sendt fra India til bruk som næringsmiddel når Norge er innførselssted i EØS-området. Dette omfatter også produkter som blant annet går under varenummer ex 14.04.9000.

Forskriften omfatter ikke personlige forsendelser beregnet på privat bruk.

§ 2. Importbetingelser for paanblader fra India

EØS-avtalens vedlegg I kapittel I del 7.1 nr. 13, kap. II nr. 41 og vedlegg II kap. XII nr. 54zzzc (forordning (EU) 2016/166) om særlige importbetingelser ved import av næringsmidler som består av eller inneholder paanblader ('Piper betle') fra India og endring av forordning (EF) nr. 669/2009 gjelder som forskrift med de tilpasninger som følger av vedlegg I og II, protokoll 1 til avtalen og avtalen for øvrig.

§ 3. Utpekte importsteder

Mattilsynets grensekontrollstasjoner ved Oslo lufthavn, Oslo havn, Borg havn og Larvik havn utpekes som innførselssteder i henhold til forordning (EU) 2016/166 artikkel 3.

Driftsansvarlig for næringsmiddelforetaket eller dennes representant skal fremstille forsendelsen for kontroll ved ett av disse importstedene.

§ 4. Gebyr

Driftsansvarlig for næringsmiddelforetaket eller dennes representant skal betale gebyr for den offentlige kontrollen ved import av forsendelser av næringsmidler.

For import av forsendelser av næringsmidler skal det betales:

- kr 1470,- per forsendelse for dokumentkontroll,
- kr 735,- per time eller kr 365,- per påbegynt halvtime når det gjennomføres identitetskontroll og fysisk kontroll av forsendelsen, og
- kostnadene for analyseprøvene for forsendelsen.

§ 5. Tilsyn og vedtak

Mattilsynet fører tilsyn og kan fatte nødvendige enkeltvedtak, jf. matloven § 23, for å oppnå etterlevelse av bestemmelser gitt i eller i medhold av denne forskriften. Mattilsynet kan også fatte enkeltvedtak i henhold til matloven § 24 til § 26.

§ 6. Straff

Overtredelse av bestemmelser gitt i denne forskriften eller enkeltvedtak gitt i medhold av forskriften, er straffbart i henhold til matloven § 28.

§ 7. Ikrafttredelse

Denne forskriften trer i kraft straks.

Forordninger

Forordning (EU) 2016/166

Nedenfor gjengis til informasjon EØS-avtalen vedlegg I kapittel I del 7.1 nr. 13 og vedlegg II kap. XII nr. 54zzzc (forordning (EU) 2016/166) med de endringer og tillegg som følger av EØS-tilpasningen av rettsakten i samsvar med vedlegg I og II, og protokoll I til EØS-avtalen.

Helsesertifikatet nevnt i artikkel 5 finnes under vedlegget i pdf-filen nedenfor under avsnittet Forordninger i PDF.

*COMMISSION IMPLEMENTING REGULATION (EU) 2016/166
of 8 February 2016*

laying down specific conditions applicable to the import of foodstuffs containing or consisting of betel leaves ('Piper betle') from India and amending Regulation (EC) No 669/2009

(Text with EEA relevance)

THE EUROPEAN COMMISSION,

Having regard to the Treaty on the Functioning of the European Union,

Having regard to Regulation (EC) No 178/2002 of the European Parliament and of the Council of 28 January 2002 laying down the general principles and requirements of food law, establishing the European Food Safety Authority and laying down procedures in matters of food safety,¹ and in particular Article 53(1)(b)(ii) thereof,

Having regard to Regulation (EC) No 882/2004 of the European Parliament and of the Council of 29 April 2004 on official controls performed to ensure the verification of compliance with feed and food law, animal health and animal welfare rules,² and in particular Article 15(5) thereof,

Whereas:

- (1) Article 53 of Regulation (EC) No 178/2002 provides for the possibility to adopt appropriate Union emergency measures for feed and food imported from a third country in order to protect human health, animal health and the environment, where the risk cannot be contained satisfactorily by means of measures taken by the Member States individually.
- (2) Commission Regulation (EC) No 669/2009³ provides for an increased level of official controls on imports of certain feed and food of non-animal origin listed in Annex I to that Regulation. Betel leaves (*Piper betle* L.) originating from India are subject as of 1 April 2014 to an increased frequency of official controls as regards the presence of many *Salmonella* strains.
- (3) The results from the increased frequency of controls carried out by the Member States in the framework of Regulation (EC) No 669/2009 on those foodstuffs show a continuous high frequency of non-compliance with microbiological criteria for foodstuffs established in Union legislation. Since 2011, around 90 notifications⁴ have been issued to the Rapid Alert System for Food and Feed due to the presence of a wide range of pathogenic *Salmonella* strains in foodstuffs containing or consisting of betel leaves originating in or consigned from India.
- (4) Those results provide evidence that the import of those foodstuffs constitutes a risk for human health. Despite the increased frequency of controls at Union borders in place the situation has been not improved. Furthermore, the Indian authorities have not provided a concrete and satisfactory action plan to remediate the shortcomings and deficiencies in the production and control systems, despite the European Commission's explicit request.
- (5) To protect human health in the Union, it is necessary to provide for additional guarantees in relation to those foodstuffs from India. Therefore all consignments of betel leaves from India should be accompanied by a health certificate stating that those foodstuffs were produced in line with the hygiene provisions set up in Regulation (EC) No 852/2004 of the European Parliament and of the Council,⁵ sampled and analysed for the presence of *Salmonella* and were found compliant with Union legislation, and by the results of the analytical tests.
- (6) It is appropriate to exclude non-commercial consignments from the application of the provisions of this Regulation.
- (7) The sampling and the analysis of consignments should be performed in accordance with the relevant Union legislation. Commission Regulation (EC) No 2073/2005⁶ lays down both the microbiological criteria for foodstuffs and the provisions on sampling for the official control of microbiological criteria for foodstuffs applicable in the Union.
- (8) The Indian authorities have informed the Commission of the name of the competent authority whose authorised representative is entitled to sign the health certificate.
- (9) Regulation (EU) No 669/2009 should be amended accordingly.
- (10) The measures provided for in this Regulation are in accordance with the opinion of the Standing Committee on Plants, Animals, Food and Feed,

¹ OJ L 31, 1.2.2002, p. 1.

² OJ L 165, 30.4.2004, p. 1.

³ Commission Regulation (EC) No 669/2009 of 24 July 2009 implementing Regulation (EC) No 882/2004 of the European Parliament and of the Council as regards the increased level of official controls on imports of certain feed and food of non-animal origin and amending Decision 2006/504/EC (OJ L 194, 25.7.2009, p. 11).

⁴ From 2011 till 15 October 2015 (12 in 2011, 6 in 2012, 13 in 2013, 17 in 2014 and 43 on 15.10.2015).

⁵ Regulation (EC) No 852/2004 of the European Parliament and of the Council of 29 April 2004 on the hygiene of foodstuffs (OJ L 139, 30.4.2004, p. 1).

⁶ Commission Regulation (EC) No 2073/2005 of 15 November 2005 on microbiological criteria for foodstuffs (OJ L 338, 22.12.2005, p. 1).

HAS ADOPTED THIS REGULATION:

Article 1

Scope

1. This Regulation shall apply to consignments of foodstuffs containing or consisting of betel leaves ('Piper betle L.' commonly known as 'Paan leaf' or 'Betel quid') including those declared under CN codes 1404 90 00, originating in or consigned from India, set out in Annex I to this Regulation.

2. This Regulation shall not apply to consignments of foodstuffs referred to in paragraph 1 which are destined to a private person for personal consumption and use only. In case of doubt, the burden of proof lies with the recipient of the consignment.

Article 2

Definitions

For the purpose of this Regulation, the definitions laid down in Articles 2 and 3 of Regulation (EC) No 178/2002, Article 2 of Regulation (EC) No 882/2004 and Article 3 of Regulation (EC) No 669/2009 shall apply.

Article 3

Import into the Union

Consignments of foodstuff referred to in Article 1(1) may only be imported into the Union in accordance with the procedures laid down in this Regulation. Consignments of such foodstuff may only enter the Union through the Designated Point of Entry (DPE) as defined in Regulation (EC) No 669/2009.

Article 4

Results of sampling and analysis

1. Consignments of the foodstuff referred to in Article 1(1) shall be accompanied by the results of sampling and analysis performed by the competent authorities of India, to ascertain compliance with Union legislation on microbiological criteria of Salmonella, for the foodstuff referred to in Article 1(1).

2. The sampling referred to in paragraph 1 must be performed in accordance with Regulation (EC) No 2073/2005.

Article 5

Health certificate

1. The consignments shall also be accompanied by a health certificate in accordance with the model set out in Annex II.

2. The health certificate shall be completed, signed and verified by an authorised representative of the competent authority of India.

3. The health certificate shall be drawn up in the official language, or in one of the official languages, of the Member State where the DPE is located. However, a Member State may consent to health certificates being drawn up in another official language of the Union.

Article 6

Identification

Each consignment of the foodstuff referred to in Article 1(1) shall be identified with an identification code which corresponds to the identification code mentioned on the results of the sampling and analysis referred to in Article 4 and the health certificate referred to in Article 5. Each individual bag, or other packaging form, of the consignment shall be identified with that identification code.

Article 7

Prior notification of consignments

1. Food business operators or their representatives shall give prior notification of the estimated date and time of physical arrival of consignments of the foodstuff referred to in Article 1(1) to the competent authorities at the DPE and of the nature of the consignment.

2. For the purpose of prior notification, they shall complete Part I of the common entry document (CED) laid down in Article 3(a) to Regulation (EC) No 669/2009 and transmit that document to the competent authority at the DPE, at least one working day prior to the physical arrival of the consignment.

3. For the completion of the CED in application of this Regulation, food business operators shall take into account for the foodstuff referred to in Article 1(1), the notes for guidance for the CED laid down in Annex II to Regulation (EC) No 669/2009.

Article 8

Official controls

1. The competent authority at the DPE shall carry out documentary checks on each consignment of the foodstuff referred to in Article 1(1) to ascertain compliance with the requirements laid down in Articles 4 and 5.

2. The identity and physical checks on the foodstuff referred to in Article 1(1) of this Regulation shall be carried out in accordance with Articles 8, 9 and 19 of Regulation (EC) No 669/2009 at the frequency set out in Annex I to this Regulation.

3. After completion of the checks, the competent authorities shall:

- (a) complete the relevant entries of Part II of the CED;
- (b) join the results of sampling and analysis carried out in accordance with paragraph 2 of this Article;
- (c) provide and fill the CED reference number on the CED;
- (d) stamp and sign the original of the CED;
- (e) make and retain a copy of the signed and stamped CED.

4. The original of the CED and of the health certificate with the accompanying results of sampling and analysis referred to in Article 4 shall accompany the consignment during its transport until it is released for free circulation. For foodstuff referred to in Article 1(1), in case of authorisation of onward transportation of the consignments pending the results of the physical checks, a certified copy of the original CED shall be issued for that purpose.

Article 9

Splitting of a consignment

1. Consignments shall not be split until all official controls have been completed, and the CED has been fully completed by the competent authorities as provided for in Article 8.

2. In the case of subsequent splitting of the consignment, an authenticated copy of the CED shall accompany each part of the consignment during its transport until it is released for free circulation.

Article 10

Release for free circulation

The release for free circulation of consignments shall be subject to the presentation (physically or electronically) by the food business operators or their representative to the custom authorities of a CED duly completed by the competent authority once all official controls have been carried out and favourable results from physical checks, where such checks are required, are known. The custom authorities shall only release the consignment for free circulation if a favourable decision by the competent authority is indicated in box II.14 and signed in box II.21 of the CED.

Article 11

Non-compliance

If the official controls establish non-compliance with the relevant Union legislation, the competent authority shall complete Part III of the CED and action shall be taken pursuant to Articles 19, 20 and 21 of Regulation (EC) No 882/2004.

Article 12

Reports

Member States shall submit to the Commission every three months a report of all analytical results of official controls on consignments of foodstuff pursuant to this Regulation. That report shall be submitted during the month following each quarter.

The report shall include the following information:

- the number of consignments imported,
- the number of consignments subjected to sampling for analysis,
- the results of the checks as provided for in Article 8(2).

Article 13

Costs

All costs resulting from the official controls including sampling, analysis, storage and any measures taken following noncompliance, shall be borne by the food business operators.

Article 14

Transitional measures

By way of derogation from Articles 4(1) and 5(1), Member States shall authorise the imports of consignments of food referred to in Article 1(1) which left the country of origin prior to the entry into force of this Regulation without being accompanied by a health certificate and the results of sampling and analysis.

Article 15

Amendment of Regulation (EC) No 669/2009

Regulation (EC) No 669/2009 is amended in accordance with Annex III to this Regulation.

Article 16
Entry into force

This Regulation shall enter into force on the third day following that of its publication in the Official Journal of the European Union.

This Regulation shall be binding in its entirety and directly applicable in all Member States.

Done at Brussels, 8 February 2016.

For the Commission

The President

Jean-Claude JUNCKER

Vedlegg I til forordning (EU) 2016/166

Food of non-animal origin subject to the measures provided for in this Regulation:

<i>Fôrvarer og næringsmidler (tiltenkt bruk)</i>	<i>CN Code*</i>	<i>Norsk varenummer</i>	<i>Opprinnelsesstat eller avsenderstat</i>	<i>Risiko</i>	<i>Hyppighet av fysiske kontroller og identitetskontroller (%)</i>
Betelblader (paanblader) (<i>Piper betle L.</i>) (næringsmidler)	ex 1404 90 00	ex 14.04.9000	India	Salmonella**	10

* Når bare visse produkter i en underposisjon skal undersøkes, og det ikke finnes noen særskilt varenummer i tolltariffen, står det «ex» foran underposisjonen.

** Referansemetode EN/ISO 6579 eller annen sertifisert metode som er vurdert mot denne i henhold til artikkel 5 i forordning (EF) nr. 2073/2005 (OJ L 338, 22.12.2005, s. 1).

Vedlegg II til forordning (EU) 2016/166

For helsesertifikatet for forordning (EU) 2016/166 se pdf-filen nedenfor under avsnittet Forordninger i PDF.

Vedlegg III til forordning (EU) 2016/166

In Annex I to Regulation (EC) No 669/2009, the following entry is deleted:

<i>Fôrvarer og næringsmidler (tiltenkt bruk)</i>	<i>CN Code</i>	<i>Norsk varenummer</i>	<i>Opprinnelsesstat eller avsenderstat</i>	<i>Risiko</i>	<i>Hyppighet av fysiske kontroller og identitetskontroller (%)</i>
Betelblader (paanblader) (<i>Piper betle L.</i>) (næringsmidler)	ex 1404 90 00	ex 14.04.9000	India	Salmonella**	50

Forordninger i PDF

Nedenfor gjengis forordning (EU) 2016/166.

For å lese forordning (EU) 2016/166, med sertifikatet i vedlegget, på engelsk se her:

12. feb. Nr. 150 2016

Forskrift om endring i forskrift om offentlig kontroll med etterlevelse av regelverk om fôrvarer, næringsmidler og helse og velferd hos dyr (kontrollforskriften) mfl.

Hjemmel: Fastsatt av Mattilsynet 12. februar 2016 med hjemmel i lov 19. desember 2003 nr. 124 om matproduksjon og mattrygghet mv. (matloven) § 23 tredje ledd, jf. § 16 og § 17.

EØS-henvisninger: EØS-avtalen vedlegg I kap. I del 7.1 nr. 13, kap. II nr. 41 og vedlegg II kap. XII nr. 54zzzc (forordning (EU) 2016/166). Kunngjort 19. februar 2016 kl. 15.10.

I

I forskrift 22. desember 2008 nr. 1621 om offentlig kontroll med etterlevelse av regelverk om fôrvarer, næringsmidler og helse og velferd hos dyr (kontrollforskriften) gjøres følgende endringer:

EØS-henvisningsfeltet skal lyde:

EØS-avtalen vedlegg I kap. I del 1.1 nr. 11, kap. II nr. 31j, nr. 31o (forordning (EF) nr. 152/2009 som endret ved forordning (EU) nr. 278/2012, forordning (EU) nr. 51/2013, forordning (EU) nr. 691/2013 og forordning (EU) nr. 709/2014), nr. 47, vedlegg II kap. XII nr. 54zzzi (forordning (EF) nr. 882/2004 som endret ved forordning (EF) nr. 776/2006, forordning (EF) nr. 180/2008, forordning (EF) nr. 301/2008, forordning (EF) nr. 737/2008, forordning (EF) nr. 1029/2008, forordning (EU) nr. 208/2011, forordning (EU) nr. 880/2011, forordning (EU) nr. 563/2012 og forordning (EU) nr. 72/2013), nr. 54zzzzo (forordning (EF) nr. 669/2009 som endret ved forordning (EU) nr. 212/2010, forordning (EU) nr. 878/2010, forordning (EU) nr. 1099/2010, forordning (EU) nr. 187/2011, forordning (EU) nr. 433/2011, forordning (EU) nr. 799/2011, forordning (EU) nr. 1277/2011 og forordning (EU) nr. 294/2012), vedlegg I kap. I del 1.2 nr. 150 (forordning (EU) nr. 702/2013), vedlegg I kap. I del 3.2 nr. 41 og nr. 47 (forordning (EU) nr. 415/2013), vedlegg I kap. I del 7.1 nr. 13, kap. II nr. 41 og vedlegg II kap. XII nr. 54zzzc (forordning (EU) nr. 514/2012, forordning (EU) nr. 889/2012, forordning (EU) nr. 1235/2012, forordning (EU) nr. 91/2013, forordning (EU) nr. 270/2013, forordning (EU) nr. 618/2013, forordning (EU) nr. 925/2013, forordning (EU) nr. 1355/2013, forordning (EU) nr. 323/2014, forordning (EU) nr. 718/2014, forordning (EU) nr. 1021/2014, forordning (EU) nr. 1295/2014, forordning (EU) 2015/525, forordning (EU) 2015/943, forordning (EU) 2015/1012, forordning (EU) 2015/1607, forordning (EU) 2015/2383, forordning (EU) 2016/24 og forordning (EU) 2016/166).

§ 3 skal lyde:

EØS-avtalen vedlegg I kapittel II nr. 47 og vedlegg II kapittel XII nr. 54zzzzo (forordning (EF) nr. 669/2009 som endret ved forordning (EU) nr. 212/2010, forordning (EU) nr. 878/2010, forordning (EU) nr. 1099/2010, forordning (EU) nr. 187/2011, forordning (EU) nr. 433/2011, forordning (EU) nr. 799/2011, forordning (EU) nr. 1277/2011 og forordning (EU) nr. 294/2012), vedlegg I kapittel I del 7.1 nr. 13, kap. II nr. 41 og vedlegg II kap. XII nr. 54zzzc (forordning (EU) nr. 514/2012, forordning (EU) nr. 889/2012, forordning (EU) nr. 1235/2012, forordning (EU) nr. 91/2013, forordning (EU) nr. 270/2013, forordning (EU) nr. 618/2013, forordning (EU) nr. 925/2013, forordning (EU) nr. 1355/2013, forordning (EU) nr. 323/2014, forordning (EU) nr. 718/2014, forordning (EU) nr. 1295/2014, forordning (EU) 2015/525, forordning (EU) 2015/943, forordning (EU) 2015/1012, forordning (EU) 2015/1607, forordning (EU) 2015/2383, forordning (EU) 2016/24 og forordning (EU) 2016/166) om gjennomføring av europaparlaments og rådsforordning (EF) nr. 882/2004 med hensyn til strengere offentlig kontroll ved import av visse fôrvarer og næringsmidler av ikke-animalsk opprinnelse, og om endring av vedtak 2006/504/EF gjelder som forskrift med de tilpasninger som følger av vedlegg I og II, protokoll 1 til avtalen og avtalen for øvrig.

II

I forskrift 23. desember 1998 nr. 1471 om tilsyn og kontroll ved import og eksport av næringsmidler og av produkter av animalsk opprinnelse innen EØS, og av ikke-animalske næringsmidler fra tredjeland gjøres følgende endring:

§ 7 tredje ledd skal lyde:

Med mindre annet er særskilt bestemt i forskrift 22. desember 2008 nr. 1621 om offentlig kontroll med etterlevelse av regelverk om fôrvarer, næringsmidler og helse og velferd hos dyr (kontrollforskriften), forskrift 30. mars 2011 nr. 338 om særlige importbetingelser for fôrvarer og næringsmidler med opprinnelse i eller eksportert fra Japan, forskrift 2. september 2014 nr. 1140 om særskilte beskyttelsestiltak ved import av visse fôrvarer og næringsmidler fra tredjestater på grunn av aflatoksinrisiko, forskrift 2. september 2014 nr. 1141 om særskilte beskyttelsestiltak ved import av visse næringsmidler fra tredjestater på grunn av pesticidrisiko eller forskrift 12. februar 2016 nr. 149 om særskilte beskyttelsestiltak ved import av paanblader fra India, gjelder kravet til melding etter første ledd ikke ved import av frisk frukt og grønnsaker nevnt i vedlegg I til denne forskriften.

III

Endringene trer i kraft straks.

Forordninger

I

I forskrift 22. desember 2008 nr. 1621 om offentlig kontroll med etterlevelse av regelverk om fôrvarer, næringsmidler og helse og velferd hos dyr (kontrollforskriften) gjøres følgende endringer i den konsoliderte versjonen av forordning (EF) nr. 669/2009:

Innledningsteksten skal lyde:

Nedenfor gjengis til informasjon EØS-avtalen vedlegg I kapittel II nr. 47 og vedlegg II kapittel XII nr. 54zzzzo (forordning (EF) nr. 669/2009 som endret ved forordning (EU) nr. 212/2010, forordning (EU) nr. 878/2010, forordning

(EU) nr. 1099/2010, forordning (EU) nr. 187/2011, forordning (EU) nr. 433/2011, forordning (EU) nr. 799/2011, forordning (EU) nr. 1277/2011 og forordning (EU) nr. 294/2012), vedlegg I kapittel I del 7.1 nr. 13, kap. II nr. 41 og vedlegg II kap. XII nr. 54zzzc (forordning (EU) nr. 514/2012, forordning (EU) nr. 889/2012, forordning (EU) nr. 1235/2012, forordning (EU) nr. 91/2013, forordning (EU) nr. 270/2013, forordning (EU) nr. 618/2013, forordning (EU) nr. 925/2013, forordning (EU) nr. 1355/2013, forordning (EU) nr. 323/2014, forordning (EU) nr. 718/2014, forordning (EU) nr. 1021/2014, forordning (EU) nr. 1295/2014, forordning (EU) 2015/525, forordning (EU) 2015/943, forordning (EU) 2015/1012, forordning (EU) 2015/1607, forordning (EU) 2015/2383, forordning (EU) 2016/24 og forordning (EU) 2016/166) med de endringer og tillegg som følger av EØS-tilpasningen av rettsakten i samsvar med vedlegg I og II til EØS-avtalen.

Forordning (EF) nr. 669/2009 er konsolidert til og med endringer gjennomført ved forordning (EU) 2016/166.

I konsolideringsoversikten tilføyes følgende:

► **M27** Kommisjonens gjennomføringsforordning (EU) 2016/166 av 9. februar 2016

Markøren ► **M26** på begynnelsen av vedlegg I skal erstattes med ► **M27** og markøren ◀ **M26** på slutten av vedlegg I skal erstattes med ◀ **M27**.

I vedlegg I gjøres følgende endring:

- Hele avsnittet (radene) angående betelblader (paanblader) fra India fjernes.

12. feb. Nr. 151 2016

Forskrift om endring i forskrift om tildeling av utdanningsstøtte for undervisningsåret 2015–2016

Hjemmel: Fastsatt av Kunnskapsdepartementet 12. februar 2016 med hjemmel i lov 3. juni 2005 nr. 37 om utdanningsstøtte (utdanningsstøtteleven) kapittel III. Kunngjort 19. februar 2016 kl. 15.10.

I

I forskrift 18. februar 2015 nr. 160 om tildeling av utdanningsstøtte for undervisningsåret 2015–2016 gjøres følgende endringer:

§ 4–1 skal lyde:

§ 4–1. *Utdanninger det gis støtte til*

Det gis støtte til:

- a) videregående opplæring etter opplæringsloven ved offentlige utdanningsinstitusjoner
- b) fag- og yrkesopplæring i bedrift etter opplæringsloven når lærlingen har godkjent lærekontrakt og når lærekandidaten eller praksisbrevkandidaten har godkjent opplæringskontrakt
- c) grunnskoleopplæring for voksne etter opplæringsloven § 4A–1
- d) kurs med repetisjon av fag fra grunnskolen, som forberedelse for opptak i videregående opplæring etter opplæringsloven § 3–1
- e) utdanning ved folkehøgskoler
- f) utdanning ved private utdanningsinstitusjoner som følger offentlig godkjente læreplaner for videregående opplæring. Utdanningen må avsluttes med eksamen for privatister
- g) utdanning ved private utdanningsinstitusjoner som er godkjent etter privatskoleloven
- h) utdanning ved private utdanningsinstitusjoner som er godkjent etter voksenopplæringsloven § 17
- i) utdanning ved offentlige og private utdanningsinstitusjoner som er godkjent etter fagskoleloven
- j) høyere utdanning ved institusjoner under universitets- og høyskoleloven
- k) utdanning ved nettskoler i Norge som følger offentlig godkjente læreplaner for videregående opplæring, eller som tilsvare høyere utdanning ved offentlige utdanningsinstitusjoner, eller som er godkjent etter fagskoleloven. Utdanning som følger offentlig godkjente læreplaner for videregående opplæring, må avsluttes med eksamen for privatister. Høyere utdanning må avsluttes med eksamen. Nettskolen som tilbyr utdanningen, må være godkjent etter voksenopplæringsloven § 13
- l) utdanning ved studieforbund som følger offentlig godkjente læreplaner for videregående opplæring, eller som tilsvare høyere utdanning ved offentlige utdanningsinstitusjoner, eller som er godkjent etter fagskoleloven. Utdanning som følger offentlig godkjente læreplaner for videregående opplæring, må avsluttes med eksamen for privatister. Høyere utdanning må avsluttes med eksamen. Studieforbund som tilbyr utdanningen, må være godkjent etter voksenopplæringsloven § 5
- m) forkurs til ingeniøruddanning
- n) spesielt tilrettelagt utdanning ved universiteter og høyskoler for studenter med relevant fag-/svennebrev eller relevant fagutdanning (y-vei)
- o) spesielt tilrettelagt utdanning ved universiteter og høyskoler for studenter med studiespesialisering uten nødvendig fordypning i realfag (TRES-ordning)
- p) forkurs i matematikk spesielt tilrettelagt for lærerutdanning

- q) utdanning i nordiske land etter § 6–1 og § 6–4
- r) utdanning i land utenfor Norden etter reglene i kapitlene 5, 35, 36, 37 og 38, og
- s) utdanning på nivå med høyere utdanning i Norge som er tilrettelagt som et rent nettstudium ved et lærested i et EØS-land etter § 7–5.

Utdanningsopplegget må i tillegg oppfylle kravene i kapittel 7.

§ 31–1 skal lyde:

§ 31–1. Støtte som bare gis som lån

Støtte til disse utgiftene gis bare som lån:

- a) skolepenger, inntil kr 60 149 per undervisningsår. Det gis støtte bare til skolepenger som søkeren faktisk betaler. Det gis ikke lån til skolepenger dersom disse er dekket av andre. Skolepenger til utdanning som er tilrettelagt som nettstudium ved et lærested i EØS-land gis etter denne bestemmelsen, se § 7–5. For skolepenger til høyere utdanning i land utenfor Norden gjelder det egne regler, se kapittel 41
- b) utgifter til reise når søkeren tar studieopphold i utlandet som er godkjent for støtte etter § 4–2
- c) støtte på inntil kr 4 324 per måned, sommeren 2015 og sommeren 2016, for søkere som
  - er omfattet av ordningen med sommerterminer,
  - tar forkurs til ingeniøruddanning,
  - tar spesielt tilrettelagt utdanning ved universiteter og høyskoler for studenter med relevant fag-/svennebrev eller relevant fagutdanning (y-vei), eller
  - tar spesielt tilrettelagt utdanning ved universiteter og høyskoler for studenter med studiespesialisering uten nødvendig fordypning i realfag (TRES-ordning)
  - tar forkurs i matematikk spesielt tilrettelagt for læreruddanning.

II

Endringene trer i kraft straks.

12. feb. Nr. 152 2016

Forskrift om forlengelse av prøveordning med narkotikaprogram med domstolskontroll

Hjemmel: Fastsatt ved kgl.res. 12. februar 2016 med hjemmel i lov 20. mai 2005 nr. 28 om straff (straffeloven) § 38. Fremmet av Justis- og beredskapsdepartementet. Kunngjort 19. februar 2016 kl. 15.10.

§ 1. Etablering og formål

Det er etablert en treårig prøveordning med narkotikaprogram med domstolskontroll i kommunene Oslo og Bergen med virkning fra 1. januar 2006, jf. § 14. Prøveordningen gjøres landsdekkende fra 1. januar 2016 og forlenges til 31. desember 2016.

Prøveordningen har som formål å forebygge ny kriminalitet og fremme domfeltes rehabilitering. Den skal også bidra til å styrke og samordne de praktiske hjelpe- og behandlingstilbudene for personer med rusmiddelproblemer som omfattes av ordningen. Gjennomføringen av narkotikaprogrammet krever en felles innsats og et forpliktende samarbeid mellom ulike sektorer og forvaltningsnivåer.

§ 2. Virkeområde

Prøveordningen gjelder for personer med rusmiddelproblemer som er dømt for narkotikarelatert kriminalitet og hvor retten har satt som vilkår at den domfelte gjennomfører narkotikaprogram med domstolskontroll.

§ 3. Narkotikarelatert kriminalitet

Med narkotikarelatert kriminalitet menes overtredelser av straffeloven § 231 første ledd og § 232, legemiddeloven § 31 annet ledd, lovbrudd begått under påvirkning av illegale rusmidler og lovbrudd begått for å finansiere eget rusmiddelmissbruk.

§ 4. Samtykke

Retten kan bare fastsette vilkår om å gjennomføre narkotikaprogram dersom domfelte samtykker. Samtykket skal fremgå av en samtykkeerklæring som også skal inneholde nødvendige fritak fra taushetsplikt. For at samtykke til å delta skal være gyldig, må siktede ha fått og forstått tilstrekkelig informasjon om hva samtykket innebærer.

Samtykkeerklæringen skal underskrives av siktede i forbindelse med personundersøkelsen, jf. § 5. Siktede kan trekke samtykket tilbake på ethvert tidspunkt. § 11 annet ledd første og annet punktum og tredje ledd gjelder tilsvarende. Dersom siktede er mindreårig, gjelder reglene om partsrettigheter for verger i straffeprosessloven § 83 – § 84.

§ 5. Personundersøkelse

Påtalemyndigheten eller retten kan beslutte personundersøkelse av siktede etter reglene i straffeprosessloven kapittel 13. I beslutningen skal påtalemyndigheten eller retten opplyse at den ønsker en vurdering av siktede med tanke på narkotikaprogram. Det skal alltid foreligge personundersøkelse forut for dom hvor det kan være aktuelt å fastsette vilkår om narkotikaprogram. Kriminalomsorgen har ansvaret for å utarbeide personundersøkelsen.

Personundersøkelsen gjennomføres av kriminalomsorgens representant i teamet i samarbeid med de øvrige teammedlemmene. I forbindelse med personundersøkelsen, skal siktede gis utførlig informasjon om ordningen med narkotikaprogram, herunder om konsekvensene ved eventuelle brudd på vilkår som er satt for programmet og av at samtykket til å delta i programmet trekkes tilbake.

§ 6. *Vilkår*

Før saken fremmes for retten, skal teamet utarbeide en plan for den første fasen av programmet med forslag til vilkår for gjennomføringen. Kriminalomsorgen har ansvaret for å kontrollere at vilkårene oppfylles.

§ 7. *Innhold og gjennomføring av narkotikaprogrammet*

Narkotikaprogrammet er et individuelt tilpasset rehabiliteringsprogram. Programmet kan inneholde individuelt tilpasset behandling i spesialisthelsetjenesten og kommunehelsetjenesten, utdannings- og arbeidstiltak, booppfølging, fritidsaktiviteter, oppfølging av sosialtjenesten og andre tiltak som er viktige for den enkeltes rehabilitering og integrering i samfunnet.

Narkotikaprogrammet skal ta hensyn til den enkeltes behov for tiltak som skal redusere faren for ny kriminalitet og fremme domfeltes rehabilitering. Innholdet for den enkelte domfelte skal være et resultat av teamets faglige vurderinger i samarbeid med domfelte, og de vilkår domstolen har satt, for eksempel om at den domfelte under gjennomføringstiden skal overholde bestemmelser kriminalomsorgen har satt om bosted, oppholdssted, arbeid, opplæring eller behandling. Teamet skal tilrettelegge for et intensivt program med faste og hyppige avtaler, kontinuitet og arbeid med henblikk på integrering i samfunnet.

Narkotikaprogrammet skal nedfelles i en gjennomføringsplan. Planen skal inneholde obligatoriske tiltak, inkludert krav om jevnlig urinprøver, som er felles for alle domfelte, og individuelle tiltak som planlegges i samarbeid med den enkelte. Gjennomføringsplanen skal utformes slik at den gir domfelte klarhet og forutsigbarhet om hva som er vilkårene for å delta i programmet. Dersom det foreligger en individuell plan for domfelte etter helse- og omsorgstjenesteloven § 7–1, spesialisthelsetjenesteloven § 2–5, psykisk helsevernloven § 4–1 eller sosialtjenesteloven § 28, skal teamet søke å samordne gjennomføringsplanen med denne.

Narkotikaprogrammet gjennomføres i fire faser. Fasene betegnes iverksettelsesfasen, stabiliseringsfasen, ansvarsfasen og videreføringsfasen. Fasene fastsettes etter en individuell vurdering og en realistisk progresjon. Fasene, innholdet i disse vilkårene for forflytning mellom de ulike fasene, skal fremgå av gjennomføringsplanen.

§ 8. *Team*

Kriminalomsorgen oppretter lokale tverrfaglige team som skal stå for den faglige gjennomføringen av narkotikaprogrammet, og bidra til et helhetlig behandlings- og rehabiliteringstilbud for den enkelte domfelte. Teamet skal bestå av en teamkoordinator som er tilsatt i kriminalomsorgen, og representanter fra kriminalomsorgen, den kommunale sosialtjenesten, opplæringssektoren og spesialisthelsetjenesten. Hvilke øvrige instanser som skal være representert i teamet, vurderes lokalt. Teamkoordinatoren er administrativ leder av senteret, organiserer teamets arbeid, leder teammøtene og legger til rette for samarbeidet i teamet. Videre skal koordinatoren sikre dokumentasjonen i prosjektet, bidra til markedsføring og følge opp sentrale føringer. Koordinatoren skal også utarbeide nærmere beskrivelser av roller og arbeidsprosesser i teamet. Involverte etater har ansvar for de deloppgavene som hører under de respektive etaters ansvarsområder.

§ 9. *Senter*

Kriminalomsorgen etablerer et dagsenter i hver kommune. Hensikten med senteret er å tilfredsstille de faglige forutsetningene for et helhetlig tilbud til domfelte som deltar i narkotikaprogrammet. Senteret skal være utgangspunktet for teamets virksomhet. Videre skal senteret være domfeltes faste oppmøtested når ikke annet er avtalt. Ved senteret skal teamet samordne kartlegging, planlegging og oppfølging av domfelte. Det er en forutsetning at det ordinære behandlings- og tiltaksapparatet benyttes i programmet slik at deltakerne sikres stabile og integrerte tjenester både på og mellom tjenestenivåene.

§ 10. *Vilkårsendringer mv.*

Når domfeltes forhold gir grunn til det, kan retten etter begjæring fra kriminalomsorgen ved kjennelse i prøvetiden oppheve, endre fastsatte vilkår og sette nye vilkår. Finner retten det påkrevd, kan den også forlenge prøvetiden, men ikke til mer enn fem år i alt. Kriminalomsorgens begjæring skal bygge på teamets diskusjoner og konklusjoner. Regiondirektøren eller den vedkommende gir fullmakt, fremmer begjæringen for retten. Kriminalomsorgen skal varsle påtalemyndigheten når den begjærer rettens avgjørelse.

Finner retten at den domfeltes forhold gir grunn til det, kan retten etter begjæring fra kriminalomsorgen avsi kjennelse om at den domfelte skal komme videre til neste fase i programmet. Kriminalomsorgens begjæring skal bygge på teamets diskusjoner og konklusjoner. Regiondirektøren eller den vedkommende gir fullmakt fremmer begjæringen for retten. Kriminalomsorgen skal varsle påtalemyndigheten når den begjærer rettens avgjørelse.

Retten kan ellers beslutte at det skal holdes saksforberedende møter.

§ 11. *Reaksjoner på brudd*

Ved brudd som ikke regnes som alvorlig, kan kriminalomsorgen gi domfelte en skriftlig advarsel om mulige følger av gjentatte brudd. Kriminalomsorgen kan også beslutte innskjerping av kontrollen med urinprøver for en viss tid.

Dersom den domfelte alvorlig eller gjentatt bryter fastsatte vilkår, kan retten ved dom bestemme at straff helt eller delvis skal fullbyrdes eller sette ny prøvetid og nye særvilkår, jf. straffeloven 2005 § 39 annet ledd. Ved avgjørelsen kan retten ta hensyn til at deler av programmet allerede er gjennomført.

Regiondirektøren eller den vedkommende gir fullmakt, fremmer begjæringen for retten. Begjæringen skal bygge på teamets diskusjoner og konklusjoner. Kriminalomsorgen skal varsle påtalemyndigheten når den begjærer rettens avgjørelse. Regiondirektøren eller den vedkommende gir fullmakt, treffer også avgjørelse om anke, jf. straffeprosessloven § 68 syvende ledd.

§ 12. *Straffbar handling*

Dersom domfelte begår en straffbar handling i prøvetiden, og tiltale blir reist, eller saken begjært pådømt ved tilståelsesdom innen 6 måneder etter utløpet av prøvetiden, kan retten etter straffeloven 2005 § 39 tredje ledd gi en samlet dom for begge handlingene eller en særskilt dom for den nye handlingen. Kriminalomsorgen har plikt til å varsle politi eller påtalemyndighet hvis den blir kjent med at domfelte begår lovbrudd i prøvetiden. Det er påtalemyndigheten som fremmer straffesaken for retten.

§ 13. *Endring og utfylling av forskrift*

Justis- og beredskapsdepartementet kan endre forskriften og gi utfyllende bestemmelser om domfeltes samtykke, innholdet og gjennomføringen av narkotikaprogrammet, teamet, senteret, evalueringen og behandlingen av personopplysninger. Eventuelle forslag til endring eller utfyllende bestemmelser må avklares med berørte departementer før forslaget vedtas.

§ 14. *Ikrafttredelse*

Forskriften trer i kraft 1. januar 2016.

12. feb. Nr. 153 2016

Delegering av Kongens myndighet etter straffeloven § 38 til Justis- og beredskapsdepartementet

Hjemmel: Fastsatt ved kgl.res. 12. februar 2016 med hjemmel i lov 20. mai 2005 nr. 28 om straff (straffeloven) § 38. Fremmet av Justis- og beredskapsdepartementet. Kunngjort 19. februar 2016 kl. 15.10.

Delegering av Kongens myndighet etter straffeloven § 38 til Justis- og beredskapsdepartementet.

15. feb. Nr. 154 2016

Forskrift om endring i forskrift om regulering av fisket etter kolmule i 2016

Hjemmel: Fastsatt av Fiskeridirektoratet 15. februar 2016 med hjemmel i lov 6. juni 2008 nr. 37 om forvaltning av villlevande marine ressurser (havressurslova) § 12, jf. forskrift 16. desember 2015 nr. 1613 om regulering av fisket etter kolmule i 2016 § 14. Kunngjort 19. februar 2016 kl. 15.10.

I

I forskrift 16. desember 2015 nr. 1613 om regulering av fisket etter kolmule i 2016 gjøres følgende endringer:

§ 6 nytt tredje og fjerde ledd skal lyde:

Fartøykvotene i fisket etter kolmule i Norges territorialfarvann og økonomiske sone, fiskerisone ved Jan Mayen, fiskevernsonen ved Svalbard og i internasjonalt farvann for fartøy med kolmuletråltillatelse beregnes på grunnlag av en kvoteenhet fastsatt til 4 972 tonn. Av den totale kvoten kan en fartøykvote beregnet på grunnlag av en delkvoteenhet på 3 685 tonn fiskes i EU-sonen og en delkvoteenhet på 621 tonn fiskes i færøysk sone.

Kvotefleksibilitetsgrunnlag for beregning av overføring av kvoter mellom år på fartøynivå i fisket etter kolmule for fartøy med kolmuletråltillatelse beregnes på grunnlag av en kvoteenhet fastsatt til 4 020 tonn. Kvantumet kan fiskes utover kvoten fastsatt i tredje ledd første punktum.

§ 7 nytt tredje og fjerde ledd skal lyde:

Fartøykvotene i fisket etter kolmule i Norges territorialfarvann og økonomiske sone, fiskerisone ved Jan Mayen, fiskevernsonen ved Svalbard og i internasjonalt farvann for fartøy med pelagisk tråltillatelse eller nordsjøtråltillatelse beregnes på grunnlag av en kvoteenhet fastsatt til 2,42. Av den totale kvoten kan en maksimalkvote beregnet på grunnlag av en delkvoteenhet på 2,07 fiskes i EU-sonen og en delkvoteenhet på 0,32 fiskes i færøysk sone.

Kvotefleksibilitetsgrunnlag for beregning av overføring av kvoter mellom år på fartøynivå i fisket etter kolmule for fartøy med pelagisk tråltillatelse eller nordsjøtråltillatelse beregnes på grunnlag av en kvoteenhet fastsatt til 1,87. Kvantumet kan fiskes utover kvotene fastsatt i tredje ledd første punktum.

II

Forskriften trer i kraft straks.

16. feb. Nr. 155 2016**Forskrift om endring i forskrift om omregistreringsavgift**

Hjemmel: Fastsatt av Finansdepartementet 16. februar 2016 med hjemmel i lov 19. juni 1959 nr. 2 om avgifter vedrørende motorkjøretøyer og båter og Stortingets årlige avgiftsvedtak. Kunngjort 19. februar 2016 kl. 15.10.

I

I forskrift 2. juli 1986 nr. 1430 omregistreringsavgift gjøres følgende endring:

§ 6 nr. 7 annet ledd skal lyde:

Fritaket etter første ledd gjelder ikke dersom foregående omregistrering var avgiftsfri etter bestemmelsene i avgiftsvedtakets § 2 bokstav a–c, e–j og l.

II

Endringen under I trer i kraft straks.

16. feb. Nr. 156 2016**Delegering av myndighet etter forvaltningsloven § 13d første ledd til Norges vassdrags- og energidirektorat**

Hjemmel: Fastsatt av Olje- og energidepartementet 16. februar 2016 med hjemmel i lov 10. februar 1967 om behandlingsmåten i forvaltningssaker (forvaltningsloven) § 13d første ledd, jf. forskrift 15. desember 2006 nr. 1456 til forvaltningsloven (forvaltningslovforskriften) § 8. Kunngjort 19. februar 2016 kl. 15.10.

Olje- og energidepartementets myndighet etter forvaltningsloven § 13d første ledd til å bestemme at opplysninger kan eller skal gis til bruk for forskning uten hinder av taushetsplikt etter § 13, delegeres i samsvar med forvaltningslovforskriften § 8 til Norges vassdrags- og energidirektorat for så vidt gjelder opplysninger i saker på direktoratets ansvarsområde.

Delegeringsvedtaket trer i kraft straks.

16. feb. Nr. 157 2016**Forskrift om regulering av fisket etter tobis i 2016**

Hjemmel: Fastsatt av Fiskeridirektoratet 16. februar 2016 med hjemmel i lov 6. juni 2008 nr. 37 om forvaltning av villlevande marine ressurser (havressurslova) § 11, § 12, § 16, § 37 og § 59 jf. delegeringsvedtak 16. oktober 2001 nr. 4686. Kunngjort 19. februar 2016 kl. 15.10.

§ 1. Generelt forbud

Det er forbudt for norske fartøy å fiske tobis i 2016.

§ 2. Totalkvote og åpne områder

Uten hinder av § 1 kan norske fartøy med adgang til å delta fiske og lande inntil 40 000 tonn tobis fra og med 15. april 2016 til og med 23. juni 2016 innenfor følgende områder i Norges økonomiske sone avgrenset av linjer mellom følgende posisjoner:

a) Forvaltningsområde 1b

Inner Shoal nord

Området mellom N 56° 40' og N 56° 58'

vest for Ø 004° 36' til norsk sektorlinje i vest.

b) Forvaltningsområde 2a

Outer Shoal sør-Snurreplassen-Triangel. Nordlige del av området er N 57° 14' (57,2333), og i vest er sydlige grense N 56° 58' (56,9667), i øst er sydlige grense den norske sektorlinjen. Den østlige grensen er Ø 005° 18' (5,30), og den vestlige grense mellom N 57° 14' og N 56° 58' er norsk sektorlinje, og sør for N 56° 58' er den vestlige grensen Ø 004° 36'.

c) Forvaltningsområde 3a

Vestbanken vest, Korridoren, Diana.

Området mellom følgende koordinater;

1. N 56° 40' (Ved sektorlinjen);

Ø 005° 18'

2. N 57° 27'; Ø 005° 18'

3. N 57° 27'; Ø 005° 50'.

d) Forvaltningsområde 3b

Vestbanken sentral, Falittene. Området mellom følgende koordinater;

1. N 56° 40' (Ved sektorlinjen); Ø 005° 18'

2. N 57° 27'; Ø 005° 50'

3. N 57° 27'; Ø 006° 14'
  4. N 56° 50,5' (Mot sektorlinje); Ø 005° 50'.
- e) *Forvaltningsområdene:*
- 4a Albjørn, Østbanken sør og Engelsk Klondyke Sør. Området mellom N 57° 27' og N 57° 41', og norsk sektorlinje i vest og Ø 005° 18' i øst.
  - 4b Lingbakken, Kadaver, Minefeltet, Østbanken nord, Engelsk Klondyke Nord. Området mellom N 57° 41' og N 58° 15', og norsk sektorlinje i vest og Ø 005° 18' (5,30) i øst.

Ved fiske i forvaltningsområdene angitt i bokstav a)–d) kan Fiskeridirektoratet i perioden fra og med 15. april til og med 30. april sette krav om prøvetaking og rapportering mv.

Deltakelse i fisket innenfor områdene angitt i bokstav e) avgjøres etter påmelding, og eventuelt loddtrekning ved behov. Påmelding skal skje per e-post til Fiskeridirektoratet (paamelding@fiskeridir.no) innen 8. april. Påmeldingen skal angi fartøyets navn, registreringsnummer og kallesignal. Fiskeridirektoratet kan sette krav om prøvetaking og rapportering mv.

§ 3. *Maksimalkvoter*

Fiskeridirektoratet kan fastsette maksimumkvoter for fartøy med adgang til å delta. Kvoten til det enkelte fartøy beregnes ved å multiplisere kvoteenheten med fartøyets fastsatte kvotefaktor i fisket etter tobis.

Maksimalkvoter for fartøy med pelagisk tråltillatelse eller nordsjøtråltillatelse i fisket etter tobis i Norges økonomiske sone beregnes ved å bruke kvoteenheten 1,4.

§ 4. *Kvoteutnyttelse*

Hvert fartøy kan bare fiske og lande én kvote av de enkelte fiskeslag innenfor reguleringsåret. Dersom fartøyet har startet fiske på en kvote, kan det ikke starte fiske på en annen kvote av samme fiskeslag i løpet av reguleringsåret. Uten hinder av dette kan hvert fartøy fiske og lande kvote utvekslet eller tildelt i medhold av bestemmelser om spesielle kvoteordninger.

Dersom fartøyeier skifter ut sitt fartøy, skal det gjøres fradrag i kvoten som tildeles det ervervede fartøyet for det kvantum fartøyeier har fisket og levert innenfor reguleringsåret med fartøyet som skiftes ut. Uten hinder av første ledd kan fartøyeier fiske med det ervervede fartøyet selv om tidligere eier har fisket og landet fangst med samme fartøy innenfor reguleringsåret, men det skal da gjøres fradrag i kvoten for det kvantum selger av utskiftingsfartøyet har fisket og landet i reguleringsåret med fartøyet. Første og annet ledd gjelder tilsvarende ved utskifting av fartøy i åpen gruppe. Når det kan gjøres fradrag både etter første og annet punktum, skal bare det kvantum som er størst trekkes fra.

Ved kjøp av fartøyet for fortsatt drift kan ny fartøyeier uten hinder av første ledd fiske med det ervervede fartøyet selv om tidligere eier har fisket og landet fangst med samme fartøy innenfor reguleringsåret, men det skal gjøres fradrag i kvoten for det selger av fartøyet har fisket og landet med dette fartøyet i løpet av reguleringsåret. Tilsvarende gjelder ved kjøp av fartøy som skal delta i åpen gruppe.

Ved tildeling av fisketillatelse til erstatning for tilsvarende fisketillatelse som oppgis fra et annet fartøy skal det gjøres fradrag i kvoten for det kvantum som innenfor reguleringsåret er fisket i henhold til tillatelsen som oppgis fra det andre fartøyet. Fartøyet som tildeles fisketillatelse kan uten hinder av første ledd fiske på den tildelte fisketillatelsen, men det skal gjøres fradrag i kvoten for det kvantum fartøyet har fisket i løpet av reguleringsåret. Når det kan gjøres fradrag både etter første og annet punktum, skal bare det kvantum som er størst trekkes fra.

Dersom det er foretatt utskifting eller salg for fortsatt drift flere ganger i løpet av reguleringsåret, eller både utskifting og salg for fortsatt drift, skal det så langt det passer tas høyde for dette ved fradrag i kvoten etter annet til fjerde ledd. Tilsvarende gjelder dersom en fisketillatelse tildeles til erstatning for tilsvarende fisketillatelse som oppgis fra annet fartøy, og den oppgitte tillatelsen tidligere i reguleringsåret er tildelt til erstatning for fisketillatelse som oppgis fra et annet fartøy. Tilsvarende gjelder også så langt det passer dersom det i løpet av reguleringsåret er gjennomført både utskifting eller salg for fortsatt drift, og tildeling av fisketillatelse til erstatning for tilsvarende tillatelse.

Det kan gjøres unntak fra bestemmelsene i første ledd, annet ledd annet punktum og tredje ledd dersom fartøyet har deltatt i lukket gruppe i de enkelte fiskeri og ikke har skiftet eier de siste to årene. Det kan gjøres unntak fra bestemmelsen i fjerde ledd dersom fisketillatelsen som oppgis har vært tildelt samme fartøy sammenhengende i de siste to årene.

Fiskeridirektoratets regionkontor kan gjøre unntak fra første ledd, annet ledd annet punktum og tredje ledd for fartøy som erverves til erstatning for fartøy som på grunn av havari eller forlis har vesentlig driftsavbrudd. Det er en forutsetning at vilkårene for bruk av leiefartøy ellers er oppfylt.

§ 5. *Overføring av fangst*

Det kvantum som kan fiskes med det enkelte fartøy kan ikke overføres til et annet fartøy. Det er også forbudt å motta og å lande fangst som er fisket av et annet fartøy.

Det er likevel tillatt å overføre fangst på feltet mellom fartøy som fisker med not og trål dersom fartøyene er egnet, bemannet og utstyrt for fiske.

Det er ikke tillatt å overføre fangst som er tatt om bord.

§ 6. Avkortning av kvote ved dumping eller neddreping

Er tobis forsettlig eller uaktsomt dumpet eller på annen måte drept ned, kan Fiskeridirektoratets regionkontor fatte vedtak om en forholdsmessig avkortning av kvoten.

Fiskeridirektoratet er klageinstans.

§ 7. Stopp i fisket

Fiskeridirektoratet kan stoppe fisket etter tobis når totalkvoten er beregnet oppfisket. 4

§ 8. Overtredelsesgebyr

Foretak og den som forsettlig eller uaktsomt overtrer bestemmelser gitt i eller i medhold av forskriften, kan ilegges overtredelsesgebyr i henhold til havressurslova § 59 og forskrift 20. desember 2011 nr. 1437 om bruk av tvangsmulkt og overtredelsesgebyr ved brudd på havressurslova.

§ 9. Straff

Den som forsettlig eller uaktsomt overtrer bestemmelser gitt i eller i medhold av forskriften, straffes i henhold til havressurslova § 60, § 61, § 64 og § 65. På samme måte straffes forsøk og medvirkning.

§ 10. Ikrafttredelse

Forskriften trer i kraft straks og gjelder til og med 31. desember 2016.

Fra den tid forskriften trer i kraft oppheves:

Forskrift 10. desember 2015 nr. 1597 om regulering av fisket etter tobis i 2016.

17. feb. Nr. 158 2016**Forskrift om endring i forskrift om bokføring**

Hjemmel: Fastsatt av Finansdepartementet 17. februar 2016 med hjemmel i lov 19. november 2004 nr. 73 om bokføring (bokføringsloven) § 5. Kunngjort 19. februar 2016 kl. 15.10.

I

I forskrift 1. desember 2004 nr. 1558 om bokføring gjøres følgende endring:

§ 3–1 første ledd nr. 9 skal lyde:

9. Spesifikasjon av lønnsopplysningspliktige ytelser. Lønnsopplysningspliktige ytelser spesifisert pr. periode etter kontoene i regnskapssystemet. Arbeidsgiveravgiftspliktige ytelser skal dessuten kunne gjengis samlet, pr. avgiftssats og sone.

II

Denne forskriften trer i kraft straks.

17. feb. Nr. 159 2016**Forskrift om opphevelse av forskrift om nedsatt tollsats for konserverindustrien**

Hjemmel: Fastsatt av Landbruksdirektoratet 17. februar 2016 med hjemmel i lov 21. desember 2007 nr. 119 om toll og vareførsel (tolloven) § 9–1, § 9–2, jf. delegeringsvedtak 21. desember 2007 nr. 1708 og forskrift 5. juli 2002 nr. 828 om individuelle tollnedsettelse og fordeling av tollkvoter til konserverindustrien § 5. Kunngjort 19. februar 2016 kl. 15.10.

I

Forskrift 24. august 2004 nr. 1223 om nedsatt tollsats for konserverindustrien oppheves.

II

Denne forskriften trer i kraft straks.

18. feb. Nr. 160 2016**Forskrift om oppheving av forskrift om frysing av midler tilhørende tidligere president Slobodan Milosevic og personer tilknyttet ham**

Hjemmel: Fastsatt av Utenriksdepartementet 18. februar 2016 med hjemmel i forskrift 6. august 1999 nr. 884 om frysing av midler tilhørende tidligere president Slobodan Milosevic og personer tilknyttet ham § 3. Kunngjort 19. februar 2016 kl. 15.10.

I

Forskrift 6. august 1999 nr. 884 om frysing av midler tilhørende tidligere president Slobodan Milosevic og personer tilknyttet ham, med vedlegg, oppheves.

II

Denne forskriften trer i kraft straks.

18. feb. Nr. 161 2016**Forskrift om oppheving av forskrift om sanksjoner mot Liberia**

Hjemmel: Fastsatt av Utenriksdepartementet 18. februar 2016 med hjemmel i forskrift 27. november 1992 nr. 879 om sanksjoner mot Liberia § 6. Kunngjort 19. februar 2016 kl. 15.10.

I

Forskrift 27. november 1992 nr. 879 om sanksjoner mot Liberia oppheves.

II

Denne forskriften trer i kraft straks.

18. feb. Nr. 162 2016**Forskrift om endring i forskrift om Omsetningsrådets myndighet vedrørende markedsregulering for jordbruksråvarer**

Hjemmel: Fastsatt av Landbruks- og matdepartementet 18. februar 2016 med hjemmel i lov 10. juli 1936 nr. 6 til å fremja umsetnaden av jordbruksvarer § 14. Kunngjort 19. februar 2016 kl. 15.10.

I

I forskrift 1. juli 2003 nr. 919 om Omsetningsrådets myndighet vedrørende markedsregulering for jordbruksråvarer gjøres følgende endring:

§ 3 punkt 2) Kjøtt oppheves.

II

Endringen trer i kraft straks.

19. feb. Nr. 163 2016**Forskrift om endring i forskrift om instruks for Norsk Naturskadepool mv.**

Hjemmel: Fastsatt ved kgl.res. 19. februar 2016 med hjemmel i lov 16. juni 1989 nr. 70 om naturskadeforsikring § 4 tredje ledd og lov 16. juni 1989 nr. 65 om yrkesskadeforsikring § 13 annet ledd. Fremmet av Justis- og beredskapsdepartementet. Kunngjort 19. februar 2016 kl. 15.10.

I

I forskrift 21. desember 1979 nr. 3420 om instruks for Norsk Naturskadepool gjøres følgende endringer:

§ 11 fjerde til sjette ledd skal lyde:

Overstiger den opptjente premie selskapets relative andel av erstatningsutbetalingene som skjer via NP og skadereserver for uoppgjorte skader, skal differansen avsettes som særskilt naturskadekapital i selskapet. Naturskadekapitalen tilhører selskapet og skal utelukkende anvendes til dekning av framtidige naturskader.

Overfører et selskap sin virksomhet i brannforsikring til et annet selskap, skal det overføre naturskadereserve og oppbygd naturskadekapital til det annet selskap.

Opphører selskapet, skal oppbygd naturskadekapital overføres vederlagsfritt til NP for fordeling blant deltakerne i henhold til utlikningsgrunnlaget i det året virksomheten opphører. Er selskapet insolvent, er NPs krav på naturskadekapitalen en etterprioritert fordring.

§ 11a tredje punktum skal lyde:

Selskapene skal avsette avgiftsmidlene til naturskadekapitalen som er opprettet i medhold av § 11 fjerde ledd.

§ 13 tredje ledd tredje punktum oppheves.

§ 16 første punktum skal lyde:

NPs forretningsfører er Finans Norge, som også har det daglige ansvar for skadeavrekningen.

II

I forskrift 21. desember 1990 nr. 1027 om standardisert erstatning etter lov om yrkesskadeerstatning gjøres følgende endringer:

§ 1–2 første punktum skal lyde:

Skadelidte som ikke fyller vilkårene for ytelser ved yrkesskade etter folketrygdloven kapittel 13, kan kreve tilleggserstatning.

§ 1–3 skal lyde:

§ 1–3. Folketrygdens grunnbeløp

Erstatningsberegningen etter forskriften kapittel 3, 4 og 6 skjer etter folketrygdens grunnbeløp (G) på oppgjørstidspunktet, jf. folketrygdloven § 1–4.

§ 3–1 første ledd skal lyde:

Grunnlaget for beregningen av det framtidige inntektstapet er den pensjonsgivende inntekt, jf. folketrygdloven § 3–15, i året før skaden eller sykdommen ble konstatert. Det tas ikke hensyn til begrensning som nevnt i folketrygdloven § 3–13 fjerde ledd.

III

Forskriften trer i kraft straks.

19. feb. Nr. 164 2016

Ikraftsetting av lov 18. desember 2015 nr. 118 om endringer i lov 19. juni 2009 nr. 58 om merverdiavgift (merverdiavgiftsloven)

Hjemmel: Fastsatt ved kgl.res. 19. februar 2016 med hjemmel i lov 18. desember 2015 nr. 118 om endringer i lov 19. juni 2009 nr. 58 om merverdiavgift (merverdiavgiftsloven) del IV tredje ledd. Fremmet av Finansdepartementet. Kunngjort 19. februar 2016 kl. 15.10.

Delt ikraftsetting av lov 18. desember 2015 nr. 118 om endringer i lov 19. juni 2009 nr. 58 om merverdiavgift (merverdiavgiftsloven). Del III trer i kraft 1. mars 2016.

18. feb. Nr. 165 2016

Forskrift om endring i forskrift til lov om toll og vareførsel (tollforskriften)

Hjemmel: Fastsatt av Tolldirektoratet 18. februar 2016 med hjemmel i lov 21. desember 2007 nr. 119 om toll og vareførsel (tolloven) § 8–4 og § 8–5. Kunngjort 23. februar 2016 kl. 14.10.

I

I forskrift 17. desember 2008 nr. 1502 til lov om toll og vareførsel (tollforskriften) gjøres følgende endringer:

§ 8–4–1 til § 8–5–14 skal lyde:

§ 8–4. Preferensielle opprinnelsesregler

Opprinnelsesregler for frihandelsavtaler (§ 8–4 del I)

§ 8–4–1. Opprinnelsesprodukter

- (1) Vilkårene i frihandelsavtalene for at produkter skal anses som opprinnelsesprodukter, gjelder som forskrift:
- nr. 1) [avtalen om opprettelse av Det europeiske økonomiske samarbeidsområde \(EØS-avtalen\)](#) artikkel 8, jf. konvensjonen om felles preferanseopprinnelsesregler for Europa og statene ved Middelhavet tillegg I,
  - nr. 2) [konvensjonen om opprettelse av Det europeiske frihandelsforbund \(EFTA\)](#) artikkel 8, jf. konvensjonen om felles preferanseopprinnelsesregler for Europa og statene ved Middelhavet tillegg I,
  - nr. 3) [avtale mellom Norge og Det europeiske økonomiske fellesskap \(EF\)](#) artikkel 8, jf. konvensjonen om felles preferanseopprinnelsesregler for Europa og statene ved Middelhavet tillegg I,
  - nr. 4) [frihandelsavtalen EFTA–Albania](#) protokoll B,
  - nr. 5) [frihandelsavtalen EFTA–Bosnia-Hercegovina](#) artikkel 8, jf. konvensjonen om felles preferanseopprinnelsesregler for Europa og statene ved Middelhavet tillegg I,
  - nr. 6) [frihandelsavtalen EFTA–Canada](#) vedlegg C,
  - nr. 7) [frihandelsavtalen EFTA–Chile](#) vedlegg I,
  - nr. 8) [frihandelsavtalen EFTA–Colombia](#) vedlegg V,
  - nr. 9) [frihandelsavtalen EFTA–Costa Rica og Panama](#) vedlegg I,
  - nr. 10) [frihandelsavtalen EFTA–Egypt](#) protokoll B,
  - nr. 11) [frihandelsavtalen EFTA–GCC \(Gulf Co-operation Council\)](#) vedlegg IV,
  - nr. 12) [avtale mellom Norge og Danmark om handelen mellom Norge og Grønland](#) artikkel 4, jf. konvensjonen om felles preferanseopprinnelsesregler for Europa og statene ved Middelhavet tillegg I,
  - nr. 13) [frihandelsavtalen EFTA–Hongkong](#) vedlegg IV,
  - nr. 14) [frihandelsavtalen EFTA–Israel](#) protokoll B,

- nr. 15) [frihandelsavtalen EFTA–Jordan](#) protokoll B,
- nr. 16) [frihandelsavtalen EFTA–Libanon](#) protokoll B,
- nr. 17) [frihandelsavtalen EFTA–Makedonia](#) protokoll B,
- nr. 18) [frihandelsavtalen EFTA–Marokko](#) protokoll B,
- nr. 19) [frihandelsavtalen EFTA–Mexico](#) vedlegg I,
- nr. 20) [frihandelsavtalen EFTA–Montenegro](#) artikkel 8, jf. konvensjonen om felles preferanseopprinnelsesregler for Europa og statene ved Middelhavet tillegg I,
- nr. 21) [frihandelsavtalen EFTA–Peru](#) vedlegg V,
- nr. 22) [interim frihandelsavtale EFTA–PLO på vegne av Den palestinske selvstyremyndighet](#) protokoll B,
- nr. 23) [frihandelsavtalen EFTA–Den sørafrikanske tollunion SACU](#) vedlegg V,
- nr. 24) [frihandelsavtalen EFTA–Serbia](#) protokoll B,
- nr. 25) [frihandelsavtalen EFTA–Singapore](#) vedlegg I,
- nr. 26) [frihandelsavtalen EFTA–Sør-Korea](#) vedlegg I,
- nr. 27) [frihandelsavtalen EFTA–Tunisia](#) protokoll B,
- nr. 28) [frihandelsavtalen EFTA–Tyrkia](#) protokoll B,
- nr. 29) [frihandelsavtalen EFTA–Ukraina](#) protokoll om opprinnelsesregler,
- nr. 30) [frihandelsavtalen Norge–Færøyene](#) vedlegg 3.

(2) Bilaterale landbruksavtaler som er inngått i henhold til frihandelsavtalene, kan inneholde avvikende regler. Disse vil i tilfelle gjelde foran bestemmelsene i første ledd. Vilkårene i henhold til første ledd gjelder også for bilaterale avtaler om landbruksvarer, i den utstrekning disse ikke inneholder egne vilkår.

§ 8–4–2. Krav til fysisk eller bokføringsmessig atskillelse

(1) Tollmyndighetene kan gi en eksportør lettelse fra krav som frihandelsavtalene stiller til at materialer og opprinnelsesprodukter med ulik opprinnelsesstatus skal holdes fysisk adskilt, i den utstrekning den aktuelle avtalen åpner for dette. Tillatelsen gis for hver enkelt produksjonsenhet.

(2) Tillatelse til bokføringsmessig atskillelse innebærer at eksportøren kan utstede opprinnelsesbevis for fremstilte produkter tilsvarende den mengden materialer med opprinnelsesstatus etter § 8–4–1 som produksjonsenheten til en hver tid har tilgjengelig.

(3) Det er et vilkår for å få tillatelse til bokføringsmessig atskillelse at

- a) produksjonsenheten foretar bearbeiding eller foredling av materialer i større grad enn det som er nevnt i frihandelsavtalenes bestemmelser om utilstrekkelig bearbeiding eller foredling,
- b) atskilt lagring vil medføre store kostnader eller betydelige ulemper ut fra produksjonsforholdene, varespekter mv. ved produksjonsenheten, og
- c) det foreligger et logistikkssystem og et regnskapssystem som sikrer tollmyndighetenes muligheter for kontroll.

(4) Materialer med ulik opprinnelsesstatus må atskilles regnskapsmessig (bokføringsmessig atskillelse). Regnskapet skal enten føres slik at beholdningen av fremstilte produkter regnskapsføres ved ferdigstillingen av produktet eller ved at beholdningen av fremstilte produkter regnskapsføres ved utstedelse av opprinnelsesbeviset tilknyttet produktet.

(5) Søknad om tillatelse til bokføringsmessig atskillelse må i tillegg til opplysninger om vilkårene i tredje ledd inneholde opplysninger om

- a) eksportøren ønsker å regnskapsføre fremstilte produkter med opprinnelse i forbindelse med produksjon eller salg jf. fjerde ledd, og
- b) om produksjonsenheten ønsker å benytte frihandelsavtalenes toleranseregulering.

(6) Underliggende dokumentasjon av opplysningene i regnskapet for bokføringsmessig atskillelse skal oppbevares som fastsatt i § 4–12–1.

(7) For tilbaketrekking og endring av tillatelsen gjelder § 3–1–19 tilsvarende.

§ 8–4–3. Opprinnelsesbevis ved utførsel

(1) Ved utførsel kan eksportøren, i samsvar med bestemmelsene i den aktuelle frihandelsavtalen, utstede følgende dokumentasjon for produktets opprinnelse:

- a) varesertifikat (EUR.1 eller EUR-MED), jf. annet til femte ledd,
- b) opprinnelseserklæring (herunder opprinnelseserklæring EUR-MED), jf. sjette ledd, eller
- c) Opprinnelseserklæring på tolldeklarasjon CN22 eller CN23 for småsendinger som utføres pr. post, jf. § 8–5–3 bokstav a.

(2) Varesertifikat EUR.1 eller EUR-MED utstedes av eksportøren, og attesteres av tollmyndighetene før utførsel.

(3) Varesertifikat kan utstedes etter at produktet er utført dersom

- a) sertifikatet ikke ble utstedt på utførselstidspunktet på grunn av feil, utilsiktede forsømmelser eller på grunn av spesielle forhold, eller
- b) et utstedt varesertifikat ikke ble akseptert ved innførselen av tekniske årsaker.

(4) Tollmyndighetene kan etter søknad, og i den utstrekning det fremgår av den aktuelle frihandelsavtalen, utstede et duplikat ved tyveri, tap eller ødeleggelse av et varesertifikat. Duplikatet skal påføres datoen for utstedelse av det originale varesertifikatet og skal ha gyldighet fra samme dato.

(5) Dersom opprinnelsesprodukter er under tollmyndighetenes kontroll, kan det originale varesertifikatet erstattes med ett eller flere varesertifikater dersom alle eller noen av disse produktene skal sendes et annet sted i Norge eller til et land som er part i den aktuelle frihandelsavtalen. Varesertifikatet må attesteres av tollmyndighetene.

(6) Opprinnelseserklæring påføres fakturaen eller et annet handelsdokument som identifiserer eksportøren og produktet. Opprinnelseserklæringen skal underskrives av eksportøren eller en person med fullmakt fra eksportøren, med mindre eksportøren er autorisert i henhold til § 8-4-4 til å avgi opprinnelseserklæringer uten underskrift. En opprinnelseserklæring kan utstedes etter utførselen, under forutsetning av at den blir fremlagt for importlandet senest tre år etter importtidspunktet for produktene som den refereres til, med mindre frihandelsavtalen fastsetter en annen frist.

§ 8-4-4. Godkjent eksportør

(1) Tollmyndighetene kan gi en eksportør generell autorisasjon til å utstede opprinnelseserklæring, jf. § 8-4-3 første ledd bokstav b, på de vilkår som fremgår av den aktuelle tollpreferanseordningen (godkjent eksportør). Autorisasjonen kan inneholde unntak fra kravet til underskrift, jf. § 8-4-3 sjette ledd. Opprinnelseserklæringer som avgis i henhold til autorisasjonen, skal inneholde tollmyndighetenes autorisasjonsnummer.

(2) Autorisasjonen kan gis på følgende vilkår:

- a) søknaden må være fremsatt på skjema RD 0003,
- b) eventuelle vilkår i den aktuelle preferanseordningen må være oppfylt,
- c) søkeren må dokumentere kunnskap om relevante opprinnelsesregler,
- d) § 3-1-18 annet ledd gjelder tilsvarende.

(3) For tilbaketrekking og endring av autorisasjonen gjelder § 3-1-19 tilsvarende.

§ 8-4-5. Kontroll av opprinnelsesbevis

(1) Tollmyndighetene kan kreve at eksportøren dokumenterer at et produkt som det er utstedt opprinnelsesbevis for, er et opprinnelsesprodukt, jf. § 8-4-1. Eksportøren må være forberedt på å fremlegge, på forlangende, alle nødvendige dokumenter som beviser vedkommende produkts opprinnelse.

(2) Dersom et produkt som det er utstedt opprinnelsesbevis for, er fremstilt av opprinnelsesmaterialer som eksportøren har mottatt fra andre norske virksomheter, kan tollmyndighetene kreve at det også for disse materialene dokumenteres opprinnelsesstatus. Slik dokumentasjon kan være en erklæring om materialenes opprinnelse fra leverandøren (nasjonal leverandørerklæring), jf. § 8-4-6. Det samme gjelder for opprinnelsesprodukter som eksportøren mottar fra andre leverandører, men som han ikke bearbeider selv.

§ 8-4-6. Leverandørerklæring

(1) For produkter eller materialer nevnt i § 8-4-5 annet ledd, kan leverandøren utstede en nasjonal leverandørerklæring om opprinnelsesstatus for den enkelte vareleveransen. Erklæringen skal være påført eller vedlagt en faktura eller et annet handelsdokument. Leverandørerklæringen skal ha følgende ordlyd:

«Leverandøren av produktene/materialene omfattet av dette dokumentet, erklærer at disse produktene/materialene, unntatt hvor annet er tydelig angitt, har norsk preferanseopprinnelse», alternativt «... EØS-preferanseopprinnelse».

Alternativet EØS-preferanseopprinnelse skal brukes dersom produktet har opprinnelse i henhold til EØS-avtalen. Ved leveranse av produkt med opprinnelse i andre avtaleland, skal det respektive land angis som opprinnelsesland.

(2) Hvis bearbeidningen eller foredlingen ikke er tilstrekkelig til å oppnå opprinnelsesstatus, kan leverandøren utstede en nasjonal erklæring som viser den bearbeidningen eller foredlingen som har vært foretatt, eller eventuell verdi som er tilført under bearbeidningen eller foredlingen.

(3) En norsk leverandør av materialer uten opprinnelse kan, i den utstrekning det følger av en frihandelsavtale, utstede en leverandørerklæring til en utenlandsk mottaker. Erklæringen skal vise den bearbeidningen eller foredlingen av varen som har vært foretatt hos leverandøren, og eventuelt verdi som er tilført ved bearbeidningen eller foredlingen. Tilsvarende gjelder utenlandske leverandører i land som Norge har frihandelsavtale med. For vare som skal utføres innenfor EØS-området, kan det utstedes en leverandørerklæring som dekker flere sendinger av samme type varer, dersom leverandøren regelmessig selger varer undergitt samme bearbeidning til en bestemt kunde.

(4) Erklæringer etter første til tredje ledd skal være underskrevet av leverandøren eller en person som har fullmakt fra leverandøren. Tollmyndighetene kan etter søknad fravike kravet til underskrift, på tilsvarende vilkår som for godkjente eksportører, jf. § 8-4-4 annet ledd bokstav b til d. Tollmyndighetene kan kreve at en norsk leverandør legger frem nærmere dokumentasjon for opprinnelsen, jf. § 8-4-1, eller for den bearbeidningen eller foredlingen som er foretatt.

§ 8-4-7. Oppbevaring av dokumentasjon for opprinnelse

Oppbevaringsplikten i § 4-12-1 gjelder tilsvarende for

- a) eksportør som utsteder varesertifikat EUR.1 eller EUR-MED, eller som utsteder opprinnelseserklæring, og
- b) leverandør som utsteder leverandørerklæring etter § 8-4-6.

Opprinnelsesregler for GSP-ordningen (§ 8-4 del II)

§ 8-4-30. Definisjoner

I § 8-4-30 til § 8-4-43 og vedlegg 6 menes med:

- a) *Fremstilling*: All slags bearbeidning eller foredling, herunder sammensetting.

- b) *Materiale*: Enhver bestanddel, råmateriale, komponent, del mv som er brukt i fremstillingen av et produkt.
- c) *Produkt*: Det produktet som fremstilles, selv om det er bestemt for senere bruk i en annen produksjonsprosess.
- d) *Vare*: Både materialer og produkter.
- e) *Tollverdi*: Verdien av varen fastsatt på grunnlag av bestemmelsene i tolloven § 7–10 til § 7–20.
- f) *Materialers verdi*: Tollverdien på innførselstidspunktet av anvendte materialer uten opprinnelsesstatus og med opprinnelsesstatus eller, dersom denne ikke er kjent og ikke kan påvises, den første påviselige prisen som er betalt for materialene i produksjonslandet.
- g) *Pris fra fabrikk*: Prisen som betales til produsenten i det foretaket der den siste bearbeidingen eller foredlingen av produktet er utført, forutsatt at prisen innbefatter verdien av alle anvendte materialer, men fratrukket eventuelle avgifter som er eller kan bli tilbakebetalt når det fremstillede produktet utføres. Hvis den faktiske prisen ikke avspeiler alle kostnader som er påløpt i GSP-landet, forstås med pris fra fabrikk alle disse kostnadene, men fratrukket eventuelle avgifter som er eller kan bli tilbakebetalt når det fremstilte produktet utføres.
- h) *Vekt*: Varens nettovekt uten noen form for emballasjemateriale eller innpakning.
- i) *Kapitler, posisjoner og underposisjoner*: Kapitler, posisjoner og underposisjoner (fire- eller sekssifret kode) som benyttes i nomenklaturen som utgjør Det harmoniserte system for beskrivelse og koding av varer, med endringer som følger av Tollsamarbeidsrådets rekommandasjon av 26. juni 2004.
- j) *Klassifisert*: Et produkts eller et materiales klassifisering under en bestemt posisjon eller underposisjon.
- k) *Sending*: Produkter som enten er sendt samtidig fra en eksportør til en mottaker, eller produkter omfattet av ett enkelt transportdokument omfattende forsendelsen fra eksportøren til mottakeren, eller, i mangel av slikt transportdokument, av en enkel faktura.

§ 8–4–31. *Vilkår for preferansetollbehandling*

- (1) Et produkt fra et GSP-land kan oppnå preferansetollbehandling dersom
  - a) produktet har opprinnelse i et GSP-land, jf. annet ledd,
  - b) kravet til direkte transport er oppfylt, jf. § 8–4–38, og
  - c) opprinnelsen er dokumentert, jf. § 8–5–10 til § 8–5–14.
- (2) Følgende produkter anses å ha opprinnelse i et GSP-land:
  - a) produkt som er fremstilt i sin helhet i landet, jf. § 8–4–32, eller
  - b) produkt som er fremstilt i landet av andre produkter enn de som er nevnt under bokstav a, dersom disse er tilstrekkelig bearbeidet eller foredlet i landet, jf. § 8–4–33 til § 8–4–37.
- (3) Produkt med opprinnelse i Norge, Den europeiske union eller Sveits, og som utføres til et GSP-land, skal anses å ha opprinnelse i GSP-landet dersom produktet er bearbeidet eller foredlet der i større grad enn det som er nevnt i § 8–4–34.
- (4) Når det skal avgjøres om et produkt har opprinnelse i Norge, Den europeiske union eller Sveits, gjelder første ledd tilsvarende.

§ 8–4–32. *Produkt fremstilt i sin helhet i et GSP-land*

- (1) Følgende varer anses som fremstilt i sin helhet i GSP-landet:
  - a) mineralske produkter utvunnet av landets jord eller havbunn,
  - b) planter og vegetabiliske produkter, dyrket eller høstet der,
  - c) levende dyr født og alet der,
  - d) produkter fra levende dyr alet der,
  - e) produkter fra slaktede dyr som er født og alet der,
  - f) produkter fra jakt og fiske drevet der,
  - g) akvakulturprodukter hvor angjeldende/aktuelle fisk, krepsdyr eller bløtdyr er født og alet der,
  - h) produkter fra sjøfiske og andre produkter fra havet, tatt opp av landets fartøyer utenfor landets territorialfarvann,
  - i) produkter fremstilt på landets fabrikkskip utelukkende av produkter nevnt i bokstav h,
  - j) brukte gjenstander innsamlet der, og som bare er egnet til gjenvinning av råmaterialer,
  - k) avfall og skrap fra produksjonsvirksomhet som har funnet sted der,
  - l) produkter utvunnet fra havbunnen eller havundergrunnen utenfor landets sjøterritorium, forutsatt at landet har enerett til å utnytte denne havbunnen eller havundergrunnen,
  - m) varer som er fremstilt der utelukkende av produkter nevnt i bokstav a til l.
- (2) Uttrykkene «landets fartøyer» og «landets fabrikkskip» i første ledd bokstav h og i omfatter bare fartøy eller skip som:
  - a) er registrert i GSP-landet eller Norge og fører GSP-landets eller Norges flagg, og
  - b) eies av
    - statsborgere i GSP-landet eller Norge med minst 50 prosent, eller
    - et selskap som har hovedsete og viktigste forretningssted i GSP-landet eller Norge, og som eies med minst 50 % av GSP-landet eller Norge, eller av offentlige institusjoner i GSP-landet eller Norge.
- (3) Hver av betingelsene i annet ledd kan være oppfylt i Norge eller i forskjellige GSP-land, i den utstrekning alle GSP-landene kan anvende regional kumulasjon i henhold til § 8–4–35. I så tilfelle anses produktet å ha opprinnelse fartøyets eller skipets flaggstet, jf. annet ledd bokstav a.

§ 8–4–33. Tilstrekkelig bearbeiding eller foredling – prosessliste

- (1) Produkter nevnt i kolonne 1 og 2 i vedlegg 6 (prosesslisten) anses som tilstrekkelig bearbeidet eller foredlet i et GSP-land dersom vilkårene i kolonne 3 i prosesslisten er oppfylt.
- (2) Prosesslistens innledende anmerkninger gjelder for alle fremstilte produkter hvor det er brukt materialer uten opprinnelse.
- (3) Selv om vilkårene i første ledd ikke er oppfylt kan materialer uten opprinnelse likevel brukes i fremstilling av produkter under tolltariffen kapittel 1 til 49 og 64 til 97, dersom materialenes samlede verdi eller vekt ikke overstiger
  - (a) 15 prosent av produktets totale vekt for produkter i kapittel 2 og 4 til 24 (bortsett fra bearbeidede eller foredledede fiskeprodukter i kapittel 16),
  - (b) 15 prosent av produktets pris fra fabrikk for andre produkter, og
  - (c) ingen prosentsatser fastsatt i prosesslisten for maksimal verdi av materialer uten opprinnelse, overskrides, jf. vedlegg 6.
- (4) Tredje ledd kan ikke anvendes for å oppnå opprinnelsesstatus i henhold til § 8–4–31 annet ledd bokstav a. Toleransen som fremgår av tredje ledd gjelder imidlertid når det i vedlegg 6 kreves at materialer skal være fremstilt i sin helhet, jf § 8–4–31 annet ledd bokstav b.

§ 8–4–34. Utilstrekkelig bearbeiding eller foredling

- (1) Følgende behandlinger anses som utilstrekkelig bearbeiding eller foredling selv om vilkårene i § 8–4–33 er oppfylt:
  - a) behandling som har til hensikt å sikre at produktets tilstand ikke forringes under transport eller lagring,
  - b) deling eller sammenstilling av kolli,
  - c) vasking, rensing, fjerning av støv, oksydering, olje, maling eller andre belegg,
  - d) stryking eller pressing av tekstiler,
  - e) enkel maling og polering,
  - f) avskalling og hel eller delvis sliping av ris; polering og glasering av korn og ris,
  - g) farging av eller tilsetning av smaksstoffer til sukker eller fremstilling av sukkerbiter; hel eller delvis formaling av krystallsukker,
  - h) skrelling, fjerning av steiner og avskalling/utbelging av frukt, nøtter og grønnsaker,
  - i) skjerpning, enkel sliping eller enkel oppskjæring,
  - j) sikting, sortering, klassifisering, gradering, tilpassing; (innbefattet sammenstilling av varer til sett),
  - k) enkel fylling i flasker, bokser, flakonger, sekker, kasser, esker, festing til plater eller planker, og all annen enkel emballering,
  - l) anbringelse eller trykking av merker, etiketter, logoer eller andre lignende kjennemerker på varer eller deres emballasje,
  - m) enkel blanding av produkter, også av forskjellige slag; blanding av sukker med ethvert materiale,
  - n) enkel tilsetning av vann eller fortykning eller dehydrering eller denaturering av produkter,
  - o) enkel montering av deler av artikler til et komplett produkt eller demontering av produkter til deler,
  - p) kombinasjon av to eller flere av de behandlinger som er angitt i bokstav a til o,
  - q) slaktning av dyr.
- (2) Når det skal avgjøres om den bearbeidingen eller foredlingen som produktet har gjennomgått skal anses som utilstrekkelig etter første ledd, skal alle behandlingene som utføres i et GSP-land på et gitt produkt, tas i betraktning.

§ 8–4–35. Kumulasjon

- (1) Materialer fra Norge, Den europeiske union eller Sveits anses å ha opprinnelse i et GSP-land hvis det ferdige produktet er blitt fremstilt der ved inkorporering av materialer med opprinnelse i Norge, Den europeiske union eller Sveits, forutsatt at den bearbeidingen eller foredlingen som er foretatt på produktet i GSP-landet, er mer omfattende enn de behandlingene som er beskrevet i § 8–4–34. Det er ikke nødvendig at slike materialer har gjennomgått tilstrekkelig bearbeiding eller foredling.
- (2) Regional kumulasjon innebærer at et produkt som har opprinnelse i et land som er medlem av en regional sammenslutning, betraktes som materiale med opprinnelse i et annet land i samme regionale sammenslutning (eller et land i en annen regionalsammenslutning hvis det er adgang til kumulasjon mellom sammenslutninger) når de bearbeides eller foredles ytterligere eller inngår i et produkt som er fremstilt der. Regional kumulasjon kan brukes for Asean-gruppen (Brunei, Filippinene, Indonesia, Kambodsja, Laos, Malaysia, Myanmar, Singapore, Thailand og Vietnam) og SAARC-gruppen (Bangladesh, Butan, India, Maldivene, Nepal, Pakistan og Sri Lanka).
- (3) Dersom et produkt med opprinnelse i et land som er medlem av Asean-gruppen eller SAARC-gruppen, bearbeides eller foredles i et annet land i gruppen, skal produktet anses å ha opprinnelse i det landet hvor den siste bearbeidingen eller foredlingen har funnet sted. Dette gjelder bare dersom verdiøkningen i dette landet er større enn den høyeste verdien av de anvendte produktene med opprinnelse i hvert av de andre landene i gruppen, og den bearbeidingen eller foredlingen som har funnet sted i landet er mer omfattende enn de behandlingene som er beskrevet i § 8–4–34. Med verdiøkning menes produktets pris fra fabrikk fratrukket tollverdien av de anvendte opprinnelsesproduktene fra andre land i gruppen.

(4) Dersom vilkårene i tredje ledd ikke er oppfylt, skal produktet anses å ha opprinnelse i det landet i den regionale sammenslutningen som har bidratt med den høyeste verdien av de opprinnelsesproduktene som kommer fra andre land i sammenslutningen.

(5) Produkt med opprinnelse i et land i en regional sammenslutning som utføres til Norge fra et annet land i den samme sammenslutningen uten der å ha gjennomgått bearbeiding eller foredling utover de behandlinger som er beskrevet i § 8-4-34, beholder sin opprinnelse. Produkt med opprinnelse i et land i en regional sammenslutning kan uten hensyn til § 8-4-38 transporteres gjennom et annet land i sammenslutningen, også om ytterligere bearbeiding eller foredling finner sted der.

(6) Produkter som hører under kapitlene 1-24 i tolltariffen er unntatt fra regional kumulasjon innenfor SAARC-gruppen.

§ 8-4-36. *Ett produkt – den kvalifiserende enhet*

(1) Ved bruk av bestemmelsene i § 8-4-30 til § 8-4-43 skal den kvalifiserende enhet være det bestemte produktet som gir produktet dets karakter ved bestemmelse av klassifisering i henhold til Det harmoniserte system.

(2) Det følger at

- a) når et produkt bestående av en gruppe eller samling av artikler er klassifisert i henhold til Det harmoniserte system i én posisjon, utgjør alt den kvalifiserende enhet,
- b) når en sending består av et antall like produkter som klassifiseres under samme posisjon i Det harmoniserte system, må hvert enkelt produkt vurderes hver for seg ved bruk av bestemmelsene i forskriften.

(3) Når emballasje er inkludert sammen med produktet i klassifiseringsøyemed i henhold til alminnelige fortolkningsregel 5 i Det harmoniserte system, skal også denne tas med ved bestemmelse av opprinnelse.

§ 8-4-37. *Tilbehør, produkter i sett, nøytrale elementer mv.*

(1) Tilbehør, reservedeler og verktøy som er sendt sammen med en utrustning, maskin, apparat eller transportmiddel, skal anses som ett produkt. Dette gjelder bare dersom tilbehøret mv. er standardutstyr som ikke er særskilt fakturert.

(2) Produkter som etter Det harmoniserte systems alminnelige fortolkningsregler er i sett, anses som opprinnelsesprodukt dersom alle komponentene i settet er opprinnelsesprodukter. Sett som består av både opprinnelsesprodukter og varer uten opprinnelse, anses som opprinnelsesprodukt dersom verdien av varer uten opprinnelse ikke overstiger 15 prosent av settets pris fra fabrikk.

(3) Ved vurderingen av produktets opprinnelse, skal det ikke tas hensyn til følgende elementer som er brukt ved fremstillingen og bearbeidingen av produktet:

- a) energi og drivstoff,
- b) anlegg og utstyr,
- c) maskiner og verktøy,
- d) andre varer som ikke inngår og som ikke er forutsatt å inngå i det endelige produktet eller i den endelige sammensetningen av produktet.

§ 8-4-38. *Direkte transport*

(1) De produkter som deklarerer for innførsel til Norge, skal være de samme som de som er utført fra det GSP-landet hvor de anses for at ha opprinnelse. De må ikke være endret, omdannet på noen måte eller være gjort til gjenstand for andre behandlinger enn behandlinger som har til formål å bevare dem i god stand før de deklarerer. Lagring av produkter eller sendinger og deling av sendinger kan finne sted hvis det skjer under eksportørens eller en etterfølgende vareiehnehavers ansvar, og produktene forblir under tollmyndighetenes oppsyn i transittlandet.

(2) Første ledd anses for overholdt, med mindre tollmyndighetene har grunn til å tro, at det motsatte er tilfellet. I så tilfelle kan tollmyndighetene anmode deklaranter eller tollskyldneren om å godtgjøre overholdelsen. Godtgjørelse kan skje med hjelp av ethvert middel, bl.a. kontraktmessige transportdokumenter som f.eks. konnossementer eller faktuelle eller konkrete beviser på grunnlag av merking eller nummerering av kolli eller enhver form for bevis med tilknytning til selve varene.

(3) Første og annet ledd anvendes tilsvarende ved kumulasjon i henhold til § 8-4-35.

§ 8-4-39. *Utstillinger*

(1) Et opprinnelsesprodukt som er sendt fra et GSP-land for utstilling i et annet land, og som etter utstillingen blir innført til Norge, skal ved innførselen anses å ha opprinnelse i vedkommende GSP-land når

- a) en eksportør har sendt produktet direkte fra GSP-landet til landet hvor utstillingen er holdt og har utstilt det der,
- b) denne eksportøren har solgt eller på annen måte overdratt produktet til en mottaker i Norge,
- c) produktet er blitt sendt direkte til Norge under utstillingen eller umiddelbart etterpå, i samme stand som da det ble sendt til utstillingen, og
- d) produktet ikke har vært brukt til andre formål enn demonstrasjon på utstillingen.

(2) Det er et vilkår for opprinnelse at utstillingens navn og adresse er påført opprinnelsessertifikatet som nevnt i § 8-5-10 annet ledd bokstav a.

(3) Utstillinger i butikker eller forretningslokaler til private formål med sikte på salg av utenlandske produkter omfattes ikke av bestemmelsen.

§ 8–4–40. Gjeninnførsel av produkt

Produkt som utføres fra et GSP-land eller fra Norge til et annet land, og som senere gjeninnføres, anses ikke som opprinnelsesprodukt med mindre det overfor tollmyndighetene eller andre kompetente myndigheter kan dokumenteres at

- a) vilkårene i § 8–4–35 er oppfylt, eller
- b) det gjeninnførte produktet er det samme som det produktet som ble utført, og at det ikke har gjennomgått noen bearbeiding eller foredling utover det som har vært nødvendig for å bevare det i god tilstand.

§ 8–4–41. Unntak fra opprinnelsesbestemmelsene

(1) Tollmyndighetene kan etter søknad gi en eksportør i et minst utviklet land, jf. vedlegg 5, unntak fra opprinnelsesbestemmelsene i § 8–4–31 første ledd bokstav b dersom utviklingen av eksisterende industri eller etableringen av ny industri i landet tilsier dette. Tillatelse kan gis for en periode på inntil to år. Ved vurderingen av om det skal gis unntak skal det blant annet legges vekt på

- a) hvilke muligheter eksisterende industri har til å videreføre eksporten til Norge,
  - b) om det er fare for nedleggelse av eksisterende industri i det aktuelle GSP-landet,
  - c) om unntak vil medføre betydelige investeringer i GSP-landets industri og om slike investeringer vil muliggjøre at prosessreglene kan oppfylles etter noen tid, og
  - d) de økonomiske og sosiale virkningene av et unntak, særlig når det gjelder sysselsettingen i det aktuelle GSP-landet og i Norge.
- (2) Søknad om unntak skal, foruten en beskrivelse av det ferdige produktet, inneholde opplysninger om
- a) type og mengde av materialer med opprinnelse i et annet land,
  - b) produksjonsprosess,
  - c) tilført merverdi,
  - d) antall sysselsatte i den berørte virksomheten,
  - e) forventet utførselsvolum til Norge,
  - f) andre mulige forsyningskilder for materialer, og
  - g) hvor lang tid det søkes unntak for og årsakene til dette.

§ 8–4–42. Erstatningssertifikat ved eksport av produkt med GSP-opprinnelse

(1) Tollmyndighetene kan etter søknad utstede erstatningssertifikat formular A ved reeksport av GSP-produkt til Den europeiske union eller Sveits, dersom

- a) opprinnelsen er dokumentert med et formular A attestert av tollmyndighetene eller annen kompetent myndighet i et GSP-land for utførsel til Norge, og
- b) produktet i Norge kontinuerlig har vært under tollmyndighetenes kontroll, og at det der ikke har gjennomgått annen behandling enn lossing, lasting, oppdeling av forsendelse eller annen behandling med sikte på å bevare det i god tilstand.

(2) Tollmyndighetene skal på det originale formular A påføre de videresendte produktenes nummer, antall, art og vekt, samt erstatningssertifikatens løpenummer og utstedelsesdato. En kopi av det originale opprinnelsessertifikatet kan vedheftes erstatningssertifikatet. I rubrikken øverst til høyre på erstatningssertifikatet påføres navnet på det landet hvor erstatningssertifikatet utstedes. I rubrikk 4 påføres ordene «REPLACEMENT CERTIFICATE» (engelsk versjon) alternativt «CERTIFICATE DE REMPLACEMENT» (fransk versjon), samt originalsertifikatets serienummer og utstedelsesdato.

(3) I rubrikk 1 påføres navnet på den som reeksporterer produktet. Referanse til reeksportørens faktura påføres i rubrikk 10. I rubrikk 2 kan navnet på den endelige varemottakeren påføres. Alle relevante opplysninger fra rubrikkene 3 til 9 i det opprinnelige sertifikatet må overføres til erstatningssertifikatet. I rubrikkene 7 og 9 påføres det aktuelle antall og art samt bruttovekt eller annen mengde.

(4) Den tollregionen som utsteder et erstatningssertifikat skal attestere sertifikatet i rubrikk 11. Opplysninger vedrørende opprinnelsesland og bestemmelsesland skal overføres fra det originale opprinnelsessertifikatet og påføres i erstatningssertifikatets rubrikk 12. Rubrikk 12 skal undertegnes av en bemyndiget person i det firmaet som utferdiger erstatningssertifikatet.

§ 8–4–43. Opprinnelsesbevis ved utførsel av produkt med norsk opprinnelse til GSP-land

(1) Ved utførsel av produkt med norsk opprinnelse til et GSP-land med sikte på bearbeiding eller foredling kan det utstedes opprinnelsesbevis for eventuell senere innførsel av det fremstilte produktet til Norge, Den europeiske union eller Sveits. Opprinnelsen bestemmes etter de reglene som følger av § 8–4–31 annet ledd. Dersom det fremstilte produktet sendes fra GSP-landet til Den europeiske union eller Sveits, gjelder dette ikke for utførsel av produkter omfattet av tolltariffen kapittel 1 til og med 24. Opprinnelsesbevis kan være

- a) varesertifikat EUR. 1 attestert av tollmyndighetene, eller
- b) opprinnelseserklæring utferdiget av eksportøren, jf. § 8–5–11 første ledd.

(2) Opprinnelseserklæring kan utstedes dersom

- a) eksportøren har fått autorisasjon som godkjent eksportør for GSP-varer, jf. tredje ledd, eller
- b) verdien av opprinnelsesproduktene i sendingen ikke overstiger kr 100 000.

(3) Tollmyndighetene kan gi en eksportør generell autorisasjon til å utstede opprinnelseserklæring, jf. annet ledd bokstav a (godkjent eksportør for GSP-varer). Autorisasjon gis på samme vilkår som fremgår av § 8-4-4 annet ledd bokstav b til d.

(4) Tollmyndighetene kan kreve at eksportøren dokumenterer at produktet som det er utstedt opprinnelsesbevis for, er et opprinnelsesprodukt, jf. § 8-4-30 til § 8-4-41.

Kvoteregulert preferansetoll (§ 8-4 del III)

§ 8-4-50. Kvoteregulert preferansetoll for landbruksprodukter fra EU

(1) Tollmyndighetene kan gi tollfritak eller nedsettelse av toll for følgende vareslag for nærmere angitte mengder eller verdier (kvoteregulert preferansetoll) i henhold til den bilaterale avtalen om landbruksvarer mellom Norge og Den europeiske union:

- a) stiklinger uten rot, til bruk i gartnerier,
- b) enkelte blomstrende potteplanter,
- c) grønne potteplanter,
- d) gress i ruller eller plater (plen).

(2) Det gis kvoteregulert preferansetoll for de aktuelle vareslagene inntil den fastsatte tollkvoten er nyttet fullt ut. For å få kvoteregulert preferansetoll må tollkvoten være tilgjengelig på innførselstidspunktet.

(3) Søknad om kvoteregulert preferansetoll kan fremsettes ved fortollingen eller innen tre år etter fortollingen, jf. § 8-5-1 første ledd. Opprinnelsesbevis, faktura, fraktdokumenter mv. og eventuell lisens må kunne legges frem på anmodning fra tollmyndighetene.

(4) Den som returnerer et vareparti som har fått kvoteregulert preferansetoll, skal straks gi tollmyndighetene melding om dette. Kvoter for produkter som returneres, vil bli omfordelt til søknader som ikke er dekket opp.

§ 8-4-51. Kvoteregulert preferansetoll for kjøtt mv.

(1) Tollmyndighetene kan gi kvoteregulert preferansetoll for kjøtt fra Botswana, Namibia, Swaziland og GSP-land.

(2) Det gis kvoteregulert preferansetoll for de aktuelle vareslagene inntil den fastsatte tollkvoten er nyttet fullt ut. For å få kvoteregulert preferansetoll må tollkvoten være tilgjengelig på innførselstidspunktet.

(3) Søknad om kvoteregulert preferansetoll kan fremsettes ved fortollingen eller innen tre år etter fortollingen, jf. § 8-5-1 første ledd. Opprinnelsesbevis, faktura, fraktdokumenter mv. og eventuell lisens må kunne legges frem på anmodning fra tollmyndighetene. Kvotene tildeles fortløpende etter «først-til-mølla-prinsippet».

§ 8-5. Krav om preferansetoll og dokumentasjon av opprinnelse

Opprinnelsesbevis ved innførsel – gjeldende frihandelsavtaler

§ 8-5-1. Krav om preferansetoll

(1) Krav om preferansetoll skal fremsettes ved fortollingen. Krav som settes frem senere gir rett til preferansetoll dersom

- a) det dokumenteres at de aktuelle produktene fylte vilkårene for preferansetollbehandling på fortollingstidspunktet, og
- b) kravet settes frem innen tre år etter fortollingstidspunktet.

(2) Rett til preferansetollbehandling skal, i samsvar med den aktuelle frihandelsavtalen, dokumenteres med

- a) gyldig varesertifikat (EUR.1 eller EUR-MED), attestert av tollmyndighetene eller annen kompetent myndighet i eksportlandet,
- b) opprinnelseserklæring påført av eksportøren på en faktura eller et annet handelsdokument, jf. § 8-5-2, eller
- c) erklæring om produktenes opprinnelse fra importør, jf. § 8-5-3.

(3) For produkter som er innført i strid med bestemmelsene i tolloven eller denne forskriften og som fortolles i ettertid, kan preferansetollbehandling bare innvilges dersom vilkårene i første og annet ledd er oppfylt, og overtredelsen ikke har avskåret tollmyndighetene fra å kontrollere opprinnelsen.

(4) Tollmyndighetene kan i særlige tilfeller gjøre unntak fra kravene i annet ledd til fremleggelse av opprinnelsesbevis.

§ 8-5-2. Opprinnelseserklæring

(1) Rett til preferansetollbehandling kan dokumenteres med opprinnelseserklæring eller opprinnelseserklæring EUR-MED etter § 8-5-1 annet ledd bokstav b dersom

- a) verdien av opprinnelsesproduktene i sendingen ikke overstiger eventuell beløpsgrense fastsatt i den aktuelle frihandelsavtalen, eller
- b) eksportøren er autorisert av eksportlandets tollmyndigheter som godkjent eksportør.

(2) For opprinnelsesprodukter nevnt i § 8-5-3 bokstav a som innføres per post, kan opprinnelseserklæring på tolldeklarasjon CN22 eller CN23 benyttes som dokumentasjon for krav på preferansetollbehandling.

§ 8-5-3. Erklæring fra importøren

Ved innførsel til private formål kan krav om preferansetoll dokumenteres med erklæring om produktets opprinnelse fra importør for:

- a) småsendinger fra privatperson til privatperson med verdi til og med kr 4 100,
- b) personlig bagasje som medbringes av reisende med verdi til og med kr 10 000.

§ 8-5-4. Gyldighet av opprinnelsesbevis

(1) Et opprinnelsesbevis er gyldig i fire måneder etter utstedelsen i eksportlandet, med mindre den aktuelle frihandelsavtalen setter en lengre frist. Tollmyndighetene kan uansett legge opprinnelsesbevis til grunn dersom produktene er lagt fram for tollmyndighetene innen fristens utløp eller oversittelsen av fristen skyldes ekstraordinære omstendigheter, og det ikke er grunn til å tvile på produktenes opprinnelse.

(2) Et opprinnelsesbevis skal anses som gyldig selv om det har mindre feil ved utformingen eller det er mindre uoverensstemmelser mellom opplysninger gitt i opprinnelsesbeviset og opplysninger gitt i dokumenter fremlagt for tollmyndighetene, og det ikke er grunn til å tvile på produktenes opprinnelse.

§ 8-5-5. Verifisering av opprinnelsesbevis

(1) Tollmyndighetene kan sette som vilkår for preferansetollbehandling at eksportlandets tollmyndigheter verifiserer at produktet som er omfattet av opprinnelsesbeviset, er et opprinnelsesprodukt og at opprinnelsesbeviset er ekte.

(2) Dersom tollmyndighetene ikke innen fristen som er fastsatt i frihandelsavtalen, har mottatt svar fra eksportlandets tollmyndighet, eller svaret ikke inneholder tilstrekkelig informasjon til å fastslå produktets opprinnelse eller at opprinnelsesbeviset er ekte, gis det ikke preferansetoll med mindre tollmyndighetene ikke finner grunn til å tvile på opprinnelsen.

(3) Tollmyndighetene kan, i påvente av resultatene fra verifisering etter annet ledd, utsette beslutningen om å innrømme preferansetoll dersom det foreligger indikasjoner på at vilkårene for preferansetoll ikke er oppfylt. Dersom tollmyndighetene beslutter utsettelse, skal de på nærmere vilkår tilby å stille produktet til fri rådighet for importøren.

Opprinnelsesbevis ved innførsel – GSP**§ 8-5-10. Fremleggelse av opprinnelsesbevis**

(1) Krav om preferansetollbehandling skal fremsettes ved fortollingen. Krav som settes frem senere gir bare rett til preferansetollbehandling dersom

- a) det dokumenteres at de aktuelle produktene fylte vilkårene for preferansetoll på fortollingspunktet, og
- b) kravet settes frem innen tre år etter fortollingstidspunktet.

(2) Ved innførsel av produkt fra GSP-land kan krav om preferansetoll dokumenteres med

- a) opprinnessertifikat formular A utstedt av eksportøren, og attestert av kompetente myndigheter i eksportlandet,
- b) opprinnelseserklæring utferdiget av eksportøren, jf. § 8-5-11 første ledd,
- c) erklæring om produktenes opprinnelse fra importøren, jf. § 8-5-11 annet ledd, eller
- d) erstatningssertifikat formular A utstedt av en eksportør og attestert av tollmyndighetene eller annet kompetent myndighet i Den europeiske union eller Sveits, jf. § 8-4-38 første ledd.

(3) Tollmyndighetene kan i særlige tilfeller gjøre unntak fra kravene til fremleggelse av opprinnelsesbevis i annet ledd.

(4) For varer som er innført i strid med bestemmelsene i tolloven eller denne forskriften og som fortolles i ettertid, kan preferansetollbehandling bare innvilges dersom vilkårene i første og annet ledd er oppfylt, og overtredelsen ikke har avskåret tollmyndighetene fra å kontrollere opprinnelsen.

§ 8-5-11. Opprinnelseserklæring og erklæring fra importøren

(1) Ved innførsel av produkter fra GSP-land kan krav om preferansetoll dokumenteres med opprinnelseserklæring dersom verdien av opprinnelsesproduktene i sendingen ikke overstiger kr 100 000.

(2) Ved innførsel til private formål fra GSP-land kan krav om preferansetoll dokumenteres med erklæring om produktets opprinnelse fra importøren for produkter i

- a) småsendinger fra privatperson til privatperson med verdi til og med kr 4 100,
- b) reisendes personlige bagasje med verdi til og med kr 10 000.

§ 8-5-12. Gyldighet av opprinnelsesbevis

Et opprinnelsesbevis er gyldig i ti måneder etter utstedelsen i eksportlandet. § 8-5-4 annet ledd gjelder tilsvarende.

§ 8-5-13. Verifisering av opprinnelsesbevis

(1) Tollmyndighetene kan sette som vilkår for preferansetollbehandling at eksportlandets kompetente myndigheter verifiserer at produktet som er omfattet av det fremlagte opprinnelsesbeviset, er et opprinnelsesprodukt og at opprinnelsesbeviset er ekte.

(2) Dersom tollmyndighetene ikke innen seks måneder har mottatt svar fra eksportlandets kompetente myndighet, eller svaret ikke inneholder tilstrekkelig informasjon til å fastslå produktets opprinnelse eller at opprinnelsesbeviset er ekte, skal det sendes en ny forespørsel. Dersom svar på den nye forespørselen ikke mottas innen fire måneder, gis det ikke preferansetoll med mindre tollmyndighetene ikke finner grunn til å tvile på opprinnelsen.

(3) Tollmyndighetene kan, i påvente av resultatene fra verifisering etter annet ledd, utsette beslutningen om å innrømme preferansetoll dersom det foreligger indikasjoner på at vilkårene for preferansetoll ikke er oppfylt. Dersom tollmyndighetene beslutter utsettelse, skal de på nærmere vilkår, dersom forskriftens vilkår er til stede, tilby å stille produktet til fri rådighet for importøren.

§ 8–5–14. *Krav til myndighetene i GSP-landet*

- (1) Det er et vilkår for preferansetollbehandling at GSP-landet
  - a) på forhånd gir norske tollmyndigheter opplysninger om hvilke myndigheter i GSP-landet som er autorisert til å utstede, attestere og verifisere opprinnelsesbevis, og
  - b) oversender prøver og avtrykk av de stemplene som de autoriserte myndighetene skal bruke ved attestasjon av opprinnessertifikater, og
  - c) bistår norske tollmyndigheter med å kontrollere opprinnelsesbevis.
- (2) Ved tyveri, tap eller ødeleggelse av et opprinnessertifikat formular A kan myndighetene i GSP-landet utstede et duplikat på grunnlag av de eksportdokumenter som foreligger.
- (3) Dersom et opprinnelsesbevis ikke ble utstedt på utførselstidspunktet på grunn av feil, utilsiktede forsømmelser eller andre spesielle forhold, eller det på tilfredsstillende måte overfor de kompetente myndighetene i GSP-landet kan godtgjøres at et utstedt opprinnelsesbevis av tekniske årsaker ikke ble akseptert ved innførselen, kan myndighetene i GSP-landet utstede et opprinnessertifikat formular A etter produktene det refererer seg til er eksportert.

II

I vedlegg 6 gjøres følgende endringer:

Anmerkning 1.1 skal lyde:

Dette vedlegget fastsetter opprinnelsesreglene i GSP-ordningen for alle produkter. Selv om et produkt er oppført i prosesslisten nedenfor, betyr ikke det nødvendigvis at det gis tollnedsettelse. Det fremgår av tolltariffen hvilke produkter som gis tollnedsettelse, og hvilke opprinnelsesland tollettelsene gjelder for.

I anmerkning 3.1 endres § 8–4–5 annet ledd til § 8–4–34 første ledd annet punktum.

I anmerkning 3.2 strykes ordene «jf. § 8–4–6».

III

Endringene trer i kraft straks.

19. feb. Nr. 166 2016

Forskrift om tilskudd til lokale lyd- og bildemedier

Hjemmel: Fastsatt av Kulturdepartementet 19. februar 2016 med hjemmel i Stortingets årlige budsjettvedtak. Kunngjort 23. februar 2016 kl. 14.10.

§ 1. *Formål og virkeområde*

Tilskuddsordningen har som hovedmål å bidra til mediemangfold, ytringsfrihet og styrking av de lokale lyd- og bildemedienes demokratiske funksjon i samfunnet. Tilskuddsordningen skal stimulere til et kvalitetsorientert og økonomisk livskraftig miljø for lokale medier som når et stort publikum ved å bidra til:

- a) digitalisering av lokalradio,
- b) produksjon av programmer med høy teknisk og innholdsmessig kvalitet,
- c) videreutvikling av det enkelte lokalmediets egenart, og
- d) kompetanseutvikling og samarbeid mellom ulike lokalmedier.

§ 2. *Målgruppe*

Tilskudd etter denne forskriften kan gis til:

- a) lokalkringkastingskonsesjonærer i henhold til kringkastingsloven § 1–1 første ledd bokstav b og § 2–1 første ledd,
- b) registrerte kringkastere i henhold til kringkastingsloven § 2–1 tredje ledd som hovedsakelig tilbyr innhold rettet mot et lokalt publikum,
- c) nasjonale sammenslutninger for lokale lyd- og bildemedier, og
- d) anleggskonsesjonærer i henhold til kringkastingsloven § 2–2 i digitale lokalradionett.

§ 3. *Tilskuddsformer*

Tilskudd etter denne forskriften kan gis i form av:

- a) Investeringstilskudd til digitalisering av lokalradio.
- b) Driftstilskudd til nasjonale sammenslutninger for lokale lyd- og bildemedier.
- c) Driftstilskudd til lokalradioer for etniske og språklige minoritetsgrupper. Det kan maksimalt tildeles 50 000 kroner per lokalradio per år.

- d) Prosjekttilskudd til lokale programproduksjoner. Nyskapende ideer vil bli prioritert. Det kan tildeles maksimalt 250 000 kroner per prosjekt per tilskuddsår.
- e) Tilskudd til enkeltstående kompetansehevende tiltak. Tiltakene skal kunne tilføre mediet eller medieorganisasjonen kvalitetsmessige forbedringer. Søknader om kvalitetsmessige forbedringer innenfor journalistikk, mediekompetanse, teknisk kompetanse og liknende vil bli prioritert. Det kan tildeles maksimalt 100 000 kroner per tiltak per tilskuddsår.
- f) Tilskudd til Utviklingsprosjekter med tiltak som stimulerer til aktivitet som øker lokal programmessig kvalitet og bredde. Dette inkluderer blant annet organisasjonsutvikling, utvikling av nye lokale programkonsepter og ulike lokale samarbeidstiltak. Nyskapende ideer prioriteres. Det kan tildeles maksimalt 100 000 kroner per tiltak per tilskuddsår.

§ 4. *Generelle prioriteringer*

Om lag halvparten av midlene som årlig tildeles gjennom tilskuddsordningen skal øremerkes digitalisering av lokalradio, jf. § 3 bokstav a. For øvrig skal det tas særlig hensyn til søknader fra lokalradioer for etniske og språklige minoritetsgrupper, jf. § 3 bokstav c.

§ 5. *Samlet tilskuddstak for tilskudd til ett foretak*

Et foretak kan maksimalt motta 200 000 euro i tilskudd fra denne eller andre offentlige tilskuddsordninger over en periode på tre regnskapsår.

For vurdering av hva som regnes som et foretak vises det til forskrift 14. november 2008 nr. 1213 om unntak fra notifikasjonsplikt for offentlig støtte § 2.

§ 6. *Kriterier for vurdering av søknader om tilskudd til digitalisering av lokalradio*

Følgende generelle kriterier gjelder ved behandling av søknader om tilskudd til digitalisering av lokalradio, jf. § 3 bokstav a:

- a) sannsynligheten for at prosjektet lar seg realisere,
- b) senderanleggets forventede dekningsområde,
- c) forventet mangfold av lokalradioer som deltar i samarbeidet om utbyggingen, og
- d) prioritering av områder der det er et begrenset kommersielt grunnlag for utbygging av digitale lokalradionett.

§ 7. *Kriterier for vurdering av søknader om tilskudd til nasjonale sammenslutninger av lyd- og bildemedier*

Følgende generelle kriterier vil bli vektlagt ved behandling av søknader om tilskudd til nasjonale sammenslutninger av lyd- og bildemedier, jf. § 3 bokstav b:

- a) antall medlemmer,
- b) eiermessig mangfold blant medlemmene, og
- c) organisasjonens aktivitetsnivå basert på budsjett og dokumenterte aktiviteter.

§ 8. *Saksbehandling*

Medietilsynet forvalter tilskuddsordningen.

Vedtak om tilskudd treffes av Medietilsynet etter innstilling fra Fagutvalget for tilskudd til lokale lyd- og bildemedier.

Søknaden vurderes ut fra faglige og økonomiske kriterier og gis som et rundsumtilskudd, fastsatt etter en skjønnsmessig vurdering av hva som er rimelig bidrag fra statens side. Det stilles krav om minimum 20 prosent egenandel.

Tilskuddets størrelse, forutsetninger for utbetaling og øvrige betingelser meddeles søknadsansvarlig i et tilsagnsbrev.

§ 9. *Fagutvalget*

Fagutvalget for tilskudd til lokale lyd- og billedmedier og dets medlemmer oppnevnes av Medietilsynet.

Fagutvalget består av fem medlemmer og tre varamedlemmer som utnevnes for fire år. To medlemmer med vararepresentanter utnevnes på bakgrunn av teknisk og digital kompetanse. Tre medlemmer, inklusive utvalgets leder med vararepresentant, utnevnes på bakgrunn av lokalmediekompetanse.

Medietilsynet kan fastsette forskrift om utvalgets virksomhet og sammensetning.

§ 10. *Klageadgang*

Enkeltvedtak truffet av Medietilsynet etter denne forskriften kan påklages til Klagenemnda for mediasaker (Medieklagenemnda).

§ 11. *Kunngjøring*

Søknadsfrister kunngjøres i relevante medier. Medietilsynet avgjør om kunngjøring og tildeling av tilskuddsmidler skal skje en eller flere ganger i året.

§ 12. *Krav til søknadens form og innhold*

Tilskudd tildeles etter søknad på eget søknadsskjema.

Søker plikter å gi Medietilsynet alle opplysninger som er nødvendig for å behandle søknaden og gjennomføre kontroll med at tilskuddet blir anvendt etter forutsetningen, inkludert informasjon om eventuell annen offentlig støtte som vil være relevant for beregningen av støttetak etter § 5.

Søknadsfristen fastsettes av Medietilsynet. Søknaden må underskrives av søknadsansvarlig og ansvarlig for tiltakene.

§ 13. *Utbetaling av tilskudd*

Prosjekt- og investeringstilskudd utbetales i to rater. Første rate utbetales når tiltak i henhold til § 3 starter opp. Siste rate utbetales når regnskap og rapport er mottatt og kontrollert av Medietilsynet. Dersom tiltakets art og omfang tilsier det, kan Medietilsynet utbetale tilskuddet i sin helhet når tiltak i henhold til § 3 er gjennomført, og regnskap og rapport er mottatt og kontrollert.

Driftstilskuddet utbetales i to rater i det året det søkes om tilskudd. Første rate utbetales ved utsendelse av tilsagnsbrev. Siste rate utbetales i andre halvdel av året, etter at rapport og regnskap er mottatt og kontrollert av Medietilsynet. Tilskuddet kan alternativt utbetales i sin helhet ved årets slutt, etter at rapport og regnskap er mottatt og kontrollert.

§ 14. *Rapportering fra mottaker*

Tilskuddsmottaker plikter straks å melde fra til Medietilsynet dersom forutsetningene for tildelingen endres før, eller i løpet av, prosjektperioden.

Tilskuddsmottaker skal så snart som mulig, og senest innen rapporteringsfrist fastsatt i tilsagnsbrevet, oversende Medietilsynet rapport om gjennomføringen av tiltak i henhold til § 3. Rapporten skal gjøre rede for om tiltaket er gjennomført i tråd med forutsetningen for tilskuddet.

Regnskap for tiltak i henhold til § 3 som viser disponering av tilskuddet, sammenholdt med budsjett skal vedlegges rapporten. Regnskapet skal være undertegnet av tilskuddsmottaker. For tilskudd over 200 000 kroner skal regnskapet i tillegg være revidert av statsautorisert eller registrert revisor.

§ 15. *Kontroll*

Medietilsynet har ansvar for kontroll med tilskuddsmottakers rapportering. Kontrollen vil bestå i en generell formalia- og rimelighetskontroll, dvs. at rapporten er signert og attestert og at tallmaterialet ikke virker usannsynlig.

Medietilsynet, departementet og Riksrevisjonen kan iverksette kontroll med at midlene nyttes etter forutsetningene, jf. reglement for økonomistyring i staten § 15 og riksrevisjonsloven § 12 tredje ledd.

Tilskuddsmottaker plikter å oppbevare regnskapet i ti år og skal i denne perioden fremlegge regnskapet på anmodning fra Medietilsynet, departementet eller Riksrevisjonen.

§ 16. *Sanksjoner*

Medietilsynet kan kreve hele eller deler av et tilskudd tilbakebetalt dersom tilskuddsmottakeren gir uriktige opplysninger, ikke oppfylder rapporterings- og fremleggelsesplikten etter forskriften her eller ikke overholder de fastsatte betingelsene for å motta tilskuddet.

Ved krav om tilbakebetaling kan det fastsettes rente etter forsinkelsesrenteloven. Fastsatte sanksjoner skal stå i forhold til det aktuelle bruddet på regelverket eller øvrige forutsetninger som tilskuddsmottakeren har gjort seg skyldig i.

§ 17. *Ikrafttredelse og opphevelse*

Denne forskriften trer i kraft straks. Fra samme tidspunkt oppheves forskrift 7. september 2001 nr. 1108 for tilskudd til lokalkringkastingsformål.

19. feb. Nr. 167 2016

Forskrift om endring i forskrift om endring i forskrift til utfylling og gjennomføring mv. av skatteloven av 26. mars 1999 nr. 14

Hjemmel: Fastsatt av Finansdepartementet 19. februar 2016 med hjemmel i lov 26. mars 1999 nr. 14 om skatt av formue og inntekt (skatteloven) § 5–12 fjerde ledd. Kunngjort 23. februar 2016 kl. 14.10.

I

I forskrift 18. desember 2015 nr. 1768 om endring i forskrift til utfylling og gjennomføring mv. av skatteloven av 26. mars 1999 nr. 14 gjøres følgende endringer:

§ 5–12–5 første ledd første og annet punktum skal lyde:

Normrenten fastsettes på grunnlag av en basisrente. Basisrenten fastsettes av Finanstilsynet med utgangspunkt i uttrekk av priser på boliglån fra Finansportalen.

§ 5–12–5 fjerde ledd første punktum skal lyde:

Normrenten fastsettes av Skattedirektoratet senest den 12. dagen etter utløpet av observasjonsperioden for fastsettelse av basisrenten og er lik den fastsatte basisrenten med et fradrag på 0,15 prosentenheter og deretter avrundet til nærmeste 0,1 prosentenheter.

II

Endringene under I trer i kraft straks.

19. feb. Nr. 168 2016**Forskrift om endringer i forskrift av 11. desember 2015 nr. 1446 om inndeling i jordskiftesokn og tilordning til lagmannsrettane**

Heimel: Fastsatt ved kgl.res. 19. februar 2016 med heimel i lov 21. juni 2013 nr. 100 om fastsetjing og endring av eigedoms- og rettshøve på fast eigedom m.m. (jordskiftelova) § 2–1 og lov 13. august 1915 nr. 5 om domstolene (domstolloven) § 16. Fremma av Landbruks- og matdepartementet. Kunngjort 23. februar 2016 kl. 14.10.

I

I forskrift 11. desember 2015 nr. 1446 om inndeling i jordskiftesokn og tilordning til lagmannsrettane blir det gjort følgjande endringar:

Romartal I nummer 13 skal lyde:

13. Sunnfjord og Ytre Sogn jordskifterett lokalisert i Førde:

Følgjande kommunar skal sokne til Sunnfjord og Ytre Sogn jordskifterett: Jølster, Førde, Naustdal, Flora, Bremanger, Gaular, Fjaler, Askvoll, Hyllestad, Solund, Gulen og Høyanger.

Romartal II nummer 5 skal lyde:

5. Eidsivating lagmannsrett:

Følgjande jordskifterettar skal sokne til Eidsivating lagmannsrett: Vestoppland og Sør-Gudbrandsdal jordskifterett, Valdres jordskifterett, Nord-Gudbrandsdal jordskifterett, Hedemarken og Sør-Østerdal jordskifterett, Glåmdal jordskifterett, Nord-Østerdal jordskifterett. Det same gjeld saker som kjem frå Akershus og Oslo jordskifterett i første instans med unntak for saker frå kommunane Oslo, Bærum, Asker, Nesodden, Oppegård, Ski, Frogn, Ås, Vestby og Enebakk.

II

Endringane trer i kraft straks.

19. feb. Nr. 169 2016**Forskrift om endring i forskrift om fravær og permisjon ved nyankomne innvandreres deltakelse i introduksjonsordning**

Hjemmel: Fastsatt av Justis- og beredskapsdepartementet 19. februar 2016 med hjemmel i lov 4. juli 2003 nr. 80 om introduksjonsordning og norskopplæring for nyankomne innvandrere (introduksjonsloven) § 20. Kunngjort 23. februar 2016 kl. 14.10.

I

I forskrift 18. juli 2003 nr. 973 om fravær og permisjon ved nyankomne innvandreres deltakelse i introduksjonsordning gjøres følgende endring:

Ny § 5–4 skal lyde:

§ 5–4. Permisjon uten introduksjonsstønad ved overgang til arbeid

Ved tilbud om arbeid på heltid har programdeltakeren etter søknad rett til permisjon fra introduksjonsprogrammet. Permisjonen kan innvilges for flere avgrensede perioder, og totalt for en periode på inntil ett år.

Programdeltakers individuelle plan justeres for tiden det innvilges permisjon, jf. introduksjonsloven § 6. Start- og sluttdato for permisjonen samt kommunens oppfølging i permisjonstiden omtales i den individuelle planen.

Fire uker før permisjonstidens utløp gjennomføres en obligatorisk samtale hvor programdeltaker svarer på om hun eller han ønsker å komme tilbake til introduksjonsprogrammet. Dersom programdeltaker ønsker å fortsette kvalifiseringen, avtales det hva som skal være innholdet i introduksjonsprogrammet når vedkommende kommer tilbake.

Dersom programdeltaker ønsker å returnere til introduksjonsprogrammet før permisjonens utløp, har hun eller han rett til dette etter søknad.

II

Forskriften trer i kraft straks.

19. feb. Nr. 170 2016**Forskrift om endring i forskrift om opplæring i norsk og samfunnskunnskap for nyankomne innvandrere**

Hjemmel: Fastsatt av Justis- og beredskapsdepartementet 19. februar 2016 med hjemmel i lov 4. juli 2003 nr. 80 om introduksjonsordning og norskopplæring for nyankomne innvandrere (introduksjonsloven) § 20 og § 17 femte ledd femte punktum. Kunngjort 23. februar 2016 kl. 14.10.

I

I regler 14. november 1997 nr. 4862 for valg av Kirkeråd gjøres følgende endringer:

§ 1–1 skal lyde:

Kirkemøtet velger på sitt første møte i bispedømmerådenes valgperiode et Kirkeråd bestående av ti leke medlemmer, hvorav en er kirkelig tilsatt, og fire prester, alle med personlige varamedlemmer. Alle bispedømmeråd skal være representert i rådet. Ved siden av de foran nevnte medlemmer skal rådet ha som medlem en biskop med varamedlem valgt av Bispemøtet.

§ 1–2 skal lyde:

Kirkerådet velges for en periode på fire år, og trer i funksjon umiddelbart etter Kirkemøtet hvor valget har funnet sted.

§ 2–1 skal lyde:

Kirkemøtet forut for det Kirkemøtet som skal velge Kirkeråd, velger en nominasjonskomité bestående av fem personer, hvorav tre leke medlemmer, en kirkelig tilsatt og en prest. En av disse skal være under 30 år.

§ 3–1 skal lyde:

Nominasjonskomiteen foreslår kandidater til leder av Kirkerådet, blant Kirkemøtets valgte medlemmer.

§ 3–2 skal lyde:

Bispedømmerådene kan komme med forslag på lederkandidater overfor nominasjonskomiteen.

§ 3–3 skal lyde:

Det kan fremmes forslag til kandidater under Kirkemøtet.

§ 3–4 skal lyde:

Nominasjonskomiteen ber bispedømmerådene foreslå fire av sine leke medlemmer som kandidater i prioritert rekkefølge, blant disse den leke kirkelig tilsatte på ønsket plass. Alle prester i Kirkemøtet er å anse som kandidater til Kirkerådet. Fra bispedømmene i Nidaros, Sør-Hålogaland og Nord-Hålogaland bør minst en av de foreslåtte kandidatene være same.

§ 3–5 skal lyde:

Det kan fremmes forslag til kandidater under Kirkemøtet.

Overskriften over § 3–6 oppheves.

§ 3–6, § 3–7 og § 3–8 oppheves.

§ 4–1 skal lyde:

Nominasjonskomiteen fremlegger på grunnlag av bispedømmerådenes prioriteringer en kandidatliste med:

- a) forslag til kandidater til leder av Kirkerådet, i alfabetisk rekkefølge.
- b) forslag til tre leke kirkelige tilsatte, i alfabetisk rekkefølge.
- c) de elleve prestene, ordnet bispedømmevis.
- d) forslag til tjueto leke kandidater, to fra hvert bispedømmeråd, ordnet bispedømmevis og i alfabetisk rekkefølge.

Kandidatene føres opp på listen med angivelse av fullstendig navn, stilling, menighet, alder, bispedømme og relevante opplysninger om kandidatene.

§ 4–2 skal lyde:

Nominasjonskomiteen skal tilstrebe at begge kjønn er representert med ikke mindre enn 40 prosent på den samlede kandidatliste og at listen inneholder en andel kandidater som er under 30 år på minst 20 prosent (hvis mulig).

§ 5–1 skal lyde:

Valgkomiteen leder valget og forestår valgoppjøret.

Kandidater foreslått etter § 3–3 og § 3–5 føres opp på kandidatlisten. Deretter sørger valgkomiteen for stemmesedler til den enkelte valgømgang.

§ 5–2 skal lyde:

Stemmeavgivningen er hemmelig og skjer skriftlig i tre omganger.

§ 5–3 skal lyde:

Kirkemøtet velger først leder av Kirkerådet blant Kirkemøtets valgte medlemmer ved særskilt avstemning. Hvis ingen ved første stemmegivning får flertall av de stemmer som er avgitt, holdes ny stemmegivning. Ved denne skal det bare stemmes på de to som ved første stemmegivning har fått flest stemmer.

§ 5–4 skal lyde:

Lederen velges for to år. Ved valg av leder midt i valgperioden, velger Kirkemøtet leder blant rådets medlemmer. Lederen kan gjenvelges. Kirkemøtets valgkomité forbereder og gjennomfører valget av leder midt i valgperioden. Kirkerådet velger selv nestleder for en periode på to år.

Overskriften før § 5–5 skal lyde:

Valg av øvrige medlemmer fra bispedømmerådene

§ 5–5 skal lyde:

Deretter velges ti medlemmer, ett fra hver av de bispedømmerådene som leder ikke ble valgt fra og innen kategoriene lek og geistlig. Det skal avgis stemme på kun én kandidat fra hver av de ti bispedømmerådene. Det kan ikke avgis stemmer på flere kandidater fra en kategori enn det antall medlemmer som gjenstår å velge fra den aktuelle kategorien.

Ved opptellingen kåres først de to leke kandidatene som har fått flest stemmer til medlem av Kirkerådet. Deretter kåres den geistlige kandidaten som har fått flest stemmer. Denne prosedyren gjentas to ganger til ni medlemmer er kåret. Hver gang en kandidat blir kåret til medlem strykes de øvrige kandidatene fra det respektive bispedømmeråd fra denne valgongangen. Til medlem av Kirkerådet fra det siste bispedømmet kåres den kandidat som har høyest stemmetall, uavhengig av kategori dersom valgt leder av Kirkerådet er lek. Dersom valgt leder av Kirkerådet er prest blir den leke kandidaten med høyest stemmetall kåret til medlem.

Etter at resultatet av ovenstående valg foreligger, foretas valg av de resterende tre medlemmer, hvorav én lek kirkelig tilsatt dersom denne ikke er valgt som leder. Disse kan velges fra samtlige bispedømmer. De er valgt som har fått flest stemmer, inntil den enkelte kategori er fylt opp.

Overskriften over § 5–6 skal lyde:

Valgoppgjør

§ 5–6 skal lyde:

Ved stemmelikhet gjøres det omvalg mellom kandidatene som har fått like mange stemmer. Ved fortsatt stemmelikhet treffes avgjørelsen ved loddtrekning. Stemmesedler som er feil utfylt skal forkastes.

§ 5–7 skal lyde:

Varamedlem for lek representant fra et bispedømme er den leke kandidaten fra vedkommende bispedømme som har fått nest flest stemmer under valget i Kirkemøtet. Hvis det ikke er avgitt stemmer på annen kandidat eller hvis det ikke er annen kandidat, utpeker vedkommende bispedømmeråd vararepresentanten

§ 5–8 skal lyde:

Varamedlem for lek kirkelig tilsatt er den som får nest flest stemmer under valget i Kirkemøtet. I det tilfellet lek kirkelig tilsatt blir valgt til leder av Kirkerådet og er eneste representant fra sitt bispedømme, er varamedlem for lek kirkelig tilsatt dennes varamedlem til vedkommende bispedømmeråd.

§ 5–9 skal lyde:

Varamedlem for prest innvalgt fra et bispedømme er dennes varamedlem til vedkommende bispedømmeråd.

§ 5–10 og § 5–11 oppheves.

§ 6–1 skal lyde:

Valgbar til Kirkerådet er Kirkemøtets valgte medlemmer.

§ 6–2 og § 6–3 oppheves.

§ 6–4 og 6–5 blir ny § 6–2 og § 6–3 og skal derfor lyde:

§ 6–2. Hvis det grunnlag et medlem er valgt inn i Kirkerådet på faller bort, må vedkommende tre ut av rådet. Det gjelder f.eks. ved flytting fra bispedømmet eller ved skifte av kategori.

§ 6–3. Kirkerådet avgjør i tvilstilfelle om en person er valgbar eller om en kandidat må tre ut av rådet, jf. § 6–2.

§ 7–3 oppheves.

II

Endringene trer i kraft straks.

12. feb. Nr. 180 2016**Forskrift om endring i forskrift om helseforetaksfinansierte reseptlegemidler til bruk utenfor sykehus**

Hjemmel: Fastsatt av Helsedirektoratet 12. februar 2016 med hjemmel i forskrift 12. juni 2015 nr. 646 om helseforetaksfinansierte reseptlegemidler til bruk utenfor sykehus § 3, jf. delegeringsvedtak 26. juni 2015 nr. 1153. Kunngjort 26. februar 2016 kl. 14.00.

I

I forskrift 12. juni 2015 nr. 646 om helseforetaksfinansierte reseptlegemidler til bruk utenfor sykehus gjøres følgende endring:

I liste over legemidler som skal finansieres av de regionale helseforetakene tilføyes følgende preparatnavn og medfølgende informasjon i linjen foran «Enbrel»:

Benepali	Etanercept	L04AB01	Revmatologiske- og hudsykdommer	01.03.2016
----------	------------	---------	---------------------------------	------------

II

Forskriften trer i kraft 1. mars 2016.

16. feb. Nr. 181 2016**Forskrift om elektronisk oppgaveinnlevering for næringsdrivende**

Hjemmel: Fastsatt av Skattedirektoratet 16. februar 2016 med hjemmel i lov 13. juni 1980 nr. 24 om ligningsforvaltning (ligningsloven) § 4–2 sjette ledd, § 4–3 og § 4–5. Kunngjort 26. februar 2016 kl. 14.00.

§ 1. Næringsdrivende

Med næringsdrivende etter ligningsloven § 4–2 skal forstås personlige skattytere som mottar forhåndsutfylt selvangivelse for næringsdrivende fordi de driver eller har drevet næringsvirksomhet. I tillegg omfattes deltakerlignede selskaper og upersonlige skattytere (aksjeselskaper mv.).

§ 2. Hvilke oppgaver som omfattes

Ved elektronisk innlevering må selvangivelsen og alle pliktige vedlegg etter ligningsloven § 4–4 oversendes i elektronisk lesbar form. Deltakerlignede selskaper skal innlevere selskapsoppgave mv. etter ligningsloven § 4–9 i elektronisk lesbar form.

§ 3. Avvisning av mangelfulle oppgaver

Oppgaver med en eller flere av følgende mangler kan avvises av mottakssentralen eller stoppes ved innsending:

- manglende lesbarhet i mottakssystemet,
- avsender og/eller oppgavepliktig lar seg ikke identifisere,
- formelle eller logiske feil ved utfylling av pliktige skjema,
- mangelfull utfylling av opplysninger i pliktige skjema eller
- oppgavesett som ikke inneholder alle pliktige skjema.

Oppgaver som er avvist av grunner som nevnt i første ledd anses som ikke levert.

§ 4. Ikrafttredelse mv.

Forskriften trer i kraft straks.

Samtidig oppheves forskrift 2. februar 2001 nr. 103 om prøvedrift med elektronisk oppgaveinnlevering for næringsdrivende.

16. feb. Nr. 182 2016**Forskrift om endring i forskrift om leveringsfrist for selvangivelse på papir**

Hjemmel: Fastsatt av Skattedirektoratet 16. februar 2016 med hjemmel i lov 13. juni 1980 nr. 24 om ligningsforvaltning (ligningsloven) § 4–7. Kunngjort 26. februar 2016 kl. 14.00.

I

I forskrift 26. januar 2004 nr. 304 om leveringsfrist for selvangivelse på papir gjøres følgende endring:

§ 1 skal lyde:

§ 1. Leveringsfrist

Er den selvangivelsespliktige deltaker i selskap som skal levere selskapsoppgave mv. etter ligningsloven § 4–9, og selskapsoppgaven mv. leveres elektronisk med frist innen utgangen av mai, har den selvangivelsespliktige samme

leveringsfrist. Dette gjelder også for skattytere som har frist etter ligningsloven § 4–7 nr. 1 bokstav b og som er deltaker i slikt selskap.

II

Endringen trer i kraft straks.

19. feb. Nr. 183 2016

Delegering av myndighet til Landbruks- og matdepartementet etter lov om næringsberedskap (næringsberedskapsloven)

Hjemmel: Fastsatt ved kgl.res. 19. februar 2016 med hjemmel i lov 16. desember 2011 nr. 65 om næringsberedskap (næringsberedskapsloven) § 6, § 8 og § 17. Fremmet av Landbruks- og matdepartementet. Kunngjort 26. februar 2016 kl. 14.00.

Delegering av Kongens myndighet etter § 6, § 8 og § 17 i lov 16. desember 2011 nr. 65 om næringsberedskap til Landbruks- og matdepartementet.

19. feb. Nr. 184 2016

Instruks om utredning av statlige tiltak (utredningsinstruksen)

Hjemmel: Fastsatt ved kgl.res. 19. februar 2016 med hjemmel i instruksjonsmyndigheten. Fremmet av Kommunal- og moderniseringsdepartementet. Kunngjort 26. februar 2016 kl. 14.00.

Kapittel 1. Formål, virkeområde og ansvar

1–1 Formål

Formålet med instruksen er å legge et godt grunnlag for beslutninger om statlige tiltak gjennom å

- identifisere alternative tiltak
- utrede og vurdere virkningene av aktuelle tiltak
- involvere dem som er berørt av tiltaket, tidlig i utredningsprosessen
- samordne berørte myndigheter.

Videre er det et formål at Norges deltakelse i EØS- og Schengen-samarbeidet forvaltes på en helhetlig og effektiv måte.

1–2 Virkeområde

Instruksen gjelder for utarbeiding av beslutningsgrunnlag for statlige tiltak som utføres i, eller på oppdrag for, statlige forvaltningsorganer.

Instruksen gjelder også for arbeid med EØS- og Schengen-regelverk, fra identifisering av nye initiativ i EU og formulering av norske posisjoner til innlemmelse i EØS-avtalen eller Schengen-avtalen og gjennomføring i norsk regelverk.

Utredningsinstruksen gjelder ikke ved inngåelse av andre internasjonale avtaler.

Instruksen gjelder ikke når det i lov eller forskrift, eller med hjemmel i lov eller forskrift, er fastsatt særskilte regler.

1–3 Ansvar for utredning

Det forvaltningsorganet som har ansvar for utredningsarbeidet, skal påse at bestemmelsene i instruksen blir fulgt. Hvis det er et offentlig utredningsarbeid, skal nødvendige krav innarbeides i mandatet.

Departementene har et overordnet ansvar for kvaliteten på beslutningsgrunnlag innenfor egen sektor.

1–4 Fravikelse av instruksen

Reglene i instruksen kan bare fravikes når spesielle forhold gjør det nødvendig. En slik beslutning skal treffes av øverste leder i det ansvarlige forvaltningsorganet. Beslutningen skal være skriftlig og begrunnet og skal følge saken.

1–5 Ansvar for instruksen

Finansdepartementet har ansvaret for å forvalte utredningsinstruksen. Departementet har også ansvar for å gi veiledning om bestemmelsene.

Justis- og beredskapsdepartementet har ansvaret for å gi veiledning om bestemmelsene i utredningsinstruksen som gjelder for lover og forskrifter.

Utenriksdepartementet har ansvaret for å gi veiledning om bestemmelsene i utredningsinstruksen som gjelder for arbeidet med EØS- og Schengen-saker.

Kapittel 2. Krav til innhold i beslutningsgrunnlaget

2-1 Minimumskravene til utredning

En utredning skal besvare følgende spørsmål:

- 1 Hva er problemet, og hva vil vi oppnå?
- 2 Hvilke tiltak er relevante?
- 3 Hvilke prinsipielle spørsmål reiser tiltakene?
- 4 Hva er de positive og negative virkningene av tiltakene, hvor varige er de, og hvem blir berørt?
- 5 Hvilket tiltak anbefales, og hvorfor?
- 6 Hva er forutsetningene for en vellykket gjennomføring?

Utredningen skal omfatte virkninger for enkeltpersoner, privat og offentlig næringsvirksomhet, statlig, fylkeskommunal og kommunal forvaltning og andre berørte.

2-2 Omfang og grundighet

Utredningen skal være så omfattende og grundig som nødvendig. Denne vurderingen baseres på om tiltaket reiser viktige prinsipielle spørsmål, hvor vesentlige tiltakets virkninger forventes å bli og den tiden som står til rådighet.

Dersom tiltaket berører prinsipielle spørsmål, skal utredningen drøfte disse på en balansert, systematisk og helhetlig måte.

Når det skal utredes tiltak som man forventer gir vesentlige nytte- eller kostnadsvirkninger, herunder vesentlige budsjettmessige virkninger for staten, skal det gjennomføres en analyse i samsvar med gjeldende rundskriv for samfunnsøkonomiske analyser. I slike analyser skal det være et nullalternativ.

Utredning av EU-regelverk som er under arbeid i EU, og som skal innlemmes i EØS-avtalen eller Schengen-avtalen og gjennomføres i norsk rett, skal tilpasses de prosedyrer, frister og krav som følger av EØS- og Schengen-samarbeidet, jf. kapittel 5.

Kapittel 3. Tidlig involvering, foreleggelse og høring

3-1 Tidlig involvering

Berørte departementer skal involveres så tidlig som mulig i utredningsprosessen. Andre som er berørt av tiltaket, skal involveres tidlig så langt dette er hensiktsmessig.

Når ny EØS- og Schengen-relevant politikk og nytt regelverk planlegges og utvikles i EU, skal ansvarlig departement involvere andre berørte departementer i dette arbeidet, jf. kapittel 5.

Før et offentlig utvalgsarbeid settes i gang, skal utkast til mandat først forelegges berørte departementer.

3-2 Foreleggelse for berørte departementer

Ansvarlig departement skal forelegge alle forslag til tiltak med vesentlige virkninger for berørte departementer. Forslag til lov og forskrift skal alltid forelegges berørte departementer. Foreleggelse skal skje før forslaget legges ut på høring. Kravet om foreleggelse gjelder ikke for offentlige utredninger (NOU).

Tiltak som får vesentlige budsjettmessige virkninger for staten, skal forelegges Finansdepartementet. Tiltak som får vesentlige virkninger for kommunene eller fylkeskommunene, skal forelegges Kommunal- og moderniseringsdepartementet. Tiltak som får vesentlige virkninger for næringslivet, skal forelegges Nærings- og fiskeridepartementet.

Utkast til meldinger til Stortinget (Meld. St.) og proposisjoner med forslag til stortingsvedtak (Prop. S) skal forelegges berørte departementer før utkast legges fram for regjeringen. Utkast til meldinger til Stortinget og proposisjoner med forslag til stortingsvedtak som har vesentlige virkninger for kommunene eller fylkeskommunene, skal forelegges Kommunal- og moderniseringsdepartementet til uttalelse.

Forleggelse etter dette punktet gjelder ikke budsjettproposisjoner og heller ikke meldinger til Stortinget som legges fram rutinemessig og til informasjon. Slike dokumenter skal likevel forelegges Finansdepartementet.

Frist for uttalelse skal være minst tre uker hvis ikke annet er avtalt mellom departementene.

3-3 Høring

Offentlige utredninger, forslag til lov og forskrift og forslag til tiltak med vesentlige virkninger skal normalt legges ut på høring. Høringene skal være åpne for innspill fra alle. Høringsfristen skal tilpasses omfanget av tiltaket og hvor viktig det er. Høringsfristen skal normalt være tre måneder, og ikke mindre enn seks uker.

Høring kan unnlates dersom den

- ikke vil være praktisk gjennomførbar
- kan vanskeliggjøre gjennomføringen av tiltaket eller
- må anses som åpenbart unødvendig.

En beslutning om å unnlate høring skal treffes av øverste leder i det ansvarlige forvaltningsorganet. Beslutningen skal være skriftlig og begrunnet, og skal følge saken.

Hvis høringsuttalelsene eller andre forhold fører til vesentlige endringer i forslaget, skal det reviderte forslaget legges ut på ny høring.

Forslag til tiltak som er unntatt offentlighet etter offentlighetsloven, skal ikke høres.

Når Europakommisjonen har foreslått nytt regelverk som kan ha vesentlig betydning for Norge, skal det ansvarlige forvaltningsorganet sørge for å gjøre forslaget offentlig tilgjengelig uten ugrunnet opphold. Berørte parter skal normalt høres før en norsk posisjon foreligger i saken. Forslag til gjennomføring av vedtatt EØS- og Schengen-regelverk i Norge skal høres:

- dersom regelverket ikke har vært på høring på forslagsstadiet
- dersom regelverket er vesentlig endret siden høring på forslagsstadiet
- dersom det er valgmuligheter knyttet til gjennomføringen.

Høringsfristen i EØS- og Schengen-saker skal tilpasses den tiden som står til rådighet, og kan være kortere enn seks uker.

4 Kapittel 4. Lover og forskrifter

4-1 Utforming av lovforslag og forskrifter

Lovforslag og forskrifter skal utformes med utgangspunkt i Justis- og beredskapsdepartementets veileder «Lovteknikk og lovforberedelse».

4-2 Foreleggelse for Justis- og beredskapsdepartementet

Før det blir satt i gang større lovarbeider eller andre lovarbeider som kan reise lovstrukturspørsmål, skal saken forelegges Justis- og beredskapsdepartementet.

4-3 Regelrådet for næringslivet

Når forslag til lov og forskrift som er særlig relevant for næringslivet legges ut på høring, jf. punkt 3-3, skal Regelrådet for næringslivet informeres om høringen.

Ansvarlig forvaltningsorgan skal uten ugrunnet opphold gjøre Regelrådets uttalelse offentlig tilgjengelig.

4-4 Foreleggelse for berørte departementer

Ferdig utkast til proposisjoner til Stortinget med forslag til lovvedtak (Prop. L og Prop. LS) skal forelegges berørte departementer før utkastet legges fram for regjeringen. Utkast til proposisjoner til Stortinget med forslag til lovvedtak som har vesentlige virkninger for kommunene eller fylkeskommunene, skal forelegges Kommunal- og moderniseringsdepartementet til uttalelse.

Frist for uttalelse skal være minst tre uker hvis ikke annet er avtalt mellom departementene.

4-5 Lovteknisk gjennomgåelse

Ferdig utkast til lovproposisjon skal forelegges Lovavdelingen i Justis- og beredskapsdepartementet for lovteknisk gjennomgåelse. Dette gjelder ikke for skattelovforslag.

Den lovtekniske gjennomgåelsen skal normalt utføres samtidig med departementsforeleggelsen av proposisjonsutkast ifølge punkt 4-4, og med samme frist hvis ikke annet er avtalt med Lovavdelingen.

4-6 Ikrafttredelse av lover og forskrifter

Lover og forskrifter av betydning for privat og offentlig forretningsvirksomhet skal normalt tre i kraft fra et årsskifte.

Dette gjelder ikke for gjennomføring av EØS- og Schengen-regelverk eller regelverk som følger av andre internasjonale avtaler der fristen for å gjennomføre regelverket gjør det nødvendig å sette et annet tidspunkt for når regelverket skal tre i kraft.

4-7 Kunngjøring av forskrifter, ikrafttredelse av lover og sanksjoner av lovvedtak

Samme dag som en forskrift vedtas eller stadfestes, skal forskriften sendes Norsk Lovtidend v/Lovdata for kunngjøring, jf. forvaltningsloven 10. februar 1967 § 38 og § 39.

Beslutninger om ikrafttredelse av lover og sanksjoner av lovvedtak skal samme dag sendes Norsk Lovtidend v/Lovdata for kunngjøring.

Kapittel 5. EØS- og Schengen-regelverk

5-1 Ansvarsfordeling i EØS- og Schengen-saker

Departementene skal sørge for at sakene forberedes, at berørte parter høres, at norske posisjoner utformes og fremmes, og at beslutninger fattet i EØS-organene, gjennomføres nasjonalt.

5-2 Medvirkning

Departementene med underliggende virksomheter skal innenfor sine ansvarsområder så tidlig som mulig identifisere prosesser som blir forberedt i EU, og som er av vesentlig betydning for Norge. Norske vurderinger og synspunkter skal da spilles inn til EUs politikk- og regelverksutforming.

5–3 Forankring og samordning

Generelle, administrative og horisontale EØS-spørsmål skal samordnes i Koordineringsutvalget for EØS-saker. Departementene skal sørge for at EØS-saker på deres respektive områder normalt behandles i spesialutvalgene. Schengen-saker skal samordnes i Koordineringsutvalget for justis- og innenriksaker og i tilhørende spesialutvalg.

5–4 Norske interesser og posisjoner

Når ny EØS- og Schengen-relevant politikk og nytt relevant regelverk planlegges og utvikles i EU, skal saker som kan ha vesentlig betydning for norske interesser, identifiseres, vurderes og samordnes så tidlig som mulig.

Når Europakommisjonen har fremmet forslag til regelverk som kan ha vesentlig betydning, skal ansvarlig departement sørge for at en foreløpig norsk posisjon foreligger raskest mulig og normalt senest innen tre måneder etter at forslaget ble publisert. Om en regjeringsbehandling kreves, skal den skje innen denne fristen.

Norsk posisjon videreutvikles og justeres etter behov i takt med beslutningsprosessen i EU.

Ansvarlig departement skal involvere andre berørte departementer i dette arbeidet på en hensiktsmessig måte. Vi viser til de særskilte kravene til utredning og høring som gjelder når det skal utarbeides norsk posisjon, i kapittel 2 og 3.

5–5 Innlemmelse og gjennomføring av regelverk

Ansvarlig departement skal sørge for at EØS-relevant EU-regelverk innlemmes i EØS-avtalen på en effektiv måte. Arbeidet skal starte så tidlig som mulig for å legge til rette for at nytt regelverk i EU-statene og EØS/EFTA-statene blir satt i verk til samme tid, så langt det er mulig, og i tråd med de tidsfristene som er fastsatt i fellesskap av EØS- og EFTA-statene. Norge skal bidra til at EØS-komiteen normalt kan fatte vedtak om å innlemme nytt regelverk i EØS-avtalen innen seks måneder etter at regelverket er vedtatt i EU.

Arbeid med nødvendig lov- eller forskriftsendring for å gjennomføre EØS-regelverk skal starte i god tid før vedtak i EØS-komiteen om innlemmelse i EØS-avtalen.

I saker hvor utredningen identifiserer særlige problemstillinger av rettslig, institusjonell eller faglig karakter, skal disse avklares så tidlig som mulig. Ansvarlig departement skal sørge for å involvere berørte departementer og Utenriksdepartementet på et tidlig tidspunkt for å sikre effektiv samordning. Saker som reiser særskilte spørsmål om EØS-relevans, skal på et tidlig stadium legges fram for Utenriksdepartementet for uttalelse.

Saker på justis- og innenriksområdet skal behandles i tråd med bestemmelsene ovenfor og skal følge de prosedyrene og tidsfristene som følger av Schengen-samarbeidet.

5–6 EØS- og Schengen-notater

EØS-notater skal utarbeides for alle EØS-relevante rettsakter som er vedtatt av EU, og normalt også for forslag til nye EØS-relevante EU-rettsakter. Notater skal på samme måte utarbeides for Schengen- og Dublin-relevante rettsakter.

5–7 Saker mellom Norge og EFTAs overvåkingsorgan (traktatbruddsaker) og innlegg i andre saker for EFTA-domstolen og EU-domstolen

EØS-rettslig utvalg skal behandle norske traktatbruddsaker og innlegg i andre saker for EFTA-domstolen og EU-domstolen. Dette gjelder ikke dersom ansvarlig departement og Utenriksdepartementet mener at behandling i utvalget er åpenbart unødvendig.

Hvis det blir lagt fram saker fra norske domstoler for EFTA-domstolen der staten er part med Regjeringsadvokaten som prosessfullmektig, holdes møtet i EØS-rettslig utvalg dersom ansvarlig departement, Utenriksdepartementet eller Regjeringsadvokaten finner dette nødvendig.

Kapittel 6. Ikrafttredelse

Instruksen trer i kraft 1. mars 2016. Fra samme tid oppheves instruks 18. februar 2000 nr. 108 om utredning av konsekvenser, foreleggelse og høring ved arbeidet med offentlige utredninger, forskrifter, proposisjoner og meldinger til Stortinget.

23. feb. Nr. 185 2016

Forskrift om endring i forskrift om infrastruktur for geografisk informasjon (geodataforskriften)

Hjemmel: Fastsatt av Kommunal- og moderniseringsdepartementet 23. februar 2016 med hjemmel i lov 3. september 2010 nr. 56 om infrastruktur for geografisk informasjon (geodataloven) § 2, § 5, § 8 og § 10.

EØS-henvisninger: EØS-avtalen vedlegg XX nr. 1j (direktiv 2007/2/EF), nr. 1jc (forordning (EF) nr. 976/2009 endret ved forordning (EU) nr. 1088/2010 og forordning (EU) nr. 1311/2014) og nr. 1je (forordning (EU) nr. 1089/2010 endret ved forordning (EU) nr. 102/2011, forordning (EU) nr. 1253/2013 og forordning (EU) nr. 1312/2014). Kunngjort 26. februar 2016 kl. 14.00.

I

I forskrift 8. august 2012 nr. 797 om infrastruktur for geografisk informasjon (geodataforskriften) gjøres følgende endringer:

§ 6 andre ledd skal lyde:

EØS-avtalen vedlegg XX nr. 1je (forordning (EU) nr. 1089/2010) om gjennomføring av direktiv 2007/2/EF med hensyn til samvirksomheten til geodatasett og -tjenester med endringer (forordning (EU) nr. 102/2011, forordning (EU) nr. 1253/2013 og forordning (EU) nr. 1312/2014) gjelder som forskrift med de tilpasninger som følger av vedlegg XX, protokoll 1 til avtalen og avtalen for øvrig. Kravene gjelder geodatasett og tilhørende geodatatjenester etter § 2 første ledd. Kravene gjelder for kommuner og fylkeskommuner når de etter annen lov eller forskrift har plikt til å samle inn eller formidle slike geodata.

§ 7 første og andre ledd skal lyde:

Deltakende virksomheter skal for geodatasett og geodatatjenester etter § 2 første ledd, opprette og drive et nett av følgende tjenester:

- a) søketjenester som gjør det mulig å søke etter geodatasett og geodatatjenester og vise metadata
- b) visningstjenester som gjør det mulig å vise geodatasett med forklarende informasjon og tilhørende metadata
- c) nedlastningstjenester som gjør det mulig å laste ned eller få direkte tilgang til kopier av hele eller deler av geodatasett
- d) omformingstjenester som gjør det mulig å omdanne geodatasett slik at de kan virke sammen med andre geodata
- e) tjenester som gjør det mulig å aktivere geodatatjenester.

EØS-avtalen vedlegg XX nr. 1jc (forordning (EF) nr. 976/2009) om gjennomføring av direktiv 2007/2/EF med hensyn til nettjenester med endringer (forordning (EU) nr. 1088/2010 og forordning (EU) nr. 1311/2014) gjelder som forskrift med de tilpasninger som følger av vedlegg XX, protokoll 1 til avtalen og avtalen for øvrig. Omformingstjenestene skal kombineres med de andre nettjenestene slik at de kan virke sammen, jf. § 6.

§ 15 andre til femte ledd skal lyde:

Geodatasett etter § 2 første ledd skal være tilgjengelige med samvirksomhet etter kravene i § 6 andre ledd innen

- a) 23. november 2015 for data etter nummer 1 til 9 som nyetableres eller gjennomgår vesentlig omstrukturering
- b) 21. oktober 2018 for data etter nummer 10 til 34 som nyetableres eller gjennomgår vesentlig omstrukturering
- c) 23. november 2020 for andre data etter nummer 1 til 9
- d) 21. oktober 2023 for andre data etter nummer 10 til 34.

Aktiverbare geodatatjenester som opererer på geodatasett etter § 2 første ledd, skal ha samvirksomhet etter kravene i § 6 andre ledd innen

- a) 10. desember 2018 i samsvar med forordning (EU) nr. 1089/2010 vedlegg V
- b) 10. desember 2019 i samsvar med forordning (EU) nr. 1089/2010 vedlegg VI, og dersom det er mulig vedlegg VII, for tjenester som opererer på datasett som er nyetablert eller har gjennomgått vesentlig omstrukturering i samsvar med forordning (EU) nr. 1089/2010
- c) 10. desember 2024 i samsvar med forordning (EU) nr. 1089/2010 vedlegg VI, og dersom det er mulig vedlegg VII, for tjenester som opererer på andre datasett som er strukturert i samsvar med forordning (EU) nr. 1089/2010.

Andre krav til harmonisering og samvirksomhet etter § 6 skal være oppfylt innen 9. mai 2014.

Søke- og visningstjenester for geodatasett og geodatatjenester som det er etablert metadata for, skal leveres etter kravene i § 7 andre ledd med innledende driftskapasitet innen 9. mai 2014 og med full driftskapasitet innen 9. november 2014. Nedlastnings- og omformingstjenester for geodatasett og geodatatjenester som det er etablert metadata for, skal leveres etter kravene i § 7 andre ledd med innledende driftskapasitet innen 28. juni 2015 og med full driftskapasitet innen 28. desember 2015. Alle nettjenester skal håndtere nye krav til metadata som følger av forordning (EU) nr. 1311/2014 innen 31. desember 2017.

Gjeldende § 15 fjerde til sjette ledd blir nytt sjette til åttende ledd.

II

Forskriften trer i kraft straks.

23. feb. Nr. 186 2016

Forskrift om endring i forskrift til merverdiavgiftsloven (merverdiavgiftsforskriften)

Hjemmel: Fastsatt av Skattedirektoratet 23. februar 2016 med hjemmel i lov 19. juni 2009 nr. 58 om merverdiavgift (merverdiavgiftsloven) § 6–2 og delegeringsvedtak 15. desember 2009 nr. 1523. Kunngjort 26. februar 2016 kl. 14.00.

I

I forskrift 15. desember 2009 nr. 1540 til merverdiavgiftsloven (merverdiavgiftsforskriften) gjøres følgende endringer:

Ny § 6–2 overskriften skal lyde:

§ 6–2. Elektroniske nyhetstjenester

Ny § 6-2-1 skal lyde:

§ 6-2-1. Elektroniske nyhetstjenester

Med elektroniske nyhetstjenester menes elektroniske tjenester som:

- a) i hovedsak inneholder en bred dekning av nyhets- og aktualitetsstoff
- b) er rettet mot allmennheten
- c) har en ansvarlig redaktør
- d) publiseres ukentlig eller oftere.

Gjeldende § 6-2 til § 6-2-9 blir ny § 6-3 til § 6-3-9.

§ 6-3-5 endres til:

§ 6-3-5. Politiske, litterære eller religiøse tidsskrift

Omsetning av tidsskrift med overveiende politisk, litterært eller religiøst innhold er fritatt for merverdiavgift selv om vilkårene i § 6-3-3 og § 6-3-4 ikke er oppfylt.

§ 6-3-6 første ledd siste punktum endres til:

§ 6-3-3 annet og tredje ledd gjelder tilsvarende.

Gjeldende § 6-3 til § 6-3-3 blir ny § 6-4 til § 6-4-3.

§ 6-4-3 endres til:

§ 6-4-3. Registrerings- og dokumentasjonsplikt

§ 6-3-9 gjelder tilsvarende for bøker.

Gjeldende § 6-5 til § 6-5-2 blir ny § 6-6 til § 6-6-2.

Gjeldende § 6-6 til § 6-6-3 blir ny § 6-7 til § 6-7-3.

§ 6-7-1 endres til:

§ 6-7-1. Leasing av kjøretøy som bare bruker elektrisitet til framdrift

Med leasing av kjøretøy som nevnt i merverdiavgiftsloven § 6-7 første ledd menes utleie av kjøretøy hvor leieperioden i henhold til skriftlig avtale er minst 30 dager.

§ 6-7-2 endres til:

§ 6-7-2. Batteri til kjøretøy som bare bruker elektrisitet til framdrift

Fritak etter merverdiavgiftsloven § 6-7 annet ledd skal dokumenteres med salgsdokument eller annen dokumentasjon hvor det fremgår at batteriet skal installeres i et kjøretøy som bare bruker elektrisitet til fremdrift.

§ 6-7-3 første ledd første setning endres til:

Fritaket i merverdiavgiftsloven § 6-7 tredje ledd omfatter det tidligere registrerte kjøretøyet slik det er tatt inn av selgeren med utstyr, påbygg mv.

II

Forskriften trer i kraft 1. mars 2016.

24. feb. Nr. 187 2016

Forskrift om endring i forskrift om tilskudd til siidaandeler og tamreinlag

Hjemmel: Fastsatt av Landbruks- og matdepartementet 24. februar 2016 med hjemmel i Stortingets årlige vedtak om reindrifftsavtalen. Kunngjort 26. februar 2016 kl. 14.00.

I

I forskrift 19. juni 2012 nr. 592 om tilskudd til siidaandeler og tamreinlag gjøres følgende endring:

§ 2 første ledd nr. 3 bokstav e skal lyde:

siidaandelen ikke har bidratt til å øke siidaens totale reintall i driftsåret 2015–2016.

II

Ikrafttredelse

Endringen trer i kraft straks.

24. feb. Nr. 188 2016**Forskrift om endring i forskrift om elektronisk rapportering av fangst- og aktivitetsdata ved utlendingers fiske og fangst i Norges økonomiske sone, territorialfarvann og i fiskerisone ved Jan Mayen**

Hjemmel: Fastsatt av Fiskeridirektoratet 24. februar 2016 med hjemmel i lov 17. desember 1976 nr. 91 om Norges økonomiske sone § 4 og § 6, jf. delegeringsvedtak 20. august 1993 nr. 813 og lov 6. juni 2008 nr. 37 om forvaltning av viltlevande marine ressurser (havressurslova) § 34, § 35, § 36, § 37, § 39 og § 43, jf. forskrift 31. august 2010 nr. 1231 om elektronisk rapportering av fangst- og aktivitetsdata ved utlendingers fiske og fangst i Norges økonomiske sone, territorialfarvann og i fiskerisone ved Jan Mayen § 15. Kunngjort 26. februar 2016 kl. 14.00.

I

I forskrift 31. august 2010 nr. 1231 om elektronisk rapportering av fangst- og aktivitetsdata ved utlendingers fiske og fangst i Norges økonomiske sone, territorialfarvann og i fiskerisone ved Jan Mayen gjøres følgende endringer:

Forskriftens tittel skal lyde:

Forskrift om elektronisk rapportering for utenlandske fiske- og fangstfartøy i Norges økonomiske sone, territorialfarvann og fiskerisone ved Jan Mayen

§ 1 skal lyde:

§ 1. Saklig og stedlig virkeområde

Forskriften gjelder for utenlandske fiske- og fangstfartøy som skal drive fiske og fangst i ervervsøyemed i Norges økonomiske sone, territorialfarvann og fiskerisone ved Jan Mayen, og som er pålagt rapportering av fangst- og aktivitetsdata. Ved omlasting og ved anløp til norsk havn med fangst om bord, kommer rapporteringsplikten i henholdsvis § 7 og § 8 til anvendelse uavhengig av hvilket område fisken er fanget i.

Med utenlandsk fartøy forstås et fartøy som ikke er norsk, jf. lov 24. juni 1994 nr. 39 om sjøfarten § 1. Med fiske- og fangstfartøy forstås ethvert fartøy som driver fiske og fangst i ervervsøyemed, eller fartøy som bistår fiskeflåten, herunder transportfartøy som mottar fangst og lete- og forsøksfartøy.

§ 3 andre ledd oppheves.

§ 8 første ledd andre setning oppheves.

§ 16 skal lyde:

Foretak og den som forsettlig eller uaktsomt overtrer bestemmelser gitt i eller i medhold av forskriften, kan ilegges overtredelsesgebyr i henhold til havressurslova § 59 og forskrift 20. desember 2011 nr. 1437 om bruk av tvangsmulkt og overtredelsesgebyr ved brudd på havressurslova.

§ 17 skal lyde:

§ 17. Straff

Den som forsettlig eller uaktsomt overtrer bestemmelser i forskriften, straffes etter havressurslova § 62, § 64 og § 65 og lov om Norges økonomiske sone § 8 og § 9. På samme måte straffes medvirkning og forsøk.

II

Forskriften trer i kraft straks.

29. feb. Nr. 189 2016**Forskrift om endring i forskrift om utlendingers adgang til riket og deres opphold her (utlendingsforskriften)**

Hjemmel: Fastsatt av Utlendingsdirektoratet 29. februar 2016 med hjemmel i lov 15. mai 2008 nr. 35 om utlendingers adgang til riket og deres opphold her (utlendingsloven) § 13 første ledd, jf. forskrift 15. oktober 2009 nr. 1286 om utlendingers adgang til riket og deres opphold her (utlendingsforskriften) § 3–14 tredje ledd annet punktum og § 3–15 annet ledd annet punktum, delegeringsvedtak 9. oktober 2009 nr. 1260 og delegeringsvedtak 16. desember 2009 nr. 1586. Kunngjort 29. februar 2016 kl. 13.10.

I

I forskrift 15. oktober 2009 nr. 1286 om utlendingers adgang til riket og deres opphold her (utlendingsforskriften) gjøres følgende endring:

Vedlegg 15 skal lyde:

Vedlegg 15. Andre Schengenlands utenriksstasjoner med viseringsmyndighet

Andre Schengenlands utenriksstasjoner med myndighet til å avgjøre søknader om visum (avgjørelsesmyndighet) og til å utstede slikt visum pr. 1. mars 2016, jf. § 3–14 tredje ledd annet punktum og § 3–15 annet ledd annet punktum.

Norge blir representert av:

Belgia i:

Jamaica Kingston²
Kamerun Yaounde²
Kongo DR Kinshasa²

Danmark i:

Kongo DR Lubumbashi²
Bangladesh Dhaka²
Bolivia La Paz²
Burkina Faso Ouagadougou²
Canada Ottawa²
Irland Dublin²
Malaysia Kuala Lumpur²
Mali Bamako²
Marokko Rabat²
Mexico Mexico by²
Mosambik Maputo²
Nepal Katmandu²
Singapore Singapore²
Syria Damaskus²

Finland i:

Taiwan Taipei²
Algerie Alger²
Bulgaria Sofia²
Kina Hongkong²
Namibia Windhoek²
Peru Lima²
Tunisia Tunis²

Frankrike i:

Armenia Jerevan²
Georgia Tbilisi²
Haiti Port-au-Prince²
Hviterussland/Belarus Minsk²
Kambodsja Phnom Penh²
Mauritius Port Louis²
Seychellene Victoria²

Italia i:

Usbekistan Tasjkent²

Litauen i:

Russland Kaliningrad²

Kasakhstan Almaty²
Kasakhstan Astana²

Nederland i:

Aruba Oranjestad²
Curacao Willemstad²
Den dominikanske republikk Santo Domingo²
New Zealand Wellington²
Oman Muscat²
Surinam Paramaribo²
Trinidad og Tobago Port of Spain²
Zimbabwe Harare²

Portugal i:

Guinea Bissau Bissau²
Kapp Verde Praia²
São Tomé og Principe São Tomé²
Øst-Timor Dili

Sveits i:

Madagaskar Antananarivo

Sverige i:

Colombia Bogotá¹
Cuba Havana²
Chile Santiago de Chile²
Etiopia Addis Abeba²
Guatemala Guatemala City, inkludert personer bosatt i Belize²

Makedonia Skopje²
Sør-Korea Seoul²
Nord-Korea Pyongyang²

Spania i:

Zambia Lusaka²
Venezuela Caracas²

Tyskland i:

Bahrain Manama
Kirgisistan Bisjkek

	Kuwait	Kuwait
	Kypros	Nicosia
	Libya	Tripoli
	Myanmar	Yangon
	Qatar	Doha
	Tadsjikistan	Dusjanbe
	Turkmenistan	Asjkhabad
<i>Ungarn i:</i>	Moldova	Chişinău
	Tyrkia	Istanbul

- 1 Visumsøknader til Norge fra borgere av Ecuador blir behandlet ved den svenske ambassaden i Bogotá, Colombia.
- 2 Også avslagsmyndighet.

II

Endringen trer i kraft 1. mars 2016.

19. feb. Nr. 190 2016

Forskrift om endring i vinforskriften

Hjemmel: Fastsatt av Landbruks- og matdepartementet 19. februar 2016 med hjemmel i lov 19. desember 2003 nr. 124 om matproduksjon og mattrygghet mv. (matloven) § 9 første ledd, § 10 annet ledd og § 30 første ledd jf. delegeringsvedtak 19. desember 2003 nr. 1790.

EØS-henvisninger: EØS-avtalen protokoll 47 tillegg 1 nr. 8 (forordning (EU) nr. 1308/2013). Kunngjort 1. mars 2016 kl. 15.00.

I

I forskrift 21. mars 2013 nr. 370 om vin (vinforskriften) gjøres følgende endringer:

EØS-henvisningene skal lyde:

EØS-avtalen protokoll 47 tillegg 1 nr. 8 (forordning (EU) nr. 1308/2013), nr. 9 (forordning (EF) nr. 436/2009 som endret ved forordning (EU) nr. 314/2012 og forordning (EU) nr. 144/2013), nr. 10 (forordning (EF) nr. 606/2009 som endret ved forordning (EF) nr. 1166/2009, forordning (EU) nr. 53/2011, forordning (EU) nr. 314/2012, forordning (EU) nr. 144/2013, forordning (EU) nr. 1251/2013 og forordning (EU) nr. 347/2014), nr. 11 (forordning (EF) nr. 607/2009 som endret ved forordning (EU) nr. 401/2010, forordning (EU) nr. 538/2011, forordning (EU) nr. 670/2011, forordning (EU) nr. 579/2012, forordning (EU) nr. 1185/2012, forordning (EU) nr. 519/2013 og forordning (EU) nr. 753/2013), nr. 12 (forordning (EU) nr. 1022/2010) og nr. 13 (forordning (EU) nr. 172/2013).

§ 2 skal lyde:

§ 2. Gjennomføring av forordning (EU) nr. 1308/2013 mv.

EØS-avtalen protokoll 47 tillegg 1 nr. 8 (forordning (EU) nr. 1308/2013) om opprettelse av en felles markedsordning for landbruksvarer og om oppheving av rådsforordning (EØF) nr. 922/72, (EØF) nr. 234/79, (EF) nr. 1037/2001 og (EF) nr. 1234/2007 gjelder som forskrift med de tilpasningene som følger av protokoll 47, protokoll 1 til avtalen og avtalen for øvrig.

EØS-avtalen protokoll 47 tillegg 1 nr. 13 (forordning (EU) nr. 172/2013) om fjerning av visse eksisterende beskyttede vinbetegnelser fra registeret som er omtalt i forordning (EF) nr. 1234/2007 gjelder som forskrift med de tilpasningene som følger av protokoll 47, protokoll 1 til avtalen og avtalen for øvrig.

II

Endringene som fremgår av punkt I ovenfor trer i kraft straks.

Forordninger

Endringer som gjøres i avsnittet «Forordninger»:

Følgende punkt skal erstatte punktet Konsolidert forordning (EF) nr. 1234/2007 og den tilhørende «hjelpeteksten» med den konsoliderte og EØS-tilpassede norske oversettelsen av forordning (EF) nr. 1234/2007:

Forordning (EU) nr. 1308/2013

Nedenfor gjengis til informasjon norsk oversettelse av forordning (EU) nr. 1308/2013. Dette er grunnrettsakten. Alle endringer av grunnrettsakten og de endringer og tillegg som følger av EØS-tilpasningen av rettsakten i samsvar med protokoll 47 tillegg 1 nr. 8 er innarbeidet nedenfor.

- ▶ **B** Forordning (EU) nr. 1308/2013
- ▶ EØS-tilpasning som følger av EØS-avtalen protokoll 47 tillegg 1 nr. 8

*EUROPAPARLAMENTS- OG RÅDSFORORDNING (EU) nr. 1308/2013
av 17. desember 2013*

*om opprettelse av en felles markedsordning for landbruksvarer og om oppheving av rådsforordning
(EØF) nr. 922/72, (EØF) nr. 234/79, (EF) nr. 1037/2001 og (EF) nr. 1234/2007*

► EØS-tilpasning som følge av EØS-avtalen protokoll 47 tillegg 1 nr. 8 bokstavene a) og b)

Bare de følgende bestemmelsene i forordningen skal gjelde:

artikkel 1 (2) (l), jf. vedlegg I del XII,
artikkel 3 (1), jf. vedlegg II del IV,
artikkel 75 (3) (f), (g), (h), (k) og (m), (4) og (5) (d),
artikkel 78 (1) (b) og (2), jf. vedlegg VII del II jf. tillegg I i vedlegg VII,
artikkel 80, jf. vedlegg VIII,
artikkel 81 og 82,
artikkel 83 (2) og (3),
artikkel 92–108,
artikkel 112 og 113,
artikkel 117–121,
artikkel 146 og
artikkel 147 (1) og (2).

Bestemmelsene skal gjelde med de tilpasningene som kan utledes av bestemmelsene i EØS-avtalens hoveddel, de gjennomgående tilpasningene i den innledende delen av protokoll 47 til avtalen og de spesifikke tilpasningene i tillegg 1 til protokoll 47 til avtalen.

Representanter fra EFTA-statene skal kunne delta i arbeidet til komiteen som det er vist til i artikkel 229 i forordningen, for så vidt gjelder behandling av saker som faller innenfor virkeområdet til rettsaktene som er omfattet av EØS-avtalen, men skal ikke ha stemmerett.

◄ EØS-tilpasning som følge av EØS-avtalen protokoll 47 tillegg 1 nr. 8 bokstavene a) og b)

*Artikkel 1
Virkeområde*

2. Landbruksvarer som definert i nr. 1 skal deles inn i følgende sektorer som angitt i de respektive delene av vedlegg I:

- 1) vin, del XII,

*Artikkel 3
Definisjoner*

1. I denne forordning får definisjonene fastsatt for visse sektorer i vedlegg II anvendelse.

*Artikkel 75
Fastsettelse og innhold*

3. Uten at det berører artikkel 26 i europaparlaments- og rådsforordning (EU) nr. 1169/2011,¹ kan markedsføringstandardene nevnt i nr. 1 omfatte ett eller flere av følgende som skal fastsettes på sektor- eller produktspesifikt grunnlag og basert på hver sektors særtrekk, behovet for å regulere omsetningen og vilkårene fastsatt i nr. 5 i denne artikkel:

- f) bestemte stoffer, bestanddeler eller ingredienser som brukes i produksjonen, herunder mengde, renhet og identitet,
- g) driftsform og produksjonsmetode, herunder ønologiske framstillingsmåter og avanserte systemer for bærekraftig produksjon,
- h) sammenstikning av most og vin, herunder definisjoner, blanding og restriksjoner,
- k) restriksjoner med hensyn til bruken av visse stoffer og metoder,
- m) vilkårene for disponering, oppbevaring, omsetning og bruk av produkter som ikke er i samsvar med markedsføringsstandardene vedtatt i henhold til nr. 1, eller med definisjonene, betegnelsene og varebetegnelsene nevnt i artikkel 78, samt disponering av biprodukter.

4. Utover nr. 1 kan markedsføringsstandarder få anvendelse på vinsektoren. Nr. 3 bokstav f), g), h), k) og m) får anvendelse på nevnte sektor.

5. De sektor- eller produktspesifikke markedsføringstandardene som vedtas i henhold til nr. 1 i denne artikkel, skal fastsettes uten at det berører artikkel 84–88 og vedlegg IX, og idet det tas hensyn til

- d) metodene som er tilgjengelige for å bestemme produktenes fysiske, kjemiske og organoleptiske egenskaper,

¹ Europaparlaments- og rådsforordning (EU) nr. 1169/2011 av 25. oktober 2011 om næringsmiddelopplysninger til forbrukerne, om endring av europaparlaments- og rådsforordning (EF) nr. 1924/2006 og (EF) nr. 1925/2006 og om oppheving av kommisjonsdirektiv 87/250/EØF, rådsdirektiv 90/496/EØF, kommisjonsdirektiv 1999/10/EF, europaparlaments- og rådsdirektiv 2000/13/EF, kommisjonsdirektiv 2002/67/EF og 2008/5/EF og kommisjonsforordning (EF) nr. 608/2004 (EUT L 304 av 22.11.2011, s. 18).

Artikkel 78

Definisjoner, betegnelser og varebetegnelser for visse sektorer og produkter

1. Dersom det er relevant for de gjeldende markedsføringsstandardene, får definisjonene, betegnelsene og varebetegnelsene fastsatt i vedlegg VII anvendelse på følgende sektorer eller produkter:
  - b) vin,
2. Definisjonene, betegnelsene og varebetegnelsene fastsatt i vedlegg VII kan brukes i Unionen bare til markedsføring av et produkt som oppfyller de tilsvarende kravene fastsatt i nevnte vedlegg.

Artikkel 80

Ønologiske framstillingsmåter og analysemetoder

1. Ved produksjon og oppbevaring i Unionen av produkter oppført i vedlegg VII del II skal det brukes bare ønologiske framstillingsmåter som er godkjent i samsvar med vedlegg VIII og fastsatt i artikkel 75 nr. 3 bokstav g) og artikkel 83 nr. 2 og 3.

Første ledd får ikke anvendelse på

- a) drueråsaft og konsentrert drueråsaft og
- b) druemost og konsentrert druemost beregnet på framstilling av drueråsaft.

Tillatte ønologiske framstillingsmåter kan brukes bare for å sikre en god vinframstilling, god holdbarhet eller god bearbeiding av produktet.

Produkter oppført i vedlegg VII del II skal produseres i Unionen i samsvar med reglene fastsatt i vedlegg VIII.

2. Produkter oppført i vedlegg VII del II skal ikke markedsføres i Unionen dersom
  - a) de har vært gjenstand for ønologiske framstillingsmåter som ikke er tillatt i Unionen,
  - b) de har vært gjenstand for ønologiske framstillingsmåter som ikke er tillatt på nasjonalt plan, eller
  - c) de ikke overholder reglene fastsatt i vedlegg VIII.

Vinprodukter som ikke kan markedsføres i samsvar med første ledd, skal destrueres. Som unntak fra denne regelen kan medlemsstatene tillate at visse slike produkter som de selv fastsetter kjennetegnene for, kan brukes av destillasjonsforetak eller eddikfabrikker eller til industriformål, forutsatt at slik tillatelse ikke oppmuntrer til produksjon av vinprodukter ved hjelp av ønologiske framstillingsmåter som ikke er tillatt.

3. Når Kommisjonen gir tillatelse til ønologiske framstillingsmåter som nevnt i artikkel 75 nr. 3 bokstav g), skal den

- a) ta hensyn til de ønologiske framstillingsmåtene og analysemetodene som er anbefalt og offentliggjort av Den internasjonale vinorganisasjon (OIV), og til resultatene av bruk i forsøksøyemed av ønologiske framstillingsmåter som ennå ikke er tillatt,
- b) ta hensyn til vern av menneskers helse,
- c) ta hensyn til den mulige risikoen for at forbrukerne villedes på grunn av veletablerte oppfatninger av produktet og tilhørende forventninger, og i den forbindelse undersøke hvilke informasjonstiltak som finnes og kan gjennomføres for å unngå slik risiko,
- d) gi mulighet til å bevare vinens naturlige og vesentlige kjennetegn og unngå en gjennomgripende endring av det berørte produktets sammensetning,
- e) sikre et akseptabelt minstenivå for miljøvern,
- f) overholde de alminnelige reglene for ønologiske framstillingsmåter og reglene fastsatt i vedlegg VIII.

4. For å sikre korrekt behandling av vinprodukter som ikke kan markedsføres, skal Kommisjonen gis myndighet til å vedta delegerte rettsakter i samsvar med artikkel 227 om regler for de nasjonale framgangsmåtene nevnt i nr. 2 annet ledd i denne artikkel og om unntak fra disse med hensyn til tilbaketrekking eller destruering av vinprodukter som ikke oppfyller kravene.

5. Kommisjonen skal ved behov vedta gjennomføringsrettsakter om fastsettelse av metodene nevnt i artikkel 75 nr. 5 bokstav d) for produktene oppført i vedlegg VII del II. Slike metoder skal bygge på relevante metoder som er anbefalt og publisert av OIV, med mindre de ikke er effektive eller hensiktsmessige for å nå Unionens mål. Disse gjennomføringsrettsaktene skal vedtas etter framgangsmåten med undersøkelseskomité nevnt i artikkel 229 nr. 2.

I påvente av vedtakelsen av slike gjennomføringsrettsakter brukes de metodene og reglene som er tillatt i den berørte medlemsstaten.

Artikkel 81

Vindruesorter

1. Produktene som er oppført i vedlegg VII del II og produseres i Unionen, skal framstilles av vindruesorter som kan klassifiseres i henhold til nr. 2 i denne artikkel.

2. Med forbehold for nr. 3 skal medlemsstatene klassifisere hvilke vindruesorter til vinproduksjon som kan plantes, gjenplantes eller podes på deres respektive territorier.

Medlemsstatene kan klassifisere bare vindruesorter som oppfyller følgende vilkår:

- a) den berørte sorten skal tilhøre arten *Vitis vinifera* eller komme fra en krysning mellom den arten og andre arter av slekten *Vitis*,
- b) sorten er ikke en av følgende: Noah, Othello, Isabelle, Jacques, Clinton og Herbemont.

Dersom en vindruesort strykes fra klassifiseringen nevnt i første ledd, skal opprykningen finne sted innen 15 år etter at den er strøket.

3. Medlemsstater med en vinproduksjon som ikke overstiger 50 000 hektoliter per vinår, beregnet på grunnlag av gjennomsnittlig produksjon i de siste fem vinårene, skal unntas fra kravet om klassifisering fastsatt i nr. 2 første ledd.

I disse medlemsstatene er det imidlertid bare vindruesorter som er i samsvar med nr. 2 annet ledd som kan plantes, gjenplantes eller podes med henblikk på vinproduksjon.

4. Som unntak fra nr. 2 første og tredje ledd og nr. 3 annet ledd skal planting, gjenplantning eller poding av følgende vindruesorter tillates av medlemsstatene for vitenskapelig forskning og i forsøksøyemed:

- a) vindruesorter som ikke er klassifisert, når det gjelder andre medlemsstater enn dem som er nevnt i nr. 3,
- b) vindruesorter som ikke er i samsvar med nr. 2 annet ledd, når det gjelder medlemsstatene nevnt i nr. 3.

5. Arealer som er beplantet med vindruesorter til vinproduksjon i strid med nr. 2, 3 og 4, skal rykkes opp.

Det er imidlertid ingen plikt til å rykke opp slike arealer dersom det som produseres, utelukkende er beregnet på konsum i vinprodusentens egen husholdning.

Artikkel 82

Spesifikk bruk av vin som ikke omfattes av kategoriene oppført i vedlegg VII del II

Med unntak av vin på flaske der det kan godtgjøres at tappingen har skjedd før 1. september 1971, skal vin som framstilles av vindruesorter angitt i klassifiseringene opprettet i samsvar med artikkel 81 nr. 2 første ledd, men som ikke hører inn under noen av kategoriene fastsatt i vedlegg VII del II, brukes bare til konsum i vinprodusentens egen husholdning, til produksjon av vineddik eller til destillasjon.

Artikkel 83

Nasjonale regler for visse produkter og sektorer

2. Medlemsstatene kan begrense eller forby bruk av visse ønologiske framstillingsmåter og innføre strengere regler for viner som er tillatt i henhold til Unionens regelverk, og som framstilles på deres territorium, for bedre å bevare de vesentlige kjennetegnene for viner med beskyttet opprinnelsesbetegnelse eller beskyttet geografisk betegnelse og for musserende viner og sterkviner.

3. Medlemsstatene kan tillate bruk i forsøksøyemed av ikke-tillatte ønologiske framstillingsmåter.

Artikkel 92

Virkeområde

1. Regler for opprinnelsesbetegnelser, geografiske betegnelser og tradisjonelle betegnelser fastsatt i dette avsnitt får anvendelse på produktene nevnt i nr. 1, 3–6, 8, 9, 11, 15 og 16 i vedlegg VIII del II.

2. Reglene nevnt i nr. 1 skal ha som mål å

- a) verne forbrukernes og produsentenes legitime interesser,
- b) sikre at det indre marked for de berørte produktene virker på en tilfredsstillende måte, og
- c) fremme produksjonen av kvalitetsprodukter nevnt i dette avsnitt, samtidig som det tillates nasjonale kvalitetspolitiske tiltak.

Artikkel 93

Definisjoner

1. I dette avsnitt menes med:

- a) «opprinnelsesbetegnelse» navn på en region, et bestemt sted eller unntaksvis og i behørig begrunnede tilfeller en stat, som brukes for å betegne et produkt som nevnt i artikkel 92 nr. 1 som oppfyller følgende krav:
  - i) produktets kvalitet og egenskaper kan hovedsakelig eller utelukkende tilskrives særlige geografiske omgivelser med de naturlige og menneskelige faktorene som forbindes med dem,
  - ii) druene som produktet er framstilt av, kommer bare fra dette geografiske området,
  - iii) produksjonen skjer i dette geografiske området og
  - iv) produktet stammer fra vinstokksorter som tilhører sorten *Vitis vinifera*,
- b) «geografisk betegnelse» en betegnelse på en region, et bestemt sted eller unntaksvis og i behørig begrunnede tilfeller en stat, som brukes for å betegne et produkt som nevnt i artikkel 92 nr. 1 som oppfyller følgende krav:
  - i) det har en særlig kvalitet, et særlig omdømme eller andre egenskaper som kan tilskrives den geografiske opprinnelsen,
  - ii) minst 85 % av druene som brukes til framstillingen av det, kommer bare fra dette geografiske området,
  - iii) produksjonen skjer i dette geografiske området og
  - iv) det stammer fra vinstokksorter som tilhører arten *Vitis vinifera*, eller en krysning av *Vitis vinifera*-arten og andre arter av slekten *Vitis*.

2. Visse navn som tradisjonelt er brukt, skal utgjøre opprinnelsesbetegnelser dersom de

- a) betegner en vin,
- b) viser til et geografisk navn,
- c) oppfyller kravene i nr. 1 bokstav a) i)–iv) og

- d) underlegges de framgangsmåtene for beskyttelse av opprinnelsesbetegnelser og geografiske betegnelser som er fastsatt i dette underavsnitt.
3. Opprinnelsesbetegnelser og geografiske betegnelser, herunder slike som gjelder geografiske områder i tredjestater, kan beskyttes i Unionen etter reglene i dette underavsnitt.
4. Produksjon som nevnt i nr. 1 bokstav a) iii) skal omfatte alle arbeidsoperasjoner fra høsting av druene til avslutning av vinframstillingsprosessen, med unntak av eventuelle prosesser etter framstillingen.
5. Ved anvendelse av nr. 1 bokstav b) ii) skal den andel av druene på opptil 15 % som ikke kommer fra det avgrensede området, komme fra medlemsstaten eller tredjestaten der det avgrensede området ligger.

Artikkel 94 *Søknad om beskyttelse*

1. Søknader om beskyttelse av opprinnelsesbetegnelser eller geografiske betegnelser skal inneholde teknisk dokumentasjon med følgende:
- a) betegnelsen som skal beskyttes,
  - b) søkerens navn og adresse,
  - c) produktspesifikasjonen nevnt i nr. 2 og
  - d) et enhetsdokument som sammenfatter produktspesifikasjonen nevnt i nr. 2.
2. Produktspesifikasjonen skal gjøre det mulig for berørte parter å kontrollere de relevante produksjonsvilkårene for opprinnelsesbetegnelsen eller den geografiske betegnelsen.
- Produktspesifikasjonen skal minst omfatte følgende:
- a) betegnelsen som skal beskyttes,
  - b) en beskrivelse av vinen eller vinene:
    - i) når det gjelder en opprinnelsesbetegnelse, de viktigste analytiske og organoleptiske egenskapene,
    - ii) når det gjelder en geografisk betegnelse, de viktigste analytiske egenskapene samt en vurdering eller angivelse av de organoleptiske egenskapene,
  - c) eventuelt de særlige ønologiske framstillingsmåtene som brukes for å framstille vinen eller vinene, samt de relevante restriksjonene på framstillingen av vinen eller vinene,
  - d) en avgrensning av det berørte geografiske området,
  - e) største avling per hektar,
  - f) en angivelse av den eller de druesortene vinen eller vinene er framstilt av,
  - g) nærmere opplysninger som bekrefter tilknytningen omhandlet i artikkel 93 nr. 1 bokstav a) i) eller, eventuelt, artikkel 93 nr. 1 bokstav b) i),
  - h) gjeldende krav som er fastsatt i Unionens regelverk eller i nasjonal lovgivning, eller dersom medlemsstatene fastsetter det, av en organisasjon som forvalter den beskyttede opprinnelsesbetegnelsen eller den beskyttede geografiske betegnelsen, idet det tas hensyn til at slike krav skal være objektive, ikke innebære forskjellsbehandling og være forenlige med Unionens regelverk,
  - i) navn og adresse til myndighetene eller organene som kontrollerer at bestemmelsene i produktspesifikasjonen blir overholdt, samt deres bestemte oppgaver.
3. Dersom søknaden om beskyttelse gjelder et geografisk område i en tredjestat, skal den i tillegg til opplysningene angitt i nr. 1 og 2 inneholde bevis for at den berørte betegnelsen er beskyttet i opprinnelsesstaten.

Artikkel 95 *Søkere*

1. Enhver berørt produsentgruppe, eller unntaksvis og i behørig begrunnede tilfeller en enkelt produsent, kan søke om beskyttelse av en opprinnelsesbetegnelse eller en geografisk betegnelse. Andre berørte parter kan delta i søknaden.
2. Produsenter kan søke om beskyttelse bare av viner som de selv framstiller.
3. Dersom en betegnelse angir et geografisk område delt av en landegrense, eller en tradisjonell betegnelse er knyttet til et geografisk område delt av en landegrense, kan det inngis en felles søknad.

Artikkel 96 *Forberedende nasjonal framgangsmåte*

1. Søknader om beskyttelse av en opprinnelsesbetegnelse eller en geografisk betegnelse for viner med opprinnelse i Unionen skal underlegges en forberedende nasjonal framgangsmåte.
2. Søknaden om beskyttelse skal inngis i medlemsstaten der opprinnelsesbetegnelsen eller den geografiske betegnelsen har sin opprinnelse.
3. Medlemsstaten som mottar søknaden om beskyttelse, skal undersøke om den oppfyller vilkårene i dette underavsnitt.
- Medlemsstaten skal gjennomføre en nasjonal framgangsmåte der det sikres at søknaden offentliggjøres på en egnet måte, og der det fastsettes en frist på minst to måneder fra datoen for offentliggjøring, som enhver fysisk eller juridisk person som har en rettmessig interesse og er bosatt eller etablert på medlemsstatens territorium, har til å gjøre innsigelse mot den foreslåtte beskyttelsen ved å inngi en behørig begrunnet erklæring til medlemsstaten.

4. Dersom medlemsstaten som vurderer søknaden, anser at opprinnelsesbetegnelsen eller den geografiske betegnelsen ikke oppfyller vilkårene fastsatt i dette underavsnitt eller er uforenlig med unionsretten, skal den avslå søknaden.

5. Dersom medlemsstaten som vurderer søknaden, anser at kravene er oppfylt, skal den gjennomføre en nasjonal framgangsmåte der det sikres at produktspesifikasjonen offentliggjøres på en egnet måte, som et minstekrav på Internett, og videresende søknaden til Kommisjonen.

Artikkel 97

Kommisjonens gransking

1. Kommisjonen skal offentliggjøre datoen for inngivelse av søknaden om beskyttelse av opprinnelsesbetegnelsen eller den geografiske betegnelsen.

2. Kommisjonen skal undersøke om søknadene om beskyttelse nevnt i artikkel 94 oppfyller vilkårene fastsatt i dette underavsnitt.

3. Dersom Kommisjonen anser at vilkårene fastsatt i dette underavsnitt er oppfylt, skal den vedta gjennomføringsrettsakter om offentliggjøring i Den europeiske unions tidende av enhetsdokumentet nevnt i artikkel 94 nr. 1 bokstav d) og en henvisning til offentliggjøringen av produktspesifikasjonen som fant sted i forbindelse med den forberedende nasjonale framgangsmåten. Disse gjennomføringsrettsaktene skal vedtas uten anvendelse av framgangsmåten nevnt i artikkel 229 nr. 2 eller 3.

4. Dersom Kommisjonen anser at vilkårene fastsatt i dette underavsnitt ikke er oppfylt, skal den vedta gjennomføringsrettsakter om avslag på søknaden.

Disse gjennomføringsrettsaktene skal vedtas etter framgangsmåten med undersøkelseskomité nevnt i artikkel 229 nr. 2.

Artikkel 98

Framgangsmåte for innsigelse

Innen to måneder fra datoen for offentliggjøring av enhetsdokumentet nevnt i artikkel 94 nr. 1 bokstav d) kan enhver medlemsstat eller tredjestat eller enhver fysisk eller juridisk person som har en rettmessig interesse, og som er bosatt eller etablert i en annen medlemsstat enn den som søker om beskyttelse, eller i en tredjestat, gjøre innsigelse mot den foreslåtte beskyttelsen ved å inngi til Kommisjonen en behørig begrunnet erklæring om vilkårene for retten til beskyttelse som fastsatt i dette underavsnitt.

For fysiske eller juridiske personer som er bosatt eller etablert i tredjestater, skal erklæringen inngis enten direkte eller gjennom myndighetene i den berørte tredjestaten innen fristen på to måneder nevnt i første ledd.

Artikkel 99

Beslutning om beskyttelse

På grunnlag av de opplysningene som Kommisjonen har til rådighet, skal Kommisjonen, etter framgangsmåten for innsigelse nevnt i artikkel 98, vedta gjennomføringsrettsakter om enten å beskytte opprinnelsesbetegnelsen eller den geografiske betegnelsen, dersom den oppfyller vilkårene i dette underavsnitt og er forenlig med Unionens regelverk, eller å avslå søknaden dersom disse vilkårene ikke er oppfylt.

Disse gjennomføringsrettsaktene skal vedtas etter framgangsmåten med undersøkelseskomité nevnt i artikkel 229 nr. 2.

Artikkel 100

Homonyme betegnelser

1. En betegnelse som det er inngitt søknad om, og som er helt eller delvis homonym med en betegnelse som allerede er registrert i henhold til denne forordning, skal registreres med behørig hensyn til lokal og tradisjonell bruk og risikoen for forveksling.

En homonym betegnelse som villeder forbrukeren til å tro at produktene kommer fra et annet område, skal ikke registreres selv om betegnelsen er riktig med hensyn til det området, den regionen eller det stedet der produktene har sin opprinnelse.

En registrert homonym betegnelse kan brukes bare dersom det er en klar forskjell i praksis mellom det homonym som registreres sist, og den betegnelsen som allerede er registrert, idet det tas hensyn til behovet for å behandle de berørte produsentene likt og for ikke å villede forbrukerne.

2. Nr. 1 får tilsvarende anvendelse dersom en betegnelse som det er inngitt søknad om, er helt eller delvis homonym med en geografisk betegnelse som er beskyttet i henhold til medlemsstatenes lovgivning.

3. Dersom navnet på en vindruesort inneholder eller utgjør en beskyttet opprinnelsesbetegnelse eller en beskyttet geografisk betegnelse, skal dette navnet ikke brukes til merking av landbruksvarer.

For å ta hensyn til gjeldende merkingspraksis skal Kommisjonen ha myndighet til å vedta gjennomføringsrettsakter i samsvar med artikkel 227 for å fastsette unntak fra denne regelen.

4. Beskyttelsen av opprinnelsesbetegnelser og geografiske betegnelser for produkter som er omfattet av artikkel 93 i denne forordning, skal ikke berøre beskyttede geografiske betegnelser som gjelder for alkoholsterke drikker som definert i artikkel 2 i europaparlaments- og rådsforordning (EF) nr. 110/2008.²

- 2 Europaparlaments- og rådsforordning (EF) nr. 110/2008 av 15. januar 2008 om definisjon av, betegnelse på og presentasjon, merking og beskyttelse av geografiske betegnelser på alkoholsterke drikker, og om oppheving av rådsforordning (EØF) nr. 1576/89 (EUT L 39 av 13.2.2008, s. 16).

Artikkel 101

Ytterligere grunner til å avslå søknader om beskyttelse

1. Et navn som er blitt generisk, skal ikke beskyttes som en opprinnelsesbetegnelse eller en geografisk betegnelse.

I dette underavsnitt menes med «navn som er blitt generisk» navnet på en vin som, til tross for at det er knyttet til stedet eller regionen der produktet opprinnelig ble framstilt eller markedsført, er blitt det vanlige navnet på denne vinen i Unionen.

For å fastslå om et navn er blitt generisk skal det tas hensyn til alle relevante faktorer, særlig:

- a) nåværende forhold i Unionen, særlig i de områdene der produktene forbrukes,
- b) relevant unionsrett eller nasjonal lovgivning.

2. Et navn skal ikke beskyttes som opprinnelsesbetegnelse eller geografisk betegnelse dersom dette, på bakgrunn av et varemerkes omdømme og anseelse, kan villede forbrukeren med hensyn til vinen virkelige identitet.

Artikkel 102

Forhold til varemerker

1. En søknad om registrering av et varemerke som inneholder eller utgjør en beskyttet opprinnelsesbetegnelse eller en beskyttet geografisk betegnelse som ikke er i samsvar med den gjeldende produktspesifikasjonen, eller hvis bruk hører inn under artikkel 103 nr. 2, og som gjelder et produkt som hører inn under en av kategoriene oppført i vedlegg VII del II, skal

- a) avslås dersom søknaden om registrering av varemerket inngis etter datoen for inngivelse av søknaden om beskyttelse av opprinnelsesbetegnelsen eller den geografiske betegnelsen til Kommisjonen, og sistnevnte søknad fører til at opprinnelsesbetegnelsen eller den geografiske betegnelsen beskyttes, eller
- b) kjennes ugyldig.

2. Uten at det berører artikkel 101 nr. 2, kan et varemerke nevnt i nr. 1 i denne artikkel som det, i god tro, er inngitt søknad om, som er registrert eller som er innarbeidet gjennom bruk, dersom den muligheten er fastsatt i det berørte regelverk, på Unionens territorium enten før datoen for beskyttelse av opprinnelsesbetegnelsen eller den geografiske betegnelsen i opprinnelsesstaten eller før 1. januar 1996, fortsatt brukes og fornyes uten hensyn til beskyttelsen av en opprinnelsesbetegnelse eller geografisk betegnelse, forutsatt at det ikke er grunner til å kjenne varemerket ugyldig eller oppheve det i henhold til europaparlaments- og rådsdirektiv 2008/95/EF³ eller rådsforordning (EF) nr. 207/2009.⁴

I slike tilfeller skal bruk av opprinnelsesbetegnelsen eller den geografiske betegnelsen tillates parallelt med de berørte varemerkene.

³ Europaparlaments- og rådsdirektiv 2008/95/EF av 22. oktober 2008 om tilnærming av medlemsstatenes lovgivning om varemerker (EUT L 299 av 8.11.2008, s. 25).

⁴ Rådsforordning (EF) nr. 207/2009 av 26. februar 2009 om EF-varemerker (EUT L 78 av 24.3.2009, s. 1).

Artikkel 103

Beskyttelse

1. En beskyttet opprinnelsesbetegnelse og en beskyttet geografisk betegnelse kan brukes av enhver markedsdeltaker som markedsfører en vin som er framstilt i samsvar med den tilsvarende produktspesifikasjonen.

2. En beskyttet opprinnelsesbetegnelse og en beskyttet geografisk betegnelse og vinen som bruker denne beskyttede betegnelsen i samsvar med produktspesifikasjonene, skal beskyttes mot

- a) enhver direkte eller indirekte kommersiell bruk av den beskyttede betegnelsen:
  - i) for sammenlignbare produkter som ikke er i samsvar med den beskyttede betegnelsens produktspesifikasjon, eller
  - ii) i den utstrekning slik bruk innebærer at en opprinnelsesbetegnelse eller en geografisk betegnelses omdømme utnyttes,
- b) ethvert misbruk og enhver etterligning eller antydning, også når produktets eller tjenestens virkelige opprinnelse er angitt eller den beskyttede betegnelsen er oversatt, transskribert eller translitterert eller følges av et uttrykk som «art», «type», «metode», «som framstilt i», «etterligning», «smak», «som» eller tilsvarende,
- c) enhver annen uberettiget eller villedende angivelse av produktets herkomst, opprinnelse, art eller vesentlige egenskaper på pakningen eller emballasjen eller i reklamemateriell eller dokumenter for vedkommende vinprodukt, samt bruk av beholdere som kan gi et feilaktig inntrykk av opprinnelsen,
- d) enhver annen praksis som er egnet til å villede forbrukeren med hensyn til produktets virkelige opprinnelse.

3. Beskyttede opprinnelsesbetegnelser og beskyttede geografiske betegnelser skal ikke bli generiske i Unionen i henhold til artikkel 101 nr. 1.

Artikkel 104

Register

Kommisjonen skal opprette og føre et elektronisk register over beskyttede opprinnelsesbetegnelser og beskyttede geografiske betegnelser for vin, som skal være offentlig tilgjengelig. Opprinnelsesbetegnelser og geografiske betegnelser for produkter fra tredjestater som er beskyttet i Unionen i henhold til en internasjonal avtale som Unionen er avtalepart i, kan oppføres i registeret. Slike betegnelser skal oppføres i registeret som beskyttede geografiske betegnelser med mindre det er uttrykkelig angitt i avtalen at det dreier seg om beskyttede opprinnelsesbetegnelser i henhold til denne forordning.

Artikkel 105

Endring av produktspesifikasjoner

En søker som oppfyller vilkårene fastsatt i artikkel 95, kan søke om godkjenning av en endring av produktspesifikasjonen til en beskyttet opprinnelsesbetegnelse eller en beskyttet geografisk betegnelse, særlig for å ta hensyn til den tekniske og vitenskapelige utvikling eller for å foreta en ny avgrensning av det geografiske området nevnt i artikkel 94 nr. 2 annet ledd bokstav d). I søknaden skal de ønskede endringene beskrives og begrunnes.

Artikkel 106

Annullering

Kommisjonen kan på eget initiativ eller etter behørig begrunnet anmodning fra en medlemsstat, en tredjestat eller en fysisk eller juridisk person med en rettmessig interesse vedta gjennomføringsrettsakter om å annullere beskyttelsen av en opprinnelsesbetegnelse eller geografisk betegnelse dersom vilkårene i den tilsvarende produktspesifikasjonen ikke lenger er oppfylt.

Disse gjennomføringsrettsaktene skal vedtas etter framgangsmåten med undersøkelseskomité nevnt i artikkel 229 nr. 2.

Artikkel 107

Eksisterende beskyttede vinbetegnelser

1. Vinbetegnelser nevnt i artikkel 51 og 54 i rådsforordning (EF) nr. 1493/1999⁵ og artikkel 28 i kommisjonsforordning (EF) nr. 753/2002⁶ skal automatisk beskyttes i henhold til denne forordning. Kommisjonen skal oppføre dem i registeret omhandlet i artikkel 104 i denne forordning.

2. Kommisjonen skal treffe tilsvarende formelle tiltak for å fjerne vinbetegnelser som artikkel 118s nr. 3 i forordning (EF) nr. 1234/2007 får anvendelse på, fra registeret omhandlet i artikkel 104 i denne forordning gjennom gjennomføringsrettsakter vedtatt uten anvendelse av framgangsmåten nevnt i artikkel 229 nr. 2 eller 3 i denne forordning.

3. Artikkel 106 får ikke anvendelse på eksisterende beskyttede vinbetegnelser nevnt i nr. 1 i denne artikkel.

Inntil 31. desember 2014 kan Kommisjonen på eget initiativ vedta gjennomføringsrettsakter om å annullere beskyttelsen av eksisterende beskyttede vinbetegnelser nevnt i nr. 1 i denne artikkel dersom de ikke oppfyller vilkårene fastsatt i artikkel 93.

Disse gjennomføringsrettsaktene skal vedtas etter framgangsmåten med undersøkelseskomité nevnt i artikkel 229 nr. 2.

4. For Kroatias vedkommende skal vinbetegnelserne som er offentliggjort i Den europeiske unions tidende,⁷ beskyttes i henhold til denne forordning, med forbehold for et positivt utfall av framgangsmåten for innsigelse. Kommisjonen skal oppføre dem i registeret omhandlet i artikkel 104.

5 Rådsforordning (EF) nr. 1493/1999 av 17. mai 1999 om den felles markedsordning for vin (EFT L 179 av 14.7.1999, s. 1).

6 Kommisjonsforordning (EF) nr. 753/2002 av 29. april 2002 om fastsettelse av nærmere regler for gjennomføring av rådsforordning (EF) nr. 1493/1999 med hensyn til beskrivelse av, betegnelse på, presentasjon av og beskyttelse av visse vinprodukter (EFT L 118 av 4.5.2002, s. 1).

7 EUT C 116 av 14.4.2011, s. 12.

Artikkel 108

Gebyrer

Medlemsstatene kan innkreve gebyr til dekning av sine kostnader, herunder kostnader påløpt i forbindelse med behandling av søknader om beskyttelse, innsigelser, søknader om endringer og anmodninger om annullering i henhold til dette underavsnitt.

Artikkel 112

Definisjon

Med «tradisjonell betegnelse» menes en betegnelse som tradisjonelt brukes i medlemsstatene for produkter nevnt i artikkel 92 nr. 1 for å angi

- a) at produktet har en beskyttet opprinnelsesbetegnelse eller en beskyttet geografisk betegnelse i henhold til unionsretten eller nasjonal lovgivning, eller

- b) produksjons- eller modningsmetoden, kvaliteten, fargen, typen sted eller en bestemt hendelse knyttet til historien til produktet som har en beskyttet opprinnelsesbetegnelse eller en beskyttet geografisk betegnelse.

Artikkel 113

Beskyttelse

1. En beskyttet tradisjonell betegnelse kan brukes bare på et produkt som er produsert i samsvar med definisjonen i artikkel 112.

Tradisjonelle betegnelser skal beskyttes mot ulovlig bruk.

2. Tradisjonelle betegnelser skal beskyttes bare på det språket og for de kategoriene av vinprodukter som er angitt i søknaden, mot

- ethvert misbruk av den beskyttede betegnelsen, også når betegnelsen følges av et uttrykk som «art», «type», «metode», «som framstilt i», «etterligning», «smak», «som» eller tilsvarende,
- enhver annen uberettiget eller villedende angivelse av produktets art, egenskaper eller vesentlige egenskaper på pakningen eller emballasjen, i reklamemateriell eller i dokumenter for vedkommende produkt,
- enhver annen praksis som er egnet til å villede forbrukeren, særlig for å gi inntrykk av at vinen oppfyller kravene til den beskyttede tradisjonelle betegnelsen.

3. Tradisjonelle betegnelser skal ikke bli generiske i Unionen.

Artikkel 117

Definisjoner

I dette avsnitt menes med:

- «merking» ord, opplysninger, varemerker eller -navn, bilder eller symboler som er påført emballasje, dokumenter, skilter, etiketter, halsetiketter eller krager som følger eller som viser til et produkt,
- «presentasjon» enhver opplysning som formidles til forbrukerne ved hjelp av det berørte produkts emballasje, herunder formen på og typen av flasker.

Artikkel 118

Anvendelse av overgripende bestemmelser

Når ikke annet er fastsatt i denne forordning, får rådsdirektiv 89/396/EØF,⁸ direktiv 2000/13/EF, europaparlaments- og rådsdirektiv 2007/45/EF,⁹ direktiv 2008/95/EF og forordning (EU) nr. 1169/2011 anvendelse på merking og presentasjon.

Merkingen av produktene nevnt i nr. 1–11, 13, 15 og 16 i vedlegg VII del II kan ikke utfylles med andre opplysninger enn dem som er fastsatt i denne forordning, med mindre disse opplysningene oppfyller kravene i direktiv 2000/13/EF eller forordning (EU) nr. 1169/2011.

⁸ Rådsdirektiv 89/396/EØF av 14. juni 1989 om angivelse eller merking for å identifisere et bestemt næringsmiddelparti (EFT L 186 av 30.6.1989, s. 21).

⁹ Europaparlaments- og rådsdirektiv 2007/45/EF av 5. september 2007 om fastsettelse av bestemmelser om nominelle mengder for ferdigpakkede produkter, om oppheving av rådsdirektiv 75/106/EØF og 80/232/EØF og om endring av rådsdirektiv 76/211/EØF (EUT L 247 av 21.9.2007, s. 17).

Artikkel 119

Obligatoriske opplysninger

1. Merking og presentasjon av produktene nevnt i nr. 1–11, 13, 15 og 16 i vedlegg VII del II som markedsføres i Unionen eller er beregnet på eksport, skal inneholde følgende obligatoriske opplysninger:

- kategorien vinprodukter i samsvar med vedlegg VII del II,
- for viner med beskyttet opprinnelsesbetegnelse eller beskyttet geografisk betegnelse:
  - uttrykket «beskyttet opprinnelsesbetegnelse» eller «beskyttet geografisk betegnelse» og
  - navnet på den beskyttede opprinnelsesbetegnelsen eller den beskyttede geografiske betegnelsen,
- sann alkoholstyrke i volumprosent,
- angivelse av herkomst,
- opplysning om tapperen eller, når det dreier seg om musserende vin, kullsyreimpregnert musserende vin, musserende kvalitetsvin eller musserende kvalitetsvin av aromatisk type, navnet på produsenten eller forhandleren,
- importøren, når det dreier seg om importerte viner, og
- når det dreier seg om musserende vin, kullsyreimpregnert musserende vin, musserende kvalitetsvin eller musserende kvalitetsvin av aromatisk type, angivelse av sukkerinnholdet.

2. Som unntak fra nr. 1 bokstav a) kan kategorien vinprodukt utelates for viner der etiketten angir navnet på en beskyttet opprinnelsesbetegnelse eller en beskyttet geografisk betegnelse.

3. Som unntak fra nr. 1 bokstav b) kan uttrykket «beskyttet opprinnelsesbetegnelse» eller «beskyttet geografisk betegnelse» utelates i følgende tilfeller:

- dersom en tradisjonell betegnelse i henhold til artikkel 112 bokstav a) er angitt på etiketten i samsvar med produktspesifikasjonen nevnt i artikkel 94 nr. 2,

- b) i behørig begrunnede unntakstilfeller som skal fastsettes av Kommisjonen gjennom delegerte rettsakter vedtatt i samsvar med artikkel 227 for å sikre samsvar med gjeldende merkingspraksis.

Artikkel 120 *Frivillige opplysninger*

1. Merking og presentasjon av produktene nevnt i nr. 1–11, 13, 15 og 16 i vedlegg VII del II kan inneholde følgende frivillige opplysninger:

- a) årgang,
  - b) navnet på en eller flere vindruesorter,
  - c) når det gjelder andre viner enn dem som er nevnt i artikkel 119 nr. 1 bokstav g), opplysninger om sukkerinnholdet,
  - d) når det gjelder viner med beskyttet opprinnelsesbetegnelse eller beskyttet geografisk betegnelse, tradisjonelle betegnelser i henhold til artikkel 112 bokstav b),
  - e) unionssymbolet for den beskyttede opprinnelsesbetegnelsen eller den beskyttede geografiske betegnelsen,
  - f) visse produksjonsmetoder,
  - g) når det gjelder viner med beskyttet opprinnelsesbetegnelse eller beskyttet geografisk betegnelse, navnet på en annen geografisk enhet som er mindre eller større enn det området som ligger til grunn for opprinnelsesbetegnelsen eller den geografiske betegnelsen.
2. Uten at det berører artikkel 100 nr. 3, og i forbindelse med bruken av de opplysningene som angis i nr. 1 bokstav a) og b) i denne artikkel for viner uten beskyttet opprinnelsesbetegnelse eller beskyttet geografisk betegnelse,
- a) skal medlemsstatene innføre lover og forskrifter som sikrer framgangsmåter for sertifisering, godkjenning og verifisering som gir garanti for at de berørte opplysningene er riktige,
  - b) kan medlemsstatene ut fra objektive kriterier som ikke innebærer forskjellsbehandling, og idet det tas behørig hensyn til rettferdig konkurranse, for viner som er framstilt av vindruesorter på deres territorium, utarbeide lister over utelukkede vindruesorter, særlig dersom
    - i) det er risiko for at forbrukerne villedes om vinens virkelige opprinnelse fordi en viss vindruesort utgjør en integrert del av en eksisterende beskyttet opprinnelsesbetegnelse eller en beskyttet geografisk betegnelse,
    - ii) kontroller ikke vil være kostnadseffektive fordi en viss vindruesort utgjør en svært liten del av medlemsstatens vindyrking,
  - c) skal blandinger av viner fra forskjellige medlemsstater ikke medføre merking av vindruesorten med mindre de berørte medlemsstatene beslutter noe annet og sikrer at de relevante framgangsmåtene for sertifisering, godkjenning og verifisering kan gjennomføres.

Artikkel 121 *Språk*

1. Obligatoriske og frivillige opplysninger som nevnt i artikkel 119 og 120 skal, når de uttrykkes i ord, angis på ett eller flere av de offisielle språkene i Unionen.

2. Uten hensyn til nr. 1 skal navnet på en beskyttet opprinnelsesbetegnelse eller en beskyttet geografisk betegnelse eller en tradisjonell betegnelse som omhandlet i artikkel 112 bokstav b) være angitt på etiketten på det eller de språk som beskyttelsen gjelder for. Når det gjelder en beskyttet opprinnelsesbetegnelse eller en beskyttet geografisk betegnelse eller en spesifikk nasjonal betegnelse som staves med et annet alfabet enn det latinske, kan navnet også angis på ett eller flere av de offisielle språkene i Unionen.

Artikkel 146 *Vedkommende nasjonale myndigheter i vinsektoren*

1. Uten at det berører andre bestemmelser i denne forordning om utpeking av vedkommende nasjonale myndigheter, skal medlemsstatene utpeke en eller flere myndigheter som skal ha ansvar for å sikre at unionsbestemmelsene i vinsektoren overholdes. Medlemsstatene skal særlig utpeke laboratoriene som er bemyndiget til å foreta offisielle analyser i vinsektoren. De utpekte laboratoriene skal oppfylle alminnelige kriterier for prøvingslaboratoriers virksomhet som fastsatt i ISO/IEC 17025.

2. Medlemsstatene skal underrette Kommisjonen om navn og adresse på myndighetene og laboratoriene nevnt i nr. 1. Kommisjonen skal offentliggjøre disse opplysningene og regelmessig ajourføre dem.

Artikkel 147 *Følgedokumenter og register*

1. Produktene i vinsektoren skal bringes i omsetning i Unionen bare dersom de følges av et dokument kontrollert av myndighetene.

2. Fysiske eller juridiske personer eller sammenslutninger av personer som i forbindelse med utøvelsen av sitt yrke oppbevarer produkter fra vinsektoren, særlig produsenter, tappere, bearbeidere og forhandlere, skal føre inngangs- og utgangsregistre for disse produktene.

VEDLEGG I
LISTE OVER PRODUKTER NEVNT I ARTIKKEL 1 NR. 2

DEL XII
Vin

Vinsektoren omfatter produktene oppført i følgende tabell:

<i>KN-kode</i>	<i>Beskrivelse</i>
a) 2009 61	Drueråsaft (herunder druemost)
2009 69	
2204 30 92	Druemost, unntatt druemost i gjæring eller druemost der gjæringen er avbrutt på annen måte enn ved tilsetning av alkohol
2204 30 94	
2204 30 96	
2204 30 98	
b) ex 2204	Vin av friske druer, herunder forskårede viner; druemost, unntatt den under posisjon 2009, unntatt druemost som hører inn under underposisjon 2204 30 92, 2204 30 94, 2204 30 96 og 2204 30 98
c) 0806 10 90	Friske druer, unntatt borddruer
2209 00 11	Vineddik
2209 00 19	
d) 2206 00 10	Piquette
2307 00 11	Vinberme
2307 00 19	
2308 00	Pressrester av druer
11 2308 00 19	

VEDLEGG II

DEL IV
Definisjoner for vinsektoren

Termer som gjelder vinstokker

1. «Opprykking»: fullstendig fjerning av alle vinstokker på et vindyrkingsareal.
2. «Planting»: endelig utplanting av podede eller upodede vinstokker eller deler av vinstokker med henblikk på drueproduksjon eller anlegging av morrotstokker for vinplanter.
3. «Dobbeltpoding»: poding av en vinstokk som allerede har vært podet.

Termer som gjelder produkter

4. «Friske druer»: den modne eller også lett tørkede vinstokkfrukten som brukes i vinframstilling, som kan knuses eller presses etter vanlige vinkjellermetoder, og som spontant setter i gang alkoholgjæring.
5. «Frisk druemost der gjæringen er avbrutt ved tilsetning av alkohol»: et produkt som
  - a) har en sann alkoholstyrke på minst 12 volumprosent og høyst 15 volumprosent,
  - b) framstilles ved at det i en ugjæret druemost med en naturlig alkoholstyrke på minst 8,5 volumprosent, som stammer utelukkende fra vindruesorter som kan klassifiseres i henhold til artikkel 81 nr. 2, tilsettes
    - i) enten nøytral vinalkohol, herunder alkohol som framkommer ved destillasjon av tørkede druer, med en sann alkoholstyrke på minst 95 volumprosent,
    - ii) eller et ikke-rektifisert produkt som framkommer ved destillasjon av vin, med en sann alkoholstyrke på minst 52 volumprosent og høyst 80 volumprosent.
6. «Drueråsaft»: det flytende produktet som ikke er gjæret, men som er gjærbart, som
  - a) framkommer ved behandlinger som gjør det egnet til å drikkes i ubearbeidet tilstand,
  - b) framstilles av friske druer eller av druemost, eller ved rekonstituering. Når det framstilles ved rekonstituering, skal det gjøres av konsentrert druemost eller konsentrert drueråsaft.
En sann alkoholstyrke i drueråsaft som ikke overstiger 1 volumprosent, er tillatt.
7. «Konsentrert drueråsaft»: ikke-karamellisert drueråsaft som er framstilt ved delvis dehydrering av drueråsaft, som er foretatt etter enhver annen tillatt metode enn direkte oppvarming, slik at refraktometeret som brukes etter en metode som skal fastsettes, ikke viser et tall under 50,9 % ved 20 °C.
En sann alkoholstyrke i konsentrert drueråsaft som ikke overstiger 1 volumprosent, er tillatt.
8. «Vinberme»: resten
  - a) som legger seg i bunnen av beholderne med vin etter gjæringen eller under lagringen eller etter den tillatte behandlingen,
  - b) som framkommer ved filtrering eller sentrifugering av produktet nevnt i bokstav a),

- c) som legger seg i bunnen av beholderne med druemost under lagringen eller etter den tillatte behandlingen,
  - d) som framkommer ved filtrering eller sentrifugering av produktet nevnt i bokstav c).
9. «Pressrester av druer»: den gjærede eller ugjærede resten som framkommer ved pressing av friske druer.
10. «Piquette»: produktet som framkommer
- a) ved gjæring av ubehandlede pressrester av druer bløtgjort i vann, eller
  - b) ved utvasking i vann av gjærede pressrester av druer.
11. «Forskåret vin»: produktet som
- a) har en sann alkoholstyrke på minst 18 volumprosent og høyst 24 volumprosent,
  - b) framstilles utelukkende ved tilsetning i en vin som ikke inneholder restsukker, av et ikke-rektifisert produkt som framkommer ved destillasjon av vin, og som har en sann alkoholstyrke på høyst 86 volumprosent, eller
  - c) har et innhold av flyktig syre på høyst 1,5 gram per liter, uttrykt som eddiksyre.
12. «Vinblanding»:
- a) druemosten,
  - b) vinen eller
  - c) blandingen av druemoster og/eller viner med ulike egenskaper som skal brukes for å framstille en bestemt type musserende vin.

Alkoholstyrke

13. «Sann alkoholstyrke i volumprosent»: det antall volumenheter ren alkohol ved 20 °C som finnes i 100 volumenheter av det aktuelle produktet ved denne temperaturen.
14. «Potensiell alkoholstyrke i volumprosent»: det antall volumenheter ren alkohol ved 20 °C som kan produseres ved fullstendig gjæring av sukkeret i 100 volumenheter av det aktuelle produktet ved denne temperaturen.
15. «Total alkoholstyrke i volumprosent»: summen av sann og potensiell alkoholstyrke i volumprosent.
16. «Naturlig alkoholstyrke i volumprosent»: den totale alkoholstyrken i volumprosent i det aktuelle produktet før noen form for anriking.
17. «Sann alkoholstyrke i masse»: det antall kilo ren alkohol som finnes i 100 kilo av produktet.
18. «Potensiell alkoholstyrke i masse»: det antall kilo ren alkohol som kan produseres ved fullstendig gjæring av sukkeret som finnes i 100 kilo av produktet.
19. «Total alkoholstyrke i masse»: summen av sann og potensiell alkoholstyrke i masse.

VEDLEGG VII

DEFINISJONER, BETEGNELSER OG VAREBETEGNELSR NEVNT I ARTIKKEL 78

I dette vedlegg menes med «varebetegnelse» betegnelsen som næringsmiddelet selges under i henhold til artikkel 5 nr. 1 i direktiv 2000/13/EF, eller næringsmiddelets betegnelse i henhold til artikkel 17 i forordning (EU) nr. 1169/2011.

DEL II

Kategorier vinprodukter

1) Vin

Med «vin» menes produktet som framstilles utelukkende ved hel eller delvis alkoholgjæring av friske druer, enten de er knust eller ikke, eller av druemost.

Vin skal

- a) etter de eventuelle prosessene angitt i vedlegg VIII avsnitt B del I ha en sann alkoholstyrke på minst 8,5 volumprosent, forutsatt at denne vinen er framstilt utelukkende av druer høstet i vindyrkingssone A og B omhandlet i tillegg I til dette vedlegg, og ikke under 9 volumprosent for de andre vindyrkingssonene,
- b) som unntak fra den nedre grensen for sann alkoholstyrke som ellers gjelder, dersom den har beskyttet opprinnelsesbetegnelse eller beskyttet geografisk betegnelse, uansett om prosessene angitt i vedlegg VIII avsnitt B del I er fulgt, ha en alkoholstyrke på minst 4,5 volumprosent,
- c) ha en total alkoholstyrke på høyst 15 volumprosent. Som unntak kan imidlertid
  - den øvre grensen for den totale alkoholstyrken nå opptil 20 volumprosent for viner som er framstilt uten anriking, fra visse vindyrkingsområder i Unionen, som fastsettes av Kommisjonen gjennom delegerte rettsakter i henhold til artikkel 75 nr. 2,
  - den øvre grensen for total alkoholstyrke overstige 15 volumprosent for viner med beskyttet opprinnelsesbetegnelse, som er framstilt uten anriking,
- d) med forbehold for unntak som fastsettes av Kommisjonen gjennom delegerte rettsakter i henhold til artikkel 75 nr. 2, ha et totalt syreinnhold på minst 3,5 gram per liter, uttrykt som vinsyre, dvs. 46,6 milliekvivalenter per liter.

Med «Retsina» menes vin som er framstilt utelukkende på Hellas' geografiske territorium, av druemost behandlet med aleppofuruharpiks. Bruken av aleppofuruharpiks skal være tillatt bare for å framstille en «retsina»-vin på de vilkår som er fastsatt i gjeldende greske bestemmelser.

Som unntak fra annet ledd bokstav b) anses «Tokaji eszencia» og «Tokajská esencia» som vin.

Medlemsstatene kan imidlertid tillate bruk av uttrykket «vin» dersom

- a) den følges av navnet på en frukt i en sammensatt betegnelse for å omsette produkter som er framstilt ved gjæring av andre frukter enn druer, eller
- b) den er en del av en sammensatt betegnelse.

Enhver forveksling med produkter som svarer til vinkategoriene i dette vedlegg, skal unngås.

2) Ung, ikke ferdiggjæret vin

Med «ung, ikke ferdiggjæret vin» menes vin der alkoholgjæringen ennå ikke er ferdig, og der bermen ennå ikke er utskilt.

3) Sterkvin

Med «sterkvin» menes produktet

- a) som har en sann alkoholstyrke på minst 15 volumprosent og høyst 22 volumprosent,
- b) som har en total alkoholstyrke på minst 17,5 volumprosent, med unntak for visse sterkviner med en opprinnelsesbetegnelse eller en geografisk betegnelse som er oppført på en liste som skal vedtas av Kommisjonen gjennom delegerte rettsakter i henhold til artikkel 75 nr. 2,
- c) som er framstilt av
  - druemost i gjæring,
  - vin,
  - en blanding av ovennevnte produkter eller
  - druemost eller en blanding av druemost og vin når det gjelder visse sterkviner med beskyttet opprinnelsesbetegnelse eller beskyttet geografisk betegnelse, som fastsettes av Kommisjonen gjennom delegerte rettsakter i henhold til artikkel 75 nr. 2,
- d) som har en opprinnelig naturlig alkoholstyrke på minst 12 volumprosent, med unntak for visse sterkviner med en beskyttet opprinnelsesbetegnelse eller en beskyttet geografisk betegnelse som er oppført på en liste som skal vedtas av Kommisjonen gjennom delegerte rettsakter i henhold til artikkel 75 nr. 2,
- e) og ved tilsetning
  - i) alene eller blandet
    - av nøytral vinalkohol, herunder alkohol framstilt ved destillasjon av tørkede druer, som har en sann alkoholstyrke på minst 96 volumprosent,
    - av vindestillat eller destillat av tørkede druer, som har en sann alkoholstyrke på minst 52 volumprosent og høyst 86 volumprosent,
  - ii) samt eventuelt ett eller flere av følgende produkter:
    - konsentrert druemost,
    - en blanding av ett av produktene nevnt i bokstav e) i) med en druemost nevnt i bokstav c) første og fjerde strekpunkt,
- f) som, som unntak fra bokstav e), når det gjelder sterkviner med beskyttet opprinnelsesbetegnelse eller beskyttet geografisk betegnelse som er oppført på en liste som skal vedtas av Kommisjonen gjennom delegerte rettsakter i henhold til artikkel 75 nr. 2, er tilsatt
  - i) ett av produktene nevnt i bokstav e) i), hver for seg eller blandet, eller
  - ii) ett eller flere av følgende produkter:
    - vinalkohol eller alkohol av tørkede druer, med en sann alkoholstyrke på minst 95 volumprosent og høyst 96 volumprosent,
    - brennevin av vin eller pressrester av druer, med en sann alkoholstyrke på minst 52 volumprosent og høyst 86 volumprosent,
    - brennevin av tørkede druer, med en sann alkoholstyrke på minst 52 volumprosent og høyst 94,5 volumprosent, og
  - iii) eventuelt ett eller flere av følgende produkter:
    - druemost i gjæring av rosindruer,
    - konsentrert druemost som er framstilt ved direkte oppvarming, og som bortsett fra denne prosessen svarer til definisjonen av konsentrert druemost,
    - konsentrert druemost,
    - en blanding av ett av produktene nevnt i bokstav f) ii) med en druemost nevnt i bokstav c) første og fjerde strekpunkt.

4) Musserende vin

Med «musserende vin» menes produktet

- a) som er framstilt ved hjelp av første- eller annengangsgjæring av
  - friske druer,
  - druemost eller
  - vin,
- b) som, når beholderen åpnes, avgir karbondioksid som utelukkende stammer fra gjæringen,
- c) som ved oppbevaring ved 20 °C i lukkede beholdere har et overtrykk på minst 3 bar som skyldes karbondioksid i oppløsning, og

- d) for hvilken den totale alkoholstyrken i vinblandinger beregnet på framstilling av musserende viner ikke skal være lavere enn 8,5 volumprosent.
- 5) Musserende kvalitetsvin
Med «musserende kvalitetsvin» menes produktet
- som er framstilt ved hjelp av første- eller annengangsgjæring av
    - friske druer,
    - druemost eller
    - vin,
  - som, når beholderen åpnes, avgir karbondioksid som utelukkende stammer fra gjæringen,
  - som ved oppbevaring ved 20 °C i lukkede beholdere har et overtrykk på minst 3,5 bar som skyldes karbondioksid i oppløsning, og
  - for hvilken den totale alkoholstyrken i vinblandinger beregnet på framstilling av musserende viner ikke skal være lavere enn 9 volumprosent.
- 6) Musserende kvalitetsvin av aromatisk type
Med «musserende kvalitetsvin av aromatisk type» menes musserende kvalitetsvin
- som er framstilt ved anvendelse av en vinblanding utelukkende av druemost eller druemost i gjæring som stammer fra bestemte vindruesorter som er oppført på en liste som skal utarbeides av Kommisjonen gjennom delegerte rettsakter i henhold til artikkel 75 nr. 2.
Musserende kvalitetsviner av aromatisk type som framstilles tradisjonelt ved anvendelse av en vinblanding, skal fastsettes av Kommisjonen gjennom delegerte rettsakter i henhold til artikkel 75 nr. 2,
  - som ved oppbevaring ved 20 °C i lukkede beholdere har et overtrykk på minst 3 bar som skyldes karbondioksid i oppløsning,
  - som har en sann alkoholstyrke på minst 6 volumprosent, og
  - som har en total alkoholstyrke på minst 10 volumprosent.
- 7) Kullsyreimpregnert musserende vin
Med «kullsyreimpregnert musserende vin» menes produktet
- som er framstilt av vin uten beskyttet opprinnelsesbetegnelse eller beskyttet geografisk betegnelse,
  - som, når beholderen åpnes, kjennetegnes ved at det avgir karbondioksid som helt eller delvis stammer fra en tilsetning av denne gassen, og
  - som ved oppbevaring ved 20 °C i lukkede beholdere har et overtrykk på minst 3 bar som skyldes karbondioksid i oppløsning.
- 8) Perlende vin
Med «perlende vin» menes produktet
- som er framstilt av vin, ung, ikke ferdiggjæret vin, druemost eller druemost i gjæring, forutsatt at disse produktene har en total alkoholstyrke på minst 9 volumprosent,
  - som har en sann alkoholstyrke på minst 7 volumprosent,
  - som ved oppbevaring ved 20 °C i lukkede beholdere har et overtrykk på minst 1 bar og høyst 2,5 bar som skyldes naturlig karbondioksid i oppløsning,
  - som er påfylt beholdere som rommer høyst 60 liter.
- 9) Kullsyreimpregnert perlende vin
Med «kullsyreimpregnert perlende vin» menes produktet
- som er framstilt av vin, ung, ikke ferdiggjæret vin, druemost eller druemost i gjæring,
  - som har en sann alkoholstyrke på minst 7 volumprosent og en total alkoholstyrke på minst 9 volumprosent,
  - som ved oppbevaring ved 20 °C i lukkede beholdere har et overtrykk på minst 1 bar og høyst 2,5 bar som skyldes helt eller delvis tilsatt karbondioksid i oppløsning,
  - som er påfylt beholdere som rommer høyst 60 liter.
- 10) Druemost
Med «druemost» menes det flytende produktet som oppnås naturlig eller ved fysiske prosesser, av friske druer. En sann alkoholstyrke i druemost som ikke overstiger 1 volumprosent, er tillatt.
- 11) Druemost i gjæring
Med «druemost i gjæring» menes produktet som framstilles gjennom gjæring av druemost som har en sann alkoholstyrke på over 1 volumprosent, men lavere enn tre femdelar av den totale alkoholstyrken i volumprosent.
- 12) Druemost i gjæring av rosindruer
Med «druemost i gjæring av rosindruer» menes produktet som framkommer ved delvis gjæring av druemost framstilt av rosindruer, med et totalt sukkerinnhold før gjæring på minst 272 gram per liter, og med en naturlig og sann alkoholstyrke i volumprosent som ikke kan være mindre enn 8 volumprosent. Visse viner, som fastsettes av Kommisjonen gjennom delegerte rettsakter i henhold til artikkel 75 nr. 2, som oppfyller disse kravene, skal imidlertid ikke anses som druemost i gjæring av rosindruer.
- 13) Konsentrert druemost
Med «konsentrert druemost» menes ikke-karamellisert druemost som er framstilt ved delvis dehydrering av druemost, som er foretatt etter enhver annen tillatt metode enn direkte oppvarming, slik at refraktometeret som

brukes etter en metode som skal fastsettes i samsvar med artikkel 80 nr. 5 første ledd og artikkel 91 første ledd bokstav d), ikke viser et tall under 50,9 % ved 20 °C.

En sann alkoholstyrke i konsentrert druemost som ikke overstiger 1 volumprosent, er tillatt.

14) Rektifisert konsentrert druemost

Med «rektifisert konsentrert druemost» menes

- a) det flytende ikke-karamelliserte produktet
  - i) som er framstilt ved delvis dehydrering av druemost, som er foretatt etter enhver annen tillatt metode enn direkte oppvarming, slik at refraktometeret som brukes etter en metode som skal fastsettes i samsvar med artikkel 80 nr. 5 første ledd og artikkel 91 første ledd bokstav d), ikke viser et tall under 61,7 % ved 20 °C.
  - ii) som har gjennomgått tillatt behandling for avsyrning og fjerning av andre bestanddeler enn sukker,
  - iii) som har følgende kjennetegn:
    - en pH på høyst 5 ved 25 Brix-grader,
    - en optisk tetthet på høyst 0,100 ved 425 nm for en tykkelse på 1 cm i druemost konsentrert ved 25 Brix-grader,
    - et sukroseinnhold som ikke kan påvises ved en metode som skal fastsettes,
    - en Folin-Ciocalteau-indeks på høyst 6,00 ved 25 Brix-grader,
    - en titrerbar syregrad på høyst 15 milliekvivalenter per kilo av det totale sukkerinnholdet,
    - et svoveldioksidinnhold på høyst 25 milligram per kilo av det totale sukkerinnholdet,
    - et totalinnhold av kationer på høyst 8 milliekvivalenter per kilo av det totale sukkerinnholdet,
    - en konduktivitet på høyst 120 mikro-Siemens per centimeter ved 25 Brix-grader og ved 20 °C,
    - et innhold av hydroksymetylfurfural på høyst 25 milligram per kilo av det totale sukkerinnholdet,
    - spor av mesoinositol.
- b) det faste ikke-karamelliserte produktet
  - i) som er framstilt ved krystallisering av rektifisert konsentrert druemost i flytende form uten bruk av løsemidler,
  - ii) som har gjennomgått tillatt behandling for avsyrning og fjerning av andre bestanddeler enn sukker,
  - iii) som har følgende kjennetegn etter fortynning i en oppløsning ved 25 Brix-grader:
    - en pH på høyst 7,5,
    - en optisk tetthet på høyst 0,100 ved 425 nm for en tykkelse på 1 cm,
    - et sukroseinnhold som ikke kan påvises ved en metode som skal fastsettes,
    - en Folin-Ciocalteau-indeks på høyst 6,00,
    - en titrerbar syregrad på høyst 15 milliekvivalenter per kilo av det totale sukkerinnholdet,
    - et svoveldioksidinnhold på høyst 10 milligram per kilo av det totale sukkerinnholdet,
    - et totalinnhold av kationer på høyst 8 milliekvivalenter per kilo av det totale sukkerinnholdet,
    - en konduktivitet på høyst 120 mikro-Siemens per centimeter ved 20 °C,
    - et innhold av hydroksymetylfurfural på høyst 25 milligram per kilo av det totale sukkerinnholdet,
    - spor av mesoinositol.

En sann alkoholstyrke i rektifisert konsentrert druemost som ikke overstiger 1 volumprosent, er tillatt.

15) Vin av rosindruer

Med «vin av rosindruer» menes produktet

- a) som er framstilt uten anriking av druer som har ligget i solen eller skyggen for delvis dehydrering,
- b) som har en total alkoholstyrke på minst 16 volumprosent og en sann alkoholstyrke på minst 9 volumprosent, og
- c) som har en naturlig alkoholstyrke på minst 16 volumprosent (eller 272 gram sukker per liter).

16) Vin av overmodne druer

Med «vin av overmodne druer» menes produktet

- a) som er framstilt uten anriking,
- b) som har en naturlig alkoholstyrke på over 15 volumprosent, og
- c) som har en total alkoholstyrke på minst 15 volumprosent og en sann alkoholstyrke på minst 12 volumprosent.

Medlemsstatene kan fastsette en lagringstid for dette produktet.

17) Vineddik

Med «vineddik» menes eddik

- a) som framkommer utelukkende ved eddiksyregjæring av vin, og
- b) som har et totalt syreinnhold på minst 60 gram per liter, uttrykt som eddiksyre.

Tillegg I
Vindyrkingssoner

Det finnes følgende vindyrkingssoner:

- 1) Vindyrkingssone A omfatter:
  - a) i Tyskland: alle vindyrkingsarealer bortsett fra arealene i nr. 2 bokstav a),
  - b) i Luxembourg: det luxembourgske vindyrkingsområdet,
  - c) i Belgia, Danmark, Irland, Nederland, Polen, Sverige og Det forente kongerike: vindyrkingsområdene i disse medlemsstatene,
  - d) i Tsjekkia: vindyrkingsområdet Čechy.
- 2) Vindyrkingssone B omfatter:
  - a) i Tyskland: vindyrkingsarealene i det bestemte dyrkingsområdet Baden,
  - b) i Frankrike: vindyrkingsarealene i de departementer som ikke er angitt i dette vedlegg, og i følgende departementer:
    - i Alsace: Bas-Rhin, Haut-Rhin,
    - i Lorraine: Meurthe-et-Moselle, Meuse, Moselle, Vosges,
    - i Champagne: Aisne, Aube, Marne, Haute-Marne, Seine-et-Marne,
    - i Jura: Ain, Doubs, Jura, Haute-Saône,
    - i Savoie: Savoie, Haute-Savoie, Isère (kommunen Chapareillan),
    - i Val de Loire: Cher, Deux-Sèvres, Indre, Indre-et-Loire, Loire-et-Cher, Loire-Atlantique, Loiret, Maine-et-Loire, Sarthe, Vendée, Vienne samt vindyrkingsarealer i arrondissementet Cosne-sur-Loire i departementet Nièvre,
  - c) i Østerrike: i det østerrikske vindyrkingsområdet,
  - d) i Tsjekkia: vindyrkingsområdet Morava og de vindyrkingsarealer som ikke inngår i nr. 1 bokstav d),
  - e) i Slovakia: vindyrkingsarealene i følgende områder: Malokarpatská vinohradnícka oblasť, Južnoslovenská vinohradnícka oblasť, Nitrianska vinohradnícka oblasť, Stredoslovenská vinohradnícka oblasť, Východoslovenská vinohradnícka oblasť og vindyrkingsområdene som ikke inngår i nr. 3 bokstav f),
  - f) i Slovenia: vindyrkingsarealene i følgende områder:
    - i regionen Podravje: Štajerska Slovenija, Prekmurje,
    - i regionen Posavje: Bizeljsko Srebič, Dolenjska og Bela krajina samt vindyrkingsarealene i de områdene som ikke inngår i nr. 4 bokstav d),
  - g) i Romania: i området Podişul Transilvaniei,
  - h) i Kroatia: vindyrkingsarealene i følgende underområder: Moslavina, Prigorje-Bilogora, Plešivica, Pokuplje og Zagorje-Medimurje.
- 3) Vindyrkingssone C I omfatter:
  - a) i Frankrike: vindyrkingsarealene
    - i følgende departementer: Allier, Alpes-de-Haute-Provence, Hautes-Alpes, Alpes-Maritimes, Ariège, Aveyron, Cantal, Charente, Charente-Maritime, Corrèze, Côte-d'Or, Dordogne, Haute-Garonne, Gers, Gironde, Isère (bortsett fra kommunen Chapareillan), Landes, Loire, Haute-Loire, Lot, Lot-et-Garonne, Lozère, Nièvre (bortsett fra arrondissementet Cosne-sur-Loire), Puy-de-Dôme, Pyrénées-Atlantiques, Hautes-Pyrénées, Rhône, Saône-et-Loire, Tarn, Tarn-et-Garonne, Haute-Vienne, Yonne,
    - i arrondissementene Valence og Die i departementet Drôme (bortsett fra kantonene Dieulefit, Loriol, Marsanne og Montélimar),
    - i arrondissementet Tournon: i kantonene Antraigues, Buzet, Coucouron, Montpezat-sous-Bauzon, Privas, Saint-Étienne-de-Lugdarès, Saint-Pierreville, Valgorge og la Voulte-sur-Rhône i departementet Ardèche,
  - b) i Italia: vindyrkingsarealene i regionen Valle d'Aosta og provinsene Sondrio, Bolzano, Trento og Belluno,
  - c) i Spania: vindyrkingsarealene i provinsene Coruña, Asturias, Cantabria, Guipúzcoa og Vizcaya,
  - d) i Portugal: vindyrkingsarealene i den delen av regionen Norte som tilsvarer det bestemte vindyrkingsområdet «Vinho Verde», samt «Concelhos de Bombarral, Laurinhã, Mafra e Torres Vedras» (bortsett fra «Freguesias da Carvoeira e Dois Portos»), som hører til «Região vitícola da Extremadura»,
  - e) i Ungarn: alle vindyrkingsarealer,
  - f) i Slovakia: vindyrkingsarealer i Tokajská vinohradnícka oblasť,
  - g) i Romania: vindyrkingsarealer som ikke inngår i nr. 2 bokstav g) eller nr. 4 bokstav f),
  - h) i Kroatia: vindyrkingsarealene i følgende underområder: Hrvatsko Podunavlje og Slavonija.
- 4) Vindyrkingssone C II omfatter:
  - a) i Frankrike: vindyrkingsarealene
    - i følgende departementer: Aude, Bouches-du-Rhône, Gard, Hérault, Pyrénées-Orientales (bortsett fra kantonene Olette og Arles-sur-Tech), Vaucluse,
    - i den delen av departementet Var som er avgrenset i sør av den nordlige grensen til kommunene Evenos, le Beausset, Solliès-Toucas, Cuers, Puget-Ville, Collobrières, La Garde-Freinet, Plan-de-la-Tour og Sainte-Maxime,

- i arrondissementet Nyons og kantonen Lorient-sur-Drôme i departementet Drôme,
  - i de delene av departementet Ardèche som ikke er oppført i nr. 3 bokstav a),
  - b) i Italia: vindyrkingsarealene i følgende områder: Abruzzo, Campania, Emilia-Romagna, Friuli-Venezia Giulia, Lazio, Liguria, Lombardia bortsett fra provinsen Sondrio, Marche, Molise, Piemonte, Toscana, Umbria, Veneto bortsett fra provinsen Belluno, herunder de øyene som hører til disse regionene, som Elba og andre øyer i det toskanske arkipelet, Ponzian-øyene og øyene Capri og Ischia,
  - c) i Spania: vindyrkingsarealene i følgende provinser:
    - Lugo, Orense, Pontevedra,
    - Ávila (bortsett fra kommunene som tilsvarer det bestemte vindyrkingsområdet «comarca» Cebreros), Burgos, León, Palencia, Salamanca, Segovia, Soria, Valladolid, Zamora,
    - La Rioja,
    - Álava,
    - Navarra,
    - Huesca,
    - Barcelona, Girona, Lleida,
    - den delen av provinsen Zaragoza som ligger nord for elven Ebro,
    - de kommunene i provinsen Tarragona som omfattes av opprinnelsesbetegnelsen Penedés,
    - den delen av provinsen Tarragona som tilsvarer det bestemte dyrkingsområdet «comarca» Conca de Barberá,
  - d) i Slovenia: vindyrkingsarealene i følgende områder: Brda eller Goriška Brda, Vipavska dolina eller Vipava, Kras og Slovenska Istra,
  - e) i Bulgaria: vindyrkingsarealene i følgende områder: Dunavska Ravnina (Дунавска равнина), Chernomorski Rayon (Черноморски район), Rozova Dolina (Розова долина),
  - f) i Romania: vindyrkingsarealene i følgende områder: Dealurile Buzăului, Dealu Mare, Severinului og Plaiurile Drâncei, Colinele Dobrogei, Terasele Dunării, det sørlige vindyrkingsområdet, herunder sandområder og andre gunstige områder,
  - g) i Kroatia: vindyrkingsarealene i følgende underområder: Hrvatska Istra, Hrvatsko primorje, Dalmatinska zagora, Sjeverna Dalmacija og Srednja i Južna Dalmacija.
- 5) Vindyrkingssone C III a) omfatter:
- a) i Hellas: vindyrkingsområdene i følgende provinser: Florina, Imathia, Kilkis, Grevena, Larisa, Ioannina, Levkas, Akhaia, Messinia, Arkadia, Korinthia, Iraklio, Khandia, Rethimni, Samos, Lasithi og øya Santorini,
  - b) i Kypros: vindyrkingsområder i over 600 meters høyde,
  - c) i Bulgaria: vindyrkingsområder som ikke inngår i nr. 4 bokstav e).
- 6) Vindyrkingssone C III b) omfatter:
- a) i Frankrike: vindyrkingsarealene
    - i departementene på Korsika,
    - i den delen av departementet Var som ligger mellom havet og en linje avgrenset av kommunene (som selv omfattes) Événos, Le Beausset, Solliès-Toucas, Cuers, Puget-Ville, Collobrières, La Garde-Freinet, Plan-de-la-Tour og Sainte-Maxime,
    - i kantonene Olette og Arles-sur-Tech i departementet Pyrénées-Orientales,
  - b) i Italia: vindyrkingsarealene i følgende områder: Calabria, Basilicata, Puglia, Sardinia og Sicilia, herunder de øyene som hører til disse regionene, som øya Pantelleria og de eoliske, egadiske og pelagiske øyer,
  - c) i Hellas: vindyrkingsområder som ikke inngår i nr. 5 bokstav a),
  - d) i Spania: vindyrkingsarealer som ikke inngår i nr. 3 bokstav c) eller nr. 4 bokstav c),
  - e) i Portugal: vindyrkingsarealene i de områdene som ikke inngår i nr. 3 bokstav d),
  - f) i Kypros: vindyrkingsområder i høyder som ikke overstiger 600 meter,
  - g) i Malta: alle vindyrkingsarealer.
- 7) Avgrensningen av områdene som omfattes av de administrative enhetene nevnt i dette vedlegg, er den som framgår av gjeldende nasjonale bestemmelser 15. desember 1981, og med hensyn til Spania, gjeldende nasjonale bestemmelser 1. mars 1986, samt med hensyn til Portugal, gjeldende nasjonale bestemmelser 1. mars 1998.

VEDLEGG VIII

ØNOLOGISKE FRAMSTILLINGSMÅTER NEVNT I ARTIKKEL 80

DEL I

Anriking, syrning og avsyrning i visse vindyrkingssoner

A. Anrikingsgrenser

1. Når klimaforholdene i visse vindyrkingssoner i Unionen gjør det nødvendig, kan de berørte medlemsstatene tillate en økning av den naturlige alkoholstyrken i volumprosent i friske druer, druemost, druemost i gjæring, ung, ikke ferdiggjæret vin og vin framstilt av vindruesorter som kan klassifiseres i henhold til artikkel 81.
2. Økningen av den naturlige alkoholstyrken i volumprosent skal foretas etter de ønologiske framstillingsmåtene som er nevnt i avsnitt B, og kan ikke overstige følgende grenser:

- a) 3 volumprosent i vindyrkingssone A,
  - b) 2 volumprosent i vindyrkingssone B,
  - c) 1,5 volumprosent i vindyrkingssone C.
3. I år med uvanlig ugunstige klimaforhold kan medlemsstatene anmode om at grensen eller grensene fastsatt i nr. 2 heves med 0,5 %. Som svar på en slik anmodning skal Kommisjonen i henhold til myndigheten nevnt i artikkel 91 snarest mulig vedta gjennomføringsrettsakter. Kommisjonen skal bestrebe seg på å treffe en beslutning innen fire uker etter at anmodningen ble framsatt.

B. Anriking

1. Økningen av den naturlige alkoholstyrken i volumprosent nevnt i avsnitt A kan foretas
  - a) for friske druer, druemost i gjæring eller ung, ikke ferdiggjæret vin, bare ved tilsetning av sukrose, konsentrert druemost eller rektifisert konsentrert druemost,
  - b) for druemost, bare ved tilsetning av sukrose, konsentrert druemost, rektifisert konsentrert druemost eller ved delvis konsentrasjon, herunder omvendt osmose,
  - c) for vin, bare ved delvis konsentrasjon ved kjøling.
2. De behandlingene som er nevnt i nr. 1, skal utelukke hverandre gjensidig dersom vinen eller druemosten anrikes med konsentrert druemost eller rektifisert konsentrert druemost, og det gis støtte i henhold til artikkel 103y i forordning (EF) nr. 1234/2007.
3. Tilsetningen av sukrose nevnt i nr. 1 bokstav a) og b) kan foretas bare ved tørrsukring og bare i følgende områder:
  - a) vindyrkingssone A,
  - b) vindyrkingssone B,
  - c) vindyrkingssone C,

med unntak av vingårder i Hellas, Spania, Italia, Kypros, Portugal og vingårder i de franske departementene, som hører under følgende ankedomstols jurisdiksjon:

- Aix-en-Provence,
- Nîmes,
- Montpellier,
- Toulouse,
- Agen,
- Pau,
- Bordeaux,
- Bastia.

Nasjonale myndigheter kan imidlertid gi tillatelse til anriking ved tørrsukring som et unntak i de ovennevnte franske departementene. Frankrike skal umiddelbart underrette Kommisjonen og de andre medlemsstatene dersom det gis slike tillatelser.

4. Tilsetning av konsentrert druemost eller rektifisert konsentrert druemost skal ikke medføre at det opprinnelige volumet av knuste friske druer, druemost, druemost i gjæring eller ung, ikke ferdiggjæret vin øker med mer enn 11 % i vindyrkingssone A, 8 % i vindyrkingssone B og 6,5 % i vindyrkingssone C.
5. Konsentrasjonen av druemost eller vin som har gjennomgått behandlingene nevnt i nr. 1,
  - a) skal ikke føre til at disse produktenes opprinnelige volum reduseres med mer enn 20 %,
  - b) skal, uten hensyn til avsnitt A nr. 2 bokstav c), ikke øke disse produktenes naturlige alkoholstyrke med mer enn 2 volumprosent.
6. Behandlingene nevnt i nr. 1 og 5 skal ikke føre til at den totale alkoholstyrken i volumprosent i friske druer, druemost, druemost i gjæring, ung, ikke ferdiggjæret vin eller vin økes til mer enn
  - a) 11,5 volumprosent i vindyrkingssone A,
  - b) 12 volumprosent i vindyrkingssone B,
  - c) 12,5 volumprosent i vindyrkingssone C I,
  - d) 13 volumprosent i vindyrkingssone C II,
  - e) 13,5 volumprosent i vindyrkingssone C III.
7. Som unntak fra nr. 6 kan medlemsstatene
  - a) for rødvin øke den totale alkoholstyrken i volumprosent for produktene nevnt i nr. 6 til 12 volumprosent i vindyrkingssone A og 12,5 volumprosent i vindyrkingssone B,
  - b) øke den totale alkoholstyrken i volumprosent for produktene nevnt i nr. 6 til et nivå som fastsettes av medlemsstatene, ved produksjon av viner med opprinnelsesbetegnelse.

C. Syrning og avsyrring

1. Friske druer, druemost, druemost i gjæring, ung, ikke ferdiggjæret vin og vin kan gjennomgå
  - a) avsyrring i vindyrkingssone A, B og C I,
  - b) syrning og avsyrring i vindyrkingssone C I, C II og C III a) med forbehold for nr. 7, eller
  - c) syrning i vindyrkingssone C III b).
2. Syrning av andre produkter enn vin nevnt i nr. 1 kan foretas bare inntil en øvre grense på 1,50 gram per liter uttrykt som vinsyre, dvs. 20 milliekvivalenter per liter.

3. Syrning av vin kan foretas bare inntil en øvre grense på 2,50 gram per liter uttrykt som vinsyre, dvs. 33,3 milliekvivalenter per liter.
4. Avsyrning av vin kan foretas bare inntil en øvre grense på 1 gram per liter uttrykt som vinsyre, dvs. 13,3 milliekvivalenter per liter.
5. Druemost beregnet på konsentrasjon kan gjennomgå en delvis avsyrning.
6. Uten hensyn til nr. 1 kan medlemsstatene i år med uvanlige klimaforhold tillate syrning av produktene nevnt i nr. 1 i vindyrkingssone A og B på vilkårene som er nevnt i nr. 2 og 3.
7. Syrning og anriking, bortsett fra unntak som vedtas av Kommisjonen gjennom delegerte rettsakter i henhold til artikkel 75 nr. 2, samt syrning og avsyrning av samme produkt, skal utelukke hverandre.

D. Behandlinger

1. Hver av behandlingene nevnt i avsnitt B og C, med unntak av syrning og avsyrning av vin, skal være tillatt bare dersom de, på vilkår som skal fastsettes av Kommisjonen gjennom delegerte rettsakter i henhold til artikkel 75 nr. 2, gjennomføres under bearbeidingen av friske druer, druemost, druemost i gjæring eller ung, ikke ferdiggjæret vin til vin eller en annen drikk fra vinsektoren beregnet på direkte konsum, bortsett fra musserende vin eller kullsyreimpregnert musserende vin, i den vindyrkingssonen der de benyttede friske druene er høstet.
2. Konsentrasjonen av viner skal finne sted i den vindyrkingssonen der de benyttede friske druene er høstet.
3. Syrning og avsyrning av viner skal finne sted bare i det vinframstillingsforetaket og i den vindyrkingssonen der druene som er benyttet til framstillingen av den aktuelle vinen, er høstet.
4. Hver av behandlingene nevnt i nr. 1, 2 og 3 skal meldes til vedkommende myndigheter. Det samme gjelder for de mengdene konsentrert druemost eller rektifisert konsentrert druemost eller sukrose som fysiske eller juridiske personer eller sammenslutninger av personer, særlig produsenter, tappere, bearbeidere og forhandlere, som skal fastsettes av Kommisjonen gjennom delegerte rettsakter i henhold til artikkel 75 nr. 2, oppbevarer i forbindelse med utøvelsen av sitt yrke, på samme tid og på samme sted i form av friske druer, druemost, druemost i gjæring eller vin i bulk. Oppgaven over disse mengdene kan imidlertid erstattes ved at mengdene innføres i et register over inngang og forbruk.
5. Hver av behandlingene nevnt i avsnitt B og C skal oppføres i følgedokumentet fastsatt i artikkel 147, som følger produkter som er behandlet på denne måten, når disse bringes i omsetning.
6. Med mindre det er gjort unntak på grunn av uvanlige klimaforhold, skal behandlingene nevnt i avsnitt B og C ikke gjennomføres
  - a) etter 1. januar i vindyrkingssone C,
  - b) etter 16. mars i vindyrkingssone A og B, og de skal gjennomføres bare for produkter fra vinår umiddelbart forut for disse datoene.
7. Uten hensyn til nr. 6 kan konsentrasjon ved kjøling samt syrning og avsyrning av vin imidlertid foretas hele året.

DEL II

Restriksjoner

A. Generelt

1. Ingen tillatte ønologiske framstillingsmåter skal omfatte tilsetning av vann, med mindre særlige tekniske grunner tilsier det.
2. Ingen tillatte ønologiske framstillingsmåter skal omfatte tilsetning av alkohol, bortsett fra framstilling av frisk druemost, der gjæringen er avbrutt ved tilsetning av alkohol, sterkvin, musserende vin, forskåret vin og perlende vin.
3. Forskåret vin skal brukes bare til destillasjon.

B. Friske druer, druemost og drueråsaft

1. Frisk druemost der gjæringen er avbrutt ved tilsetning av alkohol, skal brukes bare til framstilling av produkter som ikke hører under KN-kode 2204 10, 2204 21 og 2204 29. Dette berører ikke eventuelle strengere bestemmelser som medlemsstatene måtte fastsette for framstilling på sitt territorium av produkter som ikke hører under KN-kode 2204 10, 2204 21 og 2204 29.
2. Drueråsaft og konsentrert drueråsaft skal ikke brukes til vinframstilling eller tilsettes vin. Alkoholgjæring av disse produktene på Unionens territorium er forbudt.
3. Nr. 1 og 2 får ikke anvendelse på produkter som er beregnet på produksjon i Irland, Polen og Det forente kongerike av produkter som hører under KN-kode 2206 00, og for hvilke medlemsstatene kan tillate at det brukes en sammensatt betegnelse som inneholder ordet «wine».
4. Druemost i gjæring av rosindruer skal bringes i omsetning bare til framstilling av sterkvin og bare i de vindyrkingsområdene der denne bruken var tradisjonell praksis per 1. januar 1985, og til framstilling av vin av overmodne druer.
5. Friske druer, druemost, druemost i gjæring, konsentrert druemost, rektifisert konsentrert druemost, druemost der gjæringen er avbrutt ved tilsetning av alkohol, drueråsaft, konsentrert drueråsaft og vin, eller blandinger av disse produktene med opprinnelse i tredjestater, kan ikke brukes til framstilling av produktene nevnt i vedlegg VII del II eller tilsettes slike produkter på Unionens territorium.

C. Blanding av viner

Sammenstikning av en vin med opprinnelse i en tredjestat med en vin fra Unionen, og sammenstikning av viner med opprinnelse i tredjestater, er forbudt i Unionen.

D. Biprodukter

1. Utpressing av druer er forbudt. Medlemsstatene skal, idet det tas hensyn til lokale og tekniske forhold, fastsette det minsteinnholdet av alkohol som pressrester av druer og vinberme etter pressing av druer kan inneholde.
Medlemsstatene skal fastsette alkoholinnholdet i disse biproduktene til minst 5 % av alkoholinnholdet i den produserte vinen.
2. Av vinberme eller pressrester av druer skal det verken framstilles vin eller andre drikker til direkte konsum, bortsett fra alkohol, brennevin eller piquette. Helling av vin over berme, pressrester av druer eller aszú-masse, der denne praksisen tradisjonelt er brukt ved produksjon av «Tokaji fordítás» og «Tokaji máslás» i Ungarn og «Tokajský fordítáš» og «Tokajský mášláš» i Slovakia, skal tillates på vilkår som skal fastsettes av Kommisjonen gjennom delegerte rettsakter i henhold til artikkel 75 nr. 2.
3. Utpressing av vinberme og ny gjæring av pressrester av druer for andre formål enn destillasjon eller framstilling av piquette, er forbudt. Filtrering og sentrifugering av vinberme skal ikke anses som utpressing når de framstilte produktene er av sunn og god handelskvalitet.
4. Piquette kan, i den grad den berørte medlemsstaten tillater slik produksjon, brukes bare til destillasjon eller til konsum i vinprodusentens egen husholdning.
5. Med forbehold for medlemsstatenes mulighet til å beslutte at biprodukter skal disponeres ved hjelp av destillasjon, skal alle fysiske og juridiske personer eller sammenslutninger av personer som er i besittelse av biprodukter, pålegges å disponere dem på vilkår som skal fastsettes av Kommisjonen gjennom delegerte rettsakter i henhold til artikkel 75 nr. 2.

22. feb. Nr. 191 2016

Forskrift om endring i forskrift om omsetning av akvakulturdyr og produkter av akvakulturdyr, forebygging og bekjempelse av smittsomme sykdommer hos akvatiske dyr

Hjemmel: Fastsatt av Nærings- og fiskeridepartementet 22. februar 2016 med hjemmel i lov 19. desember 2003 nr. 124 om matproduksjon og mattrygghet mv. (matloven) § 7, § 14, § 15, § 19 og § 26, jf. delegeringsvedtak 19. desember 2003 nr. 1790. Kunngjort 1. mars 2016 kl. 15.00.

I

I forskrift 17. juni 2008 nr. 819 om omsetning av akvakulturdyr og produkter av akvakulturdyr, forebygging og bekjempelse av smittsomme sykdommer hos akvatiske dyr gjøres følgende endringer:

Vedlegg 2 nytt punkt 4.3 skal lyde:

- 4.3 Et segment bestående av et kystområde i Åkrafjorden i Kvinnherad og Etne kommune, Hordaland, som omfatter lokalitet nr. 10149 Rafdal, og har følgende avgrensninger:
  - a) i nord av en rett linje fra sørsiden av Svartaberg, koordinat N59° 47.1151 E6° 7.6077, til vestsiden av Storatåna, koordinat N59° 46.8947 E6° 8.3717.
  - b) i sør av en rett linje fra Eintveit, koordinat N59° 49.52688 E6° 12.82116 til nordsiden av Hetleflota, koordinat N59° 49.1966 E6° 13.7215.

Vedlegg 2 nåværende punkt 4.3 til 4.5.5. blir nytt punkt 4.4 til 4.6.5.

Vedlegg 2 nåværende punkt 4.6 blir nytt punkt 4.7 og skal lyde:

- 4.7. Et segment i Fusa kommune, Hordaland bestående av lokalitet nr. 12110 Nystølen.

Vedlegg 2 nåværende punkt 4.7 oppheves.

Vedlegg 2 nytt punkt 4.9 skal lyde:

- 4.9. En sone i Fusa kommune, Hordaland som er omfattet av Regine enheter 053A, 053B.C21, 053.C2A, 053.C22, 053.C2B, 053.C2C, 053D, 053.C1 og 053.71, og omfatter lokalitetene nr. 10146 Berlandstveit, nr. 10145 Utlebøen, nr. 12041 Eidestøa, nr. 12096 Ospeneset, nr. 12042 Skogseidvatnet, nr. 12103 Drageide og nr. 10141 Sævareid.

Vedlegg 2 nytt punkt 4.10 skal lyde:

- 4.10. Et segment i Fusa kommune, Hordaland bestående av kystområde som omfatter indre deler av Ådlandsfjorden, som omfatter lokalitet nr. 10137 Matland og har følgende avgrensinger:
  - a) i sør er segmentet geografisk definert av koordinatene N60 15.386 E5 38.102 til N60 15.715 E5 39.442.
  - b) i nord, øst og vest er segmentet definert av kysten.

Vedlegg 2 nåværende punkt 4.9 til 4.14 blir nytt punkt 4.11 til 4.16.

Vedlegg 2 nåværende punkt 4.15 blir nytt punkt 4.17 og skal lyde:

- 4.17. Et segment i Gjemnes, Nesset og Tingvoll kommuner, Møre og Romsdal bestående av følgende område:
- a) kystområde som omfatter indre deler av Tingvollfjorden, som omfatter lokalitetene nr. 10215 Samuelsberget, nr. 12896 Hegerbergtrøa, nr. 12897 Honnhammarvika og nr. 12904 Merraberget, og har følgende avgrensninger:
    1. i sørøst av grensene for nasjonal laksefjord og laksevassdrag for Sunndalsfjorden og Driva, fra Ballsneset, koordinat: N62° 47.0537 Ø8° 18770, i sør og i rett linje i nordlig retning over fjorden til koordinat N62° 48.3098 Ø8° 18.495.
    2. i nordvest av en linje som trekkes fra Skjølsvikshammeren, koordinat: N62° 54.1654 Ø8° 6.3453, nord for Skjæret over fjorden til Øygardneset, koordinat: N62° 54.546 Ø8° 9.1093, sør for Almvika.
  - b) landområde som er omfattet av Regine enhetene 109.711Z og 109.7110, og omfatter lokalitet nr. 18000 Rimstad.

Vedlegg 2 nåværende punkt 4.16 blir nytt punkt 4.18.

Vedlegg 2 nåværende punkt 4.17 oppheves.

Vedlegg 2 nåværende punkt 4.18 blir nytt punkt 4.19.

Vedlegg 2 nåværende punkt 4.19 oppheves.

Vedlegg 5 punkt 1 bokstav a skal lyde:

<i>Fylke</i>	<i>Kommune</i>	<i>Vassdrag</i>
Buskerud	Lier	Lierelva
Buskerud	Drammen	Drammenselva
Vestfold	Sande	Sandeelva
Sogn og Fjordane	Lærdal	Lærdalselva
Møre og Romsdal	Rauma	Innfjordelva
Møre og Romsdal	Rauma	Breidvikelva
Møre og Romsdal	Rauma	Henselvassdraget (med Isa og Glutra)
Møre og Romsdal	Rauma	Måna (Måndalselva)
Møre og Romsdal	Rauma	Skorga
Møre og Romsdal	Rauma	Rauma (med Istra)
Møre og Romsdal	Gjemnes	Batnfjordselva
Møre og Romsdal	Sunndal	Usma (Øksendalselva)
Møre og Romsdal	Sunndal	Litledalselva
Møre og Romsdal	Sunndal	Driva
Nordland	Vefsn	Hestdalselva
Nordland	Vefsn	Halsanelva
Nordland	Vefsn	Hundåla
Nordland	Vefsn	Vefsna
Nordland	Vefsn	Drevja
Nordland	Vefsn	Fusta
Nordland	Leirfjord	Dagsvikelva
Nordland	Leirfjord	Leirelva
Nordland	Leirfjord	Nylandselva
Nordland	Leirfjord	Ranelva
Nordland	Rana	Ranaelva
Troms	Storfjord	Kitdalselva
Troms	Storfjord	Signaldalselva
Troms	Storfjord	Skibotnelva

II

Forskriften trer i kraft straks.

24. feb. Nr. 192 2016**Forskrift om endring i forskrift om sikkerhet ved leketøy (fastsettelse av grenseverdier for tre isothiazolinoner og formamid)**

Hjemmel: Fastsatt av Klima- og miljødepartementet 24. februar 2016 med hjemmel i lov 11. juni 1976 nr. 79 om kontroll med produkter og forbrukertjenester (produktkontrollloven) § 4, jf. delegeringsvedtak 7. september 1990 nr. 730.

EØS-henvisninger: EØS-avtalen vedlegg II kap. XXIII nr. 1a (direktiv (EU) 2015/2115, direktiv (EU) 2015/2116 og direktiv (EU) 2015/2117). Kunngjort 1. mars 2016 kl. 15.00.

I

I forskrift 18. november 2013 nr. 1403 om sikkerhet ved leketøy (leketøyforskriften) gjøres følgende endringer:

I vedlegg II del VI tillegg C – Særlige grenseverdier for kjemikalier som brukes i leketøy beregnet på å brukes av barn under 36 måneder eller i annet leketøy beregnet på å puttes i munnen tilføyes følgende rader i tabellen:

<i>Stoff</i>	<i>CAS-nr.</i>	<i>Grenseverdi</i>
Formamid	75–12–7	20 µg/m ³ (emisjonsgrense) etter maksimalt 28 dager fra oppstart av testing av utslipp fra materiale av skum som inneholder mer enn 200 mg/kg. Testing av utslipp kreves ikke for materiale som inneholder 200 mg/kg formamid eller mindre.
1,2-benzisothiazol-3(2H)-one (BIT)	2634–33–5	5 mg/kg (innholdsgrense) i vannbaserte materialer i overensstemmelse med metodene fastlagt i EN 71–10:2005 og EN 71–11:2005
Blanding av: 5-chloro-2-methyl-4-isothiazolin-3-one [EC nr. 247–500–7] (CMIT) og 2-methyl-2H-isothiazol-3-one [EC nr. 220–239–6] (MIT) (3:1)	55965–849	1 mg/kg (innholdsgrense) i vannbaserte materialer
5-chloro-2-methyl-4-isothiazolin-3-one [EC nr. 247–500–7] (CMIT)	26172–55–4	0,75 mg/kg (innholdsgrense) i vannbaserte materialer
2-methyl-2H-isothiazol-3-one [EC nr. 220–239–6] (MIT)	2682–20–4	0,25mg/kg (innholdsgrense) i vannbaserte materialer

II

Endringene i tillegg C i tabellen som gjelder formamid og 1,2-benzisothiazol-3(2H)-one (BIT) trer i kraft den 24. mai 2017. De øvrige tre endringene i tillegg C trer i kraft den 24. november 2017.

25. feb. Nr. 193 2016**Forskrift om busspassasjerrettigheter**

Hjemmel: Fastsatt av Samferdselsdepartementet 25. februar 2016 med hjemmel i lov 21. juni 2002 nr. 45 om yrkestransport med motorvogn og fartøy (yrkestransportlova) § 32a.

EØS-henvisninger: EØS-avtalen vedlegg XIII nr. 36aa (forordning (EU) nr. 181/2011). Kunngjort 1. mars 2016 kl. 15.00.

§ 1. Gjennomføring av forordning (EU) nr. 181/2011 i norsk rett

EØS-avtalen vedlegg XIII nr. 36aa (forordning (EU) nr. 181/2011 om passasjerers rettigheter ved buss- og turvogntransport og endring av forordning (EF) nr. 2006/2004) gjelder som forskrift med de tilpasninger som følger av vedlegg XIII, protokoll 1 til avtalen og avtalen for øvrig.

§ 2. Virkeområde

Forskriften gjelder for den som driver persontransport med motorvogn i rute eller med turvogn eller andre som i forbindelse med slik transport har plikter overfor passasjerene.

Forskriften er ikke til hinder for at den som driver persontransport med motorvogn i rute eller med turvogn eller andre som i forbindelse med slik transport har plikter overfor passasjerene kan tilby passasjerene kontraktmessige vilkår som er gunstigere enn det som følger av forskriften.

§ 3. Medvirkning for organisasjoner som representerer personer med nedsatt funksjonsevne eller redusert bevegelighet

Statens vegvesen skal ta initiativ til at det nedsettes en gruppe i samsvar med forordning (EU) nr. 181/2011 artikkel 11.

§ 4. Utpeking av bussterminaler som skal tilby assistanse til personer med nedsatt funksjonsevne eller redusert bevegelighet

Vegdirektoratet peker ut bussterminaler som skal tilby kostnadsfri assistanse til reisende med nedsatt funksjonsevne eller redusert bevegelighet.

Utpekingen skjer ved enkeltvedtak.

§ 5. Håndheving

Statens vegvesen håndhever denne forskrift i henhold til forordning (EU) nr. 181/2011 artikkel 28 nr. 1.

Statens vegvesen kan uten hensyn til taushetsplikt kreve innsyn og informasjon fra den som mot vederlag driver persontransport i rute eller andre som i forbindelse med slik transport har plikter overfor passasjerene.

§ 6. Sanksjoner

Overtredelse av forskriften sanksjoneres etter yrkestransportloven § 32a (5) og § 41.

§ 7. Ikrafttredelse

Forskriften trer i kraft 1. april 2016.

Forordning (EU) nr. 181/2011 artikkel 16 nr. 1 får ikke anvendelse før 1. mars 2018.

25. feb. Nr. 194 2016

Forskrift om endring i forskrift om klagenemnd for fly- og jernbanepassasjerer (transportklagenemndforskriften)

Hjemmel: Fastsatt av Samferdselsdepartementet 25. februar 2016 med hjemmel i lov 11. juni 1993 nr. 101 om luftfart (luftfartsloven) § 10–44, § 10–45, § 10–46, § 10–47 og § 15–4, lov 11. juni 1993 nr. 100 om anlegg og drift av jernbane, herunder sporvei, tunnelbane og forstadsbane m.m. (jernbaneloven) § 7c og lov 21. juni 2002 nr. 45 om yrkestransport med motorvogn og fartøy (yrkestransportlova) § 32a. Kunngjort 1. mars 2016 kl. 15.00.

I

I forskrift 20. januar 2012 nr. 84 om klagenemnd for fly- og jernbanepassasjerer (transportklagenemndforskriften) gjøres følgende endringer:

Forskriftens betegnelse endres til følgende:

Forskrift om klagenemnd for passasjertransport (transportklagenemndforskriften)

§ 1–3 skal lyde:

Transportklagenemnda har rett og plikt til å behandle tvister mellom passasjerer som klager i medhold av § 1–4, § 1–5 og § 1–6 og foretak som nevnt i § 1–7. Transportklagenemnda kan likevel avvise saker etter reglene i kapittel 6.

§ 1–6 skal lyde:

Klagerett for passasjerer på buss, sporvei, tunnelbane og forstadsbane

(1) Enhver passasjer som har rettigheter i yrkestransportloven av 21. juni 2002 nr. 45 og forskrifter gitt i medhold av yrkestransportloven, avtale om yting av tjenester som faller inn under yrkestransportlovgivningens virkeområde, samt andre regler og rettsprinsipper som har betydning for forholdet mellom passasjerer og tjenesteyteren har rett til å klage til transportklagenemnda over antatt brudd på sine rettigheter.

(2) Enhver passasjer på sporvogn, tunnelbane og forstadsbane som har rettigheter i medhold av jernbaneloven av 11. juni 1993 nr. 100 og forskrifter gitt i medhold av jernbaneloven, avtale om yting av tjenester som faller innenfor jernbanelovens virkeområde, samt andre regler og rettsprinsipper som har betydning for forholdet mellom passasjerer og tjenesteyteren har rett til å klage til transportklagenemnda over antatt brudd på sine rettigheter.

(3) Klageretten er ikke avhengig av at passasjerer selv betaler for reisen. Når en annen enn passasjerer betaler for reisen, avtaler passasjerer og den som betaler seg imellom hvem som skal opptre som klager.

(4) Når en tvist har tilknytning til mer enn ett land, avgjør de aktuelle rettighetsreglens innhold, avtalebestemmelser, internasjonale avtaler og forståelser om verneting eller klagemyndighet, og norsk internasjonal privatrett om nemnda er kompetent.

Nåværende § 1–6 blir § 1–7.

§ 1–7 nytt 3. og 4. ledd skal lyde:

(3) Et hvert jernbaneforetak som driver transporttjenester med sporvei, tunnelbane eller forstadsbane og som har forpliktelser i medhold av lov, forskrift eller avtalebestemmelser som nevnt i § 1–6 er underlagt klagenemndas kompetanse. Det samme gjelder reisebyråer og øvrige som har forpliktelser i medhold av lov, forskrift eller avtalebestemmelser som nevnt i § 1–6.

(4) Enhver som driver persontransport med motorvogn i rute i, til eller fra Norge, og som har forpliktelser i medhold av lov, forskrift eller avtalebestemmelser som er nevnt i § 1–6 er underlagt klagenemndas kompetanse. Det

samme gjelder terminaleiere, reisebyråer og øvrige som i forbindelse med slik transport har forpliktelser i medhold av lov, forskrift eller avtalebestemmelser som nevnt i § 1–6.

Nåværende § 1–7 blir § 1–8.

Nåværende § 1–8 blir § 1–9.

Nåværende § 1–9 blir § 1–10.

Nåværende § 1–10 blir § 1–11.

Nåværende § 1–11 blir ny § 1–12.

§ 4–1. Styrets sammensetning og arbeidsform

§ 4–1 1. ledd skal lyde:

(1) Transportklagenemnda skal ha et styre som består av seks medlemmer. En nøytral leder utpekes av Samferdselsdepartementet. To representanter for passasjerinteressene og tre representanter for tjenesteyterne utpekes av foreninger eller andre organer som representerer henholdsvis passasjerene og de tjenesteyterne som til enhver tid er underlagt klageordningen etter § 1–6. Forut for utpekingen av tjenesteyternes representanter skal departementet påse at de berørte bransjene og foretakene involveres. Det kan utnevnes varamedlemmer etter reglene foran dersom det er behov for det.

4. ledd skal lyde:

(4) Styret er vedtaksført når minst fem representanter er til stede.

5. ledd skal lyde:

(5) Hvert medlem som representerer passasjerinteressene har to stemmer, de øvrige medlemmene har én stemme. Vedtak fattes med vanlig flertall. Ved stemmelikhet har styreleder dobbeltstemme.

§ 8–1 skal lyde:

Fordeling av finansieringskostnader mellom transportsektorene

Kostnadene ved etablering og drift av klagenemnda dekkes gjennom kostnadsbaserte gebyrer som beregnes særskilt for de transportsektorene som er omfattet av klageordningen. Som grunnlag for gebyrene for den enkelte sektor, fordeles først nemndas samlede kostnader, medregnet offentlige avgifter, etter hvor stor andel av kostnadene som kan henføres til den enkelte sektor. Dernest beregnes de respektive gebyrene etter reglene i § 8–2, § 8–3 og § 8–4.

§ 8–4 skal lyde:

Finansiering, sporvei, tunnelbane, forstadsbane og buss

(1) Den sektorkostnad for etablering og drift som er beregnet for sporvei, tunnelbane, forstadsbane og buss etter reglene i § 8–1, dekkes gjennom et gebyr som kreves inn fra tjenesteyterne etter reglene i annet ledd. Gebyret beregnes og fastsettes normalt forskuddsvis for hvert kalenderår.

(2) Gebyret beregnes og innkreves for reiser som gir passasjerene rettigheter overfor den som yter transporttjeneste i henhold til rettsgrunnlaget som nevnt i § 1–6 første og annet ledd. Gebyret skal betales av den som yter transporttjenesten som nevnt i § 1–7 tredje og fjerde ledd, og fastsettes på grunnlag av nemndas budsjett for sektoren, forholdsmessig fordelt mellom tjenesteyterne etter antall klageberettigede passasjerer. Tjenesteyterne plikter å gi slike opplysninger til nemnda.

(3) Nemnda krever inn gebyrer fra tjenesteyterne i henhold til annet ledd.

Nåværende § 8–4 blir § 8–5.

Nåværende § 8–5 blir ny § 8–6.

II

Ikraftredelse

Endringsforskriften trer i kraft 1. april 2016.

25. feb. Nr. 195 2016

Forskrift om endring i forskrift om yrkestransport med motorvogn og fartøy (yrkestransportforskriften)

Hjemmel: Fastsatt av Samferdselsdepartementet 25. februar 2016 med hjemmel i lov 21. juni 2002 nr. 45 om yrkestransport med motorvogn og fartøy (yrkestransportlova) § 3, § 9, § 10, § 21, § 25, § 26, § 26a, § 27, § 29, § 29a, § 30, § 31, § 32, § 32a, § 33 og § 35.

EØS-henvisninger: EØS-avtalen vedlegg XIII nr. 19a (forordning (EF) nr. 1071/2009 endret ved forordning (EU) nr. 613/2012), nr. 19aa

(beslutning 2009/992/EU), nr. 19ab (forordning (EU) nr. 1213/2010), nr. 25a (forordning (EF) nr. 1072/2009 endret ved forordning (EU) nr. 612/2012), nr. 26b (forordning (EØF) nr. 3916/90), nr. 26d (forordning (EF) nr. 792/94), nr. 26e (forordning (EF) nr. 2327/2003), nr. 27 (forordning (EØF) nr. 4058/89), nr. 32a (forordning (EF) nr. 1073/2009 endret ved forordning (EU) nr. 611/2012), nr. 33c (forordning (EF) nr. 2121/98) og nr. 36aa (forordning (EU) nr. 181/2011). Kunngjort 1. mars 2016 kl. 15.00.

I

I forskrift 26. mars 2003 nr. 401 om yrkestransport med motorvogn og fartøy (yrkestransportforskriften) gjøres følgende endring:

§ 31 første ledd skal lyde:

Løyvehaver skal benytte transportvilkår godkjent av Samferdselsdepartementet jf. yrkestransportlova § 33. Transportvilkårene skal ikke være mindre gunstige for passasjerene enn det som følger av forskrifter med hjemmel i yrkestransportloven. Disse skal være tilgjengelige for trafikantene.

II

Ikrafttredelse

Endringsforskriften trer i kraft 1. april 2016.

25. feb. Nr. 196 2016

Forskrift om endring i forskrift om gebyr for bruk av piggdekk og tilleggsgebyr

Hjemmel: Fastsatt av Samferdselsdepartementet 25. februar 2016 med hjemmel i lov 18. juni 1965 nr. 4 om vegtrafikk (vegtrafikkloven) § 13, § 31 og § 31a og lov 10. februar 1967 om behandlingsmåten i forvaltningssaker (forvaltningsloven) § 28 tredje ledd. Kunngjort 1. mars 2016 kl. 15.00.

I

I forskrift 7. mai 1999 nr. 437 om gebyr for bruk av piggdekk og tilleggsgebyr gjøres følgende endring:

§ 4 første ledd skal lyde:

Gebyret fastsettes til kr 1400 pr. sesong, kr 450 pr. måned og kr 35 pr. dag. Betalt gebyr i en gebyrsoner, er gyldig betaling i andre gebyrsoner.

II

Forskriften trer i kraft 1. juni 2016.

26. feb. Nr. 197 2016

Forskrift om endring i forskrift om særskilt fartsområde for fartøyer og flyttbare innretninger i petroleumsvirksomhet registrert i norsk internasjonalt skipsregister

Hjemmel: Fastsatt av Nærings- og fiskeridepartementet 26. februar 2016 med hjemmel i lov 12. juni 1987 nr. 48 om norsk internasjonalt skipsregister § 4 tredje ledd, jf. delegeringsvedtak 12. juni 1987 nr. 488. Kunngjort 1. mars 2016 kl. 15.00.

I

Forskrift 30. juni 1987 nr. 579 om særskilt fartsområde for fartøyer og flyttbare innretninger i petroleumsvirksomhet registrert i norsk internasjonalt skipsregister endres slik:

§ 2 første ledd skal lyde:

Denne forskrift kommer til anvendelse på fartøyer og flyttbare innretninger i petroleumsvirksomheten som nevnt i § 1. Forskriften får ikke anvendelse på seismiske fartøy og konstruksjonsskip. Med konstruksjonsskip menes et fartøy som utfører konstruksjonsarbeid, undersjøiske operasjoner, rørlegging eller vedlikehold av innretninger.

§ 3 skal lyde:

§ 3. Fartsområde. Fartstillatelse

Skip som omfattes av denne forskrift tillates ikke fart mellom norske havner. Som norsk havn anses i denne forskrift også innretning for olje- og gassvirksomhet på norsk kontinentalsokkel.

Tillatelse til fart på norsk kontinentalsokkel kan unntaksvis gis til andre spesielle fartøystyper i særoppdrag etter foreleggelse av søknaden for Nærings- og fiskeridepartementet.

Sjøfartsdirektoratet fører kontroll med at betingelsene etterleves.

§ 4 første ledd skal lyde:

Den som forsettlig eller grovt uaktsomt overtrer bestemmelsene i denne forskrift straffes med bøter i medhold av lov 12. juni 1987 nr. 48 § 11, såfremt strengere straff ikke kommer til anvendelse i medhold av annen lovbestemmelse.

II

Denne forskrift trer i kraft 1. mars 2016.

26. feb. Nr. 204 2016

Forskrift om tilskudd til sysselsetting av arbeidstakere til sjøs

Hjemmel: Fastsatt av Nærings- og fiskeridepartementet 26. februar 2016 med hjemmel i Stortingets årlige budsjettvedtak. Kunngjort 3. mars 2016 kl. 14.25.

Kapittel 1. Innledende bestemmelser

§ 1. Formål

Formålet med tilskuddsordningen er å legge til rette for maritim virksomhet. Ordningen skal sikre norsk maritim kompetanse og rekruttering av norske arbeidstakere til sjøs samt bidra til at norske rederier får konkurransedyktige vilkår i forhold til vilkårene i andre land.

§ 2. Virkeområde

Tilskudd kan gis til alle organisasjoner som har drift av skip i norsk ordinært skipsregister (NOR) eller norsk internasjonalt skipsregister (NIS) dersom organisasjonen:

- a) har arbeidsgivernummer i Pensjonstrygden for sjømenn
- b) utbetaler løpende lønn til hele sikkerhetsbemanningen
- c) har skip over 100 BT
- d) oppfyller krav til opplæringsstillinger i § 5
- e) oppfyller krav til tilskuddsberettigede arbeidstakere til sjøs i § 6 og
- f) har skip som kommer inn under en av modellene i § 8 – § 15.

Nedenstående skip omfattes ikke av ordningen:

- a) fiske- og fangstfartøy
- b) skip som utelukkende utfører offentlige oppgaver eller som eies eller leies av det offentlige
- c) skip som mottar annet offentlig tilskudd, med unntak av skoleskip jf. § 12 eller
- d) skip som gjør leteboring eller utvinning.

Ordningen omfatter også skip, med unntak av slepebåter og mudringsfartøy, som er på verksted, klassing, har ledige perioder mellom kontraktsoppdrag eller ligger i varmt opplag forutsatt at vilkårene i første ledd er oppfylt.

§ 3. Administrasjon og vedtak

Nærings- og fiskeridepartementet har det overordnede ansvar for tilskuddsordningen og kan ved behov gi utfyllende bestemmelser gjennom veiledninger.

Sjøfartsdirektoratet er tilskuddsforvalter og fastsetter etter denne forskrift vedtak om tildeling av tilskudd i henhold til lov 10. februar 1967 om behandlingsmåten i forvaltningssaker (forvaltningsloven).

Kapittel 2. Tilskuddsordningen mv.

§ 4. Utformingen av tilskuddsordningen

Tilskuddsordningen er utformet som ulike modeller med tilskudd basert på organisasjonens innbetaling av norsk forskuddstrekk av skatt, trygdeavgift og arbeidsgiveravgift. De ulike modellene og deres støttenivå er nærmere beskrevet i § 8 – § 15.

Norsk forskuddstrekk av skatt, trygdeavgift og arbeidsgiveravgift kan refunderes uavhengig av hverandre. I ordningen skal norsk forskuddstrekk av skatt fastsettes slik at arbeidstakere til sjøs ikke forventes å få noen tilbakebetaling av skatt, jf. § 24 om sanksjoner ved brudd på forskriften ved ufullstendige eller ukorrekte opplysninger.

§ 5. Krav til opplæringsstillinger

I tilskuddsmodellene i NOR jf. § 8 – § 12 skal organisasjonen i snitt ha minimum 2 opplæringsstillinger på de skip det søkes tilskudd for.

I tilskuddsmodellen i NIS jf. § 13 skal organisasjonen ha opplæringsstillinger etter stegvise krav fastsatt etter måltall (1:4) mellom opplæringsstillinger og andre tilskuddsberettigede arbeidstakere, der krav til opplæringsstilling nummer 2 inntreer ved 5 tilskuddsberettigede arbeidstakere. Kravet til opplæringsstillinger er ikke knyttet til skipet, men til organisasjonens samlede NIS-flåte som det ikke er søkt om i de andre NIS-tilskuddsmodellene jf. § 14 og § 15.

I tilskuddsmodellen i NIS jf. § 14 skal organisasjonen i snitt ha minimum 2 opplæringsstillinger på de skip det søkes tilskudd for.

I tilskuddsmodellen i NIS jf. § 15 skal EØS-bemanningen minst omfatter 12 stillinger med hovedbeskjeftigelse om bord, hvorav minimum 4 er opplæringsstillinger.

Det kan søkes om dispensasjon fra kravet om opplæringsstillinger. Rederi som er innvilget dispensasjon fra opplæringsstillinger skal betale dobbelt beløp til Stiftelsen Norsk Maritim Kompetanse, jf. § 7.

§ 6. Tilskuddsberettigede arbeidstakere til sjøs

Tilskuddsberettigede arbeidstakere til sjøs må tilfredsstille følgende vilkår:

- a) har rett til sjømannsfradrag etter skatteloven § 6–61
- b) har sitt arbeid om bord som sin hovedbeskjeftigelse og er en del av skipets mannskap
- c) har fått inntekten innberettet til Pensjonstrygden for sjømenn jf. lov 3. desember 1948 nr. 7 om pensjonstrygd for sjømenn.

Lønns- og arbeidsvilkårene for tilskuddsberettigede arbeidstakere til sjøs skal være dekket av tariffavtale med sjømannsorganisasjonene. Hvis rederiet ikke er medlem av en arbeidsgiverorganisasjon, må rederiet inngå en tiltredelseserklæring med sjømannsorganisasjonene.

Lønn til arbeidstakere til sjøs som arbeider på skip i offshorevirksomhet på et annet lands sokkel og som blir skattepliktig eller trygdepliktig til det aktuelle land for opptjent lønn, gir ikke grunnlag for tilskudd. Det blir gitt tilskudd bare for lønn som er skattepliktig eller trygdepliktig til Norge.

§ 7. Kompetansefremmende bidrag

Tilskuddsmottaker er forpliktet til å innbetale et fastsatt beløp per måned for arbeidstakere til sjøs omfattet av tilskuddsmodellene til Stiftelsen Norsk Maritim Kompetanse. Beløpet fastsettes av Nærings- og fiskeridepartementet og blir fratrukket innvilget tilskudd. Tilskuddsforvalter utbetaler beløpet direkte til stiftelsen. Ved dispensasjon fra opplæringsstillinger jf. § 5 skal det betales dobbelt beløp.

§ 8. Tilskudd for skip i NOR

Tilskudd for skip i NOR omfatter skip som transporterer last eller passasjerer hvor transporten ikke omfattes av § 9 – § 12.

Slepebåter og mudringsfartøy skal dokumentere skipets transportvirksomhet i virksomhetsrapport og får bare tilskudd dersom skipet har mer enn 50 % maritim transport.

Det gis tilskudd for tilskuddsberettigede arbeidstakere til sjøs jf. § 6 og for opplæringsstillinger jf. § 5.

Tilskuddsbeløpet begrenses til rederiets innbetaling av norsk forskuddstrekk av skatt, trygdeavgift og arbeidsgiveravgift per tilskuddsberettiget sysselsatt.

§ 9. Tilskudd for petroleumsskip i NOR

Tilskudd for petroleumsskip i NOR omfatter skip som transporterer last eller yter tjenester og hvor oppdragsgiver er et oljeselskap eller oppdraget er tilknyttet konkrete petroleumsinstallasjoner.

Det gis tilskudd for tilskuddsberettigede arbeidstakere til sjøs jf. § 6 og for opplæringsstillinger jf. § 5.

Tilskuddsbeløpet begrenses til 34 666 kr per termin av innbetalt norsk forskuddstrekk av skatt, trygdeavgift og arbeidsgiveravgift per tilskuddsberettiget sysselsatt.

§ 10. Tilskudd for passasjerskip i utenriksfart NOR

Tilskudd for passasjerskip i utenriksfart NOR omfatter skip som transporterer passasjerer i rutetrafikk mellom norsk havn og utenlandsk havn. Med rutetrafikk forstås at transporten er gjort allmenn kjent og har en regelmessig rutetabell.

Det gis tilskudd for tilskuddsberettigede arbeidstakere til sjøs jf. § 6 og for opplæringsstillinger jf. § 5.

Tilskuddsbeløpet begrenses til organisasjonens innbetaling av norsk forskuddstrekk av skatt, trygdeavgift og arbeidsgiveravgift per tilskuddsberettiget sysselsatt.

§ 11. Tilskudd for skip i NOR som betjener strekningen Bergen–Kirkenes

Tilskudd for skip i NOR som betjener strekningen Bergen–Kirkenes omfatter skip som transporterer last og passasjerer i fast rute hele året på strekningen Bergen–Kirkenes.

Det gis tilskudd for tilskuddsberettigede arbeidstakere til sjøs jf. § 6 som inngår i skipets sikkerhetsbemanning, og for opplæringsstillinger jf. § 5.

Tilskuddsbeløpet begrenses til organisasjonens innbetaling av norsk forskuddstrekk av skatt, trygdeavgift og arbeidsgiveravgift per tilskuddsberettiget sysselsatt.

§ 12. Tilskudd for seilskip i NOR

Tilskudd for seilskip i NOR omfatter seilskip over 498 BT som drives med undervisning som del av sin virksomhet.

Det gis tilskudd for tilskuddsberettigede arbeidstakere til sjøs jf. § 6 som inngår i skipets sikkerhetsbemanning, og for opplæringsstillinger jf. § 5.

Tilskuddsbeløpet begrenses til organisasjonens innbetaling av norsk forskuddstrekk av skatt, trygdeavgift og arbeidsgiveravgift per tilskuddsberettiget sysselsatt.

§ 13. Tilskudd for skip i NIS

Tilskudd for skip i NIS omfatter skip som transporterer last eller passasjerer hvor transporten ikke omfattes av § 14 og § 15.

Slepebåter og mudringsfartøy skal dokumentere skipets transportvirksomhet i virksomhetsrapport og får bare tilskudd dersom skipet har mer enn 50 % maritim transport.

Det gis tilskudd for tilskuddsberettigede arbeidstakere til sjøs jf. § 6 og for opplæringsstillinger jf. § 5. Det gis ekstra tilskudd for enkelte opplæringsstillinger etter nærmere veiledning fastsatt av Nærings- og fiskeridepartementet.

Tilskuddsbeløpet begrenses til 26 % per termin av innbetalt norsk forskuddstrekk av skatt, trygdeavgift og arbeidsgiveravgift per tilskuddsberettiget sysselsatt.

§ 14. Tilskudd for NIS passasjerskip i utenriksfart

Tilskudd for NIS passasjerskip i utenriksfart omfatter skip som transporterer passasjerer i rutetrafikk mellom norsk havn og utenlandsk havn. Med rutetrafikk forstås at transporten er gjort allmenn kjent og har en regelmessig rutetabell.

Det gis tilskudd for tilskuddsberettigede arbeidstakere til sjøs jf. § 6 som inngår i skipets sikkerhetsbemanning, og for opplæringsstillinger jf. § 5.

Tilskuddsbeløpet begrenses til 34 666 kr per termin av innbetalt norsk forskuddstrekk av skatt, trygdeavgift og arbeidsgiveravgift per tilskuddsberettiget sysselsatt.

§ 15. Tilskudd for NIS konstruksjonsskip

Tilskudd for NIS konstruksjonsskip omfatter skip som utfører konstruksjonsarbeid, undersjøiske operasjoner, rørlegging eller vedlikehold av innretninger.

Det gis tilskudd for tilskuddsberettigede arbeidstakere til sjøs jf. § 6 og for opplæringsstillinger jf. § 5 dersom EØS-bemanningen minst omfatter 12 stillinger per skift med hovedbeskjeftigelse om bord, hvorav minimum fire er opplæringsstillinger.

Tilskuddsbeløpet begrenses til 34 666 kr per termin av innbetalt norsk forskuddstrekk av skatt, trygdeavgift og arbeidsgiveravgift per tilskuddsberettiget sysselsatt.

Kapittel 3. Søknad og dokumentasjon**§ 16. Søknad**

Søknader om tilskudd etter denne forskrift sendes til tilskuddsforvalter på fastsatte skjemaer elektronisk via Altinn. Det skal hver termin sendes inn en søknad pr. skip, jf. § 17. Inntekten for skipsarbeidere skal også innberettes til Pensjonstrygden for sjømenn, jf. § 6 c innen søknadsfristens utløp jf. § 17.

Organisasjoner som søker tilskudd skal ved første søknad om tilskudd og deretter hvert år vedlegge revisorbekreftelse jf. § 19, eller bekreftelse av regnskapsfører dersom rederiet ikke er pliktig til å ha revisor.

Organisasjoner som søker tilskudd skal ved femte termin hvert år vedlegge rederiets sist vedtatte årsregnskap med revisjonsberetning fra statsautorisert revisor, registrert revisor eller regnskapsfører, jf. § 19.

Organisasjoner som søker tilskudd skal ved 6. termin hvert år korrigere:

- Arbeidstakere til sjøs som likevel har rett til sjømannsfradrag
- Arbeidstakere til sjøs som likevel ikke hadde rett til sjømannsfradrag.

Følgende skal legges inn elektronisk i søknad:

- Oversikt over opplæringsstillinger
- Tilskuddsliste/Inntektsoversikt
- Skatt og arbeidsgiveravgift fordelt på skip.

Følgende skal legges inn elektronisk som vedlegg til søknad:

- Kvittering på innbetalt skatt og arbeidsgiveravgift
- Opplæringskontrakter
- Kontrakter på utenlandske arbeidstakere til sjøs som inngår i sikkerhetsbemanningen, men som ikke blir innberettet til Pensjonstrygden for sjømenn
- Eventuell dokumentasjon på dispensasjon fra krav til opplæringsstillinger.

§ 17. Søknadsfrist og termininndeling

Søknadsåret er delt inn i seks terminer med følgende frister.

Termin	Søknadsmåned	Søknadsfrist
6	november og desember	25. januar
1	januar og februar	25. mars
2	mars og april	25. mai
3	mai og juni	25. juli
4	juli og august	25. september
5	september og oktober	25. november

Søknad om utsatt frist for innsendelse av søknad om tilskudd må sendes Sjøfartsdirektoratet, elektronisk via Altinn, innen søknadsfristene for den enkelte termin. Departementet kan forskyve fristene fremover i tid ved endringer i tilskuddsmodellene.

Krav om tilskudd skal fremmes for hver termin på eget søknadsskjema. Skjemaene skal være utfylte, og påkrevde vedlegg skal følge med før søknadene tas under behandling. Hvis tidsfristene ikke overholdes og det ikke er gitt utsatt frist, tapes retten til tilskudd for vedkommende termin. Søknaden anses kommet frem til direktoratet når det er mottatt kvitteringsmelding fra Altinn.

§ 18. Generelt om dokumentasjon

Tilskuddsmottaker har ansvaret for å kunne dokumentere de opplysninger som er oppgitt i søknader om tilskudd.

Tilskuddsmottaker skal som hovedregel oppbevare dokumentasjonen gitt i søknad om tilskudd i tre år, men tilskuddsmottakers plikt til å oppbevare dokumentasjonen kan forlenges til fem år.

Dokumentasjonsbestemmelsen medfører ingen begrensninger i de bestemmelser om dokumentasjon og oppbevaringsplikt mv. som følger av regnskapsloven.

§ 19. Revisor

Organisasjonene som søker tilskudd skal ha statsautorisert eller registrert revisor, eventuelt regnskapsfører dersom rederiet ikke er pliktig til å ha revisor, jf. lov 17. juli 1998 nr. 56 om årsregnskap m.v. (regnskapsloven) eller lov 15. januar 1999 nr. 2 om revisjon og revisorer (revisorloven).

Revisor eller regnskapsfører skal bekrefte nedenstående ved første søknad og deretter hvert år det søkes om tilskudd

- a) arbeidstakere til sjøs har forventet rett til sjømannsfradrag etter skatteloven § 6–61
- b) arbeidstakere til sjøs har sitt arbeid om bord som sin hovedbeskjeftigelse og er en del av skipets mannskap
- c) arbeidstakere til sjøs vil få inntekten innberettet til Pensjonstrygden for sjømenn
- d) sørge for at tilskuddet blir spesifisert i årsregnskapet til tilskuddsmottaker.

Kapittel 4. Utbetaling og klage

§ 20. Utbetaling

Utbetaling forutsetter at tilskuddsordningen til enhver tid er godkjent av EFTAs overvåkningsorgan ESA (EFTA Surveillance Authority).

Tilskudd utbetales etterskuddsvis med seks terminer per år. Før tilskudd kan utbetales skal tilskuddsforvalter kontrollere at alle vilkårene for å gi tilskudd etter denne forskrift er oppfylt.

§ 21. Klage

Vedtak etter denne forskrift er enkeltvedtak som kan påklages til Nærings- og fiskeridepartementet.

Kapittel 5. Kontroll og sanksjoner ved brudd på regelverket

§ 22. Kontroll

Tilskuddsforvalter skal sørge for nødvendig kontroll med tilskuddsmottaker. Tilskuddsforvalter kan også foreta en særskilt kontroll for et utvalg av tilskuddsmottakere ut fra en risiko og vesentlighetsvurdering.

Tilskuddsforvalter utøver særskilt kontroll selv eller ved representant, f.eks. revisor. Riksrevisjonen har adgang til å føre kontroll med at midlene nyttes etter forutsetningene, jf. lov 7. mai 2004 nr. 21 om Riksrevisjonen § 12 tredje ledd. Utlånt materiale skal returneres eller makuleres etter kontroll, eventuelt med pålegg om utvidet oppbevaringsplikt for rederiet, dersom kontrollen tilsier det.

§ 23. Oppbevaring av dokumentasjon

Dersom kontroll som nevnt i § 22 er igangsatt og særlige grunner tilsier det, kan tilskuddsmottakers plikt til å oppbevare dokumentasjon forlenges ut over fristene på tre og fem år etter § 18, ved skriftlig pålegg fra tilskuddsforvalter. Det skriftlige pålegget kan gis ved bruk av elektronisk kommunikasjon.

§ 24. Sanksjoner ved brudd på forskriften

Dersom en tilskuddsmottaker eller noen på dens vegne, gir ufullstendige eller ukorrekte opplysninger i forbindelse med søknad om tilskudd, og dette medfører at tilskudd utbetales uberettiget eller med for stort beløp, kan tilskuddet helt eller delvis kreves tilbake. Rente kan fastsettes etter forsinkelsesrenteloven (lov 17. desember 1976 nr. 100 om renter ved forsinket betaling m.m.).

Tilbakebetalingskrav mot tilskuddsmottaker etter foregående ledd kan ikke reises for utbetalinger foretatt lengre enn 3 år tilbake regnet fra 1. januar i det kalenderår kravet fremsettes skriftlig. Det er straffbart å oppgi feilaktige opplysninger, jf. straffeloven 22. mai 1902 nr. 10.

Kapittel 6. Avsluttende bestemmelser

§ 25. Oppfølgingskriterier

For vurdering av resultatoppnåelse skal tilskuddsforvalter rapportere til Nærings- og fiskeridepartementet om utviklingen i antall arbeidstakere omfattet av de ulike tilskuddsmodellene, herunder også opplæringsstillinger.

Tilskuddsforvalter skal rapportere om økonomiske og andre forhold forbundet med tilskuddsordningen 6 ganger per år i forbindelse med utbetaling av den enkelte termin. Departementet skal gjennomgå og vurdere rapportene og foreta hensiktsmessige kontroller av kvaliteten på informasjonen.

§ 26. Evaluering

Departementet skal sørge for at formålet med tilskuddsmodellene og anvendelsen av tilskuddsmidlene blir evaluert.

§ 27. Ikrafttredelse og oppheving av annet regelverk

Denne forskrift, med unntak av § 14, trer i kraft 1. mars 2016. Fra samme dato oppheves forskrift 21. desember 2005 nr. 1720 om forvaltning av tilskudd til sysselsetting av sjøfolk.

Denne forskrifts § 14 trer i kraft fra det tidspunkt Nærings- og fiskeridepartementet bestemmer.

26. feb. Nr. 205 2016**Forskrift om tildeling av utdanningsstøtte for undervisningsåret 2016–2017**

Hjemmel: Fastsatt av Kunnskapsdepartementet 26. februar 2016 med hjemmel i lov 3. juni 2005 nr. 37 om utdanningsstøtte (utdanningsstøtteloven) § 3, § 4, § 5, § 6 og § 7. Kunngjort 3. mars 2016 kl. 14.25.

*Første del. Hovedregler for tildeling av utdanningsstøtte**Kapittel 1. Støtteformer***§ 1–1. Støtteformer og beregning**

Hovedformene for støtte fra Lånekassen er utdanningsstipend og lån. Det gis også andre stipend.

Det går fram av andre og tredje del hvordan støttebeløpet regnes ut. Definisjon av hvem som kommer inn under støtteordningene, framgår av § 15–1 og § 24–1.

§ 1–2. Gyldighetsperiode

Satsene og vilkårene som er fastsatt for undervisningsåret 2016–2017, gjelder for perioden 16. august 2016–15. august 2017.

*Kapittel 2. Statsborgerskap og tilknytning til Norge***§ 2–1. Hovedregel**

Søkeren må som hovedregel være norsk statsborger.

§ 2–2. Utenlandsk statsborger

Utenlandsk statsborger som har lovlig opphold i Norge og som tar utdanning i Norge, får utdanningsstøtte på samme vilkår som norsk statsborger dersom vedkommende

- har beskyttelse (asyl) eller opphold på grunn av sterke menneskelige hensyn eller særlig tilknytning til riket, eller bosettingstillatelse eller permanent oppholdstillatelse på grunnlag av slik tillatelse
- er gift, samboer med felles barn eller partner med norsk statsborger, og begge bor i Norge
- har oppholdsrett som familiemedlem til EØS-borger etter utlendingsloven § 113 eller § 114, jf. § 110. EØS-borgeren må ha annet oppholdsgrunnlag i Norge enn studier, se utlendingsloven § 112 første ledd bokstav d
- har oppholdstillatelse på grunnlag av familieinnvandring. Referansepersonen må være norsk eller utenlandsk statsborger som har annet oppholdsgrunnlag i Norge enn studier, eller bosettingstillatelse eller permanent oppholdstillatelse på grunnlag av slik tillatelse
- har vært bosatt i og har hatt sammenhengende fulltidsarbeid i Norge i minst 24 måneder like før oppstart i utdanningen, og har betalt skatt til Norge i denne perioden. Søkeren må ha hatt oppholdstillatelse som arbeidstaker i perioden
- har tatt utdanning i Norge i minst tre år like før undervisningsåret og har bestått utdanning som til sammen tilsvarer minst tre års sammenhengende fulltidsutdanning///180 studiepoeng. Det kan gjøres unntak fra kravet om at utdanningen skal være gjennomført sammenhengende og like før undervisningsåret for søkere som har hatt et opphold i utdanningen i inntil ett år på grunn av dokumentert sykdom eller fødsel. Det er en forutsetning at vedkommende i denne perioden ikke har mottatt støtte til utdanningen gjennom Lånekassen, offentlige utdanningsstøtteordninger i andre land, Norad, Erasmus Mundus, The Norwegian Programme for Development, Research and Education (NUFU), The Norwegian Programme for Capacity Development in Higher Education and Research for Development (NORHED) eller tilsvarende ordninger.

Ungdom som søker asyl eller annen oppholdstillatelse i Norge, og som har rett til videregående opplæring etter opplæringslova § 3–1 siste ledd, kan få utstyrstipend etter forskriftens § 16–1. Det gis ikke annen støtte.

§ 2–3. Rett til utdanningsstøtte for arbeidstakere fra EØS- eller EFTA-land og deres familiemedlemmer

Statsborger fra EØS- eller EFTA-land med status som arbeidstaker i Norge, har rett til utdanningsstøtte på samme vilkår som norske statsborgere. En EØS- eller EFTA-borger som slutter å arbeide og går over i utdanning, opprettholder sin status som arbeidstaker dersom utdanningen vedkommende tar har faglig sammenheng med arbeidet. Kravet om faglig sammenheng faller bort dersom vedkommende har blitt ufrivillig arbeidsledig på grunn av generelle endringer i arbeidsmarkedet.

Følgende medlemmer av EØS- eller EFTA-arbeidstakerens familie har rett til utdanningsstøtte på samme vilkår som norske statsborgere:

- ektefelle
- slektning i nedstigende linje av EØS- eller EFTA-arbeidstakeren og/eller EØS- eller EFTA-arbeidstakerens ektefelle. Slektningen må enten være under 21 år, eller bli forsørget av EØS- eller EFTA-arbeidstakeren og/eller dennes ektefelle
- slektning i oppstigende linje av EØS- eller EFTA-arbeidstakeren og/eller dennes ektefelle som blir forsørget av dem

- d) barn av EØS- eller EFTA-arbeidstakeren og/eller EØS- eller EFTA-arbeidstakerens ektefelle. Barnet må bo i Norge, og må bo eller ha bodd sammen med EØS- eller EFTA-arbeidstakeren på et tidspunkt da han eller hun var arbeidstaker i Norge.

Dersom EØS- eller EFTA-arbeidstakeren ikke lenger har status som EØS- eller EFTA-arbeidstaker i Norge, har ikke familiemedlemmet lenger rett til utdanningsstøtte etter andre ledd bokstavene a, b og c.

§ 2-4. *EØS-borgere og familiemedlemmer til EØS-borgere med varig oppholdsrett*

EØS-borger, eller familiemedlem til EØS-borger, som har varig oppholdsrett i Norge etter utlendingsloven § 115 eller § 116, har rett til utdanningsstøtte på samme vilkår som norske statsborgere.

§ 2-5. *Egen støtteordning for statsborger fra utviklingsland, landene på Vest-Balkan, land i Øst-Europa og Sentral-Asia (kvoteordningen)*

Statsborger over 18 år fra utviklingsland, landene på Vest-Balkan, land i Øst-Europa og Sentral-Asia som er tatt opp ved høyskole eller universitet i Norge på de vilkårene som Kunnskapsdepartementet har fastsatt for kvoteordningen, kan få støtte. Se sjette del.

§ 2-6. *Utenlandsk statsborger og utdanning i utlandet*

Det gjelder egne regler om statsborgerskap og tilknytning til Norge for støtte til utdanning i utlandet, se kapitlene 6 og 32.

§ 2-7. *Støtte til nettstudier*

Søkere som har rett til støtte etter § 2-1, § 2-2, § 2-3 eller § 2-4 kan få støtte til utdanning som er tilrettelagt som et nettstudium etter § 7-5.

Kapittel 3. Generelle krav og definisjoner

§ 3-1. *Status som elev eller student*

For å ha rett til støtte må søkeren være tatt opp som elev eller student og ha rett til å gå opp til eksamen. Lærlinger må ha godkjent lærekontrakt, og lærekandidater og praksisbrevkandidater må ha godkjent opplæringskontrakt.

Søker som tar utdanning i utlandet, må oppholde seg på lærestedet og følge undervisningen. Se likevel § 3-2. Vilåret om opphold på lærestedet gjelder ikke for søkere som får støtte til høyere utdanning som er tilrettelagt som et nettstudium ved et lærested i et EØS-land etter § 7-5.

§ 3-2. *Fravær og permisjon*

Søker som følger obligatorisk undervisning og som har ulegitimert fravær på mer enn 20 skoledager per semester, kan miste retten til støtte. Søker som har fullstendig studiepermisjon i mer enn seks uker, får ikke støtte i permisjonstiden.

Det gjelder egne regler om permisjon eller fravær for søker som får barn, se kapittel 40, og om permisjon eller fravær under sykdom, se kapittel 41.

§ 3-3. *Aldersbegrensninger*

Søker som har fylt 65 år før 1. januar 2017, får ikke støtte.

Dersom søkeren blir over 45 år innen utdanningen er fullført, skal han eller hun få redusert lån, slik at gjelden kan bli betalt tilbake før søkeren fyller 65 år.

§ 3-4. *Samboere med felles barn*

Samboere med felles barn likestilles med ektefeller.

§ 3-5. *Registrerte partnere*

Registrerte partnere likestilles med ektefeller, jf. ekteskapsloven.

§ 3-6. *Foreldre*

Personer med foreldreansvar og andre som har overtatt foreldreansvaret i henhold til barnelova § 63, regnes som foreldre.

§ 3-7. *Forsørgere*

Personer som har forsørgeransvar etter barnelova § 66, regnes som forsørgere.

§ 3-8. *Samboere*

Par som lever i et ekteskaplignende forhold i en felles husholdning og har levd slik i minst 12 av de siste 18 månedene, regnes som samboere.

Kapittel 4. Hva slags utdanning det gis støtte til

§ 4-1. *Utdanninger det gis støtte til*

Det gis støtte til

- videregående opplæring etter opplæringslova ved offentlige utdanningsinstitusjoner
- fag- og yrkesopplæring i bedrift etter opplæringslova når lærlingen har godkjent lærekontrakt og når lærekandidaten eller praksisbrevkandidaten har godkjent opplæringskontrakt
- grunnskoleopplæring for voksne etter opplæringslova § 4A-1

- d) kurs med repetisjon av fag fra grunnskolen, som forberedelse for opptak i videregående opplæring etter opplæringslova § 3–1
- e) utdanning ved folkehøyskoler
- f) utdanning ved private utdanningsinstitusjoner som følger offentlig godkjente læreplaner for videregående opplæring. Utdanningen må avsluttes med eksamen for privatister
- g) utdanning ved private utdanningsinstitusjoner som er godkjent etter friskolelova
- h) utdanning ved private utdanningsinstitusjoner som er godkjent etter voksenopplæringsloven § 17
- i) utdanning ved offentlige og private utdanningsinstitusjoner som er godkjent etter fagskoleloven
- j) høyere utdanning ved institusjoner under universitets- og høyskoleloven
- k) utdanning ved nettskoler i Norge som følger offentlig godkjente læreplaner for videregående opplæring, eller som tilsvarer høyere utdanning ved offentlige utdanningsinstitusjoner, eller som er godkjent etter fagskoleloven. Utdanning som følger offentlig godkjente læreplaner for videregående opplæring, må avsluttes med eksamen for privatister. Høyere utdanning må avsluttes med eksamen. Nettskolen som tilbyr utdanningen, må være godkjent etter voksenopplæringsloven § 13
- l) utdanning ved studieforbund som følger offentlig godkjente læreplaner for videregående opplæring, eller som tilsvarer høyere utdanning ved offentlige utdanningsinstitusjoner, eller som er godkjent etter fagskoleloven. Utdanning som følger offentlig godkjente læreplaner for videregående opplæring, må avsluttes med eksamen for privatister. Høyere utdanning må avsluttes med eksamen. Studieforbund som tilbyr utdanningen, må være godkjent etter voksenopplæringsloven § 5
- m) forkurs til ingeniøruddanning
- n) spesielt tilrettelagt utdanning ved universiteter og høyskoler for studenter med relevant fag-/svennebrev eller relevant fagutdanning (y-vei)
- o) spesielt tilrettelagt utdanning ved universiteter og høyskoler for studenter med studiespesialisering uten nødvendig fordypning i realfag (TRES-ordning)
- p) forkurs i matematikk spesielt tilrettelagt for lærerutdanning
- q) utdanning i nordiske land etter § 6–1 og § 6–4
- r) utdanning i land utenfor Norden etter reglene i kapitlene 5, 34 og 35, og
- s) utdanning på nivå med høyere utdanning i Norge som er tilrettelagt som et rent nettstudium ved et lærested i et annet EØS-land enn Norge etter § 7–5.

Utdanningsopplegget må i tillegg oppfylle kravene i kapittel 7.

§ 4–2. *Norske studiesentre og institutter i York, Caen, Kiel, Aten, Roma og St. Petersburg*

Det gis støtte til kurs ved de norske studiesentrene og instituttene i York, Caen, Kiel, Aten, Roma og St. Petersburg. Det er en forutsetning at kurset er godkjent som en del av en høyere utdanning som søkeren har begynt på i Norge. Støtte til kurs som varer kortere enn fire uker, gis etter tredje del. Støtte til kurs som varer minst fire uker, gis etter fjerde del.

§ 4–3. *Norsk høyere utdanning eller fagskoleutdanning som tilbys i utlandet*

Når norsk lærested som har fått høyere utdanning eller fagskoleutdanning godkjent for støtte etter § 4–1, legger hele eller deler av utdanningen til utlandet, får deltakerne støtte etter de reglene og satsene som gjelder for studier i Norge. Dette gjelder også når norsk lærested er faglig ansvarlig for utdanning i utlandet som tilrettelegges av andre.

§ 4–4. *Praksisopphold eller studietur i utlandet*

Søker som får støtte etter tredje del, til utdanning i Norge som ikke har status som høyere utdanning eller fagskoleutdanning, jf. § 4–1 bokstav i og j, får støtte til praksisopphold eller studietur i utlandet. Oppholdet må inngå som en godkjent del av utdanningen i Norge.

Praksisoppholdet kan ha en varighet på inntil ett år, men kan ikke overstige halvparten av den samlede varigheten av utdanningen.

Det gis støtte etter de reglene og satsene som gjelder for utdanningen i Norge. Det gis ikke ekstra reisestøtte. Søker som får støtte som hjemmeboer til opplæringen i Norge, får støtte som hjemmeboer også under praksisoppholdet.

§ 4–5. *American College of Norway*

Det gis støtte til utdanning på nivå med det andre året (sophomore) i en amerikansk bachelorutdanning ved American College of Norway i Moss.

§ 4–6. *Utdanninger det ikke gis støtte til*

Det gis ikke støtte til

- a) utdanning ved militære skoler
- b) etatsopplæring eller bedriftsintern opplæring
- c) ulike opplæringskurs som blir satt i gang av, eller i samråd med, NAV
- d) flygerutdanning i utlandet. Det gis likevel støtte til trafikkflygerutdanning ved offentlige høyskoler eller universiteter i Norden
- e) norskopplæring når opplæringen ikke skjer i kombinasjon med annen godkjent utdanning, eller
- f) ph.d.-utdanning i Norge. Det gis likevel støtte til ph.d.-utdanning til søker som får støtte etter sjette del (kvoteordningen). Det gis støtte til utdanning i utlandet som tilsvarer en norsk grad på ph.d.-nivå.

Kapittel 5. Delstudier i utlandet

§ 5-1. Delstudier i utlandet

Det gis støtte til studieopphold i utlandet når oppholdet varer i minst fire uker og er en godkjent del av en høyere utdanning som søkeren har begynt på i Norge eller i utlandet. For støtte til utdanning utenfor Norden blir søknaden behandlet etter reglene i fjerde del. Ved studieopphold ved et lærested, må utdanningen oppfylle kravene som er satt i § 34-1.

For støtte til utdanning i Norden blir søknaden behandlet etter reglene i kapittel 6.

Kapittel 6. Utdanning i et annet nordisk land

§ 6-1. Utdanning det gis støtte til

Utdanning i et annet nordisk land må normalt ha offentlig godkjenning og komme inn under støtteordningen i studielandet. Søkeren må oppholde seg på lærestedet og følge undervisningen, se § 3-1.

Det gis for øvrig støtte etter de samme reglene som gjelder for utdanning i Norge.

§ 6-2. Vilkår om tilknytning til Norge

Søkere som skal ta utdanning i et annet nordisk land, må fylle vilkårene om tilknytning til Norge som framgår av § 32-5.

§ 6-3. Krav om fulltidsutdanning

Det gis ikke støtte til deltidsutdanning. Det kan likevel gis lån til skolepenger etter § 31-1 til utdanning på nivå med høyere utdanning i Norge som er tilrettelagt som et rent nettstudium og som tilfredsstiller kravene til studiebelastning i § 7-2. Se § 7-5.

§ 6-4. Begrensning ved nettstudier og fjernundervisning

Det gis ikke støtte til utdanning som tilbys av læresteder i andre nordiske land når hele eller deler av studiet er lagt opp som nettstudium eller andre former for fjernundervisning/samlingsbasert studium. Det kan likevel bli gitt lån til skolepenger etter § 31-1 til utdanning på nivå med høyere utdanning i Norge som er tilrettelagt som et rent nettstudium. Se § 3-1, § 4-1 bokstav s og § 7-5.

§ 6-5. Utrekning av støttebeløpet

Støttebeløpene blir regnet ut etter reglene i andre eller tredje del, avhengig av hvilken utdanning søkeren tar.

§ 6-6. Utenlandsk statsborger som tar utdanning i annet nordisk land

Utenlandsk statsborger som kan få støtte etter § 2-2, kan få støtte til utdanning i et annet nordisk land i inntil ett år når utdanningen inngår som en godkjent del av en utdanning som søkeren har begynt på i Norge. Det gis ikke støtte til å ta en hel utdanning i et annet nordisk land.

Utenlandsk statsborger som har rett til støtte etter § 2-3 eller § 2-4, kan få støtte til utdanning i annet nordisk land på samme vilkår som norsk statsborger.

§ 6-7. Språkopplæring i Finland og Island

Det gis støtte til språkopplæring i Finland og Island etter reglene i kapittel 35.

Kapittel 7. Krav til utdanningsopplegget

§ 7-1. Fulltidsutdanning og undervisningsopplegg

Utdanningen må normalt være lagt opp som fulltidsutdanning.

Videregående opplæring som følger offentlig godkjente læreplaner, må ha et undervisningsopplegg på minst seks undervisningstimer per uke.

Utdanning som ikke har akkreditering som høyere utdanning eller godkjenning som fagskoleutdanning, og som heller ikke følger offentlig godkjente læreplaner, må ha et undervisningsopplegg på minst 20 undervisningstimer per uke for å gi rett til støtte. Når utdanningen tilbys komprimert, er kravet minst seks undervisningstimer per uke.

Det gis støtte til opplegg i regi av oppfølgingstjenesten i fylkeskommunen når undervisningsopplegget er på mer enn en tredjedel av timetallet for et kurs jf. forskrift til opplæringslova § 6-4.

§ 7-2. Deltidsutdanning og undervisningsopplegg

Det gis støtte til deltidsutdanning som omfatter minst 50 prosent av undervisningsopplegget i fulltidsutdanning.

Videregående opplæring som følger offentlig godkjente læreplaner, må ha et undervisningsopplegg på minst seks undervisningstimer per uke.

Utdanning som ikke har akkreditering som høyere utdanning eller godkjenning som fagskoleutdanning, og som heller ikke følger offentlig godkjente læreplaner, må ha et undervisningsopplegg på minst 10 undervisningstimer per uke. Når utdanningen tilbys komprimert, er kravet minst seks undervisningstimer per uke.

§ 7-3. Studiebelastning og beregning av støtte

Støtte gis ut fra søkerens studiebelastning.

Ved deltidsutdanning blir støttebeløpet regnet til halvparten, to tredjedeler eller tre fjerdedeler av støttebeløpet til fulltidsutdanning.

Ved kombinasjon av utdanninger gis det ikke støtte til mer enn fulltids studiebelastning.

Elever som har rett til videregående opplæring etter opplæringslova § 3–1, og som foretar omvalg som utvider retten til videregående opplæring, får fulltidsstøtte.

§ 7–4. *Krav til varighet*

Utdanning som er godkjent etter § 4–1, må vare i minst ett semester.

Det gis støtte til søker som tar utdanning med kortere varighet enn ett semester, når utdanningen har sammenheng med søkerens yrke eller tidligere utdanning.

§ 7–5. *Nettstudier*

Det gis støtte til utdanning som er tilrettelagt som nettstudier ved norsk lærested eller lærested i et annet EØS-land. Søkeren må fylle vilkårene i § 32–5. Utdanning som blir tilbudt gjennom norsk nettskole eller ved et norsk lærested, må være godkjent etter § 4–1. Utdanningen må være lagt opp med oppfølging fra lærestedet hvert semester. Utdanning som blir tilbudt gjennom nettskole eller ved et lærested i et nordisk land, må fylle vilkårene i § 6–1. Utdanning på nivå med høyere utdanning i Norge som er tilrettelagt som et rent nettstudium ved et lærested i et annet EØS-land, må fylle vilkårene i § 34–1, og søkeren må fylle vilkårene i § 33–1.

Til utdanning på nivå med høyere utdanning i Norge som er tilrettelagt som et rent nettstudium ved et lærested i et annet EØS-land enn Norge blir det gitt lån til skolepenger etter § 31–1. Det blir ikke gitt annen støtte.

Lærestedet i Norge har ansvar for å dokumentere omfanget av utdanningen. Søkeren har ansvar for å dokumentere omfanget av utdanningen når lærestedet befinner seg i et annet EØS-land.

§ 7–6. *Grunnskoleopplæring*

Det gis støtte til grunnskoleopplæring som søkeren har rett til etter opplæringslova § 4A–1 når opplæringen er lagt opp med organisert undervisning ved et lærested.

Kapittel 8. Hvor lang tid det gis støtte

§ 8–1. *Normert tid*

Det gis støtte i en periode tilsvarende normert tid for utdanningen.

Det godtas tidsbruk ut over normert tid dersom søkeren, etter at vedkommende første gang mottok utdanningsstøtte etter tredje del, har fullført mer utdanning enn normert eller tatt utdanning uten støtte fra Lånekassen. Perioden er begrenset oppover til ett år.

§ 8–2. *Tidsramme for støtte etter andre del*

Det gis støtte til vanlig videregående opplæring eller tilsvarende opplæring i utlandet så lenge søkeren har rett til opplæring etter opplæringslova § 3–1.

Det gis støtte i opptil ett år til søker som får støtte etter § 15–1 første ledd bokstav c.

§ 8–3. *Tidsramme for støtte etter tredje del*

Det gis støtte i inntil åtte år til sammen til høyere utdanning, og til annen utdanning som ikke tas med rett etter opplæringslova § 3–1.

Grunnskoleopplæring eller videregående opplæring som voksen søker tar med rett etter opplæringslova § 4A–1 eller § 4A–3, inngår i beregningen av de åtte årene. Det gis støtte til grunnskoleopplæring etter opplæringslova § 4A–1 i så lang tid som søkeren har denne retten, men likevel ikke ut over fire år.

Det gis støtte i opptil to år til utdanning ved folkehøyskole.

Det gis ikke støtte i mer enn åtte år selv om søkeren er forsinket. Det blir gjort unntak for søker som er forsinket på grunn av sykdom, på grunn av at søkeren har fått barn i utdanningsperioden, eller på grunn av funksjonshemming. Se § 9–3 andre ledd.

§ 8–4. *Tidsramme for ph.d.-utdanning i utlandet*

Grensen på åtte år utvides med inntil to år for søkere som tar ph.d.-utdanning i utlandet.

Det gis ikke støtte i mer enn ti år selv om søkeren blir forsinket. Det blir gjort unntak for søker som blir forsinket på grunn av sykdom, på grunn av at søkeren har fått barn i utdanningsperioden eller på grunn av funksjonshemming. Se § 9–3 andre ledd.

§ 8–5. *Undervisningsår*

Et undervisningsår varer normalt fra midten av august til midten av juni.

Utdanningsstøtte blir til vanlig gitt for ti måneder per undervisningsår.

Til utdanning med fleksibel eller varierende start- og sluttdato, blir utdanningsstøtte til vanlig gitt fra den datoen undervisningen starter og til den datoen undervisningen (inkludert eksamen) slutter.

Til utdanning med kortere varighet enn et undervisningsår, blir utdanningsstøtte gitt fra den datoen undervisningen starter og til den datoen undervisningen slutter.

Støttebeløpet blir normalt utregnet på månedsbasis. Det gis støtte for opptil ett undervisningsår om gangen.

§ 8–6. *Utvidet støtteperiode*

Etter søknad kan det gis støtte i mer enn ti måneder per undervisningsår, jf. § 8–5, når

- a) søkeren tar feltarbeid som av naturgitte årsaker må foregå om sommeren (16. juni til 15. august), eller

- b) søkeren har undervisning som er fastsatt i utdanningsprogrammet eller studieprogrammet og det er en særlig årsak til at undervisningen må foregå om sommeren (16. juni til 15. august), eller
- c) det er dokumentert at søkeren sparer inn på normert studietid. I slike tilfeller vil det normalt bli gitt støtte etter § 7-2 og § 7-3 i den resterende delen av utdanningen.

Undervisningsopplegget om sommeren må vare i minst to uker.

Søkere som tar ekstra studiepoeng eller tilsvarende om sommeren, som ikke inngår i den ordinære utdanningen som de er i gang med, har ikke rett til utvidet støtte om sommeren. Unntak fra dette kan bli gjort hvis utdanningen de tar om sommeren omfattes av § 4-1 bokstav n, o eller p, eller av § 31-1 bokstav c.

§ 8-7. Utvidet støtteperiode for søkere med nedsatt funksjonsevne eller funksjonshemming

Søkere som dokumenterer at de på grunn av nedsatt funksjonsevne eller funksjonshemming ikke kan ha lønnet arbeid ved siden av utdanningen, får støtte i tolv måneder per undervisningsår. Dette gjelder søkere med støtte etter tredje del. Se også kapittel 44.

§ 8-8. Tidligere periode med støtte

Tidligere periode med støtte blir regnet med i det antallet år det kan gis støtte, selv om gjelden er betalt tilbake eller støtten er tilbakeført.

§ 8-9. Offentlige støtteordninger i andre land

De tidsrammene som er fastsatt for tildeling av støtte, gjelder bare dersom søkeren ikke tidligere har fått støtte til utdanning fra offentlige støtteordninger i et annet land. Dersom søkeren har fått slik støtte, skal tidsrammene som er fastsatt under § 8-3 og § 8-4, reduseres tilsvarende.

Kapittel 9. Forsinkelse og avbrudd

§ 9-1. Faglige resultater og dokumentasjon

Når søkeren har fått utdanningsstøtte for et undervisningsår, må faglige resultater for dette året kunne dokumenteres.

§ 9-2. Støtte ved forsinkelse

Dersom utdanningen varer ett år eller mer, og søkeren blir forsinket, gis det støtte så lenge søkeren ikke er forsinket ut over 60 studiepoeng eller tilsvarende i forhold til normert tid. For utdanning der faglige resultater ikke blir oppnådd gjennom studiepoeng eller tilsvarende, gis det støtte i inntil ett år utover normert tid.

Dersom søkeren blir forsinket ut over grensen i første ledd, må søkeren ta igjen forsinkelsen uten støtte fra Lånekassen. Ny støtte gis fra semesteret etter at forsinkelse som overstiger grensen er tatt inn.

§ 9-3. Støtte ved forsinkelse ut over grensen i § 9-2

Ved forsinkelse ut over 60 studiepoeng eller tilsvarende, eller i mer enn ett år, kan Lånekassen i særlige tilfeller gi støtte. Dette gjelder blant annet søker som er forsinket på grunn av sykdom, på grunn av at han eller hun har fått barn i utdanningsperioden, eller på grunn av funksjonshemming.

Med funksjonshemming menes at søkeren har nedsatt funksjonsevne, og er funksjonshemmet i studiesituasjonen fordi læringsmiljøet eller studiesituasjonen ved lærestedet ikke er tilpasset søkerens nedsatte funksjonsevne. Forholdet må dokumenteres. Se også § 44-2.

§ 9-4. Avbrutt utdanning

En utdanning det er gitt støtte til, regnes som avbrutt hvis utdanningen ikke er fullført. Ved støtte til ny utdanning regnes den avbrutte utdanningen som forsinkelse i utdanningen.

§ 9-5. Støtte ved avbrutt utdanning i undervisningsåret

Søker som avbryter en utdanning før støtten er utbetalt, kan få støtte fram til avbruddet dersom utdanningen har vart i minst tre måneder. Søker som avbryter utdanningen etter at støtten er utbetalt, kan beholde den støtten som er gitt for tiden fram til avbruddet. Se § 12-3 og § 13-1.

Kapittel 10. Støtte fra andre, ny støtte etter tidligere ettergivelse

§ 10-1. Offentlige trygdeordninger

Søker som får støtte fra offentlige trygdeordninger, får redusert utdanningsstøtte fra Lånekassen, se § 17-4, § 20-1, § 21-3 og § 29-2.

§ 10-2. Søker som bor i institusjon eller avtjener førstegangstjeneste

Søker som bor i institusjon og får oppholdet dekket av det offentlige, får ikke utdanningsstøtte fra Lånekassen. Dette gjelder også søker som avtjener førstegangstjeneste. Søker med rett til videregående opplæring etter opplæringslova § 3-1 som bor i institusjon, kan likevel få utstyrsstipend etter § 16-1 når dette ikke dekkes av fylkeskommunen eller andre offentlige ordninger.

§ 10-3. Søker som er forsørget av barnevernet

Søker som er forsørget av barnevernet og som tar utdanning som er omfattet av forskriftens andre del, har rett til utstyrsstipend etter § 16-1, lån til dekning av skolepenger etter § 23-3 dersom dette ikke er dekket av kommunen, og

stipend til delvis dekning av skolepenger etter kapittel 43. Søker som bor utenfor fosterhjem eller barnevernsinstitusjon, har i tillegg rett til grunnstipend, bostipend og reisestipend dersom kommunens ytelser som skal dekke dette er lavere enn Lånekassens satser. Vilkårene om avstand og reisetid for å få bostipend i henhold til § 17–2 gjelder ikke her.

Søker som er forsørget av barnevernet, og som tar utdanning som er omfattet av forskriftens tredje del, har rett til støtte etter samme regelverk som for søkere som bor sammen med foreldrene, se § 26–2. Det er et vilkår at søkeren bor i fosterhjem eller barnevernsinstitusjon. Søkere som bor utenfor fosterhjem eller barnevernsinstitusjon, har rett til støtte etter samme regelverk som for søkere som ikke bor sammen med foreldrene, hvis kommunens ytelser som skal dekke dette er lavere enn Lånekassens satser, se § 26–1. Hvis kommunens ytelser som skal dekke dette er høyere enn Lånekassens satser, har søkeren ikke rett til støtte.

§ 10–4. *Samtidig støtte fra norske og utenlandske offentlige støtteordninger*

Søker som får utdanningsstøtte fra offentlige støtteordninger i et annet land, får ikke utdanningsstøtte fra Lånekassen. Det gjøres unntak dersom

- a) den utenlandske støtteordningen bare omfatter skolepenger
- b) søkeren tar høyere utdanning i Russland eller Kina, og mottar stipend fra russiske eller kinesiske offentlige støtteordninger. Støtte tildeles som lån etter samme regelverk som for søkere som bor sammen med foreldrene, se kapittel 26. Det blir gitt reisestøtte etter reglene i kapittel 39.

Utenlandsk statsborger som får støtte til et utdanningsprogram i Norge eller i utlandet gjennom Norad, The Norwegian Programme for Capacity Development in Higher Education and Research for Development (NORHED) eller andre tilsvarende støtteordninger, får ikke utdanningsstøtte fra Lånekassen.

§ 10–5. *Ny støtte etter ettergivelse*

Låntaker som har fått ettergitt lån på grunn av uførhet etter forskrift om forrenting og tilbakebetaling av utdanningslån og tap av rettar kapittel 15, og som søker om ny støtte, må sende inn dokumentasjon på at helsesituasjonen har bedret seg slik at søkeren kan gå tilbake til arbeidslivet når utdanningen er gjennomført.

Dersom vedtaket om ettergivelse er fattet for mindre enn ti år siden, blir det opphevet når søkeren får ny støtte.

Kapittel 11. Fordeling, utbetaling og eventuell annullering av tildelt støttebeløp

§ 11–1. *Avtale om støtte*

Støttemottakerne får en avtale om støtte.

Avtalen om støtte skal signeres av støttemottakeren. Dersom støttemottakeren er mindreårig og ikke får tildelt lån, skal avtalen om støtte kun signeres av støttemottakerens verge. Dersom støttemottakeren er mindreårig og får tildelt lån, skal avtalen om støtte signeres av støttemottakeren og støttemottakerens verge. Ved signeringen bekrefter vergen at vergene i fellesskap erkjenner eventuell gjeld på vegne av den mindreårige.

Ved signaturen erkjennes en gjeld som omfatter det som er tildelt som lån for den aktuelle perioden, i tillegg til eventuelt tidligere lån. I tillegg erkjennes også gjeld som følger av økt lånebeløp på grunn av valutajustering av skolepengestøtte etter § 38–2 tredje ledd.

Avtalen om støtte kan ikke signeres ved fullmakt.

§ 11–2. *Vilkår om konto i norsk bank*

Søkeren må ha egen konto i norsk bank (kontonummer på 11 siffer).

§ 11–3. *Utbetaling av støtte*

Ved månedlig utbetaling blir beløpene for den aktuelle perioden normalt overført den 15. i hver måned til søkerens konto. Overføring av støttebeløpet til søkerens konto forutsetter at avtalen om støtte er signert og mottatt i Lånekassen, se § 11–1.

For søkere som tar utdanning i Norge, blir støttebeløpet normalt fordelt med månedlige utbetalinger over hele støtteperioden.

For søkere som får støtte etter andre del, inkluderer den første utbetalingen i hvert halvår ti prosent av støttebeløpet for resten av halvåret. Lån etter § 23–1 blir utbetalt med samme beløp hver måned. Utstyrsstipend utbetales sammen med den første støttetterminen i undervisningsåret.

For søkere som får støtte etter tredje del, inkluderer den første utbetalingen 25 prosent av støttebeløpet for resten av halvåret.

Dersom det gis lån til skolepenger, blir det utbetalt sammen med den første støttetterminen hvert halvår.

Dersom det minste ordinære månedsbeløpet til utbetaling er mindre enn kr 500, blir støtten utbetalt samlet hvert halvår.

Ved utdanning i utlandet blir støttebeløpet utbetalt hvert halvår. Lån etter § 23–1 blir utbetalt med samme beløp hver måned.

Dersom det gis skolepengestøtte til utdanning i utlandet, blir denne utbetalt hvert halvår med mindre det blir dokumentert at lærestedet krever hele beløpet innbetalt ved oppstart i undervisningsåret.

Det gis ikke lån på under kr 50 eller bare stipend på under kr 20 per måned.

§ 11-4. Endring i søkerens situasjon

Dersom søkerens situasjon endrer seg i støtteperioden, og søkeren ikke lenger oppfyller vilkårene for tildelt støtte, kan Lånekassen stoppe utbetalingene for resten av perioden og annullere resttildelingen. Det gjelder blant annet når støttemottakeren

- a) avbryter utdanningen og ikke lenger har rett til støtte, eller
- b) misligholder pliktene sine mot Lånekassen, se kapittel 13.

§ 11-5. Tidsfrist for innsending av signert avtale om støtte og gyldig kontonummer

Dersom avtalen om støtte ikke er signert og mottatt i Lånekassen når undervisningsåret eller kurset er avsluttet, blir tildelingen annullert, og søknaden blir ikke behandlet på nytt.

Det samme gjelder dersom søkeren er bedt om å sende inn gyldig kontonummer og dette ikke er mottatt i Lånekassen innen den samme fristen.

Kapittel 12. Opplysningsplikt**§ 12-1. Søkerens opplysningsplikt**

Søkeren plikter å gi riktige og fullstendige opplysninger til Lånekassen.

Søkeren plikter straks å melde fra skriftlig om endringer i forhold til det som ble opplyst i søknaden, og om avbrudd i utdanningen.

§ 12-2. Kontroll av opplysninger

Lånekassen kan kontrollere at opplysningene fra søkeren er riktige. Lånekassen kan også hente inn opplysninger om søkeren direkte fra lærestedet, Skatteetaten, NAV og andre, jf. forskrift om Lånekassens adgang til innhenting av opplysninger.

§ 12-3. Nye opplysninger og endring av støttebeløp

Dersom nye opplysninger viser at det tildelte støttebeløpet må reduseres, kan Lånekassen gjøre om stipend til lån og kreve tilbakebetaling. Beløp som ikke blir tilbakebetalt, kan bli trukket fra framtidige støttetildelinger slik at framtidige utbetalinger blir redusert eller faller helt bort. Se også kapittel 13.

Kapittel 13. Uberettiget tildelt støtte og mislighold**§ 13-1. Brutt opplysningsplikt**

Dersom en søker forsettlig eller uaktsomt har brutt opplysningsplikten etter § 12-1, og dermed har fått eller forsøkt å få utbetalt eller godskrevet støtte som vedkommende ikke har rett til, kan Lånekassen nekte mer støtte, gjøre uberettiget mottatt stipend om til lån, kreve støttebeløpet tilbakebetalt og regne renter av lånet i utdanningstiden. Beløp som ikke blir tilbakebetalt, kan bli trukket fra framtidige støttetildelinger slik at framtidige utbetalinger blir redusert eller faller helt bort. Hele gjelden kan bli oppsagt, og søkeren kan miste retten til betalingslettelse og ettergivelse.

Ved vurderingen av misligholdet legges det i hovedsak vekt på hvor lenge misligholdet har pågått og på størrelsen av uberettiget mottatt støtte.

§ 13-2. Misligholdte betalingsforpliktelser

Dersom en søker har misligholdt betalingsforpliktelsene sine etter forskrift om forrenting og tilbakebetaling av utdanningslån og tap av rettar, kan Lånekassen gi avslag på søknad om støtte til ny utdanning.

Kapittel 14. Søknadsfrister**§ 14-1. Frist for å søke om støtte**

Frist for søknad om støtte for høsten 2016 er 15. november 2016. For kurs i høstsemesteret som starter 1. november 2016 eller senere, er fristen 15. mars 2017.

Frist for søknad om støtte for våren 2017 er 15. mars 2017. Fristen gjelder ikke for kurs som starter 1. mars 2017 eller senere.

Søknad om støtte må ha kommet inn til Lånekassen innen de nevnte fristene.

Søknadsfristene 15. november 2016 og 15. mars 2017 gjelder ikke for lærlinger, lære kandidater og praksisbrevkandidater.

Søknader som kommer inn etter at undervisningsåret eller kurset er avsluttet, blir ikke behandlet. Dette gjelder også for lærlinger, lære kandidater og praksisbrevkandidater.

§ 14-2. Frist for å sende inn opplysninger

Opplysninger om endringer som kommer inn til Lånekassen etter 15. november 2016, vil ikke kunne føre til ny behandling for semesteret. Det samme gjelder for fristen 15. mars 2017. Opplysninger om barn født 1. mars eller senere må være kommet inn før undervisningsåret eller kurset er avsluttet for å kunne føre til ny behandling for vårsemesteret.

Opplysninger som søkeren er bedt om å sende inn, må være kommet inn til Lånekassen før undervisningsåret eller kurset er avsluttet eller så snart de er tilgjengelige, for at søknaden skal kunne bli behandlet.

§ 14-3. Foreldrestipend

Dersom søknaden gjelder foreldrestipend etter kapittel 40, må søknaden være kommet inn senest tolv måneder etter fødselen eller omsorgsovertakelsen.

§ 14-4. Sykestipend

Dersom søknaden gjelder sykestipend etter kapittel 41, må søknaden være kommet inn senest seks måneder etter at undervisningsåret eller kurset er avsluttet.

§ 14-5. Unntak fra frister ved særlige forhold

Lånekassen kan gjøre unntak fra fristene hvis særlige forhold gjør at søknadsfristene ikke kan bli overholdt.

*Andre del. Støtte til søker som har rett til videregående opplæring**Kapittel 15. Hvem som er omfattet av andre del***§ 15-1. Hvem andre del gjelder for**

Andre del gjelder for

- søker som tar videregående opplæring som vedkommende har rett til etter opplæringslova § 3-1
- søker som tar opplæring tilsvarende vanlig videregående opplæring utenfor Norge, og som har rett til opplæring etter opplæringslova § 3-1
- søker som tar ulike kurs med repetisjon av fag fra grunnskolen, som forberedelse for opptak i videregående opplæring når søkeren har rett til videregående opplæring etter opplæringslova § 3-1
- søker som tar kurs i regi av oppfølgingstjenesten i fylkeskommunen, se § 7-1.

For søker som tar høyere utdanning, fagskoleutdanning, folkehøyskole og andre utdanninger som er godkjent etter § 4-1, gjelder reglene i tredje del.

*Kapittel 16. Utstyrsstipend***§ 16-1. Utstyrsstipend**

Det gis et stipend per undervisningsår til individuelt utstyr som er nødvendig i opplæringen. Stipendet gis etter tre satsar avhengig av utdanningsprogram.

<i>Kr 991</i>	<i>Kr 2 195</i>	<i>Kr 3 666</i>
Studiespesialisering (unntatt studiespesialisering med fordypning i formgivningsfag og studiespesialisering med toppidrett som «fag fra andre programområder»)	Naturbruk	Idrettsfag
Helse- og oppvekstfag Medier og kommunikasjon Service og samferdsel	Bygg- og anleggsteknikk Teknikk og industriell produksjon Elektrofag Musikk, dans og drama Studiespesialisering med fordypning i formgivningsfag og studiespesialisering med toppidrett som «fag fra andre programområder»	Design og håndverk Restaurant- og matfag

Stipendet utbetales sammen med første støttetermin. Søkere som bytter utdanningsprogram i løpet av et undervisningsår, får beholde det stipendet som allerede er utbetalt. Dersom det nye utdanningsprogrammet har høyere sats, utbetales differansen mellom de to satsene.

Stipendet gis ikke til lærlinger, lærekandidater og praksisbrevkandidater.

*Kapittel 17. Bostipend***§ 17-1. Bostipend**

Det gis bostipend som tilskudd til bokostnader med kr 4 261 per måned når søkeren oppfylder vilkårene i § 17-2.

Bostipendet blir ikke behovsprøvd mot forsørgernes økonomi etter kapittel 19.

Bostipendet blir behovsprøvd mot lærlinglønn etter § 20-2.

§ 17-2. Vilkår for bostipend

Søker som ikke bor hos foreldrene, får bostipend når avstanden mellom foreldrehjemmet og skolen er 40 km eller mer, eller reisetiden er tre timer eller mer samlet per dag.

Bostipend kan også gis når søkeren må bo utenfor foreldrehjemmet på grunn av andre særlige forhold av personlig eller sosial karakter.

§ 17-3. Unntak for søker som er gift eller forsørger barn

Søker som er gift eller har barn å forsørge og bor sammen med barnet, får bostipend selv om han eller hun bor hos foreldrene.

§ 17-4. Unntak for søker som mottar offentlig stønad

Bostipend gis ikke til søker som mottar overgangsstønad, uføretrygd, arbeidsavklaringspenger eller andre stønader som er ment å dekke boutgifter.

Kapittel 18. Grunnstipend**§ 18-1. Behovsprøvd grunnstipend**

Det gis et behovsprøvd grunnstipend på inntil kr 3 096 per måned. Grunnstipendet blir behovsprøvd etter reglene i kapittel 19 og 20.

Kapittel 19. Behovsprøving mot økonomien til forsørgerne**§ 19-1. Behovsprøving av stipend**

Grunnstipendet blir redusert ved behovsprøving etter den samlede inntekten til forsørgerne. Når fradraget skal regnes ut, bruker Lånekassen personinntekt og netto positiv kapitalinntekt ved skattelikningen for 2014. Inntekt i utlandet eller på Svalbard, som ikke er med i likningen, skal også regnes med. Se § 19-6.

Det ses bort fra inntekt som består av erstatnings- og forsikringsutbetaling som følge av kritisk sykdom eller personskade på forsørger. Søkeren må dokumentere inntektsforholdet.

§ 19-2. Forsørgers ektefelle eller samboer

Dersom forsørgeren har ektefelle eller samboer, som ikke er søkerens forsørger etter § 3-7, blir kr 43 611 lagt til inntekten til forsørgeren ved behovsprøvingen etter § 19-6.

§ 19-3. Ny beregning ved lavere inntekt enn i 2014

Blir det dokumentert at personinntekt og netto positiv kapitalinntekt til forsørgerne i skoleåret er lavere enn i inntektsåret 2014, tar Lånekassen hensyn til det. Inntekten beregnes med utgangspunkt i skattereglene. Det tas ikke hensyn til en vanskelig økonomisk situasjon på grunn av økte utgifter.

§ 19-4. Unntak ved særlig tyngende sosiale grunner

Lånekassen ser bort fra inntekten til en av eller begge forsørgerne når det er dokumentert at søkeren ikke kan få tilskudd fra dem av særlig tyngende sosiale grunner, og det ellers er rimelig. Normalt tas det ikke hensyn til endrede økonomiske forhold på grunn av husbygging, kjøp av bolig o.l.

Lånekassen ser bort fra inntekten når forsørgerne er i frivillig eller tvungen gjeldsordning.

Når Lånekassen ser bort fra inntekten til én av forsørgerne, skal tabell A i § 19-6 benyttes.

§ 19-5. Unntak for visse søkere

For søker som er gift eller har barn å forsørge og bor sammen med barnet, blir ikke grunnstipendet behovsprøvd.

§ 19-6. Satser for grunnstipend

Tabellene viser satser per måned for grunnstipend etter forsørgerens inntekt og antall barn. Antall barn omfatter søkeren og søkerens søsken/halvsøsken født i 1998 eller senere. Inntekten blir satt lik personinntekt og netto positiv kapitalinntekt ved skattelikningen for 2014.

Tabell A: Inntettségrense for forsørgerne som bor sammen og forsørger som er alene om forsørgeransvaret jf. § 3-7.*

Antall barn:	Satser:		
	Kr 3 096	Kr 2 062	Kr 1 031
1	0-242 388 kr	242 389-293 938 kr	293 939-345 488 kr
2	0-299 196 kr	299 197-350 746 kr	350 747-402 296 kr
3	0-356 004 kr	356 005-407 554 kr	407 555-459 104 kr
4 eller flere	0-412 812 kr	412 813-464 362 kr	464 363-515 912 kr

* Inntekten til forsørgeren økes med kr 43 611 dersom han/hun har ektefelle/samboer som ikke er søkerens forsørger, se § 19-2.

Tabell B: Inntettségrense for to forsørgerne som ikke bor sammen.*

Antall barn:	Satser:		
	Kr 3 096	Kr 2 062	Kr 1 031
1	0-363 582 kr	363 583-415 132 kr	415 133-466 682 kr
2	0-420 390 kr	420 391-471 940 kr	471 941-523 490 kr
3	0-477 198 kr	477 199-528 748 kr	528 749-580 298 kr
4 eller flere	0-534 006 kr	534 007-585 556 kr	585 557-637 106 kr

* Inntekten til forsørgeren økes med kr 43 611 dersom han/hun har ektefelle/samboer som ikke er søkerens forsørger, se § 19-2.

Kapittel 20. Behovsprøving mot egen økonomi

§ 20-1. *Lærlinglønn og trygde- og pensjonsytelser*

Grunnstipend og forsørgerstipend etter kapittel 18 og 22 blir redusert på grunnlag av lærlinglønn og trygde- og pensjonsytelser i søknadsperioden.

Av slik inntekt går 60 prosent av bruttobeløpet til fradrag. Dersom inntekten varierer, blir gjennomsnittlig månedsinntekt per semester brukt.

Det ses bort fra barnpensjon som søkeren får når en av eller begge foreldrene er døde.

§ 20-2. *Inntektsgrense for behovsprøving av bostipend mot lærlinglønn*

Bostipend etter kapittel 17 blir redusert dersom lærlingens brutto månedslønn overstiger kr 13 200. Av slik inntekt over grensen går 60 prosent av bruttobeløpet til fradrag i bostipendet.

§ 20-3. *Kommunal og statlig bostøtte samt grunnstønad fra folketrygden*

Kommunal eller statlig bostøtte og støtte fra folketrygden som skal dekke ekstra utgifter på grunn av sykdom, skade eller lyte, påvirker ikke støttebeløpet.

§ 20-4. *Rekkefølgen stipendene reduseres i*

Ved behovsprøving reduseres først grunnstipendet, deretter forsørgerstipendet.

Kapittel 21. Reisestipend

§ 21-1. *Reisestipend i Norge og Norden*

Det gis reisestipend til tre reiser tur-retur for et helt skoleår (ti måneder) mellom foreldrehjemmet i Norge og skolestedet. Stipendet blir gitt som tilskudd etter satsene i Lånekassen. Det blir gjort et fradrag på kr 1 118 per skoleår som søkeren må dekke selv. Reisestipendet blir beregnet per måned.

Søker som bor i foreldrehjemmet, får ikke reisestipend.

Søker som får støtte til utdanning gjennom nettskole etter § 7-5, får reisestipend når det er lagt inn obligatorisk klasseromsundervisning som en del av opplegget.

§ 21-2. *Reisestipend i land utenfor Norden*

Det gjelder særlige regler for tilskudd til reiser til land utenfor Norden, se kapittel 39.

§ 21-3. *Søker som får støtte fra folketrygden eller andre ordninger*

Det gis ikke reisestipend til søker som får støtte til reiser gjennom folketrygden eller andre ordninger.

Kapittel 22. Forsørgerstipend

§ 22-1. *Vilkår og satser for forsørgerstipend*

Søker får forsørgerstipend for egne eller ektefelles barn født i 2001 og senere, som søkeren bor sammen med. Det gis forsørgerstipend bare for barn som bor sammen med søkeren minst 40 prosent av tiden.

Det gis forsørgerstipend med opptil kr 1 620 per måned for hvert av de to første barna, og opptil kr 1 055 per måned for hvert barn flere enn to.

Forsørgerstipendet til gift søker blir redusert med 60 prosent av ektefelles bruttoinntekt over kr 31 431 per måned.

Forsørgerstipendet blir behovsprøvd etter kapittel 20, men blir ikke behovsprøvd etter kapittel 19.

Kapittel 23. Lån

§ 23-1. *Lån*

Det gis et lån på inntil kr 3 075 per måned for søker som er 18 år eller eldre og som ikke bor sammen med foreldrene, se § 26-2 andre ledd.

Lånet kan tas opp fra måneden etter at eleven har fylt 18 år.

§ 23-2. *Unntak for søker som er gift eller forsørger barn*

Søker som er 18 år eller eldre og som er gift eller har barn å forsørge og bor sammen med barnet, får lån etter § 23-1 selv om han eller hun bor hos foreldrene.

§ 23-3. *Lån til skolepenger*

Det gis lån til skolepenger, avgrenset til kr 25 728 per skoleår. Det gis bare støtte til skolepenger som søkeren faktisk betaler. Det gis ikke lån til skolepenger dersom disse er dekket av andre.

Tredje del. Støtte til søker i høyere utdanning og søker i fagskoleutdanning, folkehøyskole og annen utdanning som ikke er omfattet av opplæringslova § 3-1

Kapittel 24. Hvem som er omfattet av tredje del

§ 24-1. *Hvem tredje del gjelder for*

Tredje del gjelder søker som tar høyere utdanning, fagskoleutdanning, folkehøyskole og andre utdanninger som er godkjent etter § 4-1, og som ikke er omfattet av forskriftens andre del, se § 15-1.

Kapittel 25. Basisstøtte

§ 25-1. Basisstøtte

Det gis opptil kr 10 395 per måned i basisstøtte.

Basisstøtten gis som lån. En del av lånet kan bli gjort om til utdanningsstipend etter vilkårene i kapittel 26 og 27, og stipendet blir behovsprøvd etter vilkårene i kapittel 29.

Kapittel 26. Utdanningsstipend

§ 26-1. Omgjøring av lån til behovsprøvd utdanningsstipend

Søker som ikke bor sammen med foreldrene, får inntil 40 prosent av basisstøtten gjort om til utdanningsstipend på grunnlag av fullført utdanning.

§ 26-2. Søker som bor sammen med foreldrene

Søker som bor sammen med foreldrene, får ikke lån gjort om til utdanningsstipend.

Søker blir ansett for å bo sammen med foreldrene når:

- søker bor i samme hus som foreldrene. Det gjøres unntak hvis søkeren og foreldrene bor i hver sin boenhet i et hus med mer enn fire selvstendige og klart atskilte boenheter
- søker bor i boenhet som hører til huset der foreldrene bor.

Søker som er gift eller har barn å forsørge og bor sammen med barnet, får lån gjort om til utdanningsstipend selv om vedkommende bor sammen med foreldrene.

Kapittel 27. Omgjøring av lån til utdanningsstipend

§ 27-1. Vilkår om gjennomført utdanning

Ved utdanning der faglige resultater blir oppnådd gjennom studiepoeng, fagskolepoeng eller tilsvarende, blir lån gjort om til utdanningsstipend for hvert studiepoeng, fagskolepoeng eller tilsvarende som søkeren oppnår. Lån kan bli gjort om til stipend for opptil 60 studiepoeng, fagskolepoeng eller tilsvarende per undervisningsår.

Ved annen utdanning blir lån gjort om til utdanningsstipend når utdanningen eller kurset er bestått.

For søker i eksamensfri utdanning blir lån gjort om til utdanningsstipend når hele utdanningen er fullført.

Det er et vilkår for omgjøring av lån til utdanningsstipend at de faglige resultatene er oppnådd etter at søker har mottatt støtte etter tredje del for første gang og i en utdanning som gir rett til støtte etter kapittel 4.

§ 27-2. Utvidet rett til omgjøring av lån til utdanningsstipend

Selv om vilkåret om fullført utdanning ikke er oppfylt, får søker som ikke bor sammen med foreldrene lån gjort om til utdanningsstipend for semestre der søkeren

- har fått foreldrestipend, se kapittel 40
- har fått sykestipend, se kapittel 41
- er blitt forsinket på grunn av funksjonshemming, se § 9-3 andre ledd
- har hatt tillitsverv på fulltid i minst tre måneder i landsomfattende elev- eller studentorganisasjon, eller i tilknytning til utdanningsinstitusjon eller studentsamskipnad, eller
- har fått fritak for et bestemt antall studiepoeng i juridisk utdanning på grunn av fullført praksis i frivillig studentdrevet rettshjelpstiltak. Omgjøring kan gis for samme antall studiepoeng som fritaket.

§ 27-3. Beregningsmåte og tidspunkt for omgjøring

Lån som kan omgjøres til utdanningsstipend, gis bare til søker som ikke bor sammen med foreldrene. Søker som bor sammen med foreldrene, får lån som ikke kan omgjøres til utdanningsstipend. Se § 26-1 og § 26-2.

Når søkeren har bestått utdanning, blir lån gjort om til utdanningsstipend for det antall studiepoeng eller tilsvarende som eksamen gir uttelling for.

Omgjøringen gjennomføres på samme tid som behovsprøvingen etter kapittel 29.

§ 27-4. Omgjøring av lån til utdanningsstipend for tidligere og senere perioder

Dersom søkeren fullfører mer utdanning enn normert, eller tar utdanning uten støtte, blir lån for tidligere perioder gjort om til stipend dersom søkeren ikke har fått fullt utdanningsstipend for disse periodene. Se også § 27-6.

Dersom søkeren fullfører mer utdanning enn normert, eller tar utdanning uten støtte, og tidligere har fått fullt utdanningsstipend, gis utdanningsstipend for senere perioder med støtte der de faglige vilkårene for å gjøre om lån til utdanningsstipend ikke er oppfylt. Se også § 27-7.

Søkere som bor sammen med foreldrene i perioden de består utdanning, får omgjort lån til utdanningsstipend for tidligere eller senere perioder hvor de ikke har fått fullt utdanningsstipend, såfremt øvrige vilkår for omgjøring er oppfylt, se § 26-1, § 26-2, § 27-1 og § 27-5.

Fullført utdanning i en periode hvor søker har fått utdanningsstipend etter § 27-2, gir ikke grunnlag for omgjøring av lån til utdanningsstipend for tidligere eller senere perioder. Det gjøres unntak for fullført utdanning utover kravet til faglig progresjon, jf. første og andre ledd.

§ 27-5. Omgjøring av lån til stipend og/eller utbetaling av stipend

Det er en forutsetning for å få omgjort lån til utdanningsstipend at søkeren har lån i Lånekassen på omgjøringstidspunktet.

Søkere som på omgjøringstidspunktet har betalt inn lån som kunne vært gjort om til utdanningsstipend, kan få tilsvarende beløp utbetalt. Dette gjelder bare søkere som har mottatt støtte i den perioden behovsprøving etter kapittel 29 foretas for.

§ 27-6. Tidsbegrensning for omgjøring av lån til utdanningsstipend for tidligere perioder

Lån kan bli gjort om til utdanningsstipend etter kapittel 26 og 27 i opptil fire år tilbake i tid, regnet fra det kalenderåret hvor Lånekassen mottar de endelige eksamensresultatene fra søkeren. Se § 27-4 første ledd.

§ 27-7. Tidsbegrensning framover i tid for omgjøring av lån til utdanningsstipend

Lån kan bli gjort om til utdanningsstipend etter kapittel 26 og 27 i opptil fire år framover i tid, regnet fra det kalenderåret eksamen er tatt. Se § 27-4 andre ledd.

Kapittel 28. Forsørgerstipend**§ 28-1. Vilkår og satser for forsørgerstipend**

Søker får i tillegg til basisstøtten et behovsprøvd forsørgerstipend for egne og ektefelles barn født i 2001 og senere, som søkeren bor sammen med. Det gis forsørgerstipend bare for barn som bor sammen med søkeren minst 40 prosent av tiden.

Det gis forsørgerstipend med opptil kr 1 620 per måned for hvert av de to første barna, og opptil kr 1 055 per måned for hvert barn flere enn to.

Kapittel 29. Behovsprøving av utdanningsstipend, forsørgerstipend og stipend til søkere med nedsatt funksjonsevne eller funksjonshemming**§ 29-1. Person- og kapitalinntekt**

Utdanningsstipend, forsørgerstipend og stipend til søkere med nedsatt funksjonsevne eller funksjonshemming kan bli redusert på grunnlag av inntekten til søkeren. Har søkeren en person- og kapitalinntekt over kr 168 059 ved skattelikningen for 2016 og/eller over kr 172 597 ved skattelikningen for 2017, blir stipendene redusert med fem prosent per måned av inntekt over grensen. Inntekt opptjent på Svalbard blir også regnet med. Renteinntekter fra boligsparing for ungdom (BSU) skal ikke regnes med.

Dersom søkeren følger et utdanningsopplegg som har varighet på sju måneder eller mindre i et kalenderår, og vedkommende bare får støtte til dette opplegget, blir inntektsgrensen hevet til kr 420 148 for 2016 og kr 431 492 for 2017.

§ 29-2. Personinntekt i form av trygd eller pensjonsytelser

For søker som mottar trygd eller pensjonsytelser, blir stipendet redusert med fem prosent per måned av trygd eller pensjonsytelser over kr 89 922 ved skattelikningen for 2016 og/eller kr 92 350 ved skattelikningen for 2017.

Dersom søkeren følger et utdanningsopplegg som har en varighet på sju måneder eller mindre i et kalenderår, og vedkommende bare får støtte til dette opplegget, blir grensen hevet til kr 252 088 for 2016 og kr 258 894 for 2017.

En etterbetalt trygde- eller pensjonsytelse som er opptjent i en tidligere periode enn det året den ble skattlagt, skal fordeles på de årene ytelsen ble opptjent dersom søkeren gjør gjeldende og dokumenterer et slikt forhold. Etter at det etterbetalte beløpet er fordelt på opptjeningsårene, skal behovsprøving foretas både for det året den etterbetalte ytelsen ble skattlagt og for alle opptjeningsår hvor søkeren har mottatt stipend. Tidligere tildelt stipend kan som følge av dette bli omgjort til lån jf. § 12-3.

§ 29-3. Formue

Utdanningsstipend, forsørgerstipend og stipend til søkere med nedsatt funksjonsevne eller funksjonshemming kan bli redusert på grunnlag av formue. Skattelikningen for det året søkeren har fått støtte, blir lagt til grunn. Formue på Svalbard blir også regnet med.

Enslig søker får redusert stipendene med to prosent per måned av beløp over kr 382 339 i formue for 2016 og kr 392 662 i formue for 2017.

Gift søker får redusert stipendene med én prosent per måned av beløp over kr 734 314 i formue for 2016 og kr 754 140 i formue for 2017. For gift søker legges formuen til søkeren og ektefellen sammen.

§ 29-4. Behovsprøving av forsørgerstipend mot ektefelles person- og kapitalinntekt

Forsørgerstipendet til gift søker blir redusert med fem prosent per måned av ektefellens person- og kapitalinntekt over kr 379 215 ved skattelikningen for 2016 og kr 389 454 ved skattelikningen for 2017. Renteinntekter fra boligsparing for ungdom (BSU) skal ikke regnes med.

§ 29-5. Ektefelles særerie

Det ses ikke bort fra formue som ektefellen til søkeren har i særerie.

§ 29-6. Barns formue

Det ses bort fra barns formue dersom den forvaltes av Fylkesmannen. Det ses også bort fra avkastning av slik formue. Ved formue under grensen for beløp som skal forvaltes av Fylkesmannen, må det dokumenteres at formuen faktisk tilhører søkerens barn.

§ 29-7. Erstatnings- og/eller forsikringsutbetaling

Det ses bort fra formue og inntekt som består av erstatnings- og forsikringsutbetaling som følge av kritisk sykdom eller personskade på søkeren. Det ses også bort fra tilsvarende formue og inntekt for søkerens ektefelle.

Søkeren må dokumentere inntekts- og formuesforholdet.

§ 29-8. Trygdefinansiert bil

Det ses bort fra formue som består av bil finansiert gjennom folketrygden.

Dersom søkeren eier en dyrere bil enn det NAV har vurdert at det er behov for som følge av funksjonshemmingen, skal det behøvsprøves mot den overskytende delen av bilens likningsverdi.

Søkeren må dokumentere formuesforholdet og NAVs vurdering av behovet.

Det ses også bort fra tilsvarende formue for søkerens ektefelle.

§ 29-9. Tidspunkt for behovsprøving

Fradragene regnes ut på etterskudd når likningen foreligger.

§ 29-10. Rekkefølgen stipendene reduseres i

Fradrag blir gjort i denne rekkefølgen: stipend til søkere med nedsatt funksjonsevne eller funksjonshemming etter § 44-1, forsørgerstipend etter § 28-1 og utdanningsstipend etter kapittel 27. For mye tildelt stipend blir gjort om til lån.

Kapittel 30. Reisestipend**§ 30-1. Reisestipend i Norge og Norden**

Søker som ikke bor sammen med foreldrene, og som er født i 1991 eller senere, får tilskudd til to reiser tur-retur for et helt undervisningsår (ti måneder) mellom registrert hjemsted (i Folkeregisteret etter folkeregisterloven) i Norge og skolestedet.

Tilskuddet blir gitt som stipend etter satsene til Lånekassen. Det blir gjort et fradrag på kr 3 314 per undervisningsår som søkeren må dekke selv. Reisestipend blir beregnet per måned. Maksimalt reisestipend er kr 8 033 per undervisningsår.

Søker som får støtte til nettskole etter § 7-5, får reisestipend når det er lagt inn obligatorisk klasseromsundervisning som en del av opplegget.

§ 30-2. Reisestipend i utlandet

Det gjelder egne regler for reisestøtte til land utenfor Norden, se kapittel 39.

Det gis reisestipend til søkere som tar utdanning i utlandet og som ikke har registrert hjemsted i Norge, dersom søkeren har måttet melde utflytting fra Norge fordi studielandet krever det.

Kapittel 31. Støtte som bare gis som lån**§ 31-1. Støtte som bare gis som lån**

Støtte til disse utgiftene gis bare som lån:

- a) skolepenger, inntil kr 61 652 per undervisningsår. Det gis støtte bare til skolepenger som søkeren faktisk betaler. Det gis ikke lån til skolepenger dersom disse er dekket av andre. Skolepengestøtte til utdanning på nivå med høyere utdanning i Norge, som er tilrettelagt som et rent nettstudium ved et lærested i et annet EØS-land enn Norge, gis etter denne bestemmelsen, se § 7-5. Dette lånet blir ikke valutajustert etter § 38-2. For skolepenger til annen høyere utdanning i land utenfor Norden gjelder det egne regler, se kapittel 38
- b) utgifter til reise når søkeren tar studieopphold i utlandet som er godkjent for støtte etter § 4-2
- c) støtte på inntil kr 4 432 per måned sommeren 2017 for søkere som
  - er omfattet av ordningen med sommerterminer,
  - tar forkurs til ingeniørutdanning,
  - tar spesielt tilrettelagt utdanning ved universiteter og høyskoler for studenter med relevant fag-/svennebrev eller relevant fagutdanning (y-vei),
  - tar spesielt tilrettelagt utdanning ved universiteter og høyskoler for studenter med studiespesialisering uten nødvendig fordypning i realfag (TRES-ordning), eller
  - tar forkurs i matematikk spesielt tilrettelagt for lærerutdanning.

Fjerde del. Støtte til utdanning i land utenfor Norden**Kapittel 32. Statsborgerskap og tilknytning til Norge****§ 32-1. Hovedregel**

Søkeren må som hovedregel være norsk statsborger for å få støtte til utdanning i land utenfor Norden.

§ 32-2. Rett til utdanningsstøtte for arbeidstakere fra EØS- eller EFTA-land og deres familiemedlemmer

Statsborger fra EØS- eller EFTA-land med status som arbeidstaker i Norge, har rett til utdanningsstøtte på samme vilkår som norske statsborgere. En EØS- eller EFTA-borger som slutter å arbeide og går over i utdanning, opprettholder sin status som arbeidstaker dersom utdanningen vedkommende tar har faglig sammenheng med arbeidet. Kravet om faglig sammenheng faller bort dersom vedkommende har blitt ufrivillig arbeidsledig på grunn av generelle endringer i arbeidsmarkedet.

Følgende medlemmer av EØS- eller EFTA-arbeidstakerens familie har rett til utdanningsstøtte på samme vilkår som norske statsborgere:

- a) ektefelle
- b) slektning i nedstigende linje av EØS- eller EFTA-arbeidstakeren og/eller EØS- eller EFTA-arbeidstakerens ektefelle. Slektningen må enten være under 21 år, eller bli forsørget av EØS- eller EFTA-arbeidstakeren og/eller dennes ektefelle
- c) slektning i oppstigende linje av EØS- eller EFTA-arbeidstakeren og/eller dennes ektefelle som blir forsørget av dem
- d) barn av EØS- eller EFTA-arbeidstakeren og/eller EØS- eller EFTA-arbeidstakerens ektefelle. Barnet må bo i Norge, og må bo eller ha bodd sammen med EØS- eller EFTA-arbeidstakeren på et tidspunkt da han eller hun var arbeidstaker i Norge.

Dersom EØS- eller EFTA-arbeidstakeren ikke lenger har status som EØS- eller EFTA-arbeidstaker i Norge, har ikke familiemedlemmet lenger rett til utdanningsstøtte etter andre ledd bokstavene a, b og c.

§ 32-3. EØS-borgere og familiemedlemmer til EØS-borgere med varig oppholdsrett

EØS-borger, eller familiemedlem til EØS-borger, som har varig oppholdsrett i Norge etter utlendingsloven § 115 eller § 116, har rett til utdanningsstøtte til utdanning i land utenfor Norden på samme vilkår som norske statsborgere.

§ 32-4. Unntak for annen utenlandsk statsborger

Utenlandsk statsborger som har rett til støtte til utdanning i Norge etter kapittel 2, kan få støtte i inntil ett år til utdanning i land utenfor Norden dersom utenlandsoppholdet er godkjent som del av en høyere utdanning som søkeren har begynt på i Norge, se § 5-1. Det samme gjelder deltakelse i oppleggene under § 34-9 til § 34-12.

§ 32-5. Vilkår om tilknytning til Norge

Søkeren må oppfylle ett av følgende vilkår for å ha rett til støtte til utdanning i utlandet:

- a) Søkeren har bodd i Norge i en sammenhengende periode på minst to av de siste fem årene, eller
- b) Søkeren har gått på skole eller tatt utdanning i Norge i minst tre år, eller
- c) Søkeren har barn, ektefelle eller forelder som bor i Norge mens søkeren er under utdanning. Dersom søkerens grunnlag for rett til utdanningsstøtte er § 2-3, må dette familiemedlemmet være et annet enn den EØS- eller EFTA- arbeidstakeren som gir grunnlaget for retten til utdanningsstøtte etter § 2-3. Søkeren må enten bo sammen med familiemedlemmet i Norge når utdanningen starter, eller ha bodd sammen med familiemedlemmet i minst to år i Norge eller i utlandet. Søkeren må ha dokumenterte norskkunnskaper på nivå B1 etter Det felles europeiske rammeverket for språk, eller
- d) Søkeren er EØS- eller EFTA-grensearbeidstaker og har arbeidet i Norge i minst fem år og har dokumenterte norskkunnskaper på nivå B1 etter Det felles europeiske rammeverket for språk, eller
- e) Søkeren er familiemedlem til en EØS- eller EFTA-grensearbeidstaker som har arbeidet i Norge i minst fem år, og søkeren har bodd i et annet nordisk land i denne perioden og har dokumenterte norskkunnskaper på nivå B1 etter Det felles europeiske rammeverket for språk.

Søkeren har også rett til støtte dersom han eller hun etter en samlet skjønnsmessig vurdering kan sies å ha en tilsvarende tilknytning til Norge som etter første ledd bokstavene a til e. Norskkunnskaper tillegges særlig vekt i vurderingen.

§ 32-6. Unntak fra vilkår om tilknytning til Norge ved delstudier og visse utdanninger

Kravet om tilknytning til Norge etter § 32-5 gjelder ikke søkere som får støtte etter § 5-1 og § 34-9 til § 34-12.

Kapittel 33. Generell studiekompetanse og andre krav til opptak

§ 33-1. Generell studiekompetanse

Det gis støtte til høyere utdanning dersom søkeren har generell studiekompetanse i Norge, jf. universitets- og høyskoleloven § 3-6, med tilhørende forskrifter. Søkere som skal studere i utlandet, og som har bestått utenlandsk videregående opplæring eller International Baccalaureate (IB), må tilfredsstillе vilkårene for generell studiekompetanse i Norge, bortsett fra vilkårene om kunnskap i norsk. Se likevel vilkårene i § 32-5.

Det kan gjøres unntak dersom søkeren mangler generell studiekompetanse i Norge, og

- a) er 25 år eller eldre og har fått studierett på grunnlag av realkompetanse
- b) kan dokumentere at det på grunnlag av egen varig sykdom, egen funksjonshemming eller liknende ikke har vært mulig å tilfredsstillе enkelte av de kravene som normalt må stilles for å bli tilkjent generell studiekompetanse. Dette gjelder kun for søkere under 25 år
- c) har opptak til utdanning i utøvende eller skapende musikk, ballett, skuespill eller bildende kunst ved et fremstående lærested. Det er en forutsetning at lærestedet har strenge krav for opptak.

§ 33–2. Opptakskrav

Særskilte opptakskrav som gjelder for tilsvarende utdanning i Norge, må være oppfylt før støtte kan gis.

Kapittel 34. Hva slags utdanning det gis støtte til**§ 34–1. Utdanninger det gis støtte til**

Til høyere utdanning i land utenfor Norden gis det støtte når utdanningen

- a) tilsvarende utdanning på bachelornivå i Norge
- b) tilsvarende utdanning på masternivå i Norge
- c) tilsvarende en norsk grad på ph.d.-nivå.

Utdanningen må enten kunne gi generell godkjenning av NOKUT som likestilt med akkreditert norsk utdanning på bachelor- eller masternivå, eller kunne bli forhåndsgodkjent i Norge av institusjon akkreditert som universitet, vitenskapelig høyskole eller høyskole, som en del av en utdanning på bachelor- eller masternivå som tilbys ved institusjonen.

Ph.d.-utdanningen må kunne gi generell godkjenning av NOKUT som likestilt med en akkreditert norsk ph.d.-grad.

§ 34–2. Første året av bachelorutdanningen

Det gis støtte til det første året av bachelorutdanningen, også når dette året av utdanningen ikke tilsvarende utdanning på bachelornivå i Norge, jf. § 34–1. Støtte kan også gis dersom det andre året ikke tilsvarende utdanning på bachelornivå i Norge.

Det er en forutsetning at den resterende delen av utdanningen oppfyller vilkårene i § 34–1.

§ 34–3. Unntak fra vilkårene i § 34–1

Det gis støtte til ballettutdanning ved Royal Ballet School (RBS) i London, Storbritannia. Søkeren må som hovedregel være tatt opp ved Upper School ved RBS. Søkere som har fullført norsk grunnskole, og som er tatt opp i siste året ved Lower School ved RBS, har også rett til støtte.

Det gis også støtte til ballettutdanning ved tilsvarende fremstående læresteder i land utenfor Norden. Det er en forutsetning at en relevant norsk faginstans anbefaler utdanningen og bekrefter at lærestedet har strenge krav for opptak.

Det gis støtte til utdanning på masternivå ved College of Europe.

§ 34–4. Krav til dokumentasjon

Når utdanningen er en del av en høyere utdanning som er påbegynt i Norge, jf. § 5–1, må søkeren selv dokumentere at utdanningen kan bli godkjent i Norge av institusjon akkreditert som universitet, vitenskapelig høyskole eller høyskole som faglig jevngrad med utdanning som tilbys ved institusjonen.

§ 34–5. Begrensning ved helsefaglig utdanning

Det gis støtte til helsefaglig utdanning som er innenfor et fagområde som krever autorisasjon i Norge, jf. helsepersonelloven § 48. Det gis ikke støtte til medisintutdanning utenfor Europa, USA, Canada og Australia.

§ 34–6. Forberedelsesår ved Université Toulouse 1

Det gis støtte til søker som har fått opptak gjennom Frankrikeprogrammet ved Senter for internasjonalisering av utdanning (SIU), til forberedelsesåret i tilrettelagt bachelorgrad i økonomi og ledelse ved Université Toulouse 1.

§ 34–7. Videregående opplæring og fagskoleutdanning

Det gis ikke støtte til utdanning utenfor Norden som er på nivå med videregående opplæring eller fagskoleutdanning i Norge. Støtte gis likevel

- a) til vanlig videregående opplæring, når
  - 1) søkeren er bosatt i utlandet på grunn av egen sykdom, eller
  - 2) en av foreldrene eller ektefellen til søkeren er
    - i norsk utenriks tjeneste
    - i tjeneste for misjon eller norsk bistandsorganisasjon
    - i tjeneste som norsk representant for en internasjonal organisasjon eller en offentlig institusjon
    - i tidsbegrenset tjeneste i utlandet for et norskregistrert foretak med generell skatteplikt til Norge
    - bosatt i utlandet på grunn av sykdom
    - i utdanning i utlandet som gir rett til støtte etter § 4–1 bokstav r.

Det er et vilkår at søkeren har rett til videregående opplæring etter opplæringslova § 3–1.

- b) til yrkesfaglig opplæring når utdanning innenfor tilsvarende fagområde ikke finnes i Norge. Opplæringen må ha offentlig eller tilsvarende godkjenning i studielandet
- c) til elever som har fått opptak ved United World College gjennom Senter for internasjonalisering av utdanning (SIU)
- d) til elever som har fått opptak gjennom kulturkontoret ved Den franske ambassaden eller Senter for internasjonalisering av utdanning (SIU) til utdanning ved utvalgte læresteder i Frankrike, som tilsvarende studiespesialisering i videregående skole
- e) til elever som har fått opptak gjennom kulturkontoret ved Den franske ambassaden til yrkesfaglig utdanning ved utvalgte skoler.

§ 34–8. *Støtte til kortere studieopphold i utlandet på nivå med videregående opplæring eller fagskoleutdanning i Norge*

Det gis ikke støtte til kortere studieopphold i land utenfor Norden når utdanningen er på nivå med videregående opplæring eller fagskoleutdanning i Norge.

Støtte kan likevel gis til kortere studieopphold i videregående opplæring etter unntaksreglene i § 34–9 til § 34–12.

§ 34–9. *Samarbeidsprogram mellom norsk videregående skole og utenlandsk skole*

Det kan gis støtte til elever som tar videregående opplæring i land utenfor Norden dersom eleven er tatt opp i et godkjent samarbeidsprogram mellom norsk videregående skole og utenlandsk skole. Vilåårene for godkjenning av samarbeidsprogram framgår av forskrift om godkjenning for utdanningsstøtte av utvekslingsorganisasjoner og samarbeidsprogrammer mellom norsk videregående skole og utenlandsk skole.

§ 34–10. *Utvekslingsopphold gjennom utvekslingsorganisasjon*

Det kan gis støtte til elever som tar ett år med videregående opplæring i land utenfor Norden gjennom en godkjent utvekslingsorganisasjon. Vilåårene for godkjenning av utvekslingsorganisasjoner framgår av forskrift om godkjenning for utdanningsstøtte av utvekslingsorganisasjoner og samarbeidsprogrammer mellom norsk videregående skole og utenlandsk skole.

Det er en forutsetning for rett til støtte at eleven dokumenterer gjennom forhåndstilsagn etter forskrift til opplæringslova § 1–16 eller forskrift til friskolelova § 5a–3, at utdanningen under utvekslingsoppholdet vil kunne erstatte videregående trinn 2 i norsk videregående opplæring. Det gis ikke støtte til utvekslingsopphold som tilsvarer videregående trinn 1 eller videregående trinn 3.

§ 34–11. *Studieopphold gjennom nasjonalt inngåtte avtaler*

Det kan gis støtte til studieopphold gjennom Erasmus+ eller andre nasjonalt inngåtte avtaler som varer i minst tre måneder. Er oppholdet etter slike avtaler kortere enn tre måneder, kan søkeren beholde den støtten vedkommende har rett til etter andre eller tredje del.

§ 34–12. *Lærlinger i utlandet*

Det gis støtte til lærlinger som tar deler av læretiden i en bedrift i utlandet. Det er en forutsetning at lærlingen har inngått lærekontrakt og at fylkeskommunen har godkjent opplegget.

Kapittel 35. Støtte til språkopplæring

§ 35–1. *Språklig tilrettelegging*

Det gis støtte til opplæring i språk og samfunnsfag når søkeren

- planlegger høyere utdanning som gir rett til støtte i et land utenfor Norden som ikke er engelskspråklig, eller
- planlegger høyere utdanning som gir rett til støtte i Finland eller Island.

Kurset må lede til en offisiell språkeksamen, og tas i det landet der utdanningen skal tas. Det kan gjøres unntak dersom slikt kurs ikke tilbys i landet. Kurset må da tas i et land hvor språket er offisielt språk.

Kurset må som hovedregel tas ved et universitet. Det kan gis støtte til kurs ved frittstående språkskoler dersom skolen har offentlig akkreditering. Eksamen ved frittstående språkskoler må telle som grunnlag for opptak til høyere utdanning.

Opplæringen må være på fulltid, med minimum 15 undervisningstimer per uke, og vare i minst tre måneder. Til lengre kurs kan det gis støtte i inntil to semestre.

Det gis skolepengestøtte etter § 38–1 og § 38–2 andre ledd bokstav a.

§ 35–2. *Omgjøring av lån til utdanningsstipend for språklig tilrettelegging*

Dersom søkeren begynner på en utdanning i landet der språkkurset ble tatt innen ett år etter fullført språkopplæring, blir lån gjort om til utdanningsstipend etter § 26–1. Det gjelder samme unntak som i § 35–1 andre ledd og i § 27–2.

§ 35–3. *Språkstipend*

Det gis språkstipend på kr 20 516 til språkkurs når søkeren

- er tatt opp i en utdanning som gir rett til støtte,
- er tatt opp i en utdanning som har et annet undervisningsspråk enn engelsk, og
- er tatt opp i en utdanning i et land utenfor Norden, i Finland eller på Island.

Språkkurset må normalt tas i det landet der hovedutdanningen skal tas.

Språkkurset må vare i minst fire uker med minimum 15 timer undervisning per uke. Stipend fra andre til språkkurs blir trukket fra. Det gis ikke støtte til skolepenger til kurs som gir rett til språkstipend.

§ 35–4. *Begrensning av språkstipendet*

Det gis normalt ikke støtte mer enn én gang til språkkurs i samme språk. Det gis ikke språkstipend og støtte til språklig tilrettelegging samtidig.

§ 35–5. *Omgjøring til lån av språkstipendet*

Språkstipendet blir omgjort til lån hvis søkeren ikke begynner på en utdanning eller et delstudium i et land med det aktuelle språket som offisielt språk innen ett år etter fullført språkkurs. Det gjelder samme unntak som i § 27–2.

Kapittel 36. Krav til utdanningsopplegget

§ 36-1. *Krav om fulltidsutdanning og utdanningens lengde*

Utdanningen må være lagt opp som fulltidsutdanning i studielandet og vare i minst ett semester ved det lærestedet studenten skal studere, se likevel § 5-1.

Det gis ikke støtte til deltidsutdanning.

§ 36-2. *Unntak fra krav om utdanningens lengde*

Det kan bli gjort unntak fra kravet om at undervisningen må vare i minst ett semester, når utdanningen har direkte sammenheng med yrket til søkeren eller den tidligere utdanningen.

§ 36-3. *Begrensning ved nettstudier og fjernundervisning*

Det gis ikke støtte etter forskriftens fjerde del til utdanning som tilbys av utenlandske læresteder når hele eller deler av studiet er lagt opp som nettstudium eller andre former for fjernundervisning/samlingsbasert studium. Se § 7-5.

Kapittel 37. Utrekning av støttebeløpet

§ 37-1. *Utrekning av støttebeløpet*

Støttebeløpene blir regnet ut etter reglene i andre eller tredje del, avhengig av hvilken utdanning søkeren tar. Det gjelder egne regler for dekning av skolepenger og reiser, se kapittel 38 og 39. Det gjelder egne regler for stipend til delvis dekning av skolepenger for elever som mottar støtte til videregående opplæring i utlandet etter § 34-7 og § 34-9 til § 34-11, se kapittel 43.

Kapittel 38. Dekning av skolepenger i høyere utdanning

§ 38-1. *Hovedregler*

Til høyere utdanning ved universitet eller annen høyere utdanningsinstitusjon som er godkjent for støtte etter § 34-1, § 34-2, § 34-3 og § 34-6, gis det støtte til å dekke skolepenger helt eller delvis.

Støtte til skolepenger gis etter § 38-2 når skolepengene overskrider kr 1000 per semester.

Støtte til skolepenger gis i den perioden Lånekassen har satt som norm for utdanningen (normert studietid). Det kan gis støtte til skolepenger utover normert studietid til søker med funksjonshemming, jf. § 9-3 andre ledd, søker som får barn i utdanningstiden, og søker som er forsinket på grunn av sykdom. Til andre søkere som blir forsinket i utdanningen, jf. § 9-2, gis det støtte til skolepenger i form av lån innenfor satsene i § 38-2.

§ 38-2. *Skolepengestøtte*

Det gis støtte til skolepenger med opptil kr 126 160 for et helt undervisningsår.

Satsene varierer for ulike utdanningsnivå:

- Til utdanning på bachelornivå gis skolepengestøtten med 50 prosent stipend og 50 prosent lån av faktiske skolepenger opp til kr 64 519. Støtte utover dette gis som lån.
- Til utdanning på masternivå og ph.d.-nivå og til delstudier gis skolepengestøtten med 70 prosent stipend og 30 prosent lån av faktiske skolepenger opp til kr 64 519. Støtte utover dette gis som lån.

Dersom valutakursen på utbetalingstidspunktet har styrket seg med mer enn ett prosentpoeng sammenlignet med utgangskursen per 1. april 2016, gis skolepengestøtten med et høyere beløp.

Dersom valutakursen på utbetalingstidspunktet har svekket seg med mer enn ett prosentpoeng sammenlignet med utgangskursen per 1. april 2016, gis skolepengestøtten med et lavere beløp.

Skolepengestøtten økes ikke selv om undervisningsåret er lengre enn ti måneder, heller ikke ved komprimerte opplegg. Når undervisningsåret er kortere enn seks måneder, gis det halv skolepengestøtte.

For søkere som mottar ytelser fra andre til skolepenger, reduseres skolepengestøtten dersom samlet støtte til skolepenger overskrider faktiske skolepenger. Reduksjonen skjer først i lånedelen av skolepengestøtten.

§ 38-3. *Tilleggsstipend til dekning av skolepenger*

Til utdanning av særlig høy kvalitet ved visse læresteder utenfor Norden gis det tilleggsstipend til dekning av skolepenger over satsene i § 38-2. Tilleggsstipendet gis etter § 38-4.

Departementet, eller den departementet utpeker, bestemmer hvilke læresteder som er omfattet av ordningen. Resultatene fra Academic Ranking of World Universities 2015 og The Times Higher Education World University Rankings 2015-2016 utgjør grunnlaget for å velge ut hvilke læresteder som inngår i ordningen i 2016-2017. Utdanning på bachelor-, master- og ph.d.-nivå, samt delstudier, inngår i ordningen.

Tilleggsstipend gis i den perioden Lånekassen har satt som norm for utdanningen (normert studietid). Det kan gis støtte til skolepenger utover normert studietid til søker med funksjonshemming, jf. § 9-3 andre ledd, søker som får barn i utdanningstiden, og søker som er forsinket på grunn av sykdom. Til andre søkere som blir forsinket i utdanningen, jf. § 9-2, gis det støtte til skolepenger i form av lån innenfor satsene i § 38-4.

§ 38-4. *Satser for tilleggsstipend*

Det kan gis tilleggsstipend med opptil kr 68 216 for et helt undervisningsår. Tilleggsstipendet blir utbetalt dersom skolepengene er høyere enn kr 126 160.

Dersom undervisningsåret er kortere enn seks måneder, kan det gis opptil et halvt tilleggsstipend. Tilleggsstipendet blir utbetalt dersom skolepengene er høyere enn kr 63 080.

Tilleggsstipend blir bare gitt for det beløpet søkeren faktisk skal betale i skolepenger.

For søkere som mottar ytelser fra andre til skolepenger, blir støtten til skolepenger redusert dersom samlet støtte til skolepenger overskrider faktiske skolepenger. Reduksjonen skjer først i skolepengestøtten, se § 38–2.

Dersom valutakursen på utbetalingstidspunktet har styrket seg med mer enn ett prosentpoeng sammenlignet med utgangskursen per 1. april 2016, gis tilleggsstipendet med et høyere beløp.

Dersom valutakursen på utbetalingstidspunktet har svekket seg med mer enn ett prosentpoeng sammenlignet med utgangskursen per 1. april 2016, gis tilleggsstipendet med et lavere beløp.

§ 38–5. Rett til skolepengestøtte

Det gis skolepengestøtte til dekning av skolepenger for å fullføre en utdanning som det ble gitt skolepengestøtte til da søkeren startet utdanningen.

Kapittel 39. Tilskudd til reiser

§ 39–1. Tilskudd til reiser

Det gis tilskudd til to reiser tur-retur i året etter Lånkassens satser mellom registrert bosted i Norge og regionen lærestedet ligger i. Lånkassen fastsetter regioninndelingen. Tilskuddet gis med 100 prosent stipend i Norge og delt med 70 prosent som stipend og 30 prosent som lån for reiser utenfor Norge. Tilskudd til reiser i Norge gis til søker født i 1991 og senere, og det blir gjort et fradrag på kr 3 314 per undervisningsår som søkeren må dekke selv.

Maksimalt reisestipend i Norge er kr 8 033 per undervisningsår.

Søkere som får beregnet støtten etter andre del, får tilskudd til to reiser tur-retur i Norge med et fradrag på kr 745 per undervisningsår som søkeren må dekke selv etter § 21–1.

Femte del. Spesielle ordninger

Kapittel 40. Foreldrestipend

§ 40–1. Vilkår for foreldrestipend

Søker som får barn i utdanningsperioden, og har rett til støtte, får i en periode hele støtten som foreldrestipend når følgende vilkår er oppfylt:

- søkeren må ha hatt rett til støtte de siste fire månedene før fødselen eller adopsjonen (opptjeningsperiode). Det gjøres unntak ved fødsel før termindato, når søkeren ellers ville ha hatt rett til foreldrestipend ved fødsel på termindato.
- søkeren må bo sammen med barnet, og
- søkerens ektefelle eller samboer kan ikke samtidig motta foreldrepenger fra folketrygden. Ved gradert uttak av foreldrepenger blir det likevel gitt fullt foreldrestipend dersom ektefellen eller samboeren tar ut mindre enn 50 prosent foreldrepenger. Dersom ektefellen eller samboeren etter denne ordningen tar ut 50 prosent foreldrepenger eller mer, blir det gitt halvt foreldrestipend.

Når en søker tar permisjon fra studiet på grunn av fødsel, gis det foreldrestipend i permisjonstiden.

Foreldrene kan ikke få foreldrestipend samtidig.

§ 40–2. Hvor lang tid det gis foreldrestipend

Foreldrestipendet gis i opp til 49 uker. Tre uker før fødselen og seks uker etter fødselen er forbeholdt mor til barnet. Ved adopsjon gis stipend til mor eller far i 46 uker etter adopsjonen.

Ved flerbarnsfødsel blir det samlede uketallet på 49 økt med fem uker for hvert barn mer enn ett. Ved flerbarnsadopsjon blir uketallet på 46 økt med fem uker for hvert barn mer enn ett.

Foreldrestipendet gis også ut over den normale støtteperioden etter § 8–5.

§ 40–3. Beregning av foreldrestipendet

Stipendet regnes ut fra den maksimale summen som søkeren har krav på, jf. første, andre, tredje og fjerde del. Det er studiebelastningen i opptjeningsperioden som legges til grunn. Se § 40–1.

§ 40–4. Søknadsfrist

Søknad om foreldrestipend og dokumentasjon på fødsel eller adopsjon må være innkommet senest tolv måneder etter fødselen eller omsorgsovertakelsen.

Kapittel 41. Sykestipend

§ 41–1. Vilkår for sykestipend

Søker som blir syk og av den grunn er helt studieufør i en del av støtteperioden, kan få tildelt støtte for denne perioden omgjort til sykestipend. Sykdomsperioden må dokumenteres.

Tildelt støtte for de første 14 dagene av en sykdomsperiode (karenstid) blir ikke gjort om til sykestipend.

§ 41-2. Gradert sykestipend

Søker som blir syk, og av den grunn er minst 50 prosent studieufør i støtteperioden, kan få tildelt støtte for denne perioden omgjort til sykestipend tilsvarende andelen studieuførhet. Sykdomsperioden må dokumenteres.

Tildelt støtte for de første 14 dagene av en sykdomsperiode (karenstid) blir ikke gjort om til sykestipend.

De øvrige vilkårene i kapittel 41 må være oppfylt.

§ 41-3. Sykestipend ved sykdom hos egne barn

Søker som er helt forhindret fra å følge undervisningen i en del av søknadsperioden på grunn av dokumentert sykdom hos egne barn under 12 år, får også sykestipend. Som barn under 12 år regnes også barn som fyller 12 år i løpet av 2016.

§ 41-4. Maksimal periode med sykestipend

Sykestipend kan maksimalt gis i fire måneder og 15 dager i løpet av et undervisningsår.

§ 41-5. Begrensning i rett til sykestipend

Tildelt støtte omgjøres til stipend bare for sykdomsperioder som oppstår etter at søknad om støtte er kommet inn til Lånekassen. Det gjøres unntak når søkeren var i støtteberettiget utdanning i semesteret før sykdomsperioden.

§ 41-6. Begrensninger ved samtidige ytelser fra folketrygden

Søker som har rett til sykepenger fra folketrygden, kan få differansen mellom tildelt støtte og sykepengebeløpet omgjort til sykestipend.

Søker som har rett til arbeidsavklaringspenger fra folketrygden for sykdomsperioden, får ikke omgjort tildelt støtte til sykestipend for den tiden vedkommende har rett til arbeidsavklaringspenger.

§ 41-7. Søknadsfrist

Søknad om sykestipend må være kommet inn til Lånekassen senest seks måneder etter at undervisningsåret eller kurset er avsluttet.

Kapittel 42. Flyktningstipend**§ 42-1. Vilkår for flyktningstipend**

Flyktningstipendet gis i inntil tre år til utenlandsk statsborger som har fått beskyttelse (asyl) i Norge, og som tar vanlig videregående opplæring her i landet, eller som tar grunnskoleopplæring som vedkommende har rett til etter opplæringslova § 4A-1.

§ 42-2. Tidsbegrenset rett til flyktningstipend

Flyktningstipend kan gis innenfor en periode på seks år etter at søknaden om beskyttelse (asyl) ble innvilget. Dersom utdanningen påbegynnes innen tre år, gis det stipend i inntil tre år. Dersom utdanningen påbegynnes innen fire år, gis det stipend i inntil to år. Dersom utdanningen påbegynnes innen fem år, gis det stipend i inntil ett år. Tiden regnes fra den datoen beskyttelse (asyl) ble innvilget.

Perioden mellom datoen beskyttelse (asyl) ble innvilget og oppstart av utdanningen utvides med to år, slik at stipendet kan gis innenfor en periode på åtte år, dersom søkeren

- har barn, eller får barn i løpet av den tiden flyktningstipend normalt kunne gis. Utdanningen må ta til før barnet er fylt ti år.
- har rett til grunnskoleopplæring etter opplæringslova § 4A-1 før vanlig videregående opplæring.

Innenfor disse grensene gis flyktningstipendet så lenge søkeren har rett til støtte etter første del, men maksimalt i inntil tre år.

§ 42-3. Avbrutt utdanning

Dersom utdanningen blir avbrutt, kan støtten bli krevd tilbake, se kapittel 9. Flyktningstipend blir ikke gjort om til lån etter kapittel 12 og 13, men kan gå til fradrag ved senere søknad om støtte.

§ 42-4. Beregning av støttebeløp ved videregående opplæring etter andre del

For søker som tar videregående opplæring som vedkommende har rett til etter opplæringslova § 3-1, regnes støttebeløpet ut etter reglene i andre del.

Hele støttebeløpet gis som flyktningstipend, med unntak av lån til dekning av skolepenger.

§ 42-5. Beregning av støttebeløp ved grunnskoleopplæring eller videregående opplæring etter tredje del

For søker som tar opplæring som vedkommende har rett til etter opplæringslova § 4A-1 eller § 4A-3, regnes støttebeløpet ut etter reglene i tredje del.

For søker som tar vanlig videregående opplæring uten rett etter opplæringslova § 3-1, regnes støttebeløpet ut etter reglene i tredje del.

Hele støttebeløpet gis som flyktningstipend, med unntak av lån til dekning av skolepenger.

§ 42-6. Søker som mottar introduksjonsstønad

Søker som mottar introduksjonsstønad etter reglene i introduksjonsloven, har ikke rett til flyktningstipend etter dette kapitlet.

Kapittel 43. Delvis dekning av skolepenger til elever i videregående opplæring ved utenlandske eller internasjonale skoler

§ 43-1. *Stipend til delvis dekning av skolepenger til videregående opplæring ved utenlandske eller internasjonale skoler*

Til videregående opplæring ved utenlandske eller internasjonale skoler i Norge eller i utlandet gis det stipend til delvis dekning av skolepenger når søkeren har rett til videregående opplæring etter opplæringslova § 3-1. Stipendet blir gitt med 85 prosent av faktiske skolepenger når skolepengene ikke er dekket av andre. Maksimalt stipend for 2016-2017 er kr 89 436 per undervisningsår.

Det gis stipend bare til skolepenger som søkeren faktisk betaler.

§ 43-2. *Begrensning ved statstilskudd*

Søkere i utdanningstilbud der skolen får statstilskudd fra Norge, kan ikke få stipend til å dekke skolepenger. Stipend kan likevel gis når statstilskuddet har et formål eller omfang som har liten eller ingen betydning for størrelsen på skolepengene.

Kapittel 44. Særlige regler for søkere med nedsatt funksjonsevne/funksjonshemming

§ 44-1. *Stipend til søkere med nedsatt funksjonsevne eller funksjonshemming*

Søkere som på grunn av nedsatt funksjonsevne eller funksjonshemming ikke kan ha lønnet arbeid i tillegg til utdanning som er omfattet av forskriftens tredje del, gis et stipend på kr 3 549 per måned i tillegg til basisstøtten. Se også § 8-7.

Stipendet blir behovsprøvd etter reglene i kapittel 29.

§ 44-2. *Stipend ved forsinkelse ut over grensen i § 9-2*

Søkere som har rett til støtte etter forskriftens tredje del til forsinkelse ut over grensen i § 9-2 på grunn av dokumentert funksjonshemming i studiesituasjonen etter § 9-3, får basisstøtten som stipend. Det er en forutsetning at søkeren ikke mottar støtte gjennom folketrygden som er ment å dekke livsopphold. Stipendet behovsprøves ikke etter kapittel 29.

Sjette del. Støtte og ettergivelse for statsborgere fra utviklingsland, landene på Vest-Balkan, land i Øst-Europa og Sentral-Asia (kvoteordningen)

Kapittel 45. Hvem som er omfattet av kvoteordningen i sjette del

§ 45-1. *Hvem som er omfattet av kvoteordningen i sjette del*

Sjette del gjelder for statsborgere over 18 år fra utviklingsland, landene på Vest-Balkan, land i Øst-Europa og Sentral-Asia som er tatt opp ved høyskole eller universitet i Norge, etter de vilkårene som Kunnskapsdepartementet har fastsatt for kvoteordningen.

Det tas ikke opp nye studenter gjennom kvoteordningen fra og med høstsemesteret 2016. Kvotestudenter som har påbegynt en utdanning våsemesteret 2016 eller tidligere, har rett til å fullføre denne med støtte etter de vilkår som framgår av sjette del.

Kapittel 46. Krav til søkeren

§ 46-1. *Grunnleggende vilkår*

Det er et vilkår at søkeren har fått studieplass i høyere utdanning etter de vilkårene som er nevnt i § 45-1, har oppholdstillatelse som utdanningssøker, og skal bruke utdanningen i hjemlandet når studiet er fullført.

§ 46-2. *Vilkår om opphold i hjemlandet før søknad om opptak*

Det er et vilkår at søkeren har søkt om opptak til utdanning under kvoteordningen fra hjemlandet og dokumenterer opphold i hjemlandet i minst ett år før opptak i utdanningen.

§ 46-3. *Unntak fra § 46-2*

Unntak fra kravet om å søke fra hjemlandet kan bli gjort for søker som tidligere har fått støtte fra Lånekassen, eller som har finansiert høyere utdanning i Norge gjennom Norad og Norges forskningsråd o.l. Det er da en forutsetning at samlet studietid ikke overstiger fem år.

Kapittel 47. Hva slags utdanning det gis støtte til

§ 47-1. *Hva slags utdanning det gis støtte til*

Utdanningen må være godkjent for støtte etter forskriftens første del. Det gis støtte til ph.d.-utdanning til studenter som får støtte under kvoteordningen.

§ 47-2. *Innføringskurs i norsk eller samisk*

Søker som er tatt opp til et utdanningsprogram med norsk eller samisk som undervisningsspråk, får støtte i inntil ett år til innføringskurs i norsk eller samisk før utdanningen.

Kapittel 48. Hvor lang tid det gis støtte

§ 48-1. Hovedregel

Det gis støtte i normert tid for utdanningen, innenfor en ramme på fire år. Et eventuelt innføringskurs i norsk eller samisk kommer i tillegg til de fire årene.

§ 48-2. Kombinasjon masterutdanning og ph.d.-utdanning

Dersom søkeren planlegger ph.d.-utdanning, gis det bare støtte i ett år på mastergradsnivå. Søker som har mottatt støtte i mer enn ett år til mastergradsutdanning, og deretter blir tatt opp i ph.d.-utdanning under kvoteordningen, kan få støtte til ph.d.-utdanningen i så lang tid som gjenstår innenfor rammene i § 48-1, § 48-3 og § 48-4.

§ 48-3. Utvidet støtteperiode ved feltarbeid i hjemlandet

Dersom feltarbeid i hjemlandet inngår i utdanningen, utvides støtteperioden tilsvarende lengden på feltarbeidet, slik at det gis støtte i inntil fem år. Støtte til feltarbeid gis etter de samme reglene som gjelder for norske søkere, se § 5-1 og § 8-6.

§ 48-4. Forsinkelse i utdanningen

Ved forsinkelse i utdanningen kan det gis støtte i inntil ett år mer enn normert tid, se § 9-2. Ved forsinkelse i siste semester i utdanningen kan det gis støtte i inntil to måneder om sommeren for å fullføre utdanningen.

Det er en forutsetning at søkeren fortsatt har studieplass under kvoteordningen. Det gis ikke støtte til repetisjon av innføringskurs.

Kapittel 49. Utrekning av støttebeløpet

§ 49-1. Utrekning av støttebeløpet

Ved utregning av støttebeløpet gjelder reglene i tredje del og kapittel 40 og 41. Regler for utregning og utbetaling av støtten for det første semesteret er gitt i § 49-2. Regler for støtte til reiser er gitt i § 49-4 og § 49-5.

Det gis støtte i 12 måneder per undervisningsår for ph.d.-studenter.

§ 49-2. Utrekning og utbetaling av støtte i det første semesteret

Støtte for de to første månedene av semesteret gis som stipend tilsvarende basisstøtte for to måneder, jf. § 25-1. Støtten utbetales ved lærestedet ved oppstart i studiet.

Støtte for de resterende månedene regnes ut etter reglene i tredje del og utbetales etter reglene i kapittel 11.

§ 49-3. Forsørgerstipend

Søker får forsørgerstipend for barn født i 2001 eller senere som har oppholdstillatelse og som bor sammen med søkeren i Norge.

§ 49-4. Tilskudd til innreise og hjemreise

Det gis tilskudd til innreise ved starten av utdanningen og til hjemreise når utdanningen er avsluttet.

§ 49-5. Tilskudd til årlig hjemreise

Det gis tilskudd til en årlig hjemreise etter satsene i Lånekassen, når studiet har vart i ett år eller mer og søkeren ikke har hatt feltarbeid i semesteret før, eller skal ha feltarbeid i semesteret etter. Når studenten starter utdanningen i vårsemesteret, kan det gis reisetilskudd når studiet har vart i ett semester eller mer.

Det er en forutsetning for støtte til slik reise at søkeren faktisk gjennomfører reisen.

§ 49-6. Beregning av tilskudd til reiser

Tilskuddet til reiser i Norge etter § 49-4 og § 49-5 gis etter regelverket i § 30-1. Aldersgrense, maksimalsats og egenandel i § 30-1 gjelder likevel ikke for kvotestudenter.

Tilskuddet til reiser i utlandet gis med 70 prosent som stipend og 30 prosent som lån.

Kapittel 50. Ettergivelse av utdanningslån

§ 50-1. Ettergivelse av utdanningslån ved varig bosetting i hjemlandet

Låntakere får ettergitt utdanningslån som er gitt etter sjettede del når de reiser tilbake til hjemlandet for å bosette seg varig der.

§ 50-2. Bosetting i Norge eller annet land

Låntaker som bor i Norge eller i et annet land enn hjemlandet etter avsluttet utdanning, får ikke lånet ettergitt. For disse gjelder reglene i forskrift om forrenting og tilbakebetaling av utdanningslån og tap av rettar.

§ 50-3. Unntak ved humanitære grunner

Dersom det foreligger humanitære grunner til at låntakeren ikke kan bosette seg i hjemlandet etter avsluttet utdanning, som krig, alvorlig uro eller forfølgelse, kan lånet bli ettergitt dersom låntakeren bosetter seg i et annet land som er omfattet av kvoteordningen.

§ 50-4. Tilbakevending til Norge

Dersom låntakeren senere vender tilbake til Norge, vil vedtaket om ettergivelse bli opphevet. Er vedtaket eldre enn ti år, blir vedtaket likevel ikke endret.

*Sjuende del. Ikrafttredelse**Kapittel 51. Ikrafttredelse***§ 51–1. Ikrafttredelse**

Forskriften trer i kraft fra 15. april 2016.

29. feb. Nr. 206 2016**Forskrift om endring i samleforskrift om tredjeparters opplysningsplikt**

Hjemmel: Fastsatt av Skattedirektoratet 29. februar 2016 med hjemmel i lov 13. juni 1980 nr. 24 om ligningsforvaltning (ligningsloven) § 5–3. Kunngjort 3. mars 2016 kl. 14.25.

I

I samleforskrift 17. september 2013 nr. 1092 om tredjeparters opplysningsplikt gjøres følgende endringer:

§ 5–3–31 (1) g) skal lyde:

- g) kredittkortutstedere som omfattes av § 5–3–30 utelukkende fordi de holder konti nevnt i § 5–3–33 første ledd bokstav f.

§ 5–3–45 (1) c) skal lyde:

- c) innen 31. desember 2017 når kontohaver er enhet.

§ 5–3–60 (2) a) 4. skal lyde:

4. fast instruks om overføring av midler fra en konto som ikke er en innskuddskonto til en utenlandsk konto,

§ 5–3–60 (2) b) 3. skal lyde:

3. fast instruks om overføring av midler fra en innskuddskonto til en amerikansk konto, eller

II

Endringene under I trer i kraft straks.

1. mars Nr. 207 2016**Forskrift om opphevelse av forskrift om bibliotekareksamen ved Statens bibliotekskole**

Hjemmel: Fastsatt av Kunnskapsdepartementet 1. mars 2016 med hjemmel i lov 19. juni 1970 nr. 58 om eksamener og grader ved universiteter og høyskoler § 3, jf. delegeringsvedtak 17. juli 1970 nr. 4362. Kunngjort 3. mars 2016 kl. 14.25.

I

Forskrift om bibliotekareksamen ved Statens Bibliotekskole fastsatt ved kgl.res. 15. desember 1967 nr. 9035 oppheves.

II

Forskriften trer i kraft straks.

1. mars Nr. 208 2016**Forskrift om endring i forskrift til utfylling og gjennomføring mv. av skattebetalingsloven (skattebetalingsforskriften)**

Hjemmel: Fastsatt av Skattedirektoratet 1. mars 2016 med hjemmel i lov 17. juni 2005 nr. 67 om betaling og innkreving av skatte- og avgiftskrav (skattebetalingsloven) § 5–6 tredje ledd og § 5–8 tredje ledd, jf. forskrift 21. desember 2007 nr. 1766 til utfylling og gjennomføring mv. av skattebetalingsloven (skattebetalingsforskriften) § 5. Kunngjort 3. mars 2016 kl. 14.25.

I

I forskrift 21. desember 2007 nr. 1766 til utfylling og gjennomføring mv. av skattebetalingsloven (skattebetalingsforskriften) gjøres følgende endring:

§ 5–8–11 nytt sjettede ledd skal lyde:

Ved privat bruk av arbeidsgivers varebil eller lastebil som omfattes av Finansdepartementets forskrift til skatteloven § 5–13–1 fjerde ledd, beregnes trekkgrunnlaget for privat kjøring i henhold til Finansdepartementets forskrift til skatteloven § 5–13–1 fjerde ledd første og annet punktum (sjablongmetoden). Dersom vilkårene i Finansdepartementets forskrift til skatteloven § 5–13–1 fjerde ledd tredje til syvende punktum (individuell verdsettelse) er oppfylt, kan trekkgrunnlaget alternativt fastsettes etter denne metoden.

II

Endringen under I trer i kraft straks.

1. mars Nr. 209 2016

Forskrift om endring i forskrift om krav til gjennomstrømningsmålere (for væsker unntatt vann)

Hjemmel: Fastsatt av Justervesenet 1. mars 2016 med hjemmel i lov 26. januar 2007 nr. 4 om målenheter, måling og normaltids § 35, jf. § 7 og § 10, og § 8, § 19, § 20 og § 30 og forskrift 20. desember 2007 nr. 1723 om målenheter og måling § 5–2 annet ledd. Kunngjort 4. mars 2016 kl. 14.40.

I

I forskrift 21. desember 2007 nr. 1738 om krav til gjennomstrømningsmålere (for væsker unntatt vann) gjøres følgende endringer:

Forskriftens tittel skal lyde:

Forskrift 21. desember 2007 nr. 1738 om krav til målesystem for kontinuerlig og dynamisk måling av andre væsker enn vann

Forskriften skal lyde:

Kapittel 1 – Innledende bestemmelser

§ 1. Virkeområde

Forskriften fastsetter hvilke krav som gjelder for målesystem, jf. forskrift 20. desember 2007 nr. 1723 om målenheter og måling kapittel 3 og utfyllende regler om kontroll og godkjenning under bruk.

Kravene i forskriften her gjelder når

- slike målesystem selges eller tilbys for salg, jf. forskrift om målenheter og måling § 3–1 og når
- slike målesystem benyttes som grunnlag for beregning av økonomisk oppgjør, jf. forskrift om målenheter og måling § 3–4.

Forskriften her setter ikke krav til elektromagnetisk utstråling. Dette reguleres av forskrift 10. august 1995 nr. 713 om elektrisk utstyr.

§ 2. Definisjoner

I denne forskriften menes med:

- Målesystem:* Et system som består av selve gjennomstrømningsmåleren og alle anordninger som kreves for å sikre korrekt måling eller for å lette måleoperasjonene.
- Gjennomstrømningsmåler:* Et måleredskap beregnet på kontinuerlig måling, registrering og visning av mengden av væske som strømmer gjennom en målesensor i et lukket og fullstendig fylt rør under gitte målebetingelser. Kun måleredskaper som måler andre væsker enn vann er omfattet av denne definisjonen.
- Målestørrelsen:* Den bestemte størrelsen som skal måles.
- Påvirkende størrelse:* En størrelse som ikke er målestørrelsen, men som påvirker måleresultatet.
- Angitte driftsbetingelser:* De verdier av målestørrelsen og påvirkende størrelser som utgjør målesystemets normale driftsbetingelser.
- Forstyrrelse:* En påvirkende størrelse med en verdi som er innenfor de grenser som er spesifisert i hensiktsmessige krav, men utenfor målesystemets angitte driftsbetingelser. En påvirkende størrelse er uansett en forstyrrelse dersom den ikke er spesifisert i de angitte driftsbetingelser.
- Kritiske endringsverdi:* Den verdien der endringen i måleresultatet anses som uønsket.
- Direktesalg:* En handelstransaksjon er direktesalg dersom:
  - måleresultatet danner grunnlaget for prisen som betales,
  - minst en av de involverte parter i transaksjonen i forbindelse med målingen er en kunde eller en annen part som krever et lignende beskyttelsesnivå, og
  - alle parter i transaksjonen godtar måleresultatet på den tid og det sted transaksjonen skjer.
- Klimatiske miljøer:* De omgivelser der målesystemet kan benyttes. Det er definert en rekke temperaturgrenser for å ta høyde for klimaforskjeller mellom EØS-statene.

§ 3. Krav til målesystem

Målesystem skal minimum oppfylle de grunnleggende kravene fastsatt i kapittel 2. Maksimale tillatte målefeil for målesystem er angitt i § 29.

Målesystem som er typegodkjent etter tidligere regelverk, skal under bruk oppfylle de kravene som var gjeldende da målesystemet ble typegodkjent, herunder kravene til målenøyaktighet under bruk.

Målesystem som ikke er rettmessig samsvarsmerket eller har gyldig typegodkjenning og førstegangsgodkjenning, er ikke tillatt å bruke.

§ 4. Kontroll og godkjenning ved salg av målesystem

Målesystem som selges eller tilbys for salg, skal ha gyldig samsvarsvurdering etter bestemmelsene i forskrift om målenheter og måling kapittel 4.

Målesystem som er typegodkjent i henhold til «generell justerbestemmelse 25/81», kan førstegangsgodkjennes i henhold til den frem til og med år 2008. Førstegangsgodkjenningen skal i så fall utføres etter reglene om nasjonal samsvarsvurdering i forskrift om målenheter og måling § 4–7 til § 4–9. Dette gjelder bare dersom typegodkjenningen for den aktuelle måleren ikke er mer enn 10 år når måleren skal førstegangsgodkjennes.

§ 5. Tilsynet med et målesystem som brukes

Er målesystem er underlagt et periodisk tilsyn. Tilsynsperioden for et målesystem er ett år. Tilsynsperioden er to år for et målesystem som brukes ved salg til forbruker og som måler

- a) drivstoff og andre brenselvæsker enn flytende gasser
- b) spylervæske
- c) hjelpestoffer tilknyttet drivstofforbruket.

Testing av målesystemet i forbindelse med kontrollen skal utføres i henhold til relevante deler av gjeldende OIML R117, OIML R105 og Justervesenets prosedyrer, med mindre Justervesenet anser det mer hensiktsmessig og måleteknisk forsvarlig å utføre testingen på annen måte.

De måletekniske testene skal normalt utføres med de samme væskene som målesystemet måler ved normal drift. Dersom dette er vanskelig å få til, av f.eks. sikkerhetsmessige årsaker, kan det i stedet benyttes væsker med tilsvarende fysiske egenskaper.

Under testen må det være tilgjengelig tilstrekkelig mengde væske til testen samt nødvendig håndteringsutstyr, kvalifisert personell og kontrollredskap i nærheten.

Kapittel 2 – Krav til målesystem**Avsnitt I – Generelle krav****§ 6. Måleteknisk beskyttelse og kvalitetsnivå**

Et målesystem skal ha en høy grad av måleteknisk beskyttelse, slik at alle berørte parter kan ha tillitt til måleresultatet, og den skal konstrueres og fremstilles etter tilfredsstillende kvalitetsnivå med hensyn til måleteknologi og måledataenes sikkerhet.

§ 7. Påtenkt bruk og påregnelig feilbruk

Det skal tas hensyn til målesystemets påtenkte bruk samt den påregnelige feilbruk ved valg av løsninger som anvendes for å oppfylle kravene.

§ 8. Tillatte feil

Under de angitte driftsbetingelser og i fravær av en forstyrrelse skal målefeilen ikke overstige den maksimale tillatte målefeil som er fastsatt i § 29. Med mindre annet er angitt i avsnitt II, uttrykkes den maksimale tillatte målefeil som avviket fra den sanne måleverdi som et tosidig intervall.

Under de angitte driftsbetingelser og dersom det foreligger en forstyrrelse, er kravet til yteevne som fastsatt i avsnitt II.

Dersom målesystemet er beregnet brukt i et gitt permanent kontinuerlig elektromagnetisk felt, skal måleresultatet under forsøket med amplitudemodulert elektromagnetisk felt ligge innenfor maksimal tillatt målefeil.

§ 9. Påvirkende størrelser

Produsenten skal angi det klimatiske, mekaniske og elektromagnetiske miljø som målesystemet er beregnet brukt i, samt strømforsyning og andre påvirkende størrelser som kan påvirke målenøyaktigheten, idet det tas hensyn til kravene fastsatt i avsnitt II.

§ 10. Klimatiske miljø

Produsenten skal angi øvre og nedre temperaturgrense blant verdiene i tabell 1 og angi hvorvidt målesystemet er konstruert for kondenserende eller ikke-kondenserende fuktighet, samt om den tiltenkte plassering er åpen eller lukket.

Tabell 1

Øvre temperaturgrense	30 °C	40 °C	55 °C	70 °C
Nedre temperaturgrense	5 °C	–10 °C	–25 °C	–40 °C

§ 11. Mekaniske miljø

Det mekaniske miljø klassifiseres i følgende klasser:

Tabell 2

M1	Denne klassen omfatter målesystem som anvendes på steder med minimal eksponering for vibrasjoner og sjokk, f.eks. målere som monteres på lette støttekonstruksjoner og utsettes for ubetydelige vibrasjoner og sjokk fra lokale sprengninger, byggearbeider, smelling med dører osv.
----	--

M2	Denne klassen omfatter målesystem som anvendes på steder med betydelig eller høyt vibrasjons- og sjokknivå, f.eks. forårsaket av maskiner og forbigående kjøretøyer i nærheten, eller av at måleren er plassert i umiddelbar nærhet av tunge maskiner, transportbånd osv.
M3	Denne klassen omfatter målesystem som anvendes på steder med høyt og meget høyt vibrasjons- og sjokknivå, for eksempel målere montert direkte på maskiner, transportbånd osv.

Det skal tas hensyn til følgende påvirkende størrelser i forbindelse med det mekaniske miljø:

- Vibrasjon
- Mekanisk sjokk.

§ 12. *Elektromagnetiske miljø*

Med mindre annet er fastsatt i avsnitt II klassifiseres det elektromagnetiske miljø i følgende klasser:

Tabell 3

E1	Denne klassen omfatter målesystem som anvendes på steder med elektromagnetiske forstyrrelser tilsvarende dem man kan finne i bygninger som brukes til bolig- og handelsformål, og lette industribygninger.
E2	Denne klassen omfatter målesystem som anvendes på steder med elektromagnetiske forstyrrelser tilsvarende dem man kan finne i andre industribygg.
E3	Denne klassen omfatter målesystem som får strøm fra batteriet i et kjøretøy. Slike målere skal oppfylle kravene for E2 samt følgende tilleggskrav: spenningsfall forårsaket av oppladning av startkretsen i forbrenningsmotorer og spenningstransienter ved frakopling av utladet batteri mens motoren er i drift.

Det skal tas hensyn til følgende påvirkende størrelse i forbindelse med elektromagnetiske miljøer:

- Spenningsavbrudd
- Kortvarig redusert spenning
- Spenningstransienter på forsyningsledninger og/eller signalledninger, elektrostatisk utladninger
- Høyfrekvente elektromagnetisk felt
- Overførte høyfrekvente elektromagnetiske felt på forsyningsledninger eller signalledninger
- Overspenning på forsyningsledninger og/eller signalledninger.

Det skal tas hensyn til følgende andre påvirkende størrelser når det er hensiktsmessig:

- Spenningsvariasjon
- Variasjoner i nettfrekvens
- Nettgenererte magnetiske felt
- Andre størrelser som kan påvirke målerens nøyaktighet i vesentlig grad.

§ 13. *Grunnleggende regler for forsøk og bestemmelse av feil*

De grunnleggende kravene angitt i § 8 skal kontrolleres for hver relevant påvirkende størrelse. Med mindre annet er angitt i avsnitt II, gjelder disse grunnleggende kravene når hver påvirkende størrelse påføres og virkningen av den vurderes separat, idet alle andre påvirkende størrelser holdes relativt konstant ved sine referanseverdier.

Måleforsøk skal utføres under og etter påføring av den påvirkende størrelsen, alt etter hva som tilsvarer normal driftsstatus for målesystemet når denne påvirkende størrelsen kan antas å opptre.

§ 14. *Luftfuktighet*

Avhengig av det klimatiske miljø målesystemet er ment brukt i, kan det mest hensiktsmessige testforløp enten være stasjonær fuktig varme (ikke-kondenserende), eller syklisk fuktig varme (kondenserende).

Testforløp med syklisk varierende fuktighet er hensiktsmessig dersom kondensering er viktig, eller dersom dampgjennomtrengning vil bli fremskyndet av ventilasjon. Ved forhold der ikke-kondenserende luftfuktighet er viktig, er testforløp med stasjonær fuktig varme hensiktsmessig.

§ 15. *Reproduserbarhet*

Dersom målesystemet brukes til å måle den samme målestørrelsen, men på ulike steder og av ulike brukere, skal resultatene av påfølgende målinger være i nært samsvar. Variasjonen i måleresultatene skal være liten i forhold til maksimal tillatt målefeil.

§ 16. *Repeterbarhet*

Dersom målestørrelsen har samme verdi og måleforholdene er uendret, skal de påfølgende måleresultatene stemme godt overens. Variasjonen i måleresultatene skal være liten i forhold til maksimale tillatte målefeil.

§ 17. *Oppløsning og følsomhet*

Et målesystem skal være tilstrekkelig følsom, og skal ha tilstrekkelig oppløsning tilpasset måleoppgaven.

§ 18. Holdbarhet

Et målesystem skal være konstruert slik at dens måletekniske egenskaper er tilstrekkelig stabile i et tidsrom som produsenten fastsetter, forutsatt at det monteres, vedlikeholdes og brukes korrekt i samsvar med produsentens anvisninger og i det miljø det er bestemt for.

§ 19. Pålitelighet

Et målesystem skal konstrueres slik at virkningen av en funksjonsfeil som medfører et unøyaktig måleresultat, reduseres så langt som mulig, med mindre en slik feil er åpenbar.

§ 20. Egnethet

Et målesystem skal være:

- Egnet til den påtenkte bruk, idet det tas hensyn til de i praksis forekommende driftsbetingelser, og det skal ikke stilles urimelige krav til brukeren for å oppnå et korrekt måleresultat
- Robust og framstilt av materialer som er velegnet til de påtenkte driftsbetingelser
- Konstruert slik at målefunksjonen skal kunne kontrolleres etter at måleren er markedsført og tatt i bruk. Om nødvendig skal særskilt utstyr eller programvare til denne kontrollen være en del av målesystemet. Testprosedyren skal være beskrevet i bruksanvisningen
- Ufølsom overfor små variasjoner i målestørrelsens verdi, eller det skal reagere på en hensiktsmessig måte dersom måleren er beregnet til måling av verdier av målestørrelsen som er konstant over tid.

Et målesystem skal ikke være av en slik art at det lett kan brukes til bedrageri, og muligheten for utilsiktet feilbruk skal være minst mulig.

Dersom et målesystem har tilknyttet programvare med andre funksjoner enn målefunksjonen, skal programvaren som har avgjørende betydning for målefunksjonen, kunne identifiseres, og den skal ikke utsettes for forstyrrende påvirkning fra de tilknyttede programvarefunksjonene.

§ 21. Beskyttelse mot manipulering

Dersom målesystemet koples til en annen anordning direkte eller ved fjerntilkopling, skal dets måletekniske egenskaper ikke påvirkes av anordningen på en feilaktig måte.

Komponenter som har avgjørende betydning for de måletekniske egenskapene, skal være konstruert slik at de kan sikres. De anvendte sikkerhetstiltak skal gjøre det mulig å påvise om inngrep har funnet sted.

Programvare som har avgjørende betydning for de måletekniske egenskapene, skal være merket tilsvarende, og skal være sikret. Identifikasjon av slik programvare skal lett framskaffes fra målesystemet. Eventuell informasjon eller indikasjon på at det har funnet sted et inngrep skal være tilgjengelig i et rimelig tidsrom.

Måledata, programvare som er av avgjørende betydning for måleegenskapene, og måleteknisk viktige parametere som lagres eller overføres, skal være beskyttet på hensiktsmessig vis mot tilsiktede eller utilsiktede endringer.

§ 22. Opplysninger som skal påføres eller følge målesystemet

Et målesystem skal være påført produsentens merke eller navn og opplysninger om målerens nøyaktighet. I den grad det er relevant skal også følgende opplysninger påføres målesystemet:

- Relevante opplysninger om bruksbetingelser
- Målekapasitet
- Måleområde
- Identitetsmerke
- Nummer på sertifikat for EF-typegodkjenning eller EF-konstruksjonsundersøkelse
- Opplysninger om tilleggsutstyr som gir måleresultater, overholder bestemmelsene i fastsatte forskrifter vedrørende lovregulert måleteknisk kontroll.

Opplysninger om betjening skal følge målesystemet med mindre måleren er så enkel at dette er unødvendig. Opplysningene skal være lette å forstå, og skal i relevant omfang omfatte følgende:

- Angitte driftsbetingelser
- Elektromagnetisk miljø
- Øvre og nedre temperaturgrense, om kondensasjon er akseptabelt eller ikke, åpen eller lukket plassering
- Anvisninger for montering, vedlikehold, reparasjoner og tillatte innstillinger
- Anvisninger for korrekt betjening og eventuelle særlige bruksvilkår
- Vilkår for kompatibilitet med grensesnitt, underenheter eller måleredskaper.

Alle merker og påskrifter skal være tydelige og utvetydige og de skal ikke kunne fjernes eller flyttes. For grupper av identiske målesystem er det ikke nødvendig med individuelle bruksanvisninger.

§ 23. Angivelse av måleverdi

Med mindre annet er angitt i avsnitt II, skal skalaintervallet for en målt verdi være på formen 1×10^n , 2×10^n eller 5×10^n , hvor n er et heltall eller null. Målenheten eller dens symbol skal vises nær tallverdien.

Det skal benyttes målenheter og symboler som er i samsvar med bestemmelsene i forskrift om målenheter og måling.

§ 24. Visning av resultat

Resultatet skal vises på et display eller som papirutskrift. Ved utskrift skal skriften eller registreringen være lett lesbar og ikke kunne fjernes.

Alle resultater skal være tydelige og utvetydige og ledsaget av de merker og påskrifter som er nødvendige for å opplyse brukeren om resultatets betydning. Resultatet som vises, skal være lett lesbart under normale bruksforhold. Ytterligere informasjon kan vises under forutsetning av at den ikke kan forveksles med de måletekniske kontrollerte resultatene.

Et målesystem for handelstransaksjoner i form av direktesalg skal være konstruert slik at måleresultatene vises for begge parter i transaksjonen når det er montert hensiktsmessig. Enhver kvittering som er avgjørende for direktesalg og som kunden får gjennom en tilknyttet anordning som ikke oppfyller krav i denne forskriften, skal være påført relevante opplysninger om begrensingen.

§ 25. Ytterligere behandling av data for å avslutte en handelstransaksjon

Målesystem skal på en varig måte registrere måleresultatet sammen med opplysninger som identifiserer den bestemte transaksjon når målingen ikke kan gjentas og måleren normalt er beregnet brukt når den ene parten i transaksjonen er fraværende.

I tillegg skal et varig bevis på måleresultatet og opplysninger for identifikasjon av transaksjonen kunne stilles til rådighet på anmodning idet målingen avsluttes.

§ 26. Samsvarsvurdering

Et målesystem skal være konstruert slik at det lett kan vurderes om det er i samsvar med de relevante kravene i denne forskriften.

Avsnitt II – Spesifikke krav**§ 27. Definisjoner**

I dette avsnittet menes med:

- a) *Beregningsenhet*: En del av et målesystem som mottar utgangssignalene fra måleorganet(ene) og, eventuelt, fra tilknyttede måleredskaper og viser måleresultatene
- b) *Direktevisning*: Visning av volum eller masse, tilsvarende den målestørrelse som målesystemet er fysisk i stand til å måle. Direktevisning kan konverteres til en annen mengde ved hjelp av en konverteringsanordning
- c) *Konverteringsenhet*: En del av beregningsenheten som ved å ta hensyn til væskens egenskaper (temperatur, tetthet osv.), som måles ved hjelp av tilknyttede måleredskaper, eller er lagret i et minne, automatisk konverterer
  1. målt volum av væsken til volum ved referansebetingelser og/eller til masse, eller
  2. målt masse av væsken til et volum ved referansebetingelser under samme målebetingelser og/eller til volum ved referansebetingelser.

En konverteringsenhet omfatter relevante tilknyttede måleredskaper
- d) *Med/uten avbruddsmulighet*: Et målesystem anses å ha/ikke ha avbruddsmulighet når væskestrømmen kan/ikke kan stoppes lett og raskt
- e) *Mengdemåler for drivstoff*: Et målesystem beregnet på påfylling av motorkjøretøyer, små båter og små luftfartøyer
- f) *Minste tillatte målekvantum (MMQ)*: Den minste mengde av væske som gir en måleteknisk akseptabel måling
- g) *Referansebetingelser*: De spesifiserte tilstandsparametere som den målte mengden av væsken konverteres til
- h) *Selvbetjeningsenhet*: En spesifikk anordning som er en del av et selvbetjeningssystem, og som gjør det mulig for ett eller flere målesystemer å inngå i dette selvbetjeningssystemet
- i) *Selvbetjeningssystem*: En ordning som gjør det mulig for kunden å bruke et målesystem med sikte på å skaffe væske til egnet bruk
- j) *Strømningsrateintervall*: Intervallet mellom minste strømningsrate ($Q_{\min}$) og største strømningsrate ($Q_{\max}$)
- k) *Tilknyttet måleredskaper*: Et måleredskap koplet til beregningsenheten for måling av visse størrelser som er karakteristiske for væsken, med sikte på å foreta en korreksjon og/eller konvertering.

§ 28. Angitte driftsbetingelser

Produsenten skal angi nominelle driftsbetingelser for målesystemet, særlig:

- a) *Strømningsrateområde*. For strømningsrateområdet gjelder følgende vilkår:
  1. strømningsrateområdet til et målesystem skal være innenfor strømningsrateområdet til hver av systemets elementer, særlig innenfor gjennomstrømningsmålerens område
  2. gjennomstrømningsmåler og målesystem:

Tabell 4

Spesifikt målesystem	Væskens egenskap	Minste forhold $Q_{\max} : Q_{\min}$
Mengdemåler for drivstoff	Ikke-flytende gasser	10:1
	Flytende gasser	5:1
Målesystem	Kryogene væsker	5:1
Målesystemer på rørledninger og systemer for lasting av skip	Alle væsker	Egnet til bruk

<i>Spesifikt målesystem</i>	<i>Væskens egenskap</i>	<i>Minste forhold $Q_{max} : Q_{min}$</i>
Alle andre målesystemer	Alle væsker	4:1

- b) Egenskapene til væsken som målesystemet skal måle, med angivelse av navn eller type væske eller den relevante egenskaper, for eksempel:
- temperaturintervall
  - trykkintervall
  - tetthetsintervall
  - viskositetsintervall.
- c) Den nominelle verdien av vekselspenningsforsyning og/eller grenser for likespenningsforsyning
- d) Referansebetingelser for konverterte verdier.

§ 29. Nøyaktig klassifisering og maksimal tillatte målefeil

For mengder på minst to liter er maksimal tillatte målefeil for visninger angitt i tabell 5. A gjelder for komplette målesystemer i felt ved normale driftsbetingelser, B gjelder for test av selve måleren i et testoppsett. For mengder på under to liter er maksimal tillatte målefeil for visninger angitt i tabell 6.

Tabell 5

	<i>Nøyaktighetsklasse</i>				
	0,3	0,5	1,0	1,5	2,5
Målesystemer (A)	0,3 %	0,5 %	1,0 %	1,5 %	2,5 %
Gjennomstrømningsmålere (B)	0,2 %	0,3 %	0,6 %	1,0 %	1,5 %

Tabell 6

<i>Målt volum V</i>	<i>Maksimal tillatte målefeil</i>
$V < 0,1 \text{ l}$	$4 \times$ verdi i tabell 5, anvendt på 0,1 l
$0,1 \text{ l} \leq V < 0,2 \text{ l}$	$4 \times$ verdi i tabell 5
$0,2 \text{ l} \leq V < 0,4 \text{ l}$	$2 \times$ verdi i tabell 5, anvendt på 0,4 l
$0,4 \text{ l} \leq V < 1 \text{ l}$	$2 \times$ verdi i tabell 5
$1 \text{ l} \leq V < 2 \text{ l}$	Verdi i tabell 5, anvendt på 2 l

Uansett hvilken mengde som måles, er imidlertid maksimal tillatt målefeil gitt ved den største av følgende to verdier:

- a) absoluttverdien av maksimal tillatte målefeil gitt i tabell 5 eller 6
- b) absoluttverdien av maksimal tillatte målefeil for minste tillatte målekvantum (E_{min}).

For minste tillatte målekvantum større enn eller lik to liter gjelder følgende vilkår:

- a) E_{min} skal oppfylle vilkåret: $E_{min} \geq 2 R$, der R er det minste skalaintervall for indikatoren
- b) E_{min} er gitt ved formelen: $E_{min} = (2MMQ) \times (A/100)$, der:
  1. MMQ er minste tillatte målekvantum,
  2. A er tallverdien angitt i linje A i tabell 5.

For minste tillatte målekvantum på mindre enn to liter gjelder nevnte vilkår i tredje ledd bokstav a, og E_{min} er to ganger verdien angitt i tabell 6, og relatert til linje A i tabell 5.

Ved konvertert visning er maksimal tillatte målefeil som i linje A i tabell 5. Maksimal tillatte målefeil på konverterte visninger fra en konverteringsanordning er lik $\pm (A - B)$, der A og B er verdiene angitt i tabell 5. Deler av konverteringsanordningene som kan testes separat:

- a) *Beregningsenhet*: Maksimal tillatte målefeil for væskemengdevisninger er, uansett fortegn, lik en tittel av maksimal tillatte målefeil som definert i linje A i tabell 5
- b) *Tilknyttede måleredskaper*: Tilknyttede måleredskaper skal ha en nøyaktighet som minst er like god som verdiene i tabell 7. Disse verdiene gjelder for visning av karakteristiske mengder av væsken som vises av konverteringsanordningen
- c) *Nøyaktighet for beregningsfunksjon*: Minste tillatte avvik for beregningen av hver karakteristiske mengde av væsken, uansett fortegn, er lik 2/5 av verdien fastsatt i bokstav b.

Krav angitt i femte ledd bokstav a gjelder for enhver beregning, ikke bare konvertering.

Tabell 7

<i>Maksimal tillatte målefeil</i>	<i>Målesystemets nøyaktighetsklasse</i>				
	0,3	0,5	1,0	1,5	2,5
Temperatur	$\pm 0,3 \text{ }^\circ\text{C}$		$\pm 0,5 \text{ }^\circ\text{C}$		$\pm 1,0 \text{ }^\circ\text{C}$
Trykk	Mindre enn 1 MPa: $\pm 50 \text{ kPa}$, Fra 1 til 4 MPa: $\pm 5 \%$, Over 4 MPa: $\pm 200 \text{ kPa}$				
Tetthet	$\pm 1 \text{ kg/m}^3$		$\pm 2 \text{ kg/m}^3$		$\pm 5 \text{ kg/m}^3$

Målesystemet skal ikke utnytte maksimale tillatte feil eller systematisk favorisere en bestemt part.

§ 30. *Største tillatte virkning av forstyrrelser*

Virkningen av en elektromagnetisk forstyrrelser på et målesystem skal være en av følgende:

- Endringen i måleresultatet er ikke større enn den kritiske endringsverdien som definert i annet ledd
- Angivelsen av måleresultatet viser en forbigående variasjon som ikke kan tolkes, registreres eller overføres som måleresultat. For et system med mulighet for avbrudd kan dette også bety at det er umulig å utføre noen måling
- Endringen i måleresultatet er større enn den kritiske endringsverdien, i hvilket tilfelle målesystemet skal muliggjøre innhenting av måleresultatet rett før den kritiske endringsverdien opptrådte og avbrøt væskestrømmen.

Den kritiske endringsverdien er større enn maksimal tillatte målefeil dividert med fem for en bestemt målt mengde eller $E_{\min}$.

§ 31. *Holdbarhet*

Når det er gjennomført et egnet forsøk der det tas hensyn til tidsrommet produsenten har anslått, skal følgende kriterium være oppfylt: Variasjonen i måleresultatet etter langtidstesten skal, når det sammenlignes med det opprinnelige måleresultatet, ikke overstige verdien for målesystem angitt i linje B i tabell 5.

§ 32. *Egnethet*

For en målt mengde som vedrører samme måling, skal de viste verdiene fra forskjellige anordninger ikke avvike fra hverandre med mer enn en minstedeling dersom anordningene har samme minstedeling. Dersom anordningene har forskjellige minstedelinger, skal avviket ikke være større enn den største minstedelingen.

For et selvbetjeningssystem gjelder imidlertid at minstedelingen på hovedanordningen i målesystemet skal være den samme som minstedelingen på selvbetjeningsenheten, og resultatene av målingene skal ikke avvike fra hverandre.

Det skal ikke være mulig å bortlede den målte mengden under normale bruksforhold med mindre dette er åpenbart.

En prosentdel med luft eller gass som ikke lett kan oppdages i væsken skal ikke føre til en variasjon i målefeilen større enn:

- 0,5 % for andre væsker enn drikkevæsker og for væsker med en viskositet på høyst 1 mPa.s, eller
- 1 % for drikkevæsker og for væsker med en viskositet på over 1 mPa.s.

Den tillatte variasjonen skal imidlertid aldri være under 1 % av minste tillatte målekvantum. Denne verdien gjelder for luft- eller gasslommer.

§ 33. *Målesystem til direktesalg*

Et målesystem for direktesalg skal ha mulighet for å nullstille indikatorene. Det skal ikke være mulig å bortlede en målt mengde. Ved målesystemer for direktesalg skal målingen kunne avbrytes.

Visningen av mengden som transaksjonen bygger på, skal være permanent til alle parter i transaksjonen har godtatt måleresultatet.

Enhver prosentdel av luft eller gass i væsken skal ikke føre til en variasjon i målefeilen på mer enn verdiene angitt i § 32 fjerde ledd.

§ 34. *Mengdemåler for drivstoff*

Indikatorer på mengdemåler for drivstoff skal ikke kunne nullstilles under en måling. Det skal være sperret for påbegynnelse av en ny måling til indikatoren er nullstilt.

Dersom et målesystem er utstyrt med prisangivelse, skal differansen mellom den angitte prisen og prisen beregnet ut fra enhetsprisen og den angitte mengden ikke overstige prisen som tilsvarer $E_{\min}$. Denne differansen behøver imidlertid ikke være mindre enn den minste pengeenheten.

§ 35. *Strømforsyningsfeil*

Et målesystem skal enten være utstyrt med en anordning for nødstrømsforsyning som vil opprettholde alle målefunksjoner under feil i hovedstrømforsyningen eller være utstyrt med midler til å lagre og vise de foreliggende data, slik at den påbegynte transaksjonen kan avsluttes, og midler til å stoppe gjennomstrømningen det øyeblikk feilen oppstår i hovedstrømforsyningen.

§ 36. *Krav til nøyaktighetsklasser for målesystem som selges til ulike anvendelser*

Tabell 8 angir krav til nøyaktighetsklasser for målesystem som selges til ulike anvendelser. Produsenten kan imidlertid angi bedre nøyaktighet for visse typer målesystemer.

Tabell 8

<i>Nøyaktighetsklasse</i>	<i>Typer målesystem</i>
0,3	Målesystemer på rørledninger – Målesystemer til innkrevning av skatter og avgifter på mineralolje ved lasting eller lossing av skip, jernbanevogner og tankbiler.
0,5	Alle målesystemer, med mindre annet er angitt annensteds i denne tabell, særlig – mengdemåler for drivstoff (ikke til flytende gasser),

<i>Nøyaktighetsklasse</i>	<i>Typer målesystem</i>
1,0	<ul style="list-style-type: none"> – målesystemer på tankbiler til væsker med lav viskositet (< 20 mPa.s), – målesystemer til lastning/lossing av skip, jernbanetankvogner og tankbiler, – målesystemer for melk, – målesystemer for drivstoffpåfylling på luftfartøyer. <p>Målesystemer for flytende gasser under trykk ved en temperatur på minst –10°C</p> <p>Målesystemer som normalt er i klasse 0,3 eller 0,5, men brukt til væsker</p> <ul style="list-style-type: none"> – med en temperatur på under –10 °C eller over 50 °C – med en dynamisk viskositet på over 1000 mPa.s – med maksimalt volumetrisk strømningsrate på høyst 20 l/h.
1,5	<p>Målesystemer for flytende karbondioksid. Målesystemer for flytende gasser under trykk målt ved en temperatur under –10 °C (unntatt kryogene væsker).</p>
2,5	<p>Målesystemer for kryogene væsker (temperatur under –153 °C).</p>

§ 37. Målenheter

Den målte mengden skal vises i milliliter, kubikkcentimeter, liter, kubikkmeter, gram, kilogram eller tonn.

Kapittel 3 – Avsluttende bestemmelser

§ 38. Overtredelsesgebyr

Overtredelse av bestemmelsene i denne forskriften kan medføre pålegg av overtredelsesgebyr utmålt etter bestemmelsene i forskrift om målenheter og måling kapittel 7.

§ 39. Ikrafttredelse

Denne forskriften trer i kraft 1. januar 2008.

II

Forskriften trer i kraft 20. april 2016.

1. mars Nr. 210 2016

Forskrift om endring i forskrift om krav til ikke-automatiske vekter

Hjemmel: Fastsatt av Justervesenet 1. mars 2016 med hjemmel i lov 26. januar 2007 nr. 4 om målenheter, måling og normalt id § 7 annet ledd og § 19.

EØS-henvisninger: EØS-avtalen vedlegg II kap. IX nr. 27d (direktiv 2014/31/EU). Kunngjort 4. mars 2016 kl. 14.40.

I

I forskrift 21. desember 2007 nr. 1735 om krav til ikke-automatiske vekter gjøres følgende endringer:

§ 11 første ledd skal lyde:

Ved samsvarsvurdering angitt i forskrift om målenheter og måling vedlegg 1, må visningsfeilen ikke overstige største tillatte visningsfeil som vist i tabell 3. Ved digital visning skal visningsfeilen korrigeres for avrundsingsfeil.

§ 28 skal lyde:

Når en vekt benyttet på ett av bruksområdene nevnt i § 1 annet ledd er utstyrt med eller knyttet til innretninger som ikke har gjennomgått samsvarsvurderingen nevnt i forskrift om målenheter og måling vedlegg 1, skal hver enkelt av innretningene være påført en stor, svart «M» trykket på en rød, kvadratisk bakgrunn der siden er minst 25 mm, og det hele skal krysses av kvadratets to diagonaler.

§ 29 første ledd skal lyde:

Samsvarsvurderingen i henhold til forskrift om målenheter og måling vedlegg 1 modul D, D1, F, F1 eller G kan foretas i produsentens lokaler eller på ethvert annet sted med mindre frakten av vekten til bruksstedet nødvendigvis demonstrering, med mindre idriftsetting på bruksstedet nødvendigvis demonstrering av vekten eller andre tekniske installasjonsarbeider som kan ha innvirkning på vektens yteevne, og så sant tyngdekraftens verdi på bruksstedet tas i betraktning eller vektens yteevne ikke påvirkes av variasjoner i tyngdekraften. I alle andre tilfeller skal de foretas på vektens brukssted.

§ 32 første ledd bokstav b skal lyde:

- b) importør har oppfylt kravene i forskrift om målenheter og måling § 4–16 punkt 3,

II

Endringene trer i kraft 20. april 2016.

3. mars Nr. 211 2016

Forskrift om endring i forskrift om gjennomføring av EØS-regler om vedtatte internasjonale regnskapsstandarder

Hjemmel: Fastsatt av Finansdepartementet 3. mars 2016 med hjemmel i lov 17. juli 1998 nr. 56 om årsregnskap m.v. (regnskapsloven) § 3–9 annet ledd.

EØS-henvisninger: EØS-avtalen vedlegg XXII nr. 10ba (forordning (EF) nr. 1126/2008 endret ved forordning (EF) nr. 1260/2008, forordning (EF) nr. 1261/2008, forordning (EF) nr. 1262/2008, forordning (EF) nr. 1263/2008, forordning (EF) nr. 1274/2008, forordning (EF) nr. 53/2009, forordning (EF) nr. 69/2009, forordning (EF) nr. 70/2009, forordning (EF) nr. 254/2009, forordning (EF) nr. 460/2009, forordning (EF) nr. 494/2009, forordning (EF) nr. 495/2009, forordning (EF) nr. 636/2009, forordning (EF) nr. 824/2009, forordning (EF) nr. 839/2009, forordning (EF) nr. 1136/2009, forordning (EF) nr. 1142/2009, forordning (EF) nr. 1164/2009, forordning (EF) nr. 1165/2009, forordning (EF) nr. 1171/2009, forordning (EU) nr. 1293/2009, forordning (EU) nr. 243/2010, forordning (EU) nr. 244/2010, forordning (EU) nr. 550/2010, forordning (EU) nr. 574/2010, forordning (EU) nr. 632/2010, forordning (EU) nr. 633/2010, forordning (EU) nr. 662/2010, forordning (EU) nr. 149/2011, forordning (EU) nr. 1255/2011, forordning (EU) nr. 475/2012, forordning (EU) nr. 1254/2012, forordning (EU) nr. 1255/2012, forordning (EU) nr. 1256/2012, forordning (EU) nr. 183/2013, forordning (EU) nr. 301/2013, forordning (EU) nr. 313/2013, forordning (EU) nr. 1174/2013, forordning (EU) nr. 1374/2013, forordning (EU) nr. 1375/2013, forordning (EU) nr. 634/2014, forordning (EU) nr. 1361/2014, forordning (EU) 2015/28, forordning (EU) 2015/29, forordning (EU) 2015/2173 og forordning (EU) 2015/2231. Kunngjort 4. mars 2016 kl. 14.40.

I

I forskrift 17. desember 2004 nr. 1852 om gjennomføring av EØS-regler om vedtatte internasjonale regnskapsstandarder skal § 2 lyde:

EØS-avtalen vedlegg XXII nr. 10ba (forordning (EF) nr. 1126/2008 som endret ved forordning (EF) nr. 1260/2008, forordning (EF) nr. 1261/2008, forordning (EF) nr. 1262/2008, forordning (EF) nr. 1263/2008, forordning (EF) nr. 1274/2008, forordning (EF) nr. 53/2009, forordning (EF) nr. 69/2009, forordning (EF) nr. 70/2009, forordning (EF) nr. 254/2009, forordning (EF) nr. 460/2009, forordning (EF) nr. 494/2009, forordning (EF) nr. 495/2009, forordning (EF) nr. 636/2009, forordning (EF) nr. 824/2009, forordning (EF) nr. 839/2009, forordning (EF) nr. 1136/2009, forordning (EF) nr. 1142/2009, forordning (EF) nr. 1164/2009, forordning (EF) nr. 1165/2009, forordning (EF) nr. 1171/2009, forordning (EU) nr. 1293/2009, forordning (EU) nr. 243/2010, forordning (EU) nr. 244/2010, forordning (EU) nr. 550/2010, forordning (EU) nr. 574/2010, forordning (EU) nr. 632/2010, forordning (EU) nr. 633/2010, forordning (EU) nr. 662/2010, forordning (EU) nr. 149/2011, forordning (EU) nr. 1205/2011, forordning (EU) nr. 475/2012, forordning (EU) nr. 1254/2012, forordning (EU) nr. 1255/2012, forordning (EU) nr. 1256/2012, forordning (EU) nr. 183/2013, forordning (EU) nr. 301/2013, forordning (EU) nr. 313/2013, forordning (EU) nr. 1174/2013, forordning (EU) nr. 1374/2013, forordning (EU) nr. 1375/2013, forordning (EU) nr. 634, forordning (EU) nr. 1361/2014, forordning (EU) 2015/28, forordning (EU) 2015/29, forordning (EU) 2015/2173 og forordning (EU) 2015/2231 gjelder som forskrift .

II

Forskriften trer i kraft straks.

Forordninger

I informasjonsdelen «Forordninger» tilføyes følgende:

For å lese forordning (EU) 2015/2173 se her:
Engelsk versjon.

For å lese forordning (EU) 2015/2231 se her:
Engelsk versjon.

4. mars Nr. 212 2016

Forskrift om endring i forskrift om jakt, felling, fangst og fiske i statsallmenning

Hjemmel: Fastsatt av Miljødirektoratet 4. mars 2016 med hjemmel i lov 6. juni 1975 nr. 31 om utnyttning av rettar og lunnende m.m. i statsallmenningane (fjellova) § 25, § 26 og § 29, delegeringsvedtak 21. november 1975 nr. 4 og delegeringsvedtak 8. januar 1976 nr. 4297. Kunngjort 4. mars 2016 kl. 14.40.

I

I forskrift 8. mars 2004 nr. 515 om jakt, felling, fangst og fiske i statsallmenning gjøres følgende endringer:

§ 6 skal lyde:

§ 6. Korttyper

Følgende korttyper skal være tilgjengelige:

1. dagskort/døgnkort, unntatt i periode med krav om søknad,
2. 5-dagerskort eller ukekort (7 dager) frem til 23. desember og ukekort (7 dager) for fiske,
3. sesongkort med gyldighet frem til 23. desember.

Fjellstyret kan dessuten tilby:

1. det alternativ som fjellstyret under pkt. 2 ovenfor velger ikke å innføre som obligatorisk korttype,
2. familiekort for fiske (ektepar, samboerpar og enslige) m/barn under 20 år,
3. 2- og 3-dagers/døgnkort,
4. særskilte kortordninger for ungdom mellom 16 og 20 år, personer over 67 år og for grupper på kortere turer hvor jakt og fiske ikke er det primære formålet (ekskursjoner, skoleklasser på tur),
5. gratis jakt for personer som etter forskrift 22. mars 2002 nr. 313 om utøvelse av jakt, felling og fangst § 6 helt eller delvis skal slippe å betale for jaktkort,
6. sesongkort, 5-dagers og ukekort (7 dager) i perioden fra 1. januar til jakttidens slutt og dagskort i regulert periode,
7. jaktkort på smårovvilt. Fjellstyret bestemmer om det kun skal tilbys sesongkort eller om også andre korttyper jf. første ledd skal tilbys,
8. fiskekort for skoleklasser, studenter, flyktninger eller lignende grupper hvor hensikten er opplæring eller rekruttering.

Døgnkortet skal være gyldig i 24 timer. Dersom fjellstyret selger døgnkort skal jeger/fisker selv kunne bestemme fra hvilket tidspunkt kortet skal gjelde.

Ved salg av sesongkort med gyldighet frem til 23. desember, kan det ikke tilbys nytt sesongkort med gyldighet fra 1. januar.

For fiske med faststående redskap og oter er det kommunegrensene pr. 28. oktober 2015 som definerer hvem som er innenbygdsboende.

Personer som ikke er bosatt i Norge kan ikke gis adgang til fiske med faststående redskap, småviltjakt og fangst.

§ 7 annet og tredje ledd skal lyde:

For jakt på bever er det kommunegrensene pr. 28. oktober 2015 som definerer hvem som er innenbygdsboende.

Personer som ikke er bosatt i Norge kan ikke gis adgang til å jakte bever.

§ 8 skal lyde:

Følgende alternative utbudsmåter skal gjelde:

- a) Fast pris pr. kg kjøtt for felt dyr. Fjellstyret kan bestemme at det skal betales en fast grunnavgift for hvert enkelt dyr som tildeles. Innbetalt grunnavgift trekkes fra i det endelige oppgjør for felte dyr.
- b) I særlige tilfeller kan jaktretten leies ut til fast pris pr. dyr.
- c) Jaktkort til fast pris med tillegg pr. kg kjøtt ved felt vilt.

Er det flere søkere skal tildeling skje ved loddtrekning. Jaktkort for elg og hjort kan tilbys gjennom i natur og lignende formidlingstjenester eller ved direktesalg fra fjellstyret uten loddtrekning.

Slik jakt kan leies bort ved ett- eller flerårige kontrakter. Likevel ikke for lengre enn totalt 5 jaktår.

Fjellstyret kan bestemme at jaktlag skal bestå av et minste antall jegere.

Elg- og hjortejakt på statsallmenningsgrunn skal gjøres kjent for alle bosatte i Norge. Utlysingsteksten skal gjøres tilgjengelig på Internett.

For jakt på elg og hjort er det kommunegrensene pr. 28. oktober 2015 som definerer hvem som er innenbygdsboende.

Personer som ikke er bosatt i Norge kan ikke gis adgang til jakt på elg og hjort.

§ 11 annet og tredje ledd skal lyde:

For jakt på rådyr er det kommunegrensene pr. 28. oktober 2015 som definerer hvem som er innenbygdsboende.

Personer som ikke er bosatt i Norge kan ikke gis adgang til å jakte rådyr.

§ 12 annet og tredje ledd skal lyde:

For kvotejakt og lisensfelling av bjørn, ulv, jerv og gaupe er det kommunegrensene pr. 28. oktober 2015 som definerer hvem som er innenbygdsboende.

Personer som ikke er bosatt i Norge kan ikke gis adgang til kvotejakt eller lisensfelling av bjørn, ulv, jerv og gaupe.

§ 13 skal lyde:

§ 13. Prisrammer

Følgende prisrammer er gjeldende frem til 31. mars 2021. For de ulike korttyper skal øvre prisramme for utenbygdsboende fiskere/jegere være:

Fiske:

Dagskort/døgnkort	Kr	100,-
Ukekort	Kr	350,-
Sesongkort	Kr	700,-

Småviltjakt og fangst:

Dagskort/døgnkort	Kr	250,-
5 dagerskort	Kr	1000,-
Ukekort (7 dager)	Kr	1400,-
Sesongkort	Kr	2300,-

Villreinjakt:

Fritt dyr	Kr	6500,-
Liten bukk inntil 55 kg	Kr	5100,-
Simle/ungdyr	Kr	3400,-
Kalv	Kr	1600,-

Prisen på 2 og 3 dagers/døgnkort for småviltjakt må ikke overstige makspris pr. dag ganger antallet dager kortet gjelder for. Dersom det selges familiekort for fiske må kortprisene for dagskort/døgnkort ikke overstige kr 165,- for ukekort ikke overstige kr 500,- og for sesongkort ikke overstige kr 970,-. I tillegg til de oppgitte priser kan fjellstyret kreve et depositum som tilbakebetales ved innsendt statistikk over felt vilt/fisk.

Når fjellstyret gjør bruk av digitale tilbuds- og betalingsløsninger levert av eksterne leverandører kan transaksjonskostnader ved salg av jakt, fangst og fiskekort (inkludert villrein) belastes kjøper i tillegg til makspris. Transaksjonsgebyret som belastes kjøper over makspris må ikke overstige kr 20,- pr. jakt- eller fiskekort.

Prisen på småviltjakt og villreinjakt for utenbygdsboende kan overstige prisen for innenbygdsboende med inntil det dobbelte. Ved prisfastsettelse etter § 9 første ledd bokstav b, skal totalbeløpet for hvert felte dyr ikke overstige den øvre prisrammen som er fastsatt for vedkommende kategori dyr. Når statsallmenning blir slått sammen med andre eiendommer slik at småviltjakt/fisketilbudet blir vesentlig forbedret, kan de fastsatte prisrammer overstiges med inntil det dobbelte. Dersom større utmarkstrekninger blir slått sammen til felles kortområder kan fjellstyret med Miljødirektoratets samtykke fastsette særskilt pris på slike felleskort.

Prisen for fiske med garn og oter og fiskekort for personer som ikke er bosatt i Norge (utlendinger) kan overstige de fastsatte priser med inntil det dobbelte.

For fiske i vassdrag med anadrom laksefisk kan kortprisen overstiges med inntil det firedobbelte av maksimal prisramme for innlandsfisk. Det skal være lik pris for innen- og utenbygdsboende.

Straks fjellstyrets vedtak om prisfastsettelse er endelig, skal avskrift sendes Miljødirektoratet.

II

Endringene trer i kraft straks.

4. mars Nr. 213 2016**Forskrift om domssogns- og lagdømmeinndeling**

Hjemmel: Fastsatt ved kgl.res. 4. mars 2016 med hjemmel i lov 13. august 1915 nr. 5 om domstolene (domstoloven) § 16, § 20 første ledd og § 22. Fremmet av Justis- og beredskapsdepartementet. Kunngjort 4. mars 2016 kl. 14.40.

*Kapittel 1. Domssogn***§ 1. Inndeling**

Landet deles inn i domssogn. Hvert fylke har ett eller flere domssogn. Hvert domssogn har en tingrett i første instans som dekker en eller flere kommuner. Oslo fylke har to domstoler i første instans, Oslo tingrett og Oslo byfogdembete.

§ 2. Finnmark fylke/Finnmárkku fylka har domssognene

- Øst-Finnmark tingrett* med sete i Vadsø og som dekker kommunene Vadsø, Sør-Varanger, Vardø, Lebesby, Gamvik, Båtsfjord og Berlevåg.
- Sis-Finnmárkku diggegoddi/Indre Finnmark tingrett* med sete i Deatnu/Tana og som dekker kommunene Deatnu/Tana, Unjárga/Nesseby, Porsáŋgu/Porsanger, Kárášjohka/Karasjok og Guovdageaidnu/Kautokeino.
- Hammerfest tingrett* med sete i Hammerfest og som dekker kommunene Hammerfest, Kvalsund, Måsøy, Hasvik og Nordkapp.
- Alta tingrett* med sete i Alta og som dekker kommunene Alta og Loppa.

§ 3. *Troms fylke/Romssa fylka* har domssognene

- a) *Davvi-Romssa diggegoddi/Nord-Troms tingrett*, med sete i Tromsø og som dekker kommunene Tromsø, Balsfjord, Karlsøy, Lyngen, Omasvuotna/Storfjord, Gáivuotna/Kåfjord, Skjervøy, Nordreisa og Kvænangen.
- b) *Senja tingrett*, med sete på Finnsnes og som dekker kommunene Lenvik, Bardu, Målselv, Sørreisa, Dyrøy, Tranøy, Torsken og Berg.
- c) *Trondenes tingrett*, med sete i Harstad og som dekker kommunene Harstad, Kvæfjord, Skånland og Ibestad.

§ 4. *Nordland fylke* har domssognene

- a) *Vesterålen tingrett*, med sete på Sortland og som dekker kommunene Sortland, Hadsel, Bø, Øksnes og Andøy.
- b) *Ofoten tingrett*, med sete i Narvik og som dekker kommunene Narvik, Hábmer/Hamarøy, Divtasvuodna/Tysfjord, Lødingen, Tjeldsund, Evenes, Ballangen, Gratangen, Lavangen og Salangen.
- c) *Lofoten tingrett*, med sete i Svolvær og som dekker kommunene Vågan, Flakstad, Vestvågøy og Moskenes.
- d) *Salten tingrett*, med sete i Bodø og som dekker kommunene Bodø, Meløy, Gildeskål, Beiarn, Saltdal, Fauske, Sørfold, Steigen, Røst og Værøy.
- e) *Rana tingrett*, med sete i Mo i Rana og som dekker kommunene Rana, Nesna, Hemnes, Lurøy, Træna og Rødøy.
- f) *Alstahaug tingrett*, med sete i Sandnessjøen og som dekker kommunene Alstahaug, Herøy, Leirfjord, Vefsn, Grane, Hattfjelldal og Dønna.
- g) *Brønnøy tingrett*, med sete i Brønnøysund og som dekker kommunene Brønnøy, Bindal, Sømna, Vega og Vevelstad.

§ 5. *Nord-Trøndelag fylke* har domssognene

- a) *Namdal tingrett*, med sete i Namsos og som dekker kommunene Namsos, Lierne, Raarvihke/Røyrvik, Namsskogan, Grong, Høylandet, Overhalla, Fosnes, Flatanger, Vikna, Nærøy og Leka.
- b) *Inntrøndelag tingrett*, med sete i Steinkjer og som dekker kommunene Steinkjer, Verran, Namdalseid, Inderøy, Snåase/Snåsa, Frosta, Leksvik, Levanger, Verdal, Stjørdal og Meråker.

§ 6. *Sør-Trøndelag fylke* har domssognene

- a) *Fosen tingrett*, med sete i Brekstad og som dekker kommunene Ørland, Hitra, Frøya, Bjugn, Åfjord, Roan, Osen og Rissa.
- b) *Sør-Trøndelag tingrett*, med sete i Trondheim og som dekker kommunene Trondheim, Skaun, Melhus, Klæbu, Malvik, Selbu, Tydal, Hemne, Snillfjord, Agdenes, Oppdal, Rennebu, Meldal, Orkdal, Røros, Holtålen og Midtre Gauldal.

§ 7. *Møre og Romsdal fylke* har domssognene

- a) *Nordmøre tingrett*, med sete i Kristiansund og som dekker kommunene Kristiansund, Averøy, Tingvoll, Sunndal, Surnadal, Rindal, Aure, Halså, Smøla, Gjemnes og Eide.
- b) *Romsdal tingrett*, med sete i Molde og som dekker kommunene Molde, Rauma, Nesset, Midsund, Sandøy, Aukra, Fræna og Vestnes.
- c) *Sunnmøre tingrett*, med sete i Ålesund og som dekker kommunene Ålesund, Ulstein, Hareid, Ørskog, Norddal, Stranda, Stordal, Sykkylven, Skodje, Sula, Giske og Haram.
- d) *Søre Sunnmøre tingrett*, med sete i Volda og som dekker kommunene Volda, Vanylven, Sande, Herøy og Ørsta.

§ 8. *Sogn og Fjordane fylke* har domssognene

- a) *Fjordane tingrett*, med sete i Førde og som dekker kommunene Førde, Flora, Askvoll, Fjaler, Gaular, Jølster, Naustdal, Bremanger, Solund, Hyllestad, Høyanger, Hornindal, Gloppen, Stryn, Selje, Vågsøy og Eid.
- b) *Sogn tingrett*, med sete i Sogndal og som dekker kommunene Sogndal, Aurland, Lærdal, Årdal, Luster, Vik, Balestrand og Leikanger.

§ 9. *Hordaland fylke* har domssognene

- a) *Hardanger tingrett*, med sete på Lofthus og som dekker kommunene Ullensvang, Jondal, Odda, Eidfjord, Ulvik, Granvin og Kvam.
- b) *Sunnhordland tingrett*, med sete på Stord og som dekker kommunene Stord, Sveio, Bømlo, Fitjar, Tysnes og Kvinnherad.
- c) *Bergen tingrett* med sete i Bergen og som dekker kommunene Bergen, Gulen, Vaksdal, Modalen, Masfjorden, Austrheim, Fedje, Radøy, Lindås, Osterøy, Meland, Askøy, Øygarden, Sund, Fjell, Fusa, Voss, Samnanger, Os og Austevoll.

§ 10. Rogaland fylke har domssognene

- a) *Haugaland tingrett*, med sete i Haugesund og som dekker kommunene Haugesund, Bokn, Tysvær, Karmøy, Utsira, Vindafjord, Suldal, Sauda og Etne.
- b) *Stavanger tingrett*, med sete i Stavanger og som dekker kommunene Stavanger, Randaberg, Strand, Hjelmeland, Finnøy, Rennesøy, Kvitsøy og Sola.
- c) *Jæren tingrett*, med sete i Sandnes og som dekker kommunene Sandnes, Gjesdal, Forsand, Klepp, Time og Hå.
- d) *Dalane tingrett*, med sete i Egersund og som dekker kommunene Eigersund, Bjerkreim, Lund, Sokndal og Sirdal.

§ 11. Vest-Agder fylke har domssognene

- a) *Lister tingrett*, med sete i Farsund og som dekker kommunene Farsund, Lyngdal, Hægebostad, Flekkefjord og Kvinesdal.
- b) *Kristiansand tingrett*, med sete i Kristiansand og som dekker kommunene Kristiansand, Iveland, Evje og Hornnes, Bygland, Valle, Bykle, Vennessla, Songdalen, Søgne, Mandal, Marnardal, Åseral, Audnedal, Lindesnes, Lillesand og Birkenes.

§ 12. Aust-Agder fylke har domssognet

- a) *Aust-Agder tingrett*, med sete i Arendal og som dekker kommunene Arendal, Froland, Åmli, Grimstad, Risør, Gjerstad, Vegårshei og Tvedestrand.

§ 13. Telemark fylke har domssognene

- a) *Aust-Telemark tingrett*, med sete på Notodden og som dekker kommunene Notodden, Tinn, Hjartdal, Bø og Sauherad.
- b) *Vest-Telemark tingrett*, med sete på Kviteseid og som dekker kommunene Kviteseid, Nissedal, Fyresdal, Tokke, Vinje og Seljord.
- c) *Nedre Telemark tingrett*, med sete i Skien og som dekker kommunene Skien, Porsgrunn, Siljan, Bamble, Kragerø, Drangedal og Nome.

§ 14. Vestfold fylke har domssognene

- a) *Nordre Vestfold tingrett*, med sete i Horten og som dekker kommunene Horten, Holmestrand, Hof og Re.
- b) *Tønsberg tingrett*, med sete i Tønsberg og som dekker kommunene Tønsberg, Andebu, Stokke, Nøtterøy og Tjøme.
- c) *Sandefjord tingrett*, med sete i Sandefjord og som dekker kommunen Sandefjord.
- d) *Larvik tingrett*, med sete i Larvik og som dekker kommunene Larvik og Lardal.

§ 15. Buskerud fylke har domssognene

- a) *Hallingdal tingrett*, med sete på Nesbyen og som dekker kommunene Nes, Flå, Ål, Gol, Hemsedal og Hol.
- b) *Ringerike tingrett*, med sete på Hønefoss og som dekker kommunene Hole, Ringerike og Jevnaker.
- c) *Drammen tingrett*, med sete i Drammen og som dekker kommunene Drammen, Lier, Røyken, Hurum, Svelvik og Sande.
- d) *Kongsberg og Eiker tingrett*, med sete på Kongsberg og Hokksund og som dekker kommunene Kongsberg, Flesberg, Rollag, Nore, Uvdal, Sigdal, Modum, Krødsherad, Nedre Eiker og Øvre Eiker.

§ 16. Akershus fylke har domssognene

- a) *Øvre Romerike tingrett*, med sete på Eidsvoll og som dekker kommunene Eidsvoll, Ullensaker, Nannestad, Hurdal og Nes.
- b) *Nedre Romerike tingrett*, med sete på Lillestrøm og som dekker kommunene Skedsmo, Fet, Rælingen, Lørenskog, Nittedal, Gjerdrum, Sørums og Aurskog-Høland.
- c) *Asker og Bærum tingrett*, med sete i Sandvika og som dekker kommunene Asker og Bærum.
- d) *Follo tingrett*, med sete på Ski og som dekker kommunene Ski, Ås, Oppegård, Enebakk, Vestby, Frogn og Nesodden.

§ 17. Østfold fylke har domssognene

- a) *Heggen og Frøland tingrett*, med sete på Mysen og som dekker kommunene Eidsberg, Skiptvet, Spydeberg, Hobøl, Askim, Trøgstad, Rømskog og Marker.
- b) *Moss tingrett*, med sete i Moss og som dekker kommunene Moss, Rygge, Råde og Våler.
- c) *Sarpsborg tingrett*, med sete i Sarpsborg og som dekker kommunene Sarpsborg og Rakkestad.

- d) *Fredrikstad tingrett*, med sete i Fredrikstad og som dekker kommunene Fredrikstad og Hvaler.
- e) *Halden tingrett*, med sete i Halden og som dekker kommunene Halden og Aremark.

§ 18. *Oppland fylke* har domssognene

- a) *Nord-Gudbrandsdal tingrett*, med sete på Vågå og som dekker kommunene Vågå, Dovre, Lesja, Skjåk, Lom, Nord-Fron og Sel.
- b) *Sør-Gudbrandsdal tingrett*, med sete på Lillehammer og som dekker kommunene Lillehammer, Sør-Fron, Ringeby, Øyer og Gausdal.
- c) *Valdres tingrett*, med sete på Fagernes og som dekker kommunene Nord-Aurdal, Sør-Aurdal, Etnedal, Vestre Slidre, Øystre Slidre og Vang.
- d) *Gjøvik tingrett*, med sete på Gjøvik og som dekker kommunene Gjøvik, Gran, Lunner, Østre Toten, Vestre Toten, Søndre Land og Nordre Land.

§ 19. *Hedmark fylke* har domssognene

- a) *Nord-Østerdal tingrett*, med sete på Tynset og som dekker kommunene Tynset, Stor-Elvdal, Rendalen, Engerdal, Os, Tolga, Alvdal og Follidal.
- b) *Sør-Østerdal tingrett*, med sete på Elverum og som dekker kommunene Elverum, Trysil, Åmot, Åsnes og Våler.
- c) *Hedmarken tingrett*, med sete på Hamar og som dekker kommunene Hamar, Ringsaker, Løten og Stange.
- d) *Glåmdal tingrett*, med sete på Kongsvinger og som dekker kommunene Kongsvinger, Nord-Odal, Sør-Odal, Eidskog og Grue.

§ 20. *Oslo fylke*

Oslo byfogdembete og Oslo tingrett som deler sakstypene mellom seg slik:

Oslo byfogdembete behandler saker etter:

- a) lov 21. februar 1930 om skifte
- b) lov 18. desember 1959 nr. 1 om mortifikasjon av skuldbrev m.v.
- c) lov 23. mars 1961 nr. 1 om forsvunne personer m.v.
- d) lov 8. juni 1984 nr. 58 om gjeldsforhandling og konkurs (konkursloven)
- e) lov 26. juni 1992 nr. 86 om tvangsfullbyrdelse
- f) lov 17. juli 1992 nr. 99 om frivillig og tvungen gjeldsordning for privatpersoner
- g) lov 26. april 2002 nr. 12 om notarius publicus
- h) lov 17. juni 2005 nr. 90 om mekling og rettergang i sivile tvister sjuende del om (midlertidig sikring; kapittel 32, 33 og 34)

samt etter følgende bestemmelser:

1. lov 13. august 1915 nr. 5 om domstolene § 213 fjerde ledd
2. lov 21. juli 1916 nr. 2 om vidners og sakkyndiges godtgjørelse m.v. § 12 nr. 3
3. lov 22. april 1927 nr. 3 om vergemål for umyndige § 14 første og annet ledd, § 25, § 26 annet og fjerde ledd og § 43
4. lov 12. juni 1931 nr. 1 i henhold til konvensjonen mellom Norge og Sverige om visse spørsmål vedrørende vassdragsretten av 11. mai 1929 § 28 nr. 4 tredje punktum
5. lov 15. desember 1950 nr. 4 om fiendegods § 4 annet ledd sjette punktum
6. lov 21. november 1952 nr. 2 om betaling og innkreving av skatt, § 48 nr. 5 tredje punktum og nr. 6 annet punktum
7. lov 29. mai 1953 nr. 1 om rett for handverkarar o.a. til å selja ting som ikkje vert henta § 4 annet punktum
8. lov 19. juni 1964 nr. 14 om avgift på arv og visse gaver § 24 første ledd og § 33
9. lov 18. juni 1965 nr. 6 om sameige § 6 annet og tredje ledd og § 15 annet og tredje ledd
10. lov 10. juni 1966 nr. 5 om toll § 39
11. lov 7. juli 1967 nr. 13 om husleieregulering m.v. for boliger § 14 første ledd fjerde punktum og § 15 første ledd fjerde punktum
12. lov 19. juni 1969 nr. 66 om merverdiavgift § 27 annet ledd og § 61 første ledd annet punktum
13. lov 3. mars 1972 nr. 5 om arv m.m. § 9 til § 28, § 68 til § 70 og § 73 tredje ledd første punktum annet alternativ
14. lov 12. mai 1972 nr. 28 om atomenergivirksomhet § 32 nr. 1 og 4 og § 47 nr. 2
15. lov 14. desember 1973 nr. 61 om statsgaranti for lønnskrav ved konkurs m.v. § 10 første ledd
16. lov 20. desember 1974 nr. 68 om vegfraktavtaler § 43 tredje ledd
17. lov 6. juni 1975 nr. 29 om egedomsskatt til kommunane § 23 første punktum annet alternativ
18. lov 13. juni 1975 nr. 50 om svangerskapsavbrudd § 4 tredje ledd
19. lov 3. juni 1977 nr. 57 om sterilisering § 4 fjerde ledd
20. lov 10. juni 1977 nr. 71 om anerkjennelse og fullbyrding av nordiske dommer på privatrettens område § 9
21. lov 8. februar 1980 nr. 2 om pant § 5–11 annet punktum
22. lov 13. juni 1980 nr. 24 om ligningsforvaltning § 4–5 nr. 3

23. lov 13. juni 1980 nr. 35 om fri rettshjelp § 25 tredje ledd første punktum
24. lov 8. april 1981 nr. 7 om barn og foreldre § 38 tredje ledd første punktum og § 65 annet ledd
25. lov 22. mai 1981 nr. 25 om rettergangsmåten i straffesaker § 222
26. lov 17. desember 1982 nr. 86 om rettsgebyr § 5a nr. 3
27. lov 8. juni 1984 nr. 59 om fordringshavernes dekningsrett § 2–9 annet punktum, § 2–10 til § 2–14, § 7–5 tredje og fjerde ledd og § 9–2 annet ledd nr. 2
28. lov 21. juni 1985 nr. 83 om ansvarlige selskaper og kommandittselskaper § 2–38 fjerde ledd, § 2–41 annet ledd, § 3–5 femte ledd og § 3–20 annet ledd
29. lov 8. juli 1988 nr. 72 om anerkjennelse og fullbyrding av utenlandske avgjørelser om foreldreansvar m v og om tilbakelevering av barn § 13 første ledd og § 20 første ledd
30. lov 23. desember 1988 nr. 104 om produktansvar § 3–7 første ledd
31. lov 16. juni 1989 nr. 69 om forsikringsavtaler § 17–1 femte ledd og § 17–2 første ledd første punktum
32. lov 4. juli 1991 nr. 45 om rett til felles bolig og innbo når husstandsfellesskap opphører § 2 fjerde ledd
33. lov 4. juli 1991 nr. 47 om ekteskap § 7 bokstav e annet ledd, § 32 annet ledd, § 57 første ledd bokstav c, § 71 annet ledd, § 90 og § 91 og § 93 første ledd annet punktum
34. lov 8. januar 1993 nr. 21 om gjennomføring i norsk rett av Luganokonvensjonen om domsmyndighet og fullbyrding av dommer i sivile og kommersielle saker § 1, jf. konvensjonen artikkel 32
35. lov 11. juni 1993 nr. 101 om luftfart § 3–24 annet og tredje ledd, § 3–25 annet ledd og § 3–50 annet ledd
36. lov 24. juni 1994 nr. 39 om sjøfarten § 97 fjerde ledd og § 118 annet ledd
37. lov 9. desember 1994 nr. 64 om løysingsrettar § 13 fjerde, femte og sjette ledd
38. lov 22. desember 1995 nr. 85 om europeiske økonomiske foretaksgrupper ved gjennomføring av EØS-avtalens vedlegg XXII nr. 10 (rådsforordning (EØF) nr. 2137/85) § 4
39. lov 6. desember 1996 nr. 75 om sikringsordninger for banker, forsikringsselskapenes garantiordninger og offentlig administrasjon m.v. av finansinstitusjoner § 4–9 tredje ledd fjerde punktum og § 4–10 annet ledd annet punktum
40. lov 20. desember 1996 nr. 106 om tomtefeste § 17 femte ledd
41. lov 23. mai 1997 nr. 31 om eierseksjoner § 27 og § 34 annet ledd
42. lov 13. juni 1997 nr. 44 om aksjeselskaper § 5–8 annet ledd, § 5–12 første ledd, § 5–25 annet ledd, § 5–26 og § 5–27, § 7–3 annet og tredje ledd, § 8–4, § 12–6 nr. 2, § 13–15, § 13–16 annet ledd, § 16–14, § 16–15 til § 16–18, § 16–19 annet ledd tredje punktum og § 18–3
43. lov 13. juni 1997 nr. 45 om allmennaksjeselskaper § 5–8 annet ledd, § 5–12 annet ledd, § 5–25 annet ledd, § 5–26 og § 5–27, § 6–39, § 7–3 annet og tredje ledd, § 8–4, § 12–6 nr. 2 tredje, fjerde og femte punktum, § 13–16, § 13–17 annet ledd, § 16–14, § 16–15 til § 16–18, § 16–19 annet ledd tredje punktum, og § 18–3
44. lov 29. januar 1999 nr. 6 om interkommunale selskaper § 34 fjerde og sjette ledd
45. lov 5. juli 2002 nr. 64 om registrering av finansielle instrumenter § 8–2 nr. 3
46. lov 6. juni 2003 nr. 38 om bustadbyggjelag § 5–8 annet ledd, § 5–12 første ledd, § 5–24 annet ledd, § 5–25 og § 5–26, § 8–4 annet og tredje ledd, § 9–10 annet, tredje og fjerde ledd, § 9–11 annet ledd, § 10–13 og § 10–14, § 10–15 tredje ledd, § 10–16 og § 10–17 og § 12–2
47. lov 6. juni 2003 nr. 39 om burettslag § 4–8, § 4–16 annet ledd, § 5–9 annet ledd, § 5–23 første ledd, § 7–6 annet ledd, § 7–14 annet ledd, § 7–15 og § 7–16, § 9–4 annet og tredje ledd, § 10–4 annet, tredje og fjerde ledd, § 10–5 annet ledd, § 11–2 fjerde ledd og § 13–2
48. lov 4. juli 2003 nr. 83 om elektronisk kommunikasjon § 2–11 tredje ledd
49. lov 28. november 2003 nr. 98 om konsesjon ved erverv av fast eiendom mv. § 13 første ledd tredje punktum
50. lov 17. juni 2005 nr. 67 om betaling og innkreving av skatte- og avgiftskrav § 16–13 første ledd og § 17–1 femte ledd.

Oslo tingrett behandler straffesaker og sivile saker som ikke behandles av Oslo byfogdembete.

Kapittel 2. Lagdømmer

§ 21. Inndeling

Landet deles inn i lagdømmer som har flere lagsogn. Hvert lagdømme har en lagmannsrett som er ankeinstans for flere domssogn.

§ 22. Hålogaland lagdømme

Hålogaland lagdømme utgjøres av følgende lagsogn

Nordland, Troms og Finnmark.

Følgende tingretter skal sogne til Hålogaland lagdømme

Øst-Finnmark tingrett

Sis-Finnmárkku diggegoddi/Indre Finnmark tingrett

Hammerfest tingrett

Alta tingrett

Davvi-Romssa diggegoddi/Nord-Troms tingrett

Senja tingrett

Trondenes tingrett
Vesterålen tingrett
Ofoten tingrett
Lofoten tingrett
Salten tingrett
Rana tingrett
Alstahaug tingrett
Brønnøy tingrett.

§ 23. *Frostating lagdømme*

Frostating lagdømme utgjøres av følgende lagsogn
Møre og Romsdal, Sør-Trøndelag og Nord-Trøndelag.
Følgende tingretter skal sogne til Frostating lagdømme
Namdal tingrett
Inntrøndelag tingrett
Fosen tingrett
Sør-Trøndelag tingrett
Nordmøre tingrett
Romsdal tingrett
Sunnmøre tingrett
Søre Sunnmøre tingrett.

§ 24. *Gulating lagdømme*

Gulating lagdømme utgjøres av følgende lagsogn
Sogn og Fjordane, Hordaland og Rogaland.
Følgende tingretter skal sogne til Gulating lagdømme
Fjordane tingrett
Sogn tingrett
Bergen tingrett
Hardanger tingrett
Sunnhordland tingrett
Haugaland tingrett
Stavanger tingrett
Jæren tingrett
Dalane tingrett.

§ 25. *Agder lagdømme*

Agder lagdømme utgjøres av følgende lagsogn
Aust-Agder, Vest-Agder, Vestfold og Telemark.
Følgende tingretter skal sogne til Agder lagdømme
Lister tingrett
Kristiansand tingrett
Aust-Agder tingrett
Aust-Telemark tingrett
Vest-Telemark tingrett
Nedre Telemark tingrett
Nordre Vestfold tingrett
Tønsberg tingrett
Sandefjord tingrett
Larvik tingrett.

§ 26. *Borgarting lagdømme*

Borgarting lagdømme utgjøres av følgende lagsogn
Oslo som dekker Oslo fylke, Akershus fylke unntatt Romerike, Østfold og Buskerud.
Følgende tingretter og Oslo byfogdembete skal sogne til Borgarting lagdømme
Hallingdal tingrett
Hønefoss tingrett
Kongsberg og Eiker tingrett
Drammen tingrett
Oslo tingrett
Oslo byfogdembete
Asker og Bærum tingrett
Follo tingrett
Moss tingrett

Sarpsborg tingrett
Fredrikstad tingrett
Halden tingrett
Heggen og Frøland tingrett.

§ 27. Eidsivating lagdømme

Eidsivating lagdømme utgjøres av følgende lagsogn
Hedmark, Oppland og Romerike i Akershus
Følgende tingretter skal sogne til Eidsivating lagdømme
Nord-Gudbrandsdal tingrett
Sør-Gudbrandsdal tingrett
Valdres tingrett
Gjøvik tingrett
Nord-Østerdal tingrett
Sør-Østerdal tingrett
Hedmarken tingrett
Glåmdal tingrett
Øvre Romerike tingrett
Nedre Romerike tingrett.

Kapittel 3. Ikrafttredelse

§ 28. Forskriften trer i kraft straks, med unntak av § 9 bokstav c) som trer i kraft 1. januar 2017 og § 15 bokstav d) som trer i kraft 1. juli 2016. Fra samme tidspunkt oppheves forskrift 31. august 2001 nr. 1014 i sin helhet og forskrift 16. desember 2005 nr. 1494 med unntak av nr. 8 bokstav a) og b) som oppheves 1. januar 2017 og nr. 14 bokstav c) og e) som oppheves 1. juli 2016.

22. feb. Nr. 214 2016

Forskrift om endring i forskrift om tilsetningsstoffer til bruk i fôrvarer

Hjemmel: Fastsatt av Mattilsynet 22. februar 2016 med hjemmel i lov 19. desember 2003 nr. 124 om matproduksjon og mattrygghet mv. (matloven) § 9 første ledd, § 16 og § 17 jf. delegeringsvedtak 19. desember 2003 nr. 1790 og delegeringsvedtak 5. mai 2004 nr. 884.

EØS-henvisninger: EØS-avtalen vedlegg I kap. II (forordning (EU) 2015/1486, forordning (EU) 2015/1489, forordning (EU) 2015/1490, forordning (EU) 2015/1747 og forordning (EU) 2015/1761. Kunngjort 8. mars 2016 kl. 14.45.

I

I forskrift 12. april 2005 nr. 319 om tilsetningsstoffer til bruk i fôrvarer gjøres følgende endringer:

I hjemmelsfeltets henvisning til EØS-avtalen tilføyes:

(forordning (EU) 2015/1486, forordning (EU) 2015/1489 og forordning (EU) 2015/1490).

I hjemmelsfeltets henvisning til EØS-avtalen tilføyes også følgende:

Under punktet om forordning (EF) nr. 378/2005:

(endret ved forordning (EF) nr. 850/2007, forordning (EU) nr. 885/2009, forordning (EF) nr. 386/2009 og forordning (EU) 2015/1761).

Under punktet om forordning (EF) nr. 26/2011:

(endret ved forordning (EU) 2015/1747).

§ 2 skal lyde:

§ 2. Gjennomføring av forordning (EF) nr. 1831/2003

EØS-avtalen vedlegg I, kapittel II, nr. 1 forordning (EF) nr. 1831/2003 (som endret ved forordning (EF) nr. 378/2005, forordning (EF) nr. 386/2009 og forordning (EU) 2015/327) om tilsetningsstoffer i fôrvarer, gjelder som forskrift, med de EØS-tilpasninger som følger av vedlegg I, kapittel II, protokoll I til avtalen og EØS-avtalen for øvrig.

I § 3 første ledd tilføyes følgende:

Under punktet (EF) nr. 378/2005:

(endret ved forordning (EF) nr. 850/2007, forordning (EF) nr. 885/2009, forordning (EF) nr. 386/2009 og forordning (EU) 2015/1761).

Under punktet om forordning (EF) nr. 26/2011:

(endret ved forordning (EU) 2015/1747).

Til slutt i opplistingen i § 3 første ledd skal følgende tilføyes:

forordning (EU) 2015/1486, forordning (EU) 2015/1489 og forordning (EU) 2015/1490

§ 3a skal lyde:

§ 3a. Søknad om godkjenning

Ved søknad om godkjenning av et tilsetningsstoff eller søknad om ny anvendelse av et tilsetningsstoff gjelder EØS-avtalen vedlegg I kapittel II med følgende forordninger.

- forordning (EF) nr. 378/2005 (endret ved forordning (EF) nr. 850/2007, (EF) nr. 885/2009 og forordning (EU) 2015/1761) og
- forordning (EF) nr. 429/2008

som forskrift med de tilpasninger som følger av EØS-avtalen vedlegg I, protokoll 1 til avtalen og avtalen for øvrig.

II

Denne forskrift trer i kraft straks.

Forordninger

Overskriften til forordning (EF) nr. 1831/2003 endres til:

Konsolidert forordning (EF) nr. 1831/2003

Endringer som gjøres under avsnittet «Forordninger» under konsolidert forordning (EF) nr. 1831/2003 i forskrift om tilsetningsstoffer til bruk i fôrvarer er:

Innledningsteksten til konsolidert forordning (EF) nr. 1831/2003 skal lyde:

Nedenfor gjengis til informasjon norsk oversettelse av forordning (EF) nr. 1831/2003. Dette er grunnrettsakten. Grunnrettsakten er endret ved forordning (EF) nr. 378/2005, forordning (EF) nr. 386/2009 og forordning (EU) 2015/327 med de endringer og tillegg som følger av EØS-tilpasningen av rettsakten i samsvar med vedlegg I og protokoll 1 til EØS-avtalen.

Forordning (EF) nr. 1831/2003 er konsolidert til og med endringer gjennomført ved forordning (EF) nr. 378/2005, forordning (EF) nr. 386/2009 og forordning (EU) 2015/327.

Konsolideringsoversikten skal lyde som følgende:

- ▶ **B** Forordning (EF) nr. 1831/2003 av 22. september 2003 om tilsetningsstoffer i fôrvarer som endret ved
- ▶ **M1** Forordning (EU) nr. 2015/327
- ▶ **M2** Forordning (EF) nr. 378/2005
- ▶ **M3** Forordning (EF) nr. 386/2009

Nr. 2 og 3 i vedlegg II til forordning (EF) nr. 1831/2003 erstattes med følgende:

▶ **M2**

2. I forbindelse med pliktene og oppgavene fastsatt i dette vedlegg kan Fellesskapets referanselaboratorium bistås av en gruppe av nasjonale referanselaboratorier.

Fellesskapets referanselaboratorium skal ha ansvaret for:

- 2.1. å motta, oppbevare og vedlikeholde prøver av tilsetningsstoffer i fôrvarer som sendes inn av søkeren i samsvar med artikkel 7 nr. 3 bokstav f),
  - 2.2. å vurdere metoden som brukes for å analysere tilsetningsstoffet og andre relevante metoder for å analysere dette stoffet, på grunnlag av opplysningene i søknaden om godkjenning av tilsetningsstoffet med hensyn til dets egnethet for offentlig kontroll i samsvar med kravene i gjennomføringsreglene nevnt i artikkel 7 nr. 4 og 5 og myndighetens retningslinjer nevnt i artikkel 7 nr. 6,
  - 2.3. å framlegge en fullstendig vurderingsrapport for myndigheten om resultatene av de plikter og oppgaver som er nevnt i dette vedlegg,
  - 2.4. prøving av analysemetoden(e), dersom dette er nødvendig.
3. Fellesskapets referanselaboratorium skal ha ansvaret for å samordne valideringen av analysemetoden(e) for tilsetningsstoffet, etter framgangsmåten fastsatt i artikkel 10 i forordning (EF) nr. 378/2005.* Denne oppgaven kan omfatte tilberedning av næringsmiddel- eller fôvareprøvematerialet.
4. Fellesskapets referanselaboratorium skal yte Kommisjonen vitenskapelig og teknisk bistand, særlig i tilfeller der medlemsstater bestrider resultatene av analyser i forbindelse med pliktene og oppgavene nevnt i dette vedlegg, uten at det berører dets oppgaver i henhold til artikkel 11 og 32 i europaparlaments- og rådsforordning (EF) nr. 882/2004.**

5. På Kommisjonens anmodning kan Fellesskapets referanselaboratorium også ha ansvaret for å gjennomføre spesielle analytiske undersøkelser eller andre tilknyttede undersøkelser, i tråd med pliktene og oppgavene nevnt i nr. 2. Dette kan særlig gjelde eksisterende produkter som det er gitt underretning om i samsvar med artikkel 10 og som er oppført i registeret, for tidsrommet inntil en søknad om godkjenning i henhold til artikkel 10 nr. 2 er inngitt i samsvar med artikkel 10 nr. 2.

6. Fellesskapets referanselaboratorium skal ha ansvaret for den overordnede samordningen av gruppen av nasjonale referanselaboratorier. Fellesskapets referanselaboratorium skal sørge for at laboratoriene får tilgang til de relevante opplysninger om søknadene.

7. Uten at det berører oppgavene til Fellesskapets referanselaboratorier som fastsatt i artikkel 32 i forordning (EF) nr. 882/2004, kan Fellesskapets referanselaboratorium opprette og vedlikeholde en database over tilgjengelige analysemetoder for kontroll av tilsetningsstoffer i fôrvarer, og gi offentlige kontrolllaboratorier i medlemsstatene og andre berørte parter tilgang til den.

* EUT L 59 av 5.3.2005, s. 8.

** EUT L 165 av 30.4.2004, s. 1. Rettelse i EUT L 191 av 28.5.2004, s. 1.

◀ M2

I nr. 1 i vedlegg I til forordning (EF) nr. 1831/2003 skal ny bokstav m) lyde:

▶ M3

m) Stoffer som minsker mykotoksinkontamineringen av fôr: stoffer som kan hindre eller hemme opptak av mykotoksiner, fremme utskillelsen av mykotoksiner eller endre deres virkemåte.

◀ M3

Endringer som gjøres under avsnittet «Tabeller» i forskrift om fôrtilsetningsstoffer:

Tabell nr. 2 over godkjente tilsetningsstoffer i fôrvarer etter forordning (EF) nr. 1831/2003 erstattes med konsolidert tabell:

For å lese tabellen se her:

4. mars Nr. 215 2016

Forskrift om endring i forskrift til lov om toll og vareførsel (tollforskriften)

Hjemmel: Fastsatt av Tolldirektoratet 4. mars 2016 med hjemmel i lov 21. desember 2007 nr. 119 om toll og vareførsel (tolloven) § 8–6. Kunngjort 8. mars 2016 kl. 14.45.

I

I forskrift 17. desember 2008 nr. 1502 til lov om toll og vareførsel (tollforskriften) gjøres følgende endring:

Følgende tilføyes i forskriften kap. 8:

§ 8–6. Ikke-preferensielle opprinnelsesregler

§ 8–6–1. Opprinnelsesprodukter – definisjon

(1) Følgende produkter anses å ha ikke-preferensiell opprinnelse, jf. tolloven § 8–6:

- (a) produkter med opprinnelse i Norge, jf. § 8–6–2, eller
- (b) produkter med opprinnelse i et annet land, jf. § 8–6–3.

(2) Med produkt menes det produktet som blir fremstilt, selv om det er bestemt for senere bruk i en annen produksjonsprosess.

§ 8–6–2. Produkter med opprinnelse i Norge

(1) Følgende produkter anses å ha opprinnelse i Norge:

- (a) produkter som er fremstilt i sin helhet i Norge, jf. § 8–6–4, eller
- (b) produkter som er tilstrekkelig bearbeidet eller foredlet i Norge, jf. § 8–6–5 og § 8–6–6, inneholdende materialer som ikke har blitt fremstilt i sin helhet her.

(2) Med fremstilling menes all slags bearbeiding eller foredling, herunder sammensetting og montering eller spesielle prosesser.

(3) Med materialer menes enhver bestanddel, råmateriale, komponent eller del og lignende som er brukt i fremstillingen av produktet.

§ 8–6–3. Produkter med opprinnelse i et annet land

(1) Følgende produkter anses å ha opprinnelse i et annet land:

- a) produkter som er fremstilt i sin helhet i landet. § 8–6–4 gjelder tilsvarende.
- b) produkter som er tilstrekkelig bearbeidet eller foredlet i landet, inneholdende materialer som ikke har blitt fremstilt i sin helhet der. § 8–6–5 og § 8–6–6 gjelder tilsvarende.

(2) Dersom flere land har deltatt i produksjonen av et produkt, skal opprinnelseslandet være det landet der den siste vesentlige og økonomisk begrunnede bearbeidingen eller foredlingen finner sted, og som resulterer i fremstillingen av et nytt produkt, eller som representerer et vesentlig trinn i fremstillingen av et produkt.

§ 8–6–4. Produkter fremstilt i sin helhet

Følgende produkter anses som fremstilt i sin helhet i Norge:

- a) mineralske produkter som er utvunnet i Norge,
- b) vegetabiliske produkter som er høstet i Norge,
- c) levende dyr født og alet i Norge,
- d) produkter av levende dyr som er alet i Norge og produkter fra jakt, fiske og fangst i Norge,
- e) produkter fra fiske og fangst og andre produkter som tas opp fra havet utenfor Norges sjøterritorium, av fartøy som er registrert i Norge eller i norsk skipsregister og som seiler under norsk flagg,
- f) produkter som er fremstilt ombord i fabrikkskip av produkter som er nevnt i bokstav e, og som har sin opprinnelse i Norge, forutsatt at disse fabrikkskipene er registrert i Norge eller i norsk skipsregister og seiler under norsk flagg,
- g) produkter hentet fra havbunnen eller havundergrunnen utenfor sjøterritoriet, forutsatt at Norge har enerett på utnyttelsen av den aktuelle havbunnen eller havundergrunnen,
- h) avfall og skrap fremkommet etter produksjonsprosesser i Norge, og brukte gjenstander dersom de er samlet inn i Norge og bare kan brukes til gjenvinning av råmaterialer, inkludert brukte dekk bare egnet til regummiering eller til bruk som avfall,
- i) produkter som er fremstilt i Norge utelukkende av materialer nevnt i bokstav a til h, eller av biprodukter fra disse på ethvert trinn i produksjonen.

§ 8-6-5. *Tilstrekkelig bearbeiding eller foredling*

(1) For levende dyr omhandlet i tolltariffen kapittel 1, er opprinnelseslandet det landet hvor dyret er født. Et produkt som hører under tolltariffens kapittel 2-97 anses tilstrekkelig bearbeidet eller foredlet når:

- a) verdien av materialene ikke overstiger 50 prosent av det ferdige produktets pris fra fabrikk,
- b) fremstilling hvor alle brukte materialer skifter underposisjon i Det harmoniserte system, eller
- c) produktet kun er tilført programvare for å gjøre det operativt, og verdien av materialene ikke overstiger 30 prosent av det ferdige produktets pris fra fabrikk.

(2) Ikke-opprinnelsesmaterialer som ikke skifter underposisjon i tolltariffen, kan likevel benyttes forutsatt at deres totale verdi ikke overstiger 30 prosent av pris fra fabrikk på produktet.

(3) Dersom et opprinnelsesprodukt brukes som materiale i fremstillingen av et nytt produkt, skal det ikke tas hensyn til ikke-opprinnelsesmaterialer som er brukt ved fremstillingen av det førstnevnte produktet.

(4) Med verdien av materialene menes tollverdien på innførselstidspunktet av benyttede ikke-opprinnelsesmaterialer, eller dersom denne ikke er kjent eller ikke kan påvises, den første påviselige pris som er betalt for materialene i Norge.

(5) Med pris fra fabrikk menes prisen som skal betales for produktet fritt fabrikk til produsenten i det foretaket der den siste bearbeidingen eller foredlingen er utført, forutsatt at prisen innbefatter verdien av alle benyttede materialer, fratrukket eventuelle norske avgifter som er eller kan bli tilbakebetalt når det fremstilte produktet eksporteres.

§ 8-6-6. *Utilstrekkelig bearbeiding eller foredling*

(1) Følgende skal anses som utilstrekkelig bearbeiding eller foredling i Norge selv om vilkårene i § 8-6-5 er oppfylt:

- a) behandling som har til hensikt å holde produktet i sin opprinnelige tilstand under transport eller lagring,
- b) deling eller sammenstilling av kolli,
- c) vasking, rensing, fjerning av støv, oksidering, olje, maling eller andre belegg,
- d) stryking eller pressing av tekstiler,
- e) enkel maling og polering,
- f) avskalling, hel eller delvis bleking, polering og glasering av korn og ris,
- g) sikting, utskilling, sammenstilling, sortering, klassifisering, gradering, tilpassing (innbefattet sammenstilling av varer til sortiment eller sett),
- h) enkel fylling i flasker, bokser, flakonger, sekker, etuier, esker, festing til plater eller planker, og all annen enkel emballering,
- i) anbringelse eller trykking av merker, etiketter, logoer eller andre lignende kjennemerker på produkter eller deres emballasje,
- j) enkel blanding av produkter, også av forskjellige slag,
- k) enkel montering av deler av artikler til en komplett artikkel eller demontering av produktet til deler,
- l) kombinasjon av to eller flere av de behandlingene som er angitt i bokstav a til k.

(2) Med enkel i første ledd menes behandling som hverken fordrer spesiell kunnskap, maskiner, apparater eller utstyr som er spesielt produsert eller installert for å kunne utføre behandlingen.

(3) Når det skal avgjøres om den bearbeidingen eller foredlingen som produktet har gjennomgått skal anses som utilstrekkelig etter første ledd, skal alle behandlingene som er utført på produktet vurderes samlet.

(4) Første til tredje ledd gjelder ikke for produkter som omfattes av § 8-6-5 første ledd bokstav c.

§ 8-6-7. *Et produkt – den kvalifiserende enhet*

(1) Ved bruk av bestemmelsene i § 8-6-1 til § 8-6-15 skal den kvalifiserende enhet være det bestemte produktet som gir produktet dets karakter ved bestemmelse av klassifisering i henhold til Det harmoniserte system. Det følger at

- a) når et produkt som består av en gruppe eller samling av artikler, er klassifisert i henhold til Det harmoniserte system i én posisjon, utgjør alt den kvalifiserende enhet, og
  - b) når en sending består av et antall like produkter som klassifiseres under samme posisjon i Det harmoniserte system, må hvert enkelt produkt vurderes hver for seg ved bruk av bestemmelsene i denne forskriften.
- (2) Når emballasje er inkludert sammen med produktet i klassifiseringsøyemed i henhold til alminnelig fortolkningsregel 5 i Det harmoniserte system, skal den også tas med ved bestemmelse av opprinnelse.

§ 8–6–8. Tilbehør, reservedeler og verktøy

Tilbehør, reservedeler og verktøy som er sendt sammen med en utrustning, en maskin, et apparat eller et kjøretøy, som er standardutstyr og innbefattet i prisen eller som ikke er særskilt fakturert, skal anses som en enhet sammen med den aktuelle utrustningen, maskinen, apparatet eller kjøretøyet.

§ 8–6–9. Nøytrale elementer

(1) For å bestemme om et produkt er et opprinnelsesprodukt, er det ikke nødvendig å fastslå opprinnelsen på følgende som eventuelt måtte bli brukt ved fremstillingen av produktet:

- a) energi og drivstoff,
- b) anlegg og utstyr,
- c) maskiner og verktøy, og
- d) varer som verken inngår og som ikke er forutsatt å inngå i det endelige produktet eller i den endelige sammensetningen av produktet.

(2) Med vare menes enhver ting som behandles som vare etter tolltariffen.

§ 8–6–10. Bearbeiding eller foredling av produkter i utlandet før utførsel fra Norge

(1) Produkt med opprinnelse i Norge som er bearbeidet eller foredlet i utlandet opprettholder sin opprinnelse dersom

- a) bearbeidingen eller foredlingen i utlandet ikke har tilført produktet en total merverdi over 50 prosent av produktets pris fra fabrikk,
- b) produktet under bearbeidingen eller foredlingen ikke er tilført materialer uten opprinnelse som overstiger proSENTSATSEN fastsatt i § 8–6–5, og
- c) det kan dokumenteres at produktet som gjeninnføres tidligere er utført fra Norge.

(2) Produkt som ikke oppnår norsk opprinnelse, vil beholde sin opprinnelse i et annet land.

§ 8–6–11. Utstedelse av nasjonalt opprinnelsesbevis (Certificate of Origin) ved utførsel

(1) Nasjonalt opprinnelsesbevis fylles ut og underskrives av eksportøren eller bemyndiget person. Krav til underskrift kan frafalles der det gis tillatelse til elektronisk utfylling og innsending av skjema.

(2) Nasjonalt opprinnelsesbevis skal som utgangspunkt fylles ut på norsk eller engelsk.

(3) Opprinnelsesbeviset attesteres av tollmyndighetene eller handelskammeret. Attesterende organ kan kreve oversettelse hvis opprinnelsesbeviset eller bakgrunnsdokumenter som blir fremlagt, er utstedt på et annet språk enn norsk eller engelsk. Eksportøren betaler selv for oversettelse. Tollmyndighetene og handelskammeret kan etter søknad attestere et duplikat.

(4) Nasjonalt opprinnelsesbevis gir ikke grunnlag for preferansetollbehandling.

§ 8–6–12. Taushetsplikt

Taushetsplikten i tolloven § 12–1 gjelder tilsvarende for enhver som har eller har hatt verv, stilling eller oppdrag knyttet til attestering av opprinnelsesbevis.

§ 8–6–13. Kontroll av opprinnelsesbevis

(1) Tollmyndighetene kan kreve at eksportøren dokumenterer at et produkt som det er utstedt opprinnelsesbevis for, er et opprinnelsesprodukt, jf. § 8–6–2 og § 8–6–3. Eksportøren må være forberedt på å fremlegge, på forlangende, alle nødvendige dokumenter som beviser vedkommende produkts opprinnelse.

(2) Dersom en eksportør har kjøpt et produkt som det er utstedt opprinnelsesbevis for, og som er fremstilt av innsatsmaterialer med opprinnelse fra andre norske virksomheter, kan tollmyndighetene kreve at opprinnelsesstatus dokumenteres også for disse. Slike dokumenter kan være en erklæring om produktenes opprinnelse fra leverandøren (leverandørerklæring).

§ 8–6–14. Leverandørerklæring

(1) For å forenkle dokumentasjonskrav som følger av § 8–6–13, kan en norsk leverandør av opprinnelsesprodukter eller -materialer utstede til eksportøren en leverandørerklæring om opprinnelsesstatus.

(2) Hvis bearbeidingen eller foredlingen ikke er tilstrekkelig til å oppnå opprinnelsesstatus, kan leverandøren utstede en erklæring som viser den bearbeidingen eller foredlingen som har vært foretatt, eller eventuelt verdi som er tilført under bearbeidingen eller foredlingen.

(3) Erklæringer etter første og annet ledd skal være underskrevet av leverandøren eller en person som har fullmakt fra leverandøren. Tollmyndighetene kan etter søknad fravike kravet til underskrift, på tilsvarende vilkår som for godkjente eksportører, jf. § 8–4–4 annet ledd bokstav b til d. Tollmyndighetene kan kreve en at en norsk leverandør legger frem nærmere dokumentasjon for opprinnelsen, jf. § 8–6–1, eller for den bearbeidingen eller foredlingen som er foretatt, jf. annet ledd.

§ 8–6–15. Verifisering av opprinnelsesbevis

(1) Tollmyndighetene kan, i forbindelse med attesteringen eller ved etterkontroll, kontrollere at dokumenter og produktet er i samsvar med opprinnelseskriteriene, at opprinnelsesbeviset er ekte og i samsvar med søknadsskjemaet med tilhørende underlagsdokumenter. Den som utsteder opprinnelsesbevis har de plikter som følger av tolloven kapittel 13.

(2) Handelskamrene kan i forbindelse med attesteringen kontrollere at opprinnelsesbeviset er ekte og i samsvar med søknadsskjemaet og tilhørende underlagsdokumenter.

II

Endringen trer i kraft straks.

4. mars Nr. 216 2016**Forskrift om endring i forskrift for verdsetting av skog**

Hjemmel: Fastsatt av Skattedirektoratet 4. mars 2016 med hjemmel i lov 13. juni 1980 nr. 24 om ligningsforvaltning (ligningsloven) § 7–1 nr. 3, jf. delegeringsvedtak 22. januar 1982 nr. 1998. Kunngjort 8. mars 2016 kl. 14.45.

I

I forskrift 19. desember 2006 nr. 1514 for verdsetting av skog gjøres følgende endringer:

§ 2 skal lyde:

§ 2. Hvem har rapporteringsplikt etter denne forskrift

Alle som eier økonomisk drivbar skog med tilvekst ut over det som er tilstrekkelig til å dekke gårdens behov for brensel, gjerdematerialer og til mindre reparasjoner, skal fastsette formuesverdien i skjemaet RF-1016, «Formue av skogeiendom», fastsatt av Skattedirektoratet.

§ 3 skal lyde:

§ 3. Verdsetting

Fastsetting av formuesverdien på skogeiendommer skal skje ved å kapitalisere en soneberegnet nettoverdi av den årlige nyttbare tilveksten.

Nettoverdien per kubikkmeter tilvekst fremkommer ved at det fra gjennomsnittspriser som nevnt i § 5, gjøres fradrag for kostnader som nevnt i § 6.

§ 4 skal lyde:

§ 4. Årlig nyttbar tilvekst

Skogeiendommens årlig nyttbare tilvekst fremkommer ved å multiplisere eiendommens økonomisk drivbare areal, fordelt på 4 bonitetsklasser, med den fastsatte tilvekstraten for den enkelte bonitetsklasse.

Skogeieren skal oppgi størrelsen på det økonomisk drivbare skogarealet på sin eiendom, og hvordan dette fordeler seg på de fire bonitetsklassene, Super (H 23–26), Høy (H 17–20), Middels (H 11–14) og Lav (H 6–8).

Tilvekstratene for de enkelte bonitetsklassene er fastsatt til:

Svært høy 0,7 m³ per daa

Høy 0,4 m³ per daa

Middels 0,25 m³ per daa

Lav 0,08 m³ per daa.

§ 11 skal lyde:

§ 11. Manglende eller ufullstendig rapportering

Unnlater skogeieren å levere skjemaet RF-1016 «Formue av skogeiendom», eller det oppgis uriktige tall, vil skogeiendommens formuesverdi bli fastsatt ved skjønn. Ved skjønnet kan skattekontoret innhente veiledende grunnlagsmateriale fra den lokale skogforvaltning.

II

Endringene trer i kraft straks med virkning for inntektsåret 2016.

4. mars Nr. 217 2016**Ikraftsetting av lov 4. september 2015 nr. 85 om gjennomføring av konvensjon 19. oktober 1996 om jurisdiksjon, lovvalg, anerkjennelse, fullbyrdelse og samarbeid vedrørende foreldremyndighet og tiltak for beskyttelse av barn (lov om Haagkonvensjonen 1996) samt undertegning og ratifikasjon av konvensjonen og utpeking av sentralmyndighet**

Hjemmel: Fastsatt ved kgl.res. 4. mars 2016 med hjemmel i lov 4. september 2015 nr. 85 om gjennomføring av konvensjon 19. oktober 1996 om jurisdiksjon, lovvalg, anerkjennelse, fullbyrdelse og samarbeid vedrørende foreldremyndighet og tiltak for beskyttelse av barn (lov om Haagkonvensjonen 1996) § 13. Fremmet av Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartement. Kunngjort 8. mars 2016 kl. 14.45.

1. Lov 4. september 2015 nr. 85 om gjennomføring av konvensjon 19. oktober 1996 om jurisdiksjon, lovvalg, anerkjennelse, fullbyrdelse og samarbeid vedrørende foreldremyndighet og tiltak for beskyttelse av barn (lov om Haagkonvensjonen 1996) ikraftsettes 1. juli 2016.
2. Konvensjon 19. oktober 1996 om jurisdiksjon, lovvalg, anerkjennelse, fullbyrdelse og samarbeid vedrørende foreldremyndighet og tiltak for beskyttelse av barn, undertegnes og ratifiseres med de forbehold og erklæringer som fremgår av vedlagte forslag.
3. Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet utpekes som sentralmyndighet i medhold av konvensjonens artikkel 29 nr. 1.

Vedlegg

Norge vil i medhold av artikkel 60 nr. 1 ta forbehold mot bruken av fransk, jf. artikkel 54 nr. 2.

Norge vil i medhold av artikkel 34 nr. 2 erklære at slike anmodninger som nevnt i Haagkonvensjonen 1996 artikkel 34 nr. 1 bare skal oversendes til dens myndigheter via dens sentralmyndighet.

Norge vil i medhold av artikkel 44 erklære at anmodninger etter artiklene 8, 9 og 33 skal rettes til sentralmyndigheten.

4. mars Nr. 218 2016**Forskrift om regulering av forsøksfisket etter makrellstørje (*Thunnus thynnus*) i 2016**

Hjemmel: Fastsatt av Nærings- og fiskeridepartementet 4. mars 2016 med hjemmel i lov 6. juni 2008 nr. 37 om forvaltning av villlevande marine ressurser (havressurslova) § 11, § 12, § 16, § 22, § 36, § 37, § 46, § 47, § 52 og § 59 og lov 26. mars 1999 nr. 15 om retten til å delta i fiske og fangst (deltakerloven) § 12, § 20 og § 21, jf. delegeringsvedtak 11. februar 2000 nr. 99. Kunngjort 8. mars 2016 kl. 14.45.

§ 1. Virkeområde

Forskriften gjelder i Norges territorialfarvann og økonomiske sone, fiskerisone ved Jan Mayen og fiskevernsonen ved Svalbard. For norske fartøy gjelder forskriften også i farvann under andre lands jurisdiksjon og i internasjonalt farvann.

§ 2. Generelt forbud

Det er forbudt å fiske og lande makrellstørje (*Thunnus thynnus*) i 2016. Forbudet gjelder også fritidsfiske.

§ 3. Totalkvote

Totalkvoten er fastsatt til 43,71 tonn. Uten hinder av forbudet i § 2 kan norske fartøy med adgang til å delta, fiske og lande inntil 32 tonn makrellstørje i Norges territorialfarvann og økonomiske sone. I tillegg er 11,71 tonn avsatt til dekning av uunngåelig bifangst av makrellstørje i fisket etter andre arter.

§ 4. Deltakelse

Ett fartøy med ringnottillatelse og ett fartøy med adgang til å fiske med line kan delta i forsøksfisket etter makrellstørje i 2016.

Fartøy som fisker med ringnot og som har fått adgang til å delta i forsøksfiske kan i perioden fra og med 25. juni til og med 31. oktober fiske makrellstørje i Norges territorialfarvann og økonomiske sone.

Fartøy som fisker med line og som har fått adgang til å delta i forsøksfiske kan i perioden fra og med 1. august til og med 31. desember 2016 fiske makrellstørje i Norges territorialfarvann og økonomiske sone.

§ 5. Påmelding og tillatelse

Fartøy over 15 meter største lengde som fisker med ringnot eller line og som vil delta i fisket, må sende påmelding til Fiskeridirektoratet på følgende e-post: postmottak@fiskeridir.no, per fax på nr.: 55 23 80 90, eller per brev: Postboks 185 Sentrum, 5804 Bergen. Påmelding må være sendt senest 14. mars 2016.

Fiskeridirektoratet velger ut de fartøyene som er best egnet til å delta i fisket etter makrellstørje blant de påmeldte fartøyene. Ved utvelgelsen kan det legges vekt på

- at fartøyet er egnet, bemannet og utrustet til fiske etter makrellstørje
- tidligere erfaring med fiske etter makrellstørje eller tilsvarende fiske
- evne til å ivareta kvalitet på makrellstørjen frem til landing.

Ingen fartøy kan delta i fisket etter makrellstørje uten tillatelse fra Fiskeridirektoratet. Det kan stilles vilkår om at fartøy som deltar i fisket skal ha observatør fra Havforskningsinstituttet om bord eller samle biologiske data etter nærmere angitte retningslinjer.

§ 6. Observatører

Ringnotfartøy med adgang til å delta i forsøksfisket skal ha 100 % dekning av observatører fra det regionale observatørprogrammet (RoP) til Den internasjonale kommisjonen for bevaring av tunfisk (ICCAT).

Linefartøy med adgang til å delta i forsøksfisket skal ha 20 % dekning av nasjonale observatører.

Fartøyene kan pålegges å gå til land for å hente observatør.

Fartøyene plikter å dekke alle kostnader ved å ha observatører om bord, herunder kostnadene som kreves inn av ICCAT og andre kostnader som oppstår.

Fiskeridirektoratet kan ved manglende betaling nekte fartøyet videre deltakelse i fisket.

§ 7. Rapportering, inspektører og havneanløp

Fartøyene skal sende posisjonsrapporter og rapportere elektronisk fangst- og aktivitetsdata i samsvar med forskrift 21. desember 2009 nr. 1743 om posisjonsrapportering og elektronisk rapportering for norske fiske- og fangstfartøy (ERS-forskriften). Ved fangst av makrellstørje skal norsk FMC kontaktes på telefon 55 23 83 36. Melding om havneanløp etter nevnte forskrift § 13 skal sendes senest fire timer før estimert anløp havn.

Før fangst av makrellstørje kan landes skal inspektør fra Fiskeridirektoratet være til stede på mottak. Kravet om inspektør gjelder ikke for landing av bifangst.

Fangst av makrellstørje kan kun landes til havner utpekt særskilt til dette formålet i ICCAT. Dersom fartøyet skal lande i utenlandsk havn, må fartøyet sende forhåndsmelding om havneanløp i samsvar med gjeldende krav i ICCAT.

Fiskeridirektoratet kan i særlige tilfeller gjøre unntak fra første ledd tredje punktum og annet ledd.

§ 8. Forbud mot omlasting

Det er forbudt å omlaste makrellstørje.

§ 9. Forbud mot bruk av fly og helikopter

Det er forbudt å benytte fly, helikopter eller ubemannede luftfartøy i forbindelse med fisket etter makrellstørje.

§ 10. Overføring av fangst

Det kvantum som kan fiskes med det enkelte fartøy kan ikke overføres til annet fartøy. Det er også forbudt å motta og å lande fangst som er fisket av et annet fartøy.

§ 11. Bifangst

Det er ikke tillatt å ha bifangst av makrell eller sild ved fiske etter makrellstørje, med mindre bifangsten kan avregnes fartøyet kvote.

Bifangst av makrellstørje er forbudt i fisket etter sild, makrell og andre arter.

§ 12. Avkortning av kvote ved dumping eller neddreping

Er fangst forsettlig eller uaktsomt dumpet eller på annen måte drept ned, kan Fiskeridirektoratets regionkontor fatte vedtak om en forholdsmessig avkortning av kvoten. Fiskeridirektoratet er klageinstans.

§ 13. Meldeplikt ved sprenging av not

Fartøy som fisker med not skal melde fra om notsprenging på eget skjema til Fiskeridirektoratets regionkontor.

Fartøy som er underlagt kravet til elektronisk rapportering av fangst- og aktivitetsdata skal melde fra om notsprenging i tråd med ERS-forskriften § 12.

§ 14. ICCAT-regelverk

Deltakende fartøy skal følge regler fastsatt i eller i medhold av Den internasjonale konvensjonen av 14. mai 1966 om bevaring av atlantisk tunfisk.

§ 15. Bemyndigelse

Fiskeridirektoratet kan pålegge fartøy som får bifangst av makrellstørje i fisket etter andre arter å ta prøver av fangsten og sende disse prøvene til Havforskningsinstituttet.

Fiskeridirektoratet kan stoppe fisket når totalkvoten er beregnet oppfisket.

Fiskeridirektoratet kan endre forskriften og fastsette nærmere bestemmelser som er nødvendig for å oppnå en rasjonell og hensiktsmessig utøvelse eller gjennomføring av fisket.

§ 16. Overtredelsesgebyr

Foretak og den som forsettlig eller uaktsomt overtrer bestemmelser gitt i eller i medhold av forskriften, kan ilegges overtredelsesgebyr i henhold til havressurslova § 59 og forskrift 20. desember 2011 nr. 1437 om bruk av tvangsmulkt og overtredelsesgebyr ved brudd på havressurslova.

§ 17. Straff

Den som forsettlig eller uaktsomt overtrer bestemmelser gitt i eller i medhold av forskriften straffes i henhold til deltakerloven § 31 og havressurslova § 60, § 61, § 62, § 64 og § 65. På samme måte straffes medvirkning og forsøk.

§ 18. *Ikrafttredelse*

Forskriften trer i kraft straks og gjelder til og med 31. desember 2016. Samtidig oppheves forskrift 18. desember 2015 nr. 1770 om forbud mot fiske etter makrellstørje (*Thunnus thynnus*) i 2016.

4. mars Nr. 219 2016

Opphevelse av instruks for sysselmannen på Svalbard

Hjemmel: Fastsatt ved kgl.res. 4. mars 2016 med hjemmel i lov 17. juli 1925 nr. 11 om Svalbard. Fremmet av Justis- og beredskapsdepartementet. Kunngjort 8. mars 2016 kl. 14.45.

Instruks for sysselmannen på Svalbard fastsatt ved kongelig resolusjon 20. april 1979 nr. 3386 oppheves.

4. mars Nr. 220 2016

Ikraftsetting lov 13. desember 2013 nr. 124 om endringer i lov 21. desember 2007 nr. 119 om toll og vareførsel (tolloven)

Hjemmel: Fastsatt ved kgl.res. 4. mars 2016 med hjemmel i lov 13. desember 2013 nr. 124 om endringer i lov 21. desember 2007 nr. 119 om toll og vareførsel (tolloven) del IV tredje ledd. Fremmet av Finansdepartementet. Kunngjort 8. mars 2016 kl. 14.45.

Delt ikraftsetting av lov 13. desember 2013 nr. 124 om endringer i lov 21. desember 2007 nr. 119 om toll og vareførsel (tolloven). Romertall III trer i kraft straks.

7. mars Nr. 221 2016

Forskrift om endring i forskrift om utøvelse av jakt, felling og fangst

Hjemmel: Fastsatt av Miljødirektoratet 7. mars 2016 med hjemmel i lov 29. mai 1981 nr. 38 om jakt og fangst av vilt (viltloven) § 26 nr. 3 og § 39, jf. delegeringsvedtak 2. april 1982 nr. 592. Kunngjort 8. mars 2016 kl. 14.45.

I

I forskrift 22. mars 2002 nr. 313 om utøvelse av jakt, felling og fangst gjøres følgende endringer:

§ 9 nytt 2. ledd skal lyde:

Kurset skal være på 30 timer. Den obligatoriske undervisningen skal gjennomføres ved et av tre alternativer:

1. Over to helger (fredag – søndag)

<i>Fredag (3 t)</i>	<i>Lørdag (6 t)</i>	<i>Søndag (6 t)</i>	<i>Fredag (3 t)</i>	<i>Lørdag (6 t)</i>	<i>Søndag (6 t)</i>
Samling 1	Samling 2+3	Samling 4	Samling 5	Samling 6 + 7	Samling 8 + 9

2. Over fem hele sammenhengende dager

<i>Dag 1 (6 t)</i>	<i>Dag 2 (6 t)</i>	<i>Dag 3 (6 t)</i>	<i>Dag 4 (6 t)</i>	<i>Dag 5</i>
Samling 1+5	Samling 2+3	Samling 4	Samling 6+7	Samling 8+9

3. Over ni dager

<i>Dag 1 (3 t)</i>	<i>Dag 2 (3 t)</i>	<i>Dag 3 (3 t)</i>	<i>Dag 4 (6 t)</i>	<i>Dag 5 (3 t)</i>	<i>Dag 6 (3 t)</i>	<i>Dag 7 (3 t)</i>	<i>Dag 8 (3 t)</i>	<i>Dag 9 (3 t)</i>
Samling 1	Samling 2	Samling 3	Samling 4	Samling 5	Samling 6	Samling 7	Samling 8	Samling 9

Rekkefølgen på samlingene i de tre alternativene kan endres dersom lokale forhold tilsier det. Kombinasjoner mellom ulike alternativ er ikke tillatt ved gjennomføring.

§ 23 1. ledd skal lyde:

Under jakt på elg, hjort og rådyr, skal jaktlag og personer som jakter alene ha tilgang til godkjent ettersøkshund. Fører og hund skal ha bestått godkjenningssprøve for ettersøksekvipasjer i henhold til instruks for prøving og godkjenning av ettersøksekvipasjer fastsatt av Miljødirektoratet.

§ 23 nytt 3. ledd skal lyde:

Ekvipasjer som påtar seg ettersøksoppdrag på vegne av det offentlige skal ha bestått godkjenningssprøve for ettersøksekvipasjer. Hundefører må i tillegg ha gjennomført kurset «Ettersøk videregående». Krav om gjennomført kurs gjelder ikke registrerte instruktører for kurset «Ettersøk videregående». «Ettersøk videregående» består av to deler. Del en er e-læring med avsluttende elektronisk prøve og del to er en praktisk utedag. Opptakskrav for del to av kurset er at vedkommende har gjennomført del en med bestått elektronisk prøve, er registrert i Jegerregisteret, har ført hund til godkjenning og er eller har vært registrert i Ettersøkshundregisteret. Kurset «Ettersøk videregående» skal arrangeres i henhold til studieplan og instruks for prøving og godkjenning av ettersøksekvipasjer fastsatt av

Miljødirektoratet. Hundefører er godkjent for å ta på seg ettersøk på vegne av det offentlige når vedkommende er registrert med kurset «Ettersøk videregående» i Ettersøkshundregistret.

§ 23 nytt 4. ledd skal lyde:

Instruktør for kurset «Ettersøk videregående» skal ha gjennomført utdanning i henhold til alternativer gitt i instruks for prøving og godkjenning av ettersøksekvipasjer fastsatt av Miljødirektoratet.

§ 23 nytt 5. ledd skal lyde:

Lokale lag, foreninger og klubber som er tilsluttet Norges Jeger- og Fiskerforbund eller Norsk Kennel Klub kan arrangere kurset «Ettersøk videregående» og kurs for utdanning og godkjenning av instruktører. Andre kan etter søknad til Miljødirektoratet bli godkjent som arrangør.

§ 24 skal lyde:

Arrangør og gjennomføring av godkjenningssprøve for ettersøksekvipasjer

Godkjenningssprøve for ettersøksekvipasjer skal være terminfestet og gjennomføres i regi av lokale lag, foreninger og klubber tilsluttet Norges Jeger- og Fiskerforbund eller Norsk Kennel Klub. Andre kan etter søknad til Miljødirektoratet bli godkjent som arrangør. Godkjenningssprøve for ettersøksekvipasjer skal være åpen for enhver.

Godkjenningssprøve for ettersøksekvipasjer skal dømmes av autorisert ettersøksdommer. Norsk Kennel Klub eller annen organisasjon som etter søknad er godkjent av Miljødirektoratet har ansvaret for å utdanne og autorisere ettersøksdommere. Utdannelsen skal følge instruks for prøving og godkjenning av ettersøksekvipasjer fastsatt av Miljødirektoratet.

§ 25 2. ledd skal lyde:

Vitnemål for godkjenningssprøve for ettersøksekvipasjer utstedes av ettersøksdommer når prøven er avlagt og bestått i tråd med denne forskrift og instruks om prøving og godkjenning av ettersøksekvipasjer fastsatt av Miljødirektoratet. En ettersøkshund kan benyttes av flere førere, når alle førerne har avlagt og bestått godkjenningssprøve for ettersøksekvipasjer med vedkommende hund.

Ny § 26 skal lyde:

Overgangsbestemmelser

Jaktpremierte hunder som er registrert i Ettersøkshundregisteret pr. 1. april 2016 er godkjent som ettersøkshund i eget og tilstøtende nabo jaktfelt ut hundens levetid.

Ettersøksekvipasjer som pr. 1. april 2016 har gjeldende ettersøksavtale med det offentlige må innen 1. april 2018 fremlegge skriftlig dokumentasjon på at videregående kurs er gjennomført før ny avtale inngås.

Alle som har videregående kurs pr. 1. april 2016 får godkjent disse som «Ettersøk videregående» dersom gjennomført kurs kan dokumenteres overfor offentlig myndighet før ny avtale inngås.

II

Ikrafttredelse

§ 9. 2. ledd trer i kraft 1. januar 2017.

§ 23 1. ledd, § 23 3. ledd, § 23 4. ledd, § 25 2. ledd og § 26 trer i kraft 1. april 2016.

§ 23. 5 ledd og § 24 trer i kraft straks.

Med virkning fra 1. april 2016 oppheves forskrift 4. mars 2015 nr. 183 om endring i forskrift om utøvelse av jakt, felling og fangst.

Oversikt over rettelser som er inntatt i 2016-årgangen

År	Feil i hefte nr.	Side	Gjelder	Se rettelse i nr.
1999	9	1015	Forskrift nr. 406	1
2015	12	2038	Forskrift nr. 1290	2

Returadresse:
Lovdata
Postboks 2016 Vika
N-0125 Oslo

NORSK LOVTIDEND

Avd. I Lover og sentrale forskrifter
Avd. II Regionale og lokale forskrifter

Utgiver: Justis- og beredskapsdepartementet
Redaksjon: Stiftelsen Lovdata

Manuskripter for kunngjøring

Manuskripter sendes i ett eksemplar med kunngjørings skjema til Lovdata via nettsiden www.lovdata.no/lovtidend/kunngjoring.

Bestilling av abonnement

Med post: Samme adresse som over.
Elektronisk: Se Lovdatas nettsted.

		Norge	Europa	Verden
Abonnement for 2016 koster	Avd. I	kr 1655	kr 2475	kr 3420
	Avd. I og II	kr 2060	kr 3570	kr 5055

Innholdet i heftene vil bli kunngjort fortløpende på Lovdatas nettsted – www.lovdata.no – også en versjon av den trykte utgaven av heftet i PDF-format vil være tilgjengelig. På samme sted finnes ajourførte versjoner av lovene og sentrale og lokale forskrifter.

Samlemapper: Det vil bli sendt ut etiketter for bruk på ringpermer.

Alle andre henvendelser om Norsk Lovtidend kan rettes til:

Lovdata
Postboks 2016, Vika
0125 Oslo

Tlf. 23 11 83 00
Faks 23 11 83 01
E-post: ltavd1@lovdata.no